

שמות ויקרא, במדבר, דברים נקרא ונפעל

בינה גלר־טליתמן, חנה שליטא
יועץ מדעי: פרופסור יאיר הופמן
יועצת בפדגוגיה ובמדרש: פרופסור שולמית ולר

משרד החינוך התרבות והספורט
אישור מס' 2386 מיום 25.6.09

בגרות בית הוצאה לאור

פירוש ועריכה ללומדים צעירים:
ייעוץ מדעי:
ייעוץ בפדגוגיה ובמדרש:
עריכה מגדרית:
ייעוץ אמנותי:
עיצוב ואיסוף תמונות:
עריכה לשונית:
עימוד וגרפיקה:

בינה גלר טליתמן, חנה שליטא
פרופסור יאיר הופמן
פרופסור שולמית ולר
ד"ר צפרירה שחם
ד"ר יעל ערן
איילת שליטין-אופירם
שרה קרמין
סיון טולדו

הפקה:
תצלומים:

תמי פרמונט
אלישע אופירם
אילן אוקו עמ' 160
איילת שליטין-אופירם

תודה מיוחדת לאמנים,
לבני משפחותיהם ולמוזיאונים:

מבחר ציורי תנ"ך, אבל פן – איתאל פן, ירושלים
משה ולוחות הברית, יעקב שטיינהרט – יוספה בר און-שטיינהרט
המרגלים עם אשכול ענבים, אולג טרביז'
משה שובר את הלוחות, מרים יוצאת במחולות, מכת בכורות –
א"מ ליליין, חנה ליליין-קיפניס
השירות הבולאי
מכת הדם, חציית ים סוף, משה בתיבה – שלום מושקוביץ –
שרה טאוב לבית מושקוביץ, הניה זוהר לבית מושקוביץ
ונחמה מושקוביץ.
אהרון הכהן מדליק את מנורת המקדש – מוזיאון ישראל
מכון המקדש
פארק תמנע
לשכת העיתונות הממשלתית
הגלריה הלאומית קופנהגן – הגדת קופנהגן הוצאת נהר
בית התנ"ך, רוטשילד 16 תל-אביב
אלכס וודרובניק
יציאת מצרים, זאב רבן – מלי דורון
הגדת מורביה
טביעת המצרים – כתב יד עתיק מפרס

איורים: איילת שליטין-אופירם

ISBN 965•509•013•8

הספר יצא באישור גף אישור ספרי לימוד, מס' 2386 מיום 25.6.09.

עוד בסדרה: ספר בראשית נקרא ונפעל

הוצאת כנרת מודה לכל הארגונים והאנשים אשר נתנו אישורם להדפסת התמונות והיצירות בספר.
אנו מתנצלים בפני כל גורם שנעשה שימוש ביצירתו ושאינו מוזכר כאן. נשמח לשמוע מכל אחד אשר זכותו
לא הוכרה כאן.

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך
או אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה.
שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

© כל הזכויות שמורות
להוצאת כנרת
נדפס בישראל, 2009

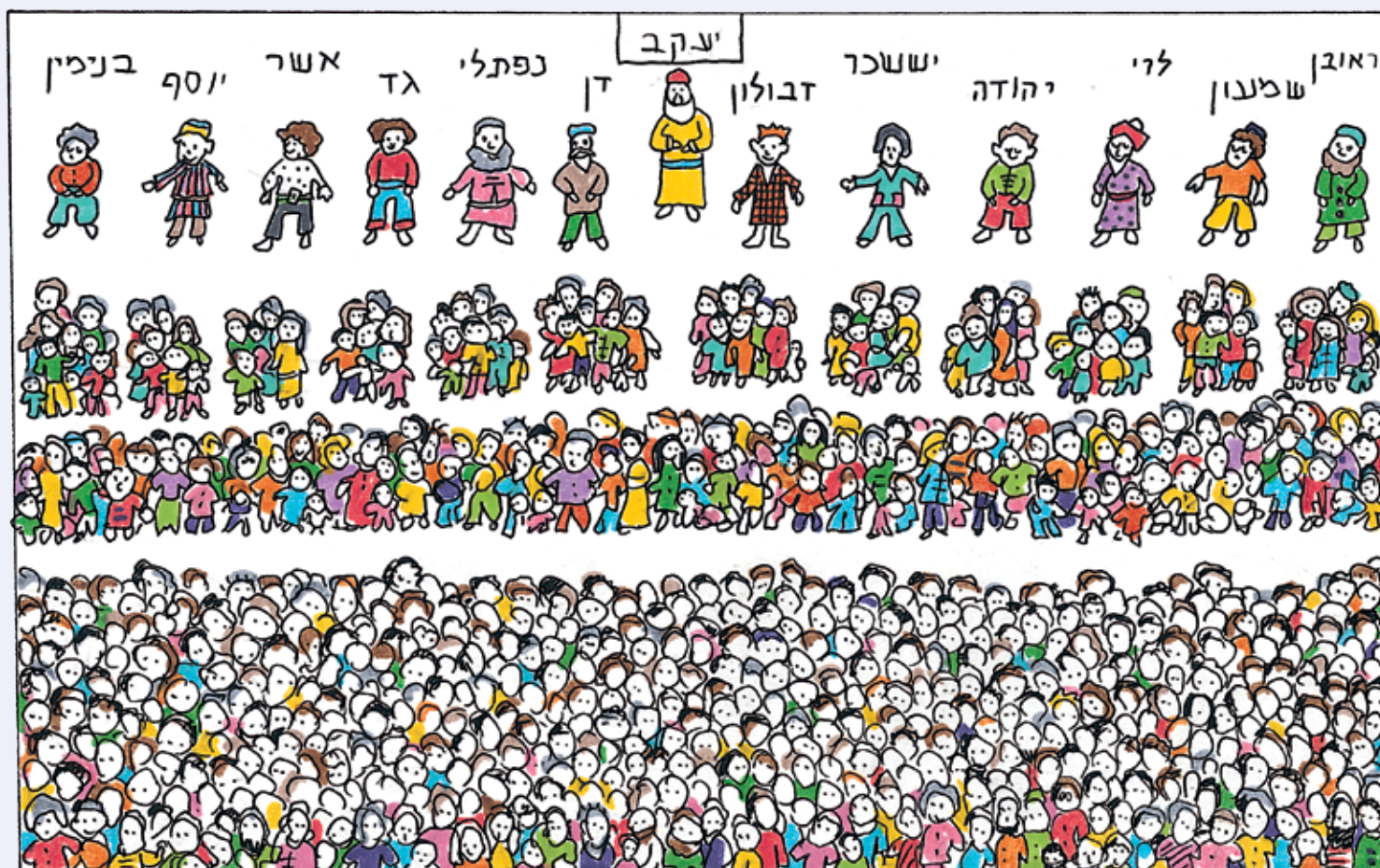
ספר שמות

"שמות" הוא הספר השני מתוך חמשת חמשי תורה. הספר נקרא כך על שום המלה השניה בפרק א פסוק א: "ואלה שמות בני ישראל..." בספר שמות מספר על יציאת בני ישראל ממצרים בהנהגתם של משה ואהרן, על נדודי ישראל במדבר בדרכם לארץ כנען ועל קבלת התורה.

מפסוק א עד פסוק ז מספר:
עברו שנים רבות, בני יעקב כולל יוסף
וכל בני משפחותיהם מתו.
בניהם ובני בניהם התרבו במצרים.

- א ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה
את יעקב איש וביתו באו.
ב ראובן שמעון לוי ויהודה.
ג יששכר זבולן ובנימן.
ד דן ונפתלי גד ואשר.
ה ויהי כל-נפש יצאי ירך-יעקב שבעים
נפש, ויוסף היה במצרים.
ו וימת יוסף וכל-אחיו וכל הדור ההוא.
ז ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו
במאד מאד, ותמלא הארץ אתם.

- ה כל-נפש יצאי ירך-יעקב - כל בניו ובני בניו
של יעקב.
ז פרו וישרצו וירבו ויעצמו - התרבו והיו רבים
וחזקים מאוד.

ח וַיָּקָם מֶלֶךְ-חֹדֶשׁ עַל-מִצְרַיִם, אֲשֶׁר
לֹא-יָדַע אֶת-יוֹסֵף.

ט וַיֹּאמֶר אֶל-עָמוֹ: הִנֵּה עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רַב
וְעָצוֹם מִמֶּנּוּ.

י הָבָה נִתְחַכְמָה לוֹ, פֶּן-יִרְבֶּה וְהָיָה
כִּי-תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם-הוּא עַל-
שְׂנְאֵינוּ וְנִלָּחַם בָּנוּ וְעָלָה
מִן-הָאָרֶץ.

יא וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ
בְּסִבְלָתָם, וַיָּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֶת-
פֶּתֶם וְאֶת רַעַמְסֵס.

יב וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ,
וַיִּקְצוּ מִפָּנָיו בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

יג וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֹךְ.

יד וַיִּמְרְרוּ אֶת-חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר
וּבִלְבָּנִים וּבְכָל-עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה, אֶת
כָּל-עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר-עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרֹךְ.

מִפְּסוּק ח עַד פְּסוּק יד מְסַפֵּר:

הַמֶּלֶךְ הַמִּצְרִי הַחֹדֶשׁ לֹא הִכִּיר אֶת יוֹסֵף. הוּא חָשַׁשׁ
שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִמְרְדוּ בוֹ, אִם מִצְרַיִם תִּתְקַף. הוּא
הֶעֱבִיד וְעָנָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי לְהַחֲלִישָׁם.

ח לֹא-יָדַע אֶת-יוֹסֵף - לֹא יָדַע עַל מַעֲשֵׂי יוֹסֵף
הַטּוֹבִים לְמַעַן הַמִּצְרַיִם.

י הָבָה נִתְחַכְמָה - בּוֹאוּ נַחֲפֹשׁ דֶּרֶךְ חֲכָמָה
וְעֶרְמוּמִית.

וְעָלָה מִן-הָאָרֶץ - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִתּוֹךְ אֶרֶץ
מִצְרַיִם כְּדִי לְהַצִּטְרֹף אֶל הָאוֹיְבִים, שֶׁיָּבֹאוּ מִחוּץ
לְאֶרֶץ מִצְרַיִם.

יא וַיִּשְׁימוּ עָלָיו שָׂרֵי מִסִּים - מִנּוּ מִפְּקָחִים לְפָקֹחַ
עַל הָעֲבֹדָה עֲבוּר פְּרָעָה.

לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם - כְּדִי לְעִיֵּף וּלְהַתִּישׁ אֶת
עַם יִשְׂרָאֵל בְּעֲבֹדַת הַסִּבְלוֹת הַקָּשָׁה.

עָרֵי מִסְכְּנוֹת - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּנוּ עָרִים שֶׁיִּשְׁמְשׁוּ
כְּמַחֲסֵנֵי תְּבוּאָה.

יב וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ - אֵף עַל
פִּי שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל עָבְדוּ בְּעֲבֹדָה קָשָׁה שֶׁגָּרְמָה
לְסִבָּל וּלְעֲנוּי, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִמְשִׁיכוּ לְהִתְרַבּוֹת.
וַיִּקְצוּ - הַמִּצְרַיִם מֵאִסּוּ בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

יג פָּרֹךְ - עֲבֹדָה קָשָׁה וּמְפַרֶכֶת.

יד בְּחֹמֶר וּבִלְבָּנִים - הִכִּינוּ טִיט וּלְבָנִים.

בְּנָאִים בְּעֲבֹדָה, אִיּוֹר עַל פִּי צִיּוֹר קִיר מִצְרִי

טו וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ מִצְרַיִם לַמִּלְדֹּת הָעִבְרִית
אֲשֶׁר שֵׁם הָאִחָת שִׁפְרָה וְשֵׁם הַשְּׁנִית
פּוּעָה.

טז וַיֹּאמֶר: בִּילְדֹכָן אֶת־הָעִבְרִיּוֹת וּרְאִיתָן
עַל־הָאֲבָנִים אִם־בֶּן הוּא וְהִמָּתֵן אֹתוֹ,
וְאִם בַּת הִיא וְחָיָה.

יז וַתִּירָאֵן הַמִּלְדֹּת אֶת־הָאֱלֹהִים וְלֹא עָשׂוּ
כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֲלֵיהֶן מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַתַּחֲיֶינָן
אֶת־הַיִּלָּדִים.

יח וַיִּקְרָא מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לַמִּלְדֹּת וַיֹּאמֶר לָהֶן:
מִדּוּעַ עֲשִׂיתֶן הַדָּבָר הַזֶּה וַתַּחֲיֶינָן אֶת־
הַיִּלָּדִים.

יט וַתֹּאמְרֶנָּה הַמִּלְדֹּת אֶל־פְּרָעָה: כִּי לֹא
כְּנָשִׁים הַמִּצְרִית הָעִבְרִית, כִּי־חַיּוֹת הֵנָּה
בְּטָרֶם תָּבוֹא אֱלֹהֵן הַמִּלְדֹּת וַיִּלְדּוּ.
כ וַיִּיטֹב אֱלֹהִים לַמִּלְדֹּת וַיִּרְבֶּה הָעָם
וַיַּעֲצֻמוּ מְאֹד.

כא וַיְהִי כִּי־יִרְאוּ הַמִּלְדֹּת אֶת־הָאֱלֹהִים
וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים.

כב וַיִּצּוּ פְּרָעָה לְכָל־עַמּוֹ לֵאמֹר: כָּל־הַבֶּן
הַיִּלּוּד הַיָּאֲרָה תִּשְׁלִיכֻהוּ וְכָל־הַבַּת
תַּחֲיִין.

מִפְסוֹק טו עַד סוֹף הַפָּרָק מְסַפֵּר:
מֶלֶךְ מִצְרַיִם צִוָּה לְהַשְׁמִיד אֶת הַבָּנִים שִׁיּוּלְדוּ לִבְנֵי
יִשְׂרָאֵל.
הַמִּלְדֹּת לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל פְּרָעָה.

טו מִלְדֹּת - נָשִׁים הָעוֹזְרוֹת לַיּוֹלֶדֶת בְּזִמְנָהּ הַלָּדָה.
טז בִּילְדֹכָן - כְּאֲשֶׁר אִתָּן עוֹזְרוֹת לַיּוֹלֶדֶת.

אֲבָנִים - אֲבָנִים שֶׁעָלִיהֶן הוֹשִׁיבוּ אֶת הַיּוֹלֶדֶת
בְּשַׁעַת הַלָּדָה.

וְחָיָה - תִּשְׁאִירוּ אוֹתָהּ בַּחַיִּים.

יז וַתִּירָאֵן - הַמִּלְדֹּת שָׁמְעוּ בְּקוֹל אֱלֹהִים וְהִתְנַהֲגוּ
בְּצוּרָה טוֹבָה וְאֲנוּשִׁית.

יט חַיּוֹת - מְלֹאֹת חַיִּים, יוֹלֶדֶת לֹלֵא עֲזָרְתָנּוּ.

כ וַיִּיטֹב אֱלֹהִים - אֱלֹהִים גָּרַם שִׁיְהִיו לַמִּלְדֹּת
חַיִּים טוֹבִים.

כא יִרְאוּ אֶת הָאֱלֹהִים - הָאֲמִינוּ בָּאֱלֹהִים וְהִבִּינוּ
כִּיצַד הוּא רוֹצֵה שְׁיִנְהֲגוּ.

וַיַּעַשׂ לָהֶם בָּתִּים - אֱלֹהִים הִקִּים לָהֶן מִשְׁפָּחוֹת.

כב לְכָל־עַמּוֹ - פְּרָעָה לֹא סָמַךְ עוֹד עַל הַמִּלְדֹּת
וּפָנָה לְכָל הַמִּצְרַיִם.

בְּמִשְׁךְ הַזְמַן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְרַבּוּ מְאֹד

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק ז

1. מָה הָיָה מַצְבָּהּ שֶׁל מִשְׁפַּחַת יַעֲקֹב כְּאִשֶּׁר הִגִּיעָה לְמִצְרַיִם?
חֲשֹׁבוּ עַל:

א. מִסְפָּרָם ב. מַצֵּב הַפְּרִנָּה ג. הַמָּקוֹם שֶׁבּו גָּרוּ

קְרָאוּ אֶת פְּסוּק ז:

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצֻמוּ בְּמֵאֹד מְאֹד;

וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ אֹתָם.

2. א. מִצְאוּ בְּתוֹךְ הַפְּסוּק אֶת הַמִּשְׁפָּט הַמְלִמֵּד שֶׁבְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים
הִפְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִמִּשְׁפָּחָה לְעָם. כְּתֹבוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט בְּמַחְבְּרֵתְכֶם.
- ב. מִצְאוּ בְּתוֹךְ הַפְּסוּק אֶת הַמִּשְׁפָּט הַמְלִמֵּד שֶׁבְּמִשְׁךְ הַשָּׁנִים
גָּרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא רַק בְּאֶרֶץ גִּשׁוֹן, אֲלָא בְּכָל מָקוֹם שֶׁרָצוּ לָגוּר בּוֹ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. כְּתֹבוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט בְּמַחְבְּרֵתְכֶם.

מִצָּבָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשְּׁתַּנָּה לְרָעָה בְּמִצְרַיִם, יָהּ סָבְלוּ מְאֹד.

קְרָאוּ מִפְּסוּק ח עַד פְּסוּק כב

כִּדְאֵי לְדַעַת

לְכָל אֶחָד מִמַּלְכֵי מִצְרַיִם הָיָה שֵׁם פָּרְטִי מְשֻׁלוֹ, אָבֵל לְכָל מֶלֶךְ
הוֹסִיפוּ אֶת תֹּאֲרֵי הַכְּבוֹד "פְּרִיעָה". הַתֹּאֲרֵי "פְּרִיעָה" עָבְרוּ מֵאֵב לְבֹן.
הַמִּצְרַיִם הֶאֱמִינוּ שֶׁפְּרִיעָה הוּא בְּנוֹ שֶׁל אֵל הַשָּׁמַיִם וְאֵל בְּפָנָיו עֲצָמוּ.

אפשר לדון: מדוע קוראים
לספרנו "שמות"?

אפשר להפנות את תשומת
הלב לשם הפרשה ולהסביר
פרשה מהי.

1.
לאחר העיסוק במשימה
אפשר לשאול:
א. היש קשר בין המסופר
בסוף בראשית למסופר
בתחילת שמות? התלמידים
יראו, שהמסופר בפרק א'
בשמות הוא המשך למסופר
בפסוקים האחרונים
בבראשית.

ב. בקשר למה נזכר פרעה
בספר בראשית?

2. א. בעזרת האיור בעמוד
5 אפשר להדגיש שתהליך
התרבותם של בני"י היה
תהליך הדרגתי, שהתמשך
על פני כמה דורות.
ב. כאן ההזדמנות לבסס
את המושגים צאצאים,
משפחה, בית־אב, שבט,
עם.

כיצד קורה, שגם בבראשית
וגם בשמות מספרים על
פרעה, הרי עבר מאז הרבה
זמן?
אפשר להסביר לתלמידים,
שהשם פרעה הוא שם
תואר למלך מצרים. לכל
מלך היה גם שם פרטי.

קראו את פסוק י:

הָבֵה נְתַחֲכֶמָה לוֹ: פֶּן־יִרְבֶּה, וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה
מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ
וְנִלְחַם־בָּנוּ וְעָלָה מִן־הָאָרֶץ.

3. עֲנוּ לְפִי הַפְּסוּק: יַחֲסוּ שֶׁל פְּרַעָה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַשְׁתַּנָּה לְאַחַר מוֹת יוֹסֵף
א. מָה הִדְאִיג אֶת פְּרַעָה? ב. מָה תִכְנֶן פְּרַעָה?

4. א. כָּתְבוּ שִׁיחָה שֶׁנִּהְלָה פְּרַעָה עִם שְׂרֵי הַמִּסִּים.
ב. כָּתְבוּ דִגְמָה שֶׁל שִׁיחָה שֶׁנִּהְלָה שְׁלִיחֵי פְּרַעָה עִם הַמִּצְרִים בְּרַחֲבֵי הַמַּמְלָכָה.
5. לְפָקְדוֹת שֶׁל פְּרַעָה קוֹרָא הַמִּסְפָּר "גִּזְרוֹת".

גִּזְרָה הִיא פָּקְדָה שֶׁגּוֹרָמֶת סָבֵל רַב לְמִי שֶׁחַיֵּב לָקִים אוֹתָהּ.
מִיָּנֹו אֶת הַגִּזְרוֹת שֶׁגִּזַּר פְּרַעָה לְשִׁתֵּי קְבוּצוֹת.
כָּתְבוּ בְּשָׁנֵי טוֹרִים. תִּנּוּ שֵׁם לְכָל קְבוּצָה.

6. בַּמָּה שׁוֹנִים חַיֵּי עֶבֶד בְּיָמִים הָהֵם מִחַיֵּי עוֹבֵד בְּיָמֵינוּ?
תּוֹכְלוּ לְהַעֲזֹר בְּקִטְעַת הַמִּידָע הַבֹּא:

כְּדֵאֵי לַדַּעַת

עֲבָדִים הֵם רְכוּשׁוֹ הַפְּרָטִי שֶׁל הָאָדוֹן. עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת אֵינָם חֲפְשִׁיִּים לַעֲזֹב
אֶת אֲדוֹנָם.
הָאָדוֹן יָכוֹל לְהַעֲבִידָם שְׁעוֹת רַבּוֹת וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם לָהֶם שָׂכָר. עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת
אֵינָם יְכוּלִים לִבְחֹר אֶת סוּג עֲבוֹדָתָם. הָאָדוֹן יָכוֹל לְהַכּוֹתָם.
הָאָדוֹן יָכוֹל לְמַכּוֹר אוֹתָם.

בְּפֶרֶק א פָּסוּק ח כָּתוּב: וַיָּקָם מֶלֶךְ חֲדָשׁ עַל מִצְרַיִם,
אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף.

7. הַעֲתִיקוּ וְהַשְׁלִימוּ בַּמַּחְבֵּרֶת אֶת הַמְּשֻׁפֵּט בַּבְּטוּי מִפָּסוּק ח:

כְּאֲשֶׁר הִתְחַלְפוּ שְׂרֵי הַחֲנוּךְ, שֵׁר הַחֲנוּךְ הִחְדָּשׁ מִנָּה מְנַהֵל כָּלְלִי אַחֵר
לְמִשְׁרָדוֹ כְּאֵלּוֹ לֹא _____

8. בַּעֲבֵרִית שֶׁל יָמֵינוּ לֹא מְשֻׁתָּמָשִׁים בְּ-ו' הַהַפּוּךְ כְּדִי לְתַאֵר פֶּעַל בָּעֵבֶר.
אֵיךְ אוֹמְרִים בְּיָמֵינוּ "וַיָּקָם"?

יש לודא שהתלמידים
מבינים את משמעות
המלה: "נתחכמה".

5.

צריך להבהיר את
ההבדלים. תשלום מס
כמושג בן זמננו לבין
תשלום מס בזמנים
קדומים: המלך חייב את
התושבים לשלם לו מיסים.
המסים נתנו בדרכים
שונות:
א. התושבים חויבו לעבוד
בבניה, בסלילת דרכים
למען המלך והממלכה. הם
לא קיבלו על כך תשלום.
ב. התושבים נתנו כמס
חלק מהתבואה וחלק
מהבהמות שלהם למלך.
התושבים שלמו מיסים גם
בכסף.
ג. למלך היו פקידים
שנקראו שרי מיסים. הם
היו אחראים לכך שאנשים
ישלמו את המס.

בימינו העבדות אסורה
על פי חוק ברוב מדינות
העולם, אך בכל זאת
במדינות עניות העבדות
עדיין קיימת. לפי נתונים
של האו"ם, עדיין יש
בעולם 20 מיליון ילדים
שנמכרו לעבדות על ידי
הוריהם בין כתשלום על
חוב שהיו חייבים ובין
בגלל עניים שלא איפשר
להם לגדל את ילדיהם.

קראו את פסוק יג:

וְכַאֲשֶׁר יַעֲנֶה אֹתוֹ, כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן יִפְרֹץ,
וַיִּקְצוּ מִפָּנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל.

אפשר לבקש מהתלמידים
להציע מילים נוספות
מאותה משפחה.
המילים: פורץ, פריצה,
מפרץ, התפרץ

9. התאימו לכל אחד מהפרושים הבאים את המלה המתאימה לו מהפסוק:

א. שָׁנְאוּ וּמָאָסוּ –

ב. גָּרְמוּ סָבֵל קָשָׁה –

ג. יָגִדְל וַיִּתְרַבֶּה –

10. שִׁעְרוּ וְהִסְבִּירוּ, מדוע נגזרה ההשמדה על הבנים דווקא?

11. יש להניח שהמילדות התלבטו: להשמע לצו המלך, או לא להשמע –

מה היו הנמוקים שלהן בעד?

מה היו הנמוקים שלהן נגד? כתבו בשני טורים.

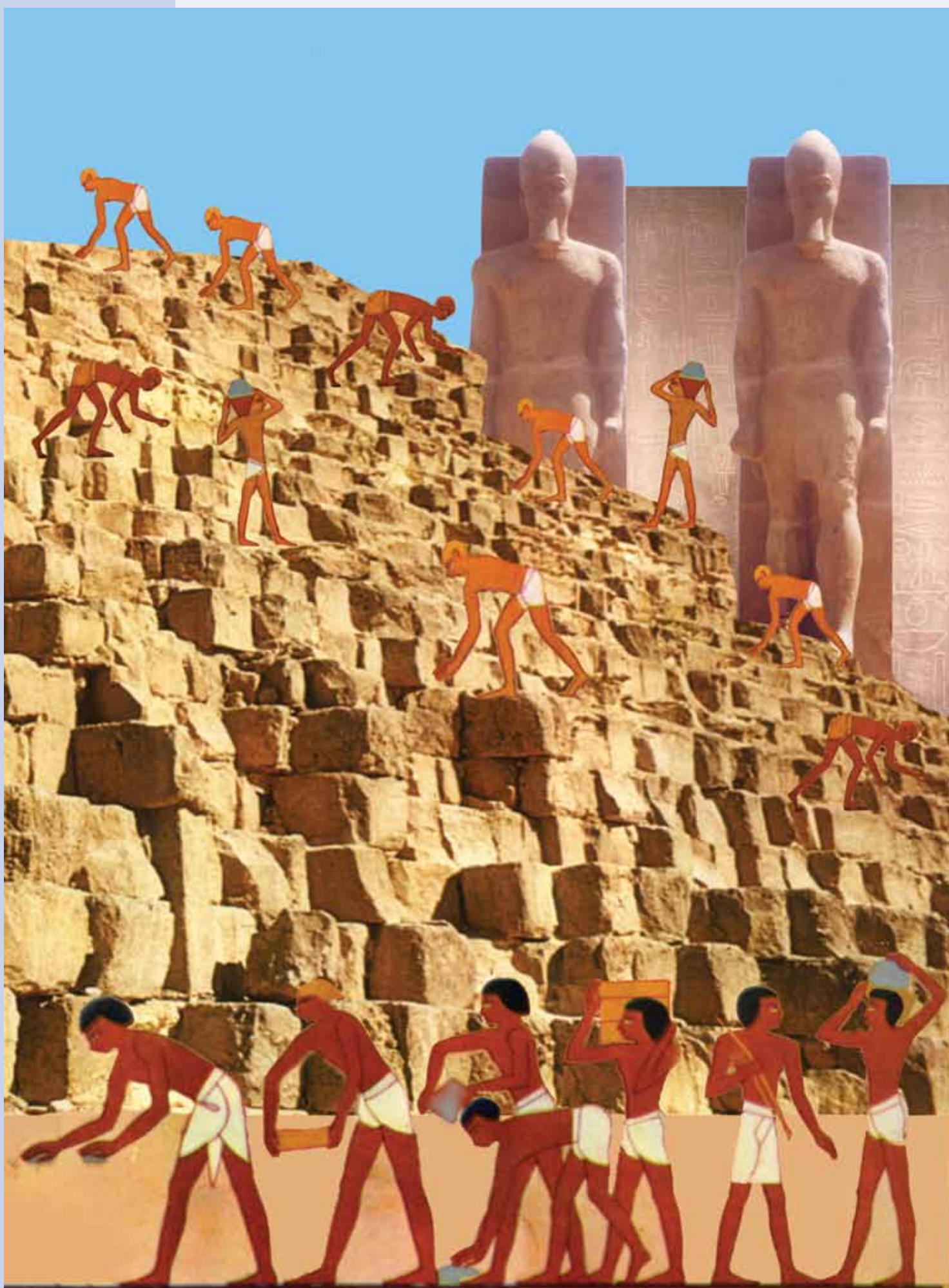
12. מה קרה לתכניתו של פרעה?

רצוי לעודד את התלמידים
לחבר חידות כדרך חזרה
על הסיפור.

חידה

אני ההבטחה מספר בראשית,
שהתקימה בספר שמות. מי אני?

עבודת הפירמידה במצרים

פרק ב

א וילך איש מבית לוי ויקח את-בת-לוי.

ב ותהר האשה ותלד בן ותרא אתו

כִּי-טוב הוא ותצַפְנֶהוּ שְׁלֹשָׁה יָרְחִים.

ג ולא-יכלה עוד הצַפִּינוּ ותקח-לוּ תֵּבַת

גִּמָּא ותחמרה בחמר ובזָפֶת ותשם בה

את-הַיֶּלֶד ותשם בסוף על-שַׁפֶּת הַיָּאֹר.

ד ותתצב אחתו מרחק, לדעה מה-יַעֲשֶׂה

לו.

ה ותרד בת-פְּרַעַה לְרַחֵץ עַל-הַיָּאֹר

ונַעֲרֹתֶיהָ הִלְכָת עַל-יַד הַיָּאֹר, ותרא את-

הַתֵּבָה בְּתוֹךְ הַסּוּף ותשִׁלַּח

אֶת-אַמָּתָהּ ותקַחָהּ.

ו ותפתח ותראהו את-הַיֶּלֶד וְהִנֵּה-נֶעֶר

בֶּכֶה, ותחמל עליו ותאמר: מִי־לִדִּי

הַעֲבָרִים זֶה.

מפסוק א עד פסוק י מספר:

לֹאֲחַת הַמִּשְׁפָּחוֹת מִבְּנֵי שִׁבְט לְוִי נוֹלַד בֶּן. אִמּוֹ לֹא
יָכְלָה לְשָׁמֵר אוֹתוֹ בְּבֵיתָהּ. הִיא הִסְתִּירָה אוֹתוֹ בְּתוֹךְ
תֵּבָה עַל שַׁפֶּת הַיָּאֹר. הַיֶּלֶד נִצַּל עַל יְדֵי בַת פְּרַעַה.

ב ותצַפְנֶהוּ - הִסְתִּירָה אוֹתוֹ.

יָרְחִים - חֳדָשִׁים.

כִּי-טוב - יָפָה וּמְשֻׁלָּם.

ג תֵּבַת גִּמָּא - תֵּבָה הַעֲשׂוּיָה מֵעֲנָפֵי צִמְח הַגִּמָּא.

וּתְחַמְרָה בַּחֲמֵר וּבְזָפֶת - צָפָתָהּ אֶת הַתֵּבָה

בַּחֲמֵר וּבְזָפֶת כְּדֵי שֶׁהַמַּיִם לֹא יִחְלְחוּ פְּנִימָה.

ד וּתְתַצֵּב אַחֲתוֹ מֵרָחֵק - אַחֲתוֹ עֲמָדָה מֵרָחוֹק.

לְדַעַת - כְּדֵי לְדַעַת.

ו ותחמל - הִשָּׁאִירָה בְּחַיִּים.

תֵּבַת גִּמָּא - דָּגָם מְשֻׁעָר.
נִמְצָא בְּבֵית הַתֵּנ"ךְ

פִּפְּרוֹס

הַגִּמָּא צוֹמַח עַל גְּדוֹת נָחְלִים אוֹ נְהָרוֹת אוֹ מִמַּשׁ בְּתוֹךְ הַמַּיִם.
לְגִמָּא קָנִים יָרֻקִים וּגְבוּהִים. מִהַגִּמָּא יֵצְרוּ מַחְצָלוֹת, קָלְעוּ סָלִים
וְהִכִּינוּ פִּפְּרוֹס, שֶׁעָלָיו כָּתְבוּ בְּמִצְרַיִם הָעֵתִיקָה.

משה על שפת הַיָּאֹר - צִיר אֲבֵל פֶּן

ז ותאמר אחתו אל-בת-פרעה: האלך
 ז וקראתי לך אשה מינקת מן העברית
 ז ותינק לך את-הילד.

ח ותאמר-לה בת-פרעה: לכי. ותלך
 ח העלמה ותקרא את-אם הילד.

ט ותאמר לה בת-פרעה: היליכי את-הילד
 ט היליכי את-הילד - קחי את הילד.
 ט הנה והינקהו לי ואני אתן את-שכרך.
 ט ותקח האשה הילד ותניקהו.

משה בתבה - ציר גוסטב דורה

י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד וַתִּבְאֶהוּ לְבַת־פְּרָעָה
וַיְהִי־לָהּ לְבֵן, וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר:
כִּי מִן־הַמַּיִם מָשִׁיתִהוּ.

יא וַיְהִי בַיָּמִים הָהֵם וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא
אֶל־אָחִיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם, וַיֵּרָא אִישׁ
מִצְרִי מִכָּה אִישׁ־עֲבָרִי מֵאָחִיו.

יב וַיִּפֶן כַּה וְכַה וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ וַיִּדַּ
אֶת־הַמִּצְרִי וַיִּטְמְנֵהוּ בַחֹל.

יג וַיֵּצֵא בַיּוֹם הַשְּׁנִי וְהָנָה שְׁנֵי־אֲנָשִׁים
עֹבְרִים נָצִים, וַיֹּאמֶר לָרָשָׁע: לָמָּה תִכֶּה
רַעֲךָ.

יד וַיֹּאמֶר: מִי שָׁמְךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ,
הֲלֹהֲרִגְנִי אַתָּה אֲמַר כַּאֲשֶׁר הֲרִגְתָּ
אֶת־הַמִּצְרִי? וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר: אֵכֶן
נֹדַע הַדָּבָר.

טו וַיִּשְׁמַע פְּרָעָה אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה וַיִּבְקֹשׁ
לְהָרֵג אֶת־מֹשֶׁה. וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי
פְּרָעָה, וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן, וַיָּשָׁב
עַל־הַבְּאֵר.

מִפְּסוּק יא עַד פְּסוּק טו מִסְפָּר:
מֹשֶׁה הַפְּסִיק לִינֵק וְהַעֲבִירוֹ אוֹתוֹ לְאַרְמוֹן פְּרָעָה.
לְאַחַר שְׁנַיִם הָיָה מֹשֶׁה בְּסִכְנָה גְּדוֹלָה, וְלִכְּנֵן בָּרַח
לְמִדְיָן.

י וַיִּגְדַּל הַיֶּלֶד - הַפְּסִיק לִינֵק.
מָשִׁיתִהוּ - הוֹצֵאתִי אוֹתוֹ מֵהַמַּיִם.

יב וַיִּפֶן כַּה וְכַה - פָּנָה הֵנָּה וְהֵנָּה לְהִסְתַּכֵּל מִסָּבִיב.
וַיִּדַּ אֶת־הַמִּצְרִי - הִכָּה אֶת הַמִּצְרִי עַד מוֹת.

יג נָצִים - מִתְקוּטָטִים.
רַעֲךָ - אָדָם אַחֵר.

יד מִי שָׁמְךָ לְאִישׁ שֶׁר וְשֹׁפֵט עָלֵינוּ -
מִי מֵנָה אוֹתְךָ לְהִיּוֹת שֶׁר אוֹ שׁוֹפֵט עָלֵינוּ?
וַיֵּרָא - פָּחַד.
נֹדַע הַדָּבָר - הִתְפָּרַס שְׂמֵשָׁה הָרֹג אֶת הַמִּצְרִי.

טו וַיָּשָׁב בְּאֶרֶץ־מִדְיָן - הָיָה לְתוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ מִדְיָן.
בַּיָּמִינוּ, מִתְיָשָׁב הוּא אָדָם הַבָּא לְגוֹר בְּמָקוֹם
חָדָשׁ.
וַיָּשָׁב עַל־הַבְּאֵר - הִתְיָשָׁב עַל יַד הַבְּאֵר.

איור על פי ציור קיר מצרי

טז וּלְכֹהֵן מִדִּין שִׁבְעַת בָּנוֹת, וּתְבֹאנָה וּתְדַלְנָה
וּתְמַלְאנָה אֶת־הָרֶהָטִים לְהַשְׁקוֹת צֹאן
אֲבִיהֶן.

יז וַיָּבֹאוּ הָרָעִים וַיִּגְרְשׁוּם, וַיָּקָם מֹשֶׁה
וַיּוֹשַׁעַן, וַיִּשָּׁק אֶת־צֹאנָם.

יח וּתְבֹאנָה אֶל־רַעְוֹאֵל אֲבִיהֶן, וַיֹּאמְרוּ:
מִדּוּעַ מִהֲרַתָּן בָּא הַיּוֹם.

יט וַתֹּאמְרֵן: אִישׁ מִצָּרֵי הַצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים,
וְגַם־דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשָּׁק אֶת־הַצֹּאן.

כ וַיֹּאמֶר אֶל־בְּנֹתָיו: וְאִיו, לָמָּה זֶה עֲזַבְתֶּן
אֶת־הָאִישׁ קְרָאֵן לוֹ וַיֹּאכֵל לָחֶם.

כא וַיּוֹאֵל מֹשֶׁה לְשֹׁכֵת אֶת־הָאִישׁ, וַיִּתֵּן אֶת־
צִפְרָה בְּתוֹ לְמִשְׁהָ.

כב וַתֵּלֶד בֶּן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ גִּרְשָׁם, כִּי אָמַר
גֵּר הָיִיתִי בְּאֶרֶץ נִכְרִיָּה.

כג וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם וַיָּמָת מֶלֶךְ
מִצְרַיִם, וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִן־הָעֲבֹדָה
וַיִּזְעְקוּ, וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל־הָאֱלֹהִים מִן־
הָעֲבֹדָה.

כד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת־נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת־בְּרִיתוֹ אֶת־אַבְרָהָם, אֶת־
יִצְחָק וְאֶת־יַעֲקֹב.

כה וַיֹּרָא אֱלֹהִים אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיֵּדַע
אֱלֹהִים.

מִפְסוּק טז עַד סוֹף הַפָּרָק מְסַפֵּר:
מֹשֶׁה הִגִּיעַ אֶל בָּאֵר הַמַּיִם בְּמִדִּין. מֹשֶׁה עֶזַר
לְבָנוֹתָיו שֶׁל כֹּהֵן מִדִּין לְהַשְׁקוֹת אֶת הַצֹּאן.
הַבָּנוֹת הִזְמִינוּ אֶת מֹשֶׁה לְהִתְאַרֵּחַ בְּבֵיתוֹ.

טז וּתְדַלְנָה - שָׁאֲבוּ מַיִם בְּדִלָּיִים.

יז וַיּוֹשַׁעַן - הִצִּיל אוֹתָן.

יט דָּלָה דָּלָה - שָׁאֲב.

וַיִּשָּׁק - הִשָּׁקָה.

כ אִיו - אִיָּה, אִיפָּה הוּא.

וַיֹּאכֵל לָחֶם - יָבֹא לְסַעֵד אֶתְנֹנּוּ.

כא וַיּוֹאֵל - הוֹאִיל, הִסְכִּים.

כב גֵּר - אָדָם הַחַי מִחוּץ לְנִחְלָתוֹ, בְּנִחְלַת מִיִּשְׁהוּ
אַחֵר.

בְּיָמֵינוּ גֵּר הוּא אָדָם שֶׁנּוֹלַד לֹא יְהוּדִי וּבָחַר
לְהִיּוֹת יְהוּדִי.

אֶרֶץ נִכְרִיָּה - אֶרֶץ זָרָה.

כג וַיִּזְעְקוּ - צָעְקוּ בְּכָאָב.

וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל הָאֱלֹהִים - צָעְקָתָם לְהַצִּלָּה
עֲלֵתָהּ אֶל אֱלֹהִים.

כד נַאֲקָתָם - אֲנָחָתָם.

בֶּן נֹלַד לְמִשְׁפַּחַה מְשֻׁבֵּט לִוִּי. הַתִּינוּק נֶצַל בְּנִס

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק י

1. בְּפָרֶק א סֵפֶר הַמִּסְפָּר עַל עַם יִשְׂרָאֵל. בְּפָרֶק ב הוּא מְסַפֵּר עַל אֶחָד מֵילָדֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁנֹּלַד בְּזֶמֶן הַגְּזֵרוֹת.
 - א. מָה הוּא מְסַפֵּר עַל הוֹרָיו?
 - ב. מָה הַסִּפְנָה שֶׁאַרְבֵּה לַתִּינוּק אִם יִשְׁאָר בְּבֵית?
 - ג. כִּיצַד קוֹנֶה הָאִם לְהַצִּיל אֶת בְּנָהּ?
2. א. מִדּוּעַ נִבְנְתָה הַתֵּבָה מִקְּנֵי סוּף?
 - ב. מִדּוּעַ צִפְתָּה הָאִם אֶת הַתֵּבָה בְּחֹמֶר וּבְצִפָּה?
 - ג. מָה הַסִּפְנוֹת שֶׁאַרְבוּ לִילָד בַּתֵּבָה?
3. יֵשׁ לְהַנִּיחַ שֵׁבֶת פְּרָעָה הַתִּלְבָּטָה לִפְנֵי שֶׁלֶקְחָה אֶת הַיֶּלֶד.
 - א. מִדּוּעַ חֲשָׁבָה שֶׁצָּרִיךְ לְקַחְתּוֹ? מִדּוּעַ חֲשָׁבָה שֶׁלֹּא צָרִיךְ?
 - ב. כִּיצַד הִגִּיעַ מֹשֶׁה שׁוֹב אֶל בֵּית אִמּוֹ?
4. בְּמָה מִזְכִּירָה תִּבְתַּת נֹחַ אֶת סְפּוֹר תִּבְתַּת מֹשֶׁה? מָה הַדּוּמָה וּמָה הַשׁוֹנָה בֵּינֵיהֶן?
5. כָּל יֶלֶד אוֹהֵב לְשִׁמֵּעַ סְפּוּרִים עַל הַתִּקּוּפָה שֶׁבָּהּ הָיָה קָטָן. כְּתִבוּ אֶת הַסְּפּוֹר שֶׁלִּפְנֵי דַעְתְּכֶם הָיְתָה עֲשׂוּיָה לְסֵפֶר בֵּת פְּרָעָה לְמֹשֶׁה עַל יִלְדוּתוֹ כְּאִשּׁוֹר גָּדֹל.
6. בְּפָרֶק ב פְּסוּק י כָּתוּב: "וַתִּקְרָא שְׁמוֹ מֹשֶׁה וַתֹּאמֶר: כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתֵהוּ".
 - יֹסִי חֲבֵר מְשַׁפֵּט לַמֶּלֶךְ "מֹשֶׁה": הַמַּצִּיל מֹשֶׁה מִן הַמַּיִם אֶת הַטּוֹבֵעַ. הַעֲתִיקוּ וְהַשְׁלִימוּ בַּמַּחְבֵּרֶת:
 - א. נַעֲמִי אִמְרָה: הוּא הַשְׁתַּמֵּשׁ בַּמֶּלֶךְ מִמִּשְׁפַּחַת הַמַּלְיָם: _____
 - ב. מַה הַמֶּלֶךְ מְשַׁרֵּשׁ מ-ש-ה הַכְּתוּבָה בְּפִסּוּק י?
 - ג. מָה פֶּרוֹשׁ הַמֶּלֶךְ "מְשִׁיתֵהוּ"?

ההורים של משה מופיעים
ללא ציון שמם רצוי לציין
את יוכבד ועמרם משבט
לוי כהורי הילד.

1. ג.

התלמידים יבינו שהחלטת
האם להשאיר ילד קטן על
שפת היאור היתה קשה
מאוד. מצד אחד, ארבו
לו שם סכנות שונות. מצד
שני, היא ידעה, שבבית
עלולים שוטרי פרעה
לגלותו ולהרגו. אפשר
לשאול: האם אתם מכירים
מקרה, שבו נאלצו אנשים
להחליט החלטות קשות?

4.

יש לשער, שהתלמידים
יראו את המשותף
בחומרים, שמהם נבנו
התיבות: "ותחמרה...
בזפת" –
"וכפרת... בכפר".
המקום המשותף לשתי
התיבות היה מים, ושתייה
שימשו להצלה.

מִשָּׁה הַתְּעַרְב לְטוֹבַת הַחֲלָשִׁים

קְרָאוּ מִפְּסוּק יא עַד סוֹף הַפָּרֶק

1. בְּפִסּוּק יא כָּתוּב: וַיֵּצֵא אֶל אָחִיו.

אִיךָ קָרָה שְׁמִשָּׁה, שְׁגָדָל בְּבֵית פְּרֻעָה מִלֶּךְ מִצְרַיִם, הִרְגִּישׁ שְׂבָגִי יִשְׂרָאֵל
הֵם אָחִיו?

2. בְּסִפּוּר יֵשׁ שְׁלוֹשָׁה מְקָרִים שֶׁבָּהֶם הַתְּעַרְב מִשָּׁה לְטוֹבַת הַחֲלָשִׁים.

א. פָּרְטוּ מָה קָרָה וּמִיָּהּ הַחֲלָשׁ בְּכָל מְקָרָה.

ב. בְּמָה שׁוֹנָה הַמְּקָרָה הַשְּׁלִישִׁי מִקוֹדֶמָיו?

קְרָאוּ אֶת פִּסּוּק יד:

וַיֹּאמֶר: מִי שָׁמַךְ לְאִישׁ שׂוֹר וְשֹׁפֵט

עָלֵינוּ, הַלְהִרְגֵנִי אֶתָּה אָמַר כֹּאשֶׁר

הִרְגַּת אֶת הַמִּצְרִי?

וַיִּירָא מִשָּׁה וַיֹּאמֶר: אֲכֵן נֹדַע הַדָּבָר.

3. עֲנוּ לְפִי הַפִּסּוּק:

א. עַל מָה פָּעַס הָעֵבְרִי?

ב. מָה נֹדַע לְמִשָּׁה מִדְּבַר הָעֵבְרִי?

ג. מִשָּׁה הִבִּין שְׂאוּרָבֶת לוֹ סִפְּנָה, מִהִי?

ד. הָעֵבְרִי אָמַר לְמִשָּׁה: "מִי שָׁמַךְ?" כְּלוֹמַר מִי מָנָה אוֹתָךְ לְמִנְהִיג עָלֵינוּ.

גַּם בְּעֵבְרִית שֶׁל יָמֵינוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בְּבִטּוּי זֶה. כָּתְבוּ מִשְׁפָּט וְהַשְׁתַּמְשׁוּ

בּוֹ בְּבִטּוּי: "מִי שָׁמַךְ". לְדַגְמָה: אֲמַרְתִּי לְאָחִי הַצָּעִיר שֶׁהִגִּיעַ הַזְמָן

לְלָכֶת לִישׁוֹן, הוּא עָנָה לִי: מִי שָׁמַךְ לִהְיוֹת אָבָא שְׁלִי?!

4. מִשָּׁה פָּחַד מִעֲנֹשׁ וּבְרַח מִמִּצְרַיִם. הוּא הִגִּיעַ לְבָאָר.

א. בְּסִפּוּר בְּרֵאשִׁית מְסַפֵּר עַל כְּמָה אֲנָשִׁים שֶׁבָּאָר הַמַּיִם הִיָּתָה הַמָּקוֹם

הָרָאוּשׁוֹן שֶׁבּוֹ עָצְרוּ. מִי הֵם הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמָהוּ הַמָּקוֹם שֶׁאֱלֹו הִגִּיעּוּ?

ב. בְּמָה דוֹמִים הַמְּקָרִים שֶׁלָּהֶם לְמְקָרָה שֶׁל מִשָּׁה, וּבְמָה הֵם שׁוֹנִים?

1.

אפשר להפנות את תשומת
לב התלמידים לכך שיש
הדרגתיות במקרים.
מקרה א'
סכסוך בין עברי לנכרי.
מקרה ב'
סכסוך בין עברי לעברי.
מקרה ג'
סכסוך בין שני נכרים:
משה מגיב לשלושת
הרועים ובנות מדין.

2.

א. המורה תוכל לספר,
שפרשנים רבים דנו
בשאלה: כיצד קרה
שמשה הרג ללא משפט?
התלמידים צריכים להבין,
שכל אדם, ולו הרשע
ביותר, זכאי למשפט הוגן.
ב. שערן מדוע הרג משה
את המצרי?
השאלה מאפשרת תשובות
רבות:
אולי משה ראה שהמצרי
מכה איש עברי, והבין
שכוונתו להרוג.
אולי משה ראה שהמצרי
הרג את העברי. כוונת
המילה "ויך" – הרג.
יש פרשנים הטוענים שאכן
היה זה מעשה רע, ואסור

אפשר לעיין עם התלמידים
בפסוקים המתאימים
מבראשית: פרק כד,
פסוקים טז-יח ופרק
כט פסוקים ג-י, ולגלות
מוטיבים חוזרים.
הבאר כמקום מפגש
והיכרויות.
משה ויעקב הראו את
וכחם ועזרו לרועות לגולל
את האבן מעל פי הבאר.

5. א. כיצד התקבל משה בבית רעואל?

ב. לפי מה יודעים שמשה הפך לחלק מהחברה במדין?

כְּדֵאֵי לְדַעַת

המדינים הם עם שחי במדבר. הם היו מארגנים בקבוצות שנקראו
שבטים. הם נדדו ממקום למקום כדי למצא מרעה לצאן.
המדינים היו צאצאי מדין.
מדין הייתה בנה של קטורה, אחת מנשות אברהם.
הדבר מספר בספר בראשית, פרק כה פסוקים א-ב.

6. לקראת סוף הפרק עוזב הסופר את תאור חיי משה ומחזיר אותנו,
הקוראים, למצרים.

א. מצאו את ארבעת הפעלים שבהם מתאר המספר את מצבם
הקשה של בני ישראל וכתבו במחברתכם.
ב. אל מי פנו בני ישראל לעזרה?

לפניהם חידות שחברו ילדים.

חידה

בת שאמצה בן.
מי אני?

חידה

נצל והציל.
מי הם?

מפסוק א עד פסוק י מספר:

אלהים התגלה למשה בהר חורב.
אלהים אמר למשה לחזור למצרים כדי להוציא
משם את בני ישראל.

א חתנו - אבי אשתו.

חרכה - אל ההר ששמו חורב.

ב וירא מלאך יהוה אליו בלבת-אש -

מתוך שיח הסנה המדברי נראה למשה שליח ה'
בצורת להבת אש.

והסנה איננו אכל - שיח הסנה בער באש, אבל
האש לא אכלה ולא שרפה את ענפיו.

ג אסרה-נא - אגש.

ה הלם - הנה.

של-נעליך מעל רגליך - חלץ את נעליך.

ו ירא - פחד.

ז עני עמי - הענויים והסבל של בני עמי.

נגשיו - המענים של העם.

ואת צעקתם שמעתי - בני ישראל סובלים
מהנוגשים ולכן הם זועקים.

א ומשה היה רעה את-צאן יתרו חתנו כהן
מדן, וינהג את-הצאן אחר המדבר ויבא
אל-הר האלהים חרכה.

ב וירא מלאך יהוה אליו בלבת-אש מתוך
הסנה, וירא והנה הסנה בער באש,
והסנה איננו אכל.

ג ויאמר משה אסרה-נא ואראה את-
המראה הגדל הזה, מדוע לא-יבער
הסנה.

ד וירא יהוה כי סר לראות, ויקרא אליו
אלהים מתוך הסנה ויאמר: משה משה,
ויאמר: הנני.

ה ויאמר: אל-תקרב הלם, של-נעליך מעל
רגליך כי המקום אשר אתה עומד עליו,
אדמת-קדש הוא.

ו ויאמר: אנכי אלהי אביך, אלהי אברהם,
אלהי יצחק ואלהי יעקב. ויסתר משה
פניו כי ירא מהביט אל-האלהים.

ז ויאמר יהוה: ראה ראיתי את-עני עמי
אשר במצרים, ואת-צעקתם שמעתי
מפני נגשיו כי ידעתי את-מכאביו.

ח וארד להצילו מיד מצרים ולהעלתו מן-
הארץ ההיא אל-ארץ טובה ורחבה, אל-
ארץ זבת חלב ודבש, אל-מקום הכנעני
והחתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי.

ט ועתה, הנה צעקת בני-ישראל באה
אלי, וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים
לחצים אתם.

י ועתה לכה, ואשלחך אל פרעה, והוצא
את-עמי בני-ישראל, ממצרים.

כָּתַב עֲבָרֵי עֲתִיק,
וּמִתְחַתָּיו כָּתַב עֲבָרֵי בְּיָמֵינוּ.

מֹשֶׁה לִפְנֵי הַסֵּנֶה הַבּוֹעֵר – צִיר מֶרֶק שְׂאגָאֵל

האל התגלה למשה במדבר בהר חורב

קראו מפסוק א' עד פסוק י'

1. קראו את פסוק ב ובחרו מתוכו משפט שישמש כותרת לאזור שלפניכם.
כתבו את המשפט במחברתכם.

בפסוק ב כתוב:

וַיֵּרָא מֵלֶאךָ יְהוָה אֵלָיו בְּלֶבֶת-אֵשׁ
מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה,
וַיֵּרָא וְהִנֵּה הַסֵּנֶה בֵּעַר בָּאֵשׁ,
וְהַסֵּנֶה אֵינֶנּוּ אֲכָל.

כדאי לדעת

התורה אינה מוסרת פרטים על שיח הסנה, משום כך החוקרים
חלוקים ביניהם לאיזה צמח הכונה.

קראו את פסוקים ד-ה:

וַיֵּרָא יְהוָה, כִּי סָר לְרֹאוֹת,
וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסֵּנֶה
וַיֹּאמֶר: מֹשֶׁה מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר: הִנְנִי.

וַיֹּאמֶר: אֶל-תִּקְרַב הֵלֶם,
שֶׁל נַעֲלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר אַתָּה עומד עָלָיו, אֲדַמָּת קֹדֶשׁ הוּא.

2. העתיקו והשלימו במחברת את המשפט על פי פסוקים ד-ה:

א. משה שמע את המלים:

ב. משה ענה במלה אחת:

ג. ה' צוה על משה:

3. הזכרו באנשים בספר בראשית שמספר עליהם כי ענו גם במלה "הנני".

א. מי הם האנשים ומהם המקרים?

ב. מה רצו אנשים אלה לומר בתשובתם זו?

4. התבוננו בבולים וכתבו: מה מן המספר בפרק מציר בכל בול?

5. האל התגלה למשה בסנה.

א. מדוע הציג אלהים את עצמו כאלהי אברהם, אלהי יצחק ואלהי

יעקב? מה רצה לרמז ולהזכיר בכך?

ב. איזו מההבטחות שהבטיח ה' לאבותינו התגשמה במצרים?

ג. מה הבטיח ה' למשה שהוא עומד להגשים?

ד. באילו פגמים מכנה אלהים את ארץ כנען?

6. אל מי התגלה אלהים בספר בראשית? כיצד התגלה?

7. מה התפקיד שהטיל ה' על משה כאשר התגלה אליו?

1-2.

א. מורה המעוניינת לפתח שיחה בענייני לשון תוכל להראות את הקשר בין המילה "של" לבין המילה "השיל": למשה נאמר: "של נעליך". הנחש השיל את עורו. האיש השיל מספר קילוגרמים ממשקלו וכיו"ב.

ב. כאשר משתמשים במילה "הנני", מתכוונים להביע נכונות לבצע שליחות ללא כל היסוס. אפשר לעזור לתלמידים ולרמוז: "ויאמר אליו: אברהם! ויאמר: הנני. ויאמר: קח נא את בנד את יחידך..." (בראשית כב פסוקים א-ב). "ויאמר: הלוא אחיד רעים בשכם, לכה ואשלחך אליהם. ויאמר לו: הנני" (בראשית לו פסוק יג).

4.

אפשר להציע לתלמידים לתכנן בול משלהם בנושא ולערוך תערוכת בולים מעבודותיהם.

5.

חשוב שהילדים יכירו את הכינוי: "ארץ זבת חלב ודבש" ואת הקשרו בפרקנו. מן הראוי שהמורה תפנה את תשומת לב התלמידים לפירוש בפסוק ח. מורים מעוניינים יוכלו לשיר עם התלמידים את השיר. בדרך זו יוכלו לזכור את הביטוי.

6.

מורה המעוניינת בכך תפנה את התלמידים לכמה מקורות בבראשית: פרק יז פסוק א. פרק יח פסוק א. פרק כו פסוק ב.

8. לפגניכם כמה מקרים מחיי משה וממעשיו.

א. חשבו אילו מהמקרים המספרים על משה מרמזים שהוא האדם
המתאים לתפקיד?

ב. התאימו לכל משפט את התכונה המתאימה לו מהתכונות של משה.

אפשר להתאים יותר מתכונה אחת לכל מקרה:

א. גדל בבית המלך המצרי וראה כיצד מדבר ופועל שליט.

ב. הרג את המצרי שהכה את העברי.

ג. התערב במריבה בין המצרי לעברי.

ד. אמר לאחד העברים: "למה תכה רעה?"

ה. עזר לבנות מדין במאבקן ברועים.

ו. היה רועה במדין.

תכונותיו של משה:

יגן על החלשים רודף צדק אמיץ יודע להתנהג כשליט

כאשר חכמי ישראל בימי קדם למדו תורה, הם נהגו לקרא בקול רם
ולהסביר את הכתוב. חכמי ישראל נהגו ללוות את ההסברים בספורים
שונים. אתם מזמנים להכיר כמה מהספורים הללו במדור "ספורי חכמים".

כתוב שאלהים אמר למשה: "ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי
בני ישראל ממצרים". חכמים שאלו את עצמם: מדוע דוקא משה נבחר
לתפקיד הנכבד והחשוב? אחד החכמים ספר על כך את הספור הזה:

כאשר רעה משה את צאן יתרו במדבר, ברח גדי מהעדר. משה רץ אחריו
והשיגו ליד ברכה של מים. הגדי עמד ושתה. הגיע אליו משה ואמר: "לא
ידעתי שרץ היית מפני הצמא. בודאי גם עיף אתה מחם השמש".

הרכיבו משה על כתפו והחזירו אל העדר. אמר הקדוש ברוך הוא: "כשם
שאתה רועה את הצאן ברחמים, כך תהיה רועה ומנהיג רחמן לעם ישראל".
חכם אחר ספר על משה את הספור הזה:

אמר משה לקדוש ברוך הוא: אתה אומר לי: לך והוצא את ישראל ממצרים.
כיצד אוכל לעשות זאת? איפה יגורו בכם הכבד ביום במדבר?

ואיפה יגורו בקר העז שבלילה במדבר? מאין אספק להם מזון ומשקה?
איך אוכל לדעת מה צריכים תינוקות, מה צריכים זקנים, ומה צריכות נשים
מעברות? איך אוכל לדאג לכל אחד מהם?

המורים יכולים לעסוק
בסיפורי החכמים רק לאחר
שסיימו ללמד את הפרק.
המורים יסבירו לתלמידים
מהם סיפורי חכמים וכיצד
נוצרו. חשוב שהתלמידים
יבינו שסיפורי התורה
אינם חלק מהתורה.
חכמי ישראל סיפרו אותם
לתלמידיהם, כאשר לימדו
תורה. החכמים נהגו ללוות
את הסבריהם בסיפורים
שונים.

לאחר הקריאה או סיפור
המורה אפשר לנהל שיחה
קצרה שמטרתה להבהיר
לתלמידים את מטרת
הסיפור, או את הרעיון

מפסוק י עד פסוק יז מספר:

משה אמר לה' שאינו יודע כיצד לדבר בפני קהל אנשים ובפני פרעה. אלהים החליט שתהיה חלקת תפקידים בין משה לאהרן.

י בי - בבקשה תתחשב במה שאמר.

גם מתמול גם משלשם - מאז ומעולם, גם בעבר לא הייתי איש היודע לדבר.

כי כבד-פה וכבד לשון אנכי - איני יודע לשכנע ולנאם, על כן לא כדאי שתשלחני.

יא מי שם פה - הנותן יכולת לדבר הוא ה'.

פקח - אדם שעניו פקוחות והוא רואה.

יב ואנכי אהיה עם-פיך - אעזור לך ואמר לך מה לדבר ואיך לדבר.

יג שלח-נא ביד-תשלח - משה עדין חשש לקבל את התפקיד, ואמר: שלח מישהו אחר.

יד ויחר-אף יהוה - ה' כעס על משה.

טו ושמת את-הדברים בפיו - אהרן יאמר לעם את הדברים שתאמר לו להגיד. והוריתי אתכם - אתן לכם הוראה, אגיד לכם מה לעשות.

טז יהיה-לך לפה - אהרן ידבר במקומך.

ואתה תהיה-לו לאלהים - אתה תהיה שליח של אלהים המוסר את דבריו לאהרן.

י ויאמר משה אל-יהוה: בי אדני לא איש דברים אנכי גם מתמול גם משלשם גם מאז ודברך אל-עבדך, כי כבד-פה וכבד לשון אנכי.

יא ויאמר יהוה אליו: מי שם פה לאדם או מי-ישום אלים או חרש או פקח או עור הלא אנכי יהוה.

יב ועתה לך ואנכי אהיה עם-פיך והוריתיך אשר תדבר.

יג ויאמר: בי אדני שלח-נא ביד-תשלח.

יד ויחר-אף יהוה במשה, ויאמר: הלא

אהרן אחיך הלוי ידעתי כי-דבר ידבר הוא וגם הנה-הוא יצא לקראתך וראך ושמת בלבו.

טו ודברת אליו ושמת את-הדברים בפיו, ואנכי אהיה עם-פיך ועם-פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשון.

טז ודבר-הוא לך אל-העם, והיה הוא יהיה-לך לפה ואתה תהיה-לו לאלהים.

יז ואת-המטה הזה תקח בידך אשר תעשה-בו את-האמת.

אֱלֹהִים הַטִּיל עַל מֹשֶׁה שְׁלִיחוֹת חֲשׁוּבָה

קְרָאוּ מִפְּסוּק י' עַד פְּסוּק יז

1. א. בְּאֵילוּ טַעוֹנִים הִשְׁתַּמֵּשׁ מֹשֶׁה כְּדִי לְהַמְנִיעַ מִלְקַבֵּל עָלָיו אֶת הַשְּׁלִיחוֹת? (כְּתִבוּ בְּשִׁלּוֹשָׁה סְעִיפִים.)
ב. מִהִי תְּשׁוּבַת אֱלֹהִים לְטַעוֹנָיו שֶׁל מֹשֶׁה?
 2. בְּדֶרֶךְ כָּלֵל בְּגִי הָאָדָם מֵרָצִים כְּשֶׁבוֹחֲרִים בָּהֶם לְתַפְקִיד חֲשׁוּב. מָה אֶפְשָׁר לְלַמֵּד עַל מֹשֶׁה מִכֵּן שֶׁלֹּא רָצָה בְּכֵן?
 3. אֵף שֶׁמֹּשֶׁה חָשַׁשׁ מְאֹד, הוּא קִבֵּל עַל עֲצָמוֹ אֶת הַתַּפְקִיד. הַסְבִּירוּ מִדּוּעַ?
בְּפִסּוּק טו כְּתוּב:
- וְדִבַּרְתָּ אֵלָיו וְשַׁמַּתָּ אֶת־הַדְּבָרִים בְּפִיו,
וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם־פִּיךָ וְעִם־פִּיהוּ
וְהוֹרִיתִי אֶתְכֶם אֶת אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן.
4. א. מִי אָמַר אֶת הַדְּבָרִים?
ב. לְמִי נֶאֱמְרוּ הַדְּבָרִים?
 5. הֶעֱתִיקוּ מִהֶפְסוּק אֶת הַמַּלִּים אוֹ הַבְּטוּיִים שֶׁפְּרוּשִׁם:
א. תֹּאמַר לוֹ מָה לְדַבֵּר.
ב. ה' יֹאמַר לְמֹשֶׁה מָה לְדַבֵּר.
ג. ה' יֹאמַר לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן מָה לַעֲשׂוֹת.
 6. דֵּן אָמַר לְאַחֲוָתוֹ: תַּפְסִיקִי לְשִׁים דְּבָרִים בְּפִי!
א. לָמָּה הִתְפַּנֵּן דֵּן?
ב. מִנֵּין לָמַד דֵּן אֶת הַבְּטוּי?
ג. כְּתִבוּ מִשְׁפָּט וְהִשְׁתַּמְשׂוּ בוֹ בְּבִטּוּי.
 7. הָאֵם שִׁמְעַתֶּם אוֹ קִרְאתֶם עַל אֲנָשִׁים אַחֲרִים שֶׁהָיָה לָהֶם פָּגָם וְהִגִּיעוּ לְגִדּוּלָה.

1. משה חשש לקבל את תפקיד המנהיג. יש מקום להסברים שונים להיסוסי משה. התלמידים בוודאי יגידו: פחד שאינו יודע לשכנע. הוא מתרגש כשהוא מדבר. מפחד מכישלון. היה למשה פגם בדיבור. אולי גמגום.

4. גם בימינו משתמשים בביטוי: "לשים דברים בפיו" כאשר מתכוונים שלא הדובר עצמו המציא את הדברים, אלא משהו אחר אמר לו להגיד אותם. אפשר להציע לתלמידים לחבר משפטים ולהשתמש בביטוי.

7. חשוב להדגיש שגם אנשים מוגבלים ונכים יכולים להגיע לגדולה. דמוסטרנס ביוון העתיקה היה מגמגם והפך לנואם דגול ולמדינאי. רוזוולט שהיה משותק נבחר לנשיא ארה"ב והיה בין המנהיגים שהצילו את העולם מהנאצים. הן קלר שהיתה חרשת אילמת עיוורת הייתה לסופרת.

אחד החכמים ספר אגדה המסבירה מדוע היה משה כבד פה וכבד לשון:

היתה בת פרעה מנשקת ומחבקת אותו כאלו היה בנה, ולא היתה מוציאה אותו מן הארמון.

ולפי שהיה יפה, היו הכל רוצים לראותו, ומי שהיה רואהו, לא הפסיק להסתכל עליו.

והיה פרעה מחבקו ומנשקו...

ומשה היה לוקח את כתרו של פרעה ושם אותו על ראשו.

והיו שם יושבים חכמי מצרים החרטמים ואמרו:

"חוששים אנחנו ממשה שלוקח את כתרו ונותנו על ראשו... הוא עתיד לקחת ממך את המלכות."

כמה מחכמי מצרים הציעו להרגו, וכמה מהם הציעו לשרפו.

רק אחד החרטמים אמר:

"תינוק זה אינו מבין כלום, אין בו דעת. ערכו לו מבחן והביאו לפניו קערה ובה זהב וגחלת של אש. אם יושיט ידו לזהב – הוא מבין מה שהוא עושה והרגו אותו, ואם יושיט ידו לגחלת – אין בו דעת, ואין עליו משפט מות."

מיד הביאו לפני משה בקערה את הזהב ואת הגחלת.

שלח משה את ידו לקחת את הזהב, ובא גבריאאל המלאך והזיז את ידו, ותפס משה את הגחלת והכניס ידו עם הגחלת לתוך פיו ונכוה לשונו, ונעשה כבד פה וכבד לשון המתקשה בדבור.

מפסוק א עד פסוק יד מספר:

משה ואהרן דרשו מפרעה לתת לעם ישראל ללכת
למדבר להקריב קרבנות לה'. פרעה כעס והטיל
על בני ישראל עבודה קשה יותר. מעתה דרשו
מהם שיאספו בעצמם את התבן להכנת הלבנים.

א ויחגו - יחגגו.

ג נקרא עלינו - התגלה לנו.

ד לכו לסבלתיכם - לכו והמשיכו בעבודתכם
הקשה.

ה והשבתם אתם מסבלתם - תפסיקו אותם
מעבודתם.

ו שטריו - השוטרים היו מבני ישראל והיו חייבים
לפקח על אחיהם, שיעשו את כמות הלבנים
היומית.

ז כתמול שלשם - כמו שהיה בעבר.
וקששו - יאספו.

ח מתכנת - כמות קבועה.
לא תגרעו - לא תפחיתו.
נרפים - עצלים.

א ויֹאמֶר בָּאוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ
אֶל־פְּרֹעֶה: כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל:
שַׁלַּח אֶת־עַמִּי, וַיִּחַגּוּ לִי בַמִּדְבָּר.

ב וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה: מִי יְהוָה אֲשֶׁר אֲשַׁמַּע
בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא יֵדַעְתִּי אֶת־
יְהוָה וְגַם אֶת־יִשְׂרָאֵל לֹא אֲשַׁלַּח.

ג וַיֹּאמְרוּ: אֱלֹהֵי הָעִבְרִים נִקְרָא עָלֵינוּ
נִלְכָּה נָא דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר
וְנִזְבְּחָה לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ פֶּן־יִפְגַּעֲנוּ בְּדָבָר
אוֹ בְּחֶרֶב.

ד וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מֶלֶךְ מִצְרַיִם: לָמָּה מֹשֶׁה
וְאַהֲרֹן תִּפְרִיעוּ אֶת־הָעָם מִמַּעֲשָׂיו, לָכוּ
לִסְבֹּלְתִיכֶם.

ה וַיֹּאמֶר פְּרֹעֶה: הֵן־רַבִּים עֲתָה עַם הָאָרֶץ
וְהַשְׁבַּתֶּם אֹתָם מִסְבֹּלָתָם.

ו וַיֵּצֵא פְרֹעֶה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־הַנְּגָשִׁים בָּעָם
וְאֶת־שֹׁטְרָיו לֵאמֹר:

ז לֹא תֹאסְפוּן לָתֵת תְּבֹן לָעָם לְלֶבֶן
הַלְּבָנִים כִּתְמוֹל שְׁלֹשָׁם, הֵם יִלְכוּ וְקִשְׁשׁוּ
לָהֶם תְּבֹן.

ח וְאֶת־מִתְכַנֶּת הַלְּבָנִים אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים
תְּמוֹל שְׁלֹשָׁם תְּשִׁימוּ עָלֵיהֶם לֹא תִגְרְעוּ
מִמֶּנּוּ כִּי־נִרְפִּים הֵם, עַל־כֵּן הֵם צֹעְקִים
לֵאמֹר נִלְכָּה נִזְבְּחָה לַאֱלֹהֵינוּ.

העמודים בכניסה לארמון רעמסס השני בלוקסור, מצרים

ט תִּכְבֹּד הָעֲבֹדָה עַל־הָאֲנָשִׁים וַיַּעֲשׂוּ־בָהּ
וְאֶל־יִשְׁעוֹ בְּדַבְרֵי־שָׁקֶר.

י וַיֵּצְאוּ נִגְשֵׁי הָעָם וּשְׁטָרֵיו וַיֹּאמְרוּ
אֶל־הָעָם לֵאמֹר: כֹּה אָמַר פַּרְעֹה, אִינֶנִּי
נָתַן לָכֶם תָּבֹן.

יא אַתֶּם לָכוּ קָחוּ לָכֶם תָּבֹן מֵאֲשֶׁר
תִּמְצְאוּ, כִּי אֵין נִגְרַע מֵעֲבֹדְתְּכֶם דָּבָר.

יב וַיִּפֹּץ הָעָם בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם, לְקַשֵּׁשׁ קֹשׁ
לְתָבֹן.

יג וְהַנְּגָשִׁים אָצִים לֵאמֹר: כָּלוּ מַעֲשֵׂיכֶם
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ, כֹּאֲשֶׁר בְּהִיּוֹת הַתָּבֹן.

יד וַיָּכוּ שְׁטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־שָׁמוּ עֲלֵהֶם
נִגְשֵׁי פַרְעֹה לֵאמֹר, מִדּוּעַ לֹא כָלִיתֶם
חֲקֻכְכֶם לְלַבֵּן כְּתָמוּל שְׁלֹשׁ גַּם־תָּמוּל
גַּם־הַיּוֹם?

טו וַיָּבֹאוּ שְׁטָרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּצַּעְקוּ אֶל־
פַּרְעֹה לֵאמֹר לָמָּה תַעֲשֶׂה כֹה לַעֲבָדֶיךָ.

טז תָּבֹן אֵין נָתַן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבָנִים אֹמְרִים לָנוּ
עֲשׂוּ, וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מְכִים וְחֻטָּאת עִמָּךְ.

יז וַיֹּאמְרוּ: נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים, עַל־כֵּן אַתֶּם
אֹמְרִים גִּלְכָּה נִזְבַּחָה לַיהוָה.

יח וַעֲתָה לָכוּ עֲבְדוּ וְתָבֹן לֹא־יִנָּתֵן לָכֶם,
וְתִכֵּן לְבָנִים תִּתְּנוּ.

יט וַיִּרְאוּ שְׁטָרֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶתֶם בָּרַע
לֵאמֹר, לֹא־תִגְרְעוּ מִלְּבַנִּיכֶם דְּבַר־יוֹם
בְּיוֹמוֹ.

ט וְאֶל־יִשְׁעוֹ בְּדַבְרֵי־שָׁקֶר - לֹא יִפְּנוּ לְדַבְרֵי
הַשָּׁקֶר שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

יב וַיִּפֹּץ - הִתְפַּזֵּר.

יב לְקַשֵּׁשׁ - לְאַסֵּף.

יג אָצִים - מְאִיצִים, מְזַרְזִים.

כֹּאֲשֶׁר מִיִּשְׁהוֹ אֹמֵר: אֵל תֹּאמִין, הוּא מִתְכַּוֵּן

לֹמֵר: אֵל תִּזְרֹן.

כָּלוּ - סִימוּ.

יד מִדּוּעַ לֹא כָלִיתֶם חֲקֻכְכֶם - מִדּוּעַ לֹא סִימַתֶּם אֶת

הַכּוֹמֹת הַיּוֹמִית שֶׁנִּקְבְּעָה?

לְלַבֵּן - לְהַכִּין לְבָנִים.

מִפְסוּק טו עַד סוֹף הַפָּרָק מְסַפֵּר:

שְׁטָרֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ בְּתַלּוּנוֹת קָשׁוֹת לְפַרְעֹה וְגַם

לְמֹשֶׁה וְאַהֲרֹן.

טז תָּבֹן אֵין נָתַן לַעֲבָדֶיךָ - זֶה בִּלְתִּי אֶפְשָׁרִי

לַעֲשׂוֹת לְבָנִים מִבְּלִי שִׁנָּתֵן לָנוּ הַחֹמֶר הַדְּרוֹשׁ

לְכָךְ.

וְחֻטָּאת עִמָּךְ - אַתֶּם הַמִּצְרִים חוֹטְאִים בְּכָךְ

שֶׁאַתֶּם מְכִים אוֹתָנוּ.

יח וְתִכֵּן לְבָנִים תִּתְּנוּ - אַתֶּם חַיְבִים לְהַכִּין אוֹתָהּ

הַמִּתְכַּנֶּת, הַכּוֹמֹת, שֶׁל לְבָנִים כְּמוֹ לִפְנֵי כֵּן.

כ וַיִּפְגְּעוּ אֶת־מֹשֶׁה וְאֶת־אַהֲרֹן, נֹצְבִים
לְקִרְאָתָם, בְּצֵאתָם מֵאֵת פְּרַעֲה.

כא וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם: יֵרָא יְהוָה עֲלֵיכֶם
וַיִּשְׁפֹּט, אֲשֶׁר הִבֵּאַשְׁתֶּם אֶת־רִיחֲנוּ בְּעֵינֵי
פְּרַעֲה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו לְתֶת־חֶרֶב בְּיָדָם
לְהַרְגֵנוּ.

כב וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה וַיֹּאמֶר: אֲדֹנָי לָמָּה
הִרְעַתָּה לָעַם הַזֶּה, לָמָּה זֶה שְׁלַחְתָּנִי.

כג וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל־פְּרַעֲה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע
לָעַם הַזֶּה וְהֵצֵל לֹא־הֵצֵלְתָּ אֶת־עַמְּךָ.

כ וַיִּפְגְּעוּ - פָּגְשׁוּ.

נֹצְבִים - עומדים לפניכם.

כא יֵרָא יְהוָה עֲלֵיכֶם וַיִּשְׁפֹּט - הִלּוּאֵי שֶׁה' יִרְאֶה
אֶת מַעֲשֵׂיכֶם הָרָעִים.

הִבֵּאַשְׁתֶּם אֶת־רִיחֲנוּ - הִמָּאַשְׁתֶּם, הִשְׁנֵאתֶם
אוֹתָנוּ בְּעֵינֵי פְרַעֲה, הוֹצֵאתֶם לָנוּ שֵׁם רָע.

איור על פי ציור קיר מצרי

מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן פָּגְשׁוּ בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה אֶת פַּרְעֹה. פַּרְעֹה נִכְגָּשׁ עִם שׁוֹטְרֵי יִשְׂרָאֵל וְזָקְנֵי יִשְׂרָאֵל נִכְגָּשִׁים עִם מֹשֶׁה.

קראו מפסוק א עד פסוק יד

1. א. מה ספרו משה ואהרן לפרעה,

ומה דרשו ממנו?

ב. כיצד הגיב פרעה על דבריהם?

2. מה דעתכם, האם הבין פרעה את

פונתם האמתית של משה ואהרן?

הסבירו ונמקו.

3. מדוע החליט פרעה להכביד

ולקשות את עבודתם

של בני ישראל?

4. למי מיחס פרעה את אמירת

"דברי שקר"?

קראו את המשפטים הבאים:

הנוגשים באו בטענות לבני ישראל על

שלא השלימו את כמות הלבנים היומית

כמו שעשו תמיד:

"מדוע לא כליתם חקכם ללבן כתמול שלשם" (פסוק יד)

בספר בראשית פרק לא פסוק ב כתוב:

"וַיֵּרָא יַעֲקֹב אֶת פְּנֵי לָבָן; וְהִנֵּה אֵינָנו עֹמְדֵי כְּתִמּוֹל שְׁלֹשׁ יָמִים"

יוסי חזר הביתה ואמר: המורה אינה נראית כתמול שלשום, תמיד היא

עליזה והיום היא היתה עצובה מאוד.

א. מה פרוש הבטוי: "כתמול שלשום"?

ב. כתבו משפט משלכם והשתמשו בבטוי.

אפשר לבקש את
התלמידים שיספרו את
הסיפור תוך שימוש
במשפטים מתוך הספר.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְלוֹנְנִים בְּפָנֵי פַרְעֹה

קְרָאוּ מִפְסוּק טו עַד פְּסוּק כג

קְרָאוּ אֶת פְּסוּקִים טז-יז:

תָּבֵן אֵין נָתַן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבָנִים אֲמָרִים לָנוּ עֲשׂוּ,

וְהִנֵּה עֲבָדֶיךָ מִכִּים

וְחֻטָּאת עֹמֶד.

וַיֹּאמֶר: נִרְפִּים אַתֶּם נִרְפִּים,

עַל־כֵּן אַתֶּם אֲמָרִים

נִלְכָּה נִזְבַּחַה לַיהוָה.

1. א. מָה טָעְנוּ שׁוֹטְרֵי יִשְׂרָאֵל לְפָנֵי פַרְעֹה? (עֲנוּ בְּשָׁנֵי סְעִיפִים)

ב. בְּמָה הָאֲשִׁים פַּרְעֹה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?

2. פַּרְעֹה הִתְאַכְזַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

הוּא הוֹסִיף לָהֶם עֲבֹדָה.

מִדּוּעַ עָשָׂה זֹאת?

3. מָה לוֹמְדִים עַל מַחֲשַׁבּוֹתֵיהֶם שֶׁל

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל מִשָּׁה וְאַהֲרֹן

בְּאֲשֶׁר בָּאוּ אֲלֵיהֶם בְּתִלוּנוֹת?

3.

מתלוננותיהם של בני
ישראל אפשר ללמוד
שחששם מפרעה היה
גדול יותר מרצונם להיות
חופשיים. הם לא היו
מוכנים להיאבק ולסבול
למען החופש.

4. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאוּ בְּהַאֲשָׁמוֹת קָשׁוֹת אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֱהֲרֹן.

בְּאַחַת הַפְּתוֹת הִבִּיעוּ הַתְּלַמִּידִים אֶת דַּעְתָּם עַל כֶּךָ.

שִׁעְרוּ: מָה אָמְרוּ הַתְּלַמִּידִים שֶׁהִבִּינוּ לִלְבָּם שֶׁל בְּנֵי

יִשְׂרָאֵל? מָה אָמְרוּ הַתְּלַמִּידִים שֶׁכָּעְסוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?

5. בְּמָה מְאֲשִׁים מֹשֶׁה אֶת אֱלֹהִים?

6. בְּפָסוּק טז כָּתוּב: "תָּבֹן אֵין נָתַן לַעֲבָדֶיךָ וּלְבָנִים

אֹמְרִים לָנוּ עֲשׂו". מִשְׁפָּט זֶה נִמְצָא בְּשִׁמוּשׁ בְּהַשְׁאָלָה

גַּם בְּעֵבְרִית שֶׁל יְמִינוֹ. לְדַגְמָה: פְּקִידֵי מִשְׁרַד הָרוּחָה הַתְּלוּנָנוּ: "תָּבֹן אֵין

נוֹתָנִים – וּלְבָנִים אֹמְרִים לָנוּ עֲשׂו". אֵיךְ נוּכַל לַעְזֹר לַחֲלָשִׁים בַּחֲבֵרָה,

אִם מִשְׁרַד הָאוֹצָר אֵינוֹ נוֹתֵן אֶת הַכֶּסֶף שֶׁהִבְטִיחַ?"

הַעֲתִיקוּ וְהַשְׁלִימוּ בַּמַּחֲבֵרֶת:

כִּתְּהָ ג קִבְּלָה עַל עֲצָמָה לְקַשֵּׁט אֶת מִסְדְּרוֹן בֵּית הַסֵּפֶר כְּאֲשֶׁר בָּאָה וַעֲדַת

הַבִּקְרָת טָעְנוּ הַתְּלַמִּידִים:

7. א. יֵשׁ הַטּוֹעֲנִים שֶׁתְּלוּנָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה מְצַדֶּקֶת. מָה יִהְיוּ נִמּוּקֵיהֶם?

ב. יֵשׁ הַטּוֹעֲנִים שֶׁתְּלוּנָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה אֵינָה מְצַדֶּקֶת. מָה יִהְיוּ נִמּוּקֵיהֶם?

8. א. מִדּוּעַ לְדַעְתְּכֶם שֶׁלֵב הַצִּיר דּוֹקָא אֶת הַמִּשְׁפָּט: "שְׁלַח אֶת עַמִּי" בְּבוֹל

הַנוֹגֵעַ לְזִכּוֹת הַיְּהוּדִים לַעֲלוֹת לְמַדִּינַת יִשְׂרָאֵל?

ב. מִדּוּעַ לְדַעְתְּכֶם הַמִּשְׁפָּט "שְׁלַח אֶת עַמִּי" רָשׁוּם גַּם בְּשׂוֹפוֹת עֲרָבִית,

רוֹסִית וְאַנְגְּלִית?

כְּדֹאֵי לַדַּעַת

דָּאָר יִשְׂרָאֵל הִפִּיץ לִפְנֵי מִסְפָּר שָׁנִים בּוֹל וְעָלִיו הַמִּשְׁפָּט "שְׁלַח אֶת עַמִּי". אֶת הַבּוֹל

הוֹצִיאוּ כְּדֵי לַעְזֹר לַיְּהוּדִים שֶׁחִיו בְּרוֹסִיָּה, בְּמַדִּינוֹת עֲרָב וּבְאַתִּיוֹפִיָּה לַעְזֹב אֶת אֲרָצָם

וְלַעֲלוֹת לְיִשְׂרָאֵל.

יְהוּדֵי הָעוֹלָם וַיְהוּדֵי מַדִּינַת יִשְׂרָאֵל פָּעְלוּ כְּדֵי לְהַשִּׁיג רְשׁוֹת עֲלִיָּה לְכָל יְהוּדֵי הָרוֹצֶה בָּכָךְ.

9. אלו פגש משה את בת פרעה בארמון המלך, מה היה תכן שיחתם?
שערו והציגו.

אפשר לשאול:

- א. יש להניח שלא כל אחד יכול היה להיכנס לארמון פרעה, אלא היה צריך לקבל רשות לכך. מהו הסיפור שסיפר החכם, כדי לענות על השאלה: כיצד נכנסו אהרון ומשה לארמון.
- ב. מדוע אלוהים לא מוזכר בספרים שהיו לפרעה?
- ג. מהם שלושת הדברים שסיפרו משה ואהרון על אלוהים?

באותו היום שבאו משה ואהרן אל פרעה, באו אליו גם כל מלכי האזור. כל המלכים הביאו לפרעה מתנות. הם הביאו אתם את פסלי אלהיהם. עמדו משה ואהרן בפתח הארמון. נכנסו עבדיו של פרעה ואמרו לו: "שני זקנים עומדים בפתח. אמר להם: 'יעלו.'"

כיון שעלו, הסתכל בהם שמא הביאו לו מתנה, שמא הביאו לו אגרות מהמלך ששלחם, והם אפלו לא שאלו בשלומו.

אמר להם: "מי אתם?"

אמרו לו: "שליחיו של הקדוש ברוך הוא."

אמר להם: "מה אתם מבקשים?"

אמרו לו: "כה אמר ה': שלח את עמיו!"

אותה שעה כעס ואמר: "מי ה' אשר אנשמע בקולו לשלח את ישראל? לא ידעתי את ה' וגם את ישראל לא אנשלח! חפשתי את שמו בספרים ולא מצאתי. בחור הוא או זקן הוא? כמה עירות כבש? כמה מדינות הכניע?"

אמרו לו: "אלהינו, כוחו וגבורתו מלא עולם. הוא היה עוד בטרם נברא העולם, והוא יהיה בסוף כל העולם. הוא ברא את העולם."

מפסוק א עד פסוק יג מספר:

בארמון פרעה הפך מטהו של אהרן לתנין. חרטמי מצרים עשו גם כן.

א ראה נתתיך אלהים לפרעה - פרעה ישמע

בקולך, כי אתה שליח אלהים.

נביאך - אהרן ימסר לאנשים את דבריך כמו שנביא מוסר את דברי אלהים לאנשים.

ג ואני אקשה את לב פרעה - אני אגרם לפרעה

להיות עקשן וסרבן, כדי שיהיה אפשר להעניש אותו על כל מעשי האכזריות שעשה.

את-אתתי ואת-מופתי - סימנים או הוכחות.

ד ונתתי את-ידי - אעניש.

תנין - ציור ממצרים העתיקה

ט תנו לכם מופת - תנו סימן או אות כדי להוכיח את כוחכם.

א ויאמר יהוה אל-משה: ראה נתתיך

אלהים לפרעה, ואהרן אחיך יהיה

נביאך.

ב אתה תדבר את כל-אשר אצוּך ואהרן

אחיך ידבר אל-פרעה ושלח את-בני-

ישראל מארצו.

ג ואני אקשה את-לב פרעה, והרביתי את-

אתתי ואת-מופתי בארץ מצרים.

ד ולא-ישמע אִלְכֶם פרעה ונתתי את-ידי

במצרים, והוצאתי את-צבאתי את-עמי

בני-ישראל מארץ מצרים בשפטים

גדלים.

ה וידעו מצרים כי-אני יהוה בנטתי

את-ידי על-מצרים, והוצאתי את-בני-

ישראל מתוכם.

ו ויעש משה ואהרן כאשר צוה יהוה אתם

בן עשו.

ז ומשה בן-שמונים שנה ואהרן בן-שלש

ושמונים שנה בדברם אל-פרעה.

ח ויאמר יהוה אל-משה ואל-אהרן לאמר:

ט כי ידבר אִלְכֶם פרעה לאמר תנו לָכֶם

מופת, ואמרת אל-אהרן קח את-מטהך

והשלך לפני-פרעה יהי לתנין.

י וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶל־פַּרְעֹה וַיַּעֲשׂוּ כֵן
כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה, וַיִּשְׁלַךְ אַהֲרֹן אֶת־מִטָּהוּ
לִפְנֵי פַרְעֹה וּלְפָנָי עֲבָדָיו וַיְהִי לְתַנּוּן.
יא וַיִּקְרָא גַם־פַּרְעֹה לַחֲכָמִים וּלְמַכְשָׁפִים
וַיַּעֲשׂוּ גַם־הֵם חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם בְּלִהְטִיתָם
כֵּן.
יב וַיִּשְׁלִיכוּ אִישׁ מִטָּהוּ וַיְהִיו לְתַנּוּנִים,
וַיִּבְלַע מִטָּה־אַהֲרֹן אֶת־מִטָּתָם.
יג וַיַּחֲזֹק לֵב פַּרְעֹה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵהֶם כַּאֲשֶׁר
דִּבֶּר יְהוָה.
יד וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: כָּבֹד לֵב פַּרְעֹה,
מֵאֵן לְשַׁלַּח הָעָם.
טו לֶךְ אֶל־פַּרְעֹה בְּבֹקֶר הַנֶּה יֵצֵא הַמִּיָּמָה
וְנִצַּבְתָּ לְקִרְאָתוֹ עַל־שַׁפַּת הַיָּאֹר, וְהִמָּטָה
אֲשֶׁר־נִהְפָךְ לִנְחָשׁ תִּקַּח בְּיָדְךָ.
טז וְאָמַרְתָּ אֵלָיו: יְהוָה אֱלֹהֵי הָעִבְרִים
שְׁלַח־נִי אֵלֶיךָ לֵאמֹר, שְׁלַח אֶת־עַמִּי
וַיַּעֲבֹדֵנִי בַּמִּדְבָּר, וְהִנֵּה לֹא־שָׁמַעְתָּ
עַד־כֹּה.
יז כֹּה אָמַר יְהוָה: בְּזֹאת תִּדְּעַ כִּי אֲנִי יְהוָה.
הִנֵּה אֲנֹכִי מִכָּה בַּמָּטָה אֲשֶׁר־בְּיָדִי
עַל־הַמַּיִם אֲשֶׁר בַּיָּאֹר וְנִהְפְּכוּ לָדָם.
יח וְהִדְּגָה אֲשֶׁר־בַּיָּאֹר תָּמּוּת וּבָאֵשׁ הַיָּאֹר
וְנִלְאוּ מִצְרַיִם לַשְׁתּוֹת מַיִם מִן־הַיָּאֹר.

יא חֲרָטְמֵי מִצְרַיִם - חֲכָמֵי מִצְרַיִם שֶׁיָּדְעוּ לַעֲשׂוֹת
מַעֲשֵׂי כַשּׁוֹף וּקְסָמִים.
בְּלִהְטִיתָם - בְּכַשְׁפִּים וּבְקִסְמִים שֶׁעָשׂוּ.

מִפְּסוּק יד עַד פְּסוּק כה:
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן הִזְהִירוּ אֶת פַּרְעֹה, שְׂאֵם לֹא יִשְׁלַח אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, אֱלֹהִים יָכֹה אֶת מִצְרַיִם.
הַמִּכָּה הָרִאשׁוֹנָה הִיְתָה: דָּם.

יד כָּבֹד לֵב פַּרְעֹה - פַּרְעֹה מִתְעַקֵּשׁ וּמִסְרֵב.
מֵאֵן - אֵינוֹ מִסְכִּים, מִסְרֵב.

טו הִנֵּה יֵצֵא הַמִּיָּמָה - יוֹצֵא אֶל שַׁפַּת הַיָּאֹר.

יח וּבָאֵשׁ הַיָּאֹר - רֵיחַ רַע יַעֲלֶה מִהַיָּאֹר.
וְנִלְאוּ - לֹא יוֹכְלוּ.

יט קח מטף ונטה-ידך - הורד את ידך האוחזת במטה באלכסון כלפי היאר.

יט ויאמר יהוה אל-משה: אמר אל-אהרן: קח מטף ונטה-ידך על-מימי מצרים, על-נהרתם, על-יאריהם ועל-אגמיהם ועל כל-מקוה מימיהם ויהיו-דם, והיה דם בכל-ארץ מצרים ובעצים ובאבנים. **כ** ויעשו-כן משה ואהרן כאשר צוה יהוה ויזרם במטה ויך את-המים אשר ביאר לעיני פרעה ולעיני עבדיו, ויהפכו כל-המים אשר-ביאר לדם.

כא והדגה אשר-ביאר מתה ויבאש היאר ולא-יכלו מצרים לשותות מים מן-היאר, ויהי הדם בכל-ארץ מצרים.

כב ויעשו-כן חרטמי מצרים בלטיהם, ויחזק לב-פרעה ולא-שמע אליהם כאשר דבר יהוה.

כג ויפן פרעה ויבא אל-ביתו, ולא-שת לבו גם-לזאת.

כד ויחפרו כל-מצרים סביבת היאר מים לשותות, כי לא יכלו לשותות ממימי היאר.

כה וימלא שבעת ימים אחרי הכות-יהוה את-היאר.

כה וימלא שבעת ימים - הסתים הזמן של שבועה ימים, שבו היו מי היאר דם, ואחר חזרו למצבם הקודם.

מפת הדם -
ציר שלום מושקוביץ

אלהים שלח שוב את משה ואהרן אל פרעה

קראו מפסוק א עד פסוק יג

1. מה קורה בכל איור? כתבו משפט מסביר.

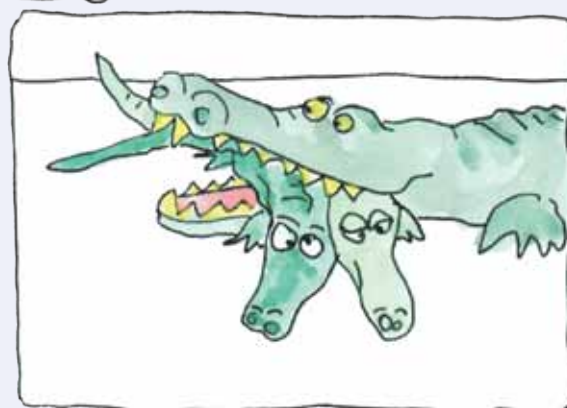
א.

ב.

ג.

ד.

1. קראו את פסוק ה:

וַיִּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה
בְּנֹטְתִי אֶת־יָדִי עַל־מִצְרַיִם,
וְהוֹצֵאתִי אֶת־בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם.

2. בחרו וכתבו רק את המשפט האומר:

א. המצרים יכירו את גדלת ה'.

ב. אלהים ישחרר את בני ישראל מעבדות מצרים.

3. בפסוק ט כתוב:

"כִּי יִדְבַר אֲלֵכֶם פַּרְעֹה לֵאמֹר תָּנוּ לָכֶם מוֹפֶת..."

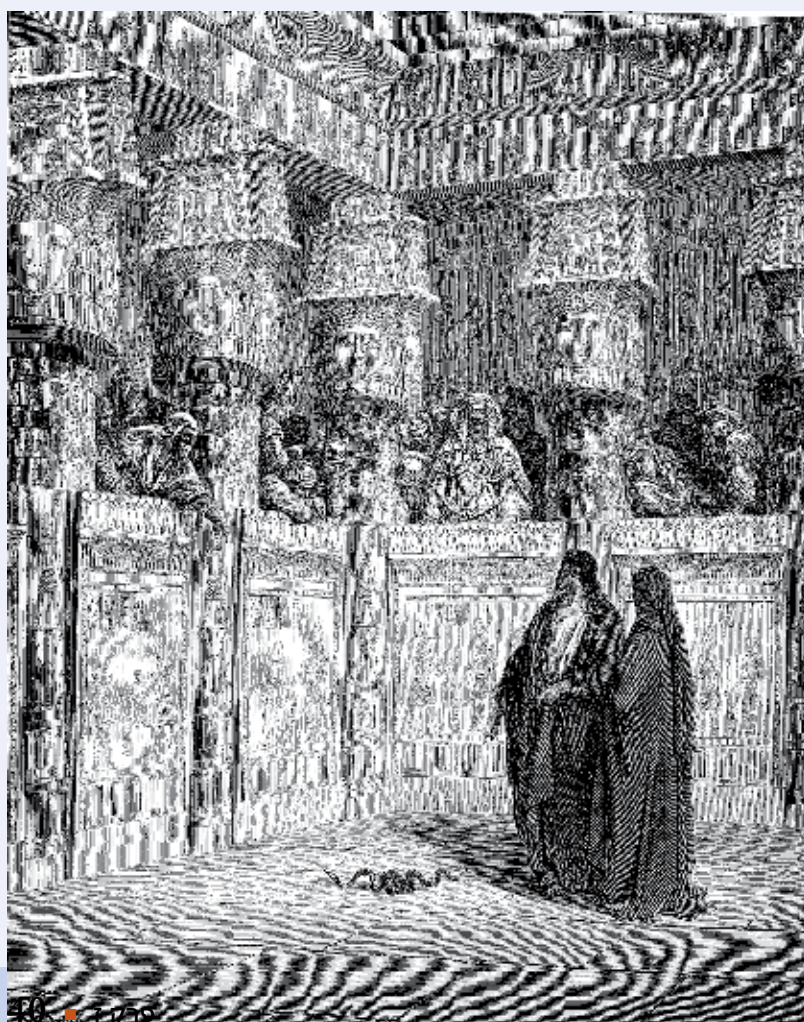
על פי המלון אפשר לפרש "מופת" בשני אפנים:

א. מופת – נס.

ב. מופת – דגמה טובה.

איזה מן הפרושים מתאים למלה "מופת" בפסוק? כתבו במחברת.

4. א. מדוע רצה אלהים להעניש את המצרים, לפני שיוציא את בני ישראל ממצרים?

משה ואהרן לפני פרעה –
ציר גוסטב דורה

4.

א. התלמידים יאמרו,
שהמצרים יענשו על
הגזרות, על ההתאכזרות
ועל הסבל שגרמו.

יש להבהיר שההבדל בין
הפעולות שמשה ואהרן
עושים אינו מכוחם אלא
מכוחו של אלהים.

אלהים העניש את המצרים, וכל המים במצרים הפכו דם

קראו מפסוק יד עד פסוק כה

1. מה המשתף למשפטים הבאים:

"ויחזק לב פרעה"

"כבד לב פרעה"

"מאן לשלח העם"

2. לפניכם איורים מהגדות שונות של פסח - הסבירו מה קורה בכל איור:

א.

ב.

ג.

כְּדַאי לְדַעַת

- בְּמִצְרַיִם לֹא יוֹרְדִים גֶּשֶׁמִּים. הָאָרֶץ מִדְבָּרִית. תּוֹשְׁבֵיהָ מְקַבְּלִים מִיָּם מִ"הַיָּאֹר", שֶׁהוּא נָהָר גָּדוֹל הַזֶּה בְּמִצְרַיִם. בְּיָמֵינוּ הוּא נִקְרָא: הַנִּילוֹס.
- הַמִּצְרַיִם שָׂאֲבוּ מִיָּם מִהַיָּאֹר לְשִׁמוֹשׁ יוֹמִיּוֹמִי: שְׁתִּיָּה וְרִחָצָה.
- הֵם חָפְרוּ תַעֲלוֹת וְהַעֲבִירוּ מִיָּם מִהַיָּאֹר לְהַשְׁקִיף שְׂדוֹתֵיהֶם.
- הַיָּאֹר הָיָה מְקַדָּשׁ בְּמִצְרַיִם.

3. מִדּוּעַ הִכָּה ה' אֶת הַמֶּכֶּה הָרִאשׁוֹנָה דְּוָקָא עַל הַיָּאֹר?
שְׁעָרוֹ וְהַסְבִּירוֹ.

4. דְּמֵינּוּ שְׁיַחֲה בֵּין שְׁנֵי יְלָדִים בְּזִמָּן מַכַּת הַדָּם, הַצִּיּוֹג אוֹ כְּתִבּוֹ.

3.
בהמשך אפשר לספר, שיש
על כך תשובות שונות:
פגיעה במקור מים עיקרי
במצרים.
פגיעה במצרים, שראו
ביאור אֵל, היא פגיעה
באלוהיהם, המוכיחה את
עליונותו ואת כוחו של ה'.

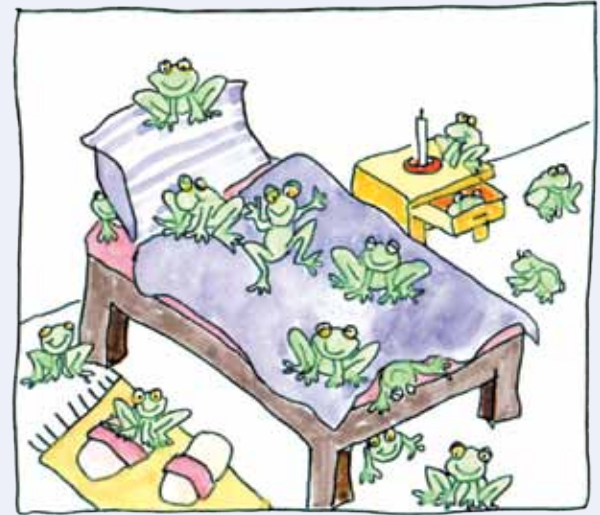
ה' העניש את מצרים בעשר מכות

קראו פרק 2 מפסוק 20 עד פסוק 35, ופרקים 1 עד 19

פרקים אלו אינם כלולים בתכנית הלימודים.

לפניהם תכון הפרקים, קראו:

אחרון השנה את מטהו על הנגרות,
וצפרדעים עלו מן המים וכסו
את כל ארץ מצרים. פרעה בקש
ממשה ומאחרון שיסירו את
הצפרדעים.

אחרון הכה במטהו
על עפר הארץ, ומפת
כנים התפשטה באדם
ובבהמות.

החרטמים נסו לסלק
את הכנים, אך לא
הצליחו. הם נאלצו
להודות בפני פרעה,

שמפת הכנים מלמדת על כוחו הגדול של ה'. פרעה התעקש וסרב לשלח
את בני ישראל.

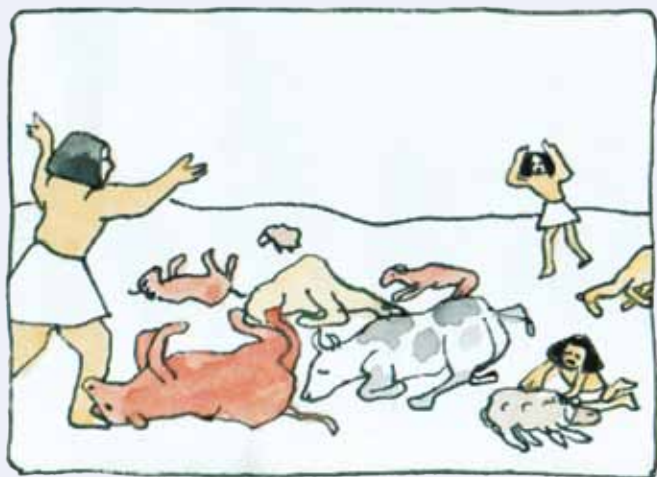
המכות שמסופר עליהן
בפרקים אלו, אינן נכללות
בתכנית הלימודים. הבאנו
את תוכן הפרקים כדי
ליצור רצף סיפורי.
אפשר להציע לתלמידים
לקרוא את התוכן.
אפשר לספר להם את
התוכן ולשלב פסוקי מפתח
מהתורה.
אפשר להקליט ולהשמיע
לתלמידים.
לאחר הבנת התוכן אפשר
לשאול מספר שאלות כגון:
מי נפגע במכות?
האם היתה אזהרה?
מוקדמת לפני המכה?
איך הגיב פרעה על כל
מכה?
מה רצה אלוהים ללמד את
פרעה ואת המצרים?
במהלך העיסוק במכות
אנו מציעות למורה להוסיף
או לגרוע כרצונה תוך
התחשבות במגבלות הזמן
ובתכנית הלימודים.

ה' צוה על משה לפגוש את פרעה ליד היאור, לדרוש ממנו שישלח את בני ישראל ולהזהיר אותו שאם יסרב, יעניש אלהים את מצרים במכת ערוב. כל מיני בעלי חיים מזיקים יפגעו במצרים ובאדמתם. האזור היחיד שלא יפגע בערוב יהיה ארץ גשן. ואכן, באה מכת ערוב על מצרים.

פרעה הזעיק את משה ואת אהרן ובקש מהם שיסירו את מכת הערוב. בתמורה הציע פרעה שבני ישראל ירשו לזבח לה' בתוך מצרים. משה המשיך לדרוש שפרעה ירשה להם לזבח לה' במדבר. פרעה הסכים, אך כאשר פסקה מכת הערוב, התחרט פרעה ולא שלח את העם.

משה הזהיר את פרעה שאם לא ישחרר את בני ישראל, תפגע מגפת דבר במקנה של מצרים, אך לא במקנה של בני ישראל. ואכן, למחרת מתו הצאן, הסוסים, החמורים, הגמלים והבקר של מצרים. פרעה המשיך בסרובו ולא שלח את בני ישראל.

במצות ה' לקחו משה ואהרן פית וזרקו אותו לשמים לעיני פרעה. האבק, שהתפזר בכל הארץ, גרם שחין, מחלת עור, באדם ובבהמה. גם חרטמי מצרים חלו בשחין. פרעה המשיך להתעקש ולא שמע לדברי ה'.

מִשֶּׁה הִזְהִיר אֶת פְּרֹעָה
שֶׁלֹּמְחַרַּת יֵרֵד בָּרָד כָּבֵד, שֶׁלֹּא
הָיָה עוֹד כְּמוֹהוּ בְּמִצְרַיִם.
אֲנָשִׁים וּבָעֲלֵי חַיִּים שִׁימְצְאוּ
בַּחוּץ, יָמוּתוּ. וְאֶכּוֹ, בָּרָד
הִכָּה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם וּפָגַע
בַּצִּמְחָה, בַּבְּהֵמָה וּבָאָדָם.
פְּרֹעָה הִזְעִיק אֶת מֹשֶׁה וְאֶת

אַהֲרֹן וְהוֹדָה בַּפְּגִיָּהם: "חֲטָאתִי, אֱלֹהִים צַדִּיק, וְאֲנִי וְעַמִּי רָשָׁעִים. בִּקְשׁוּ
מֵאֱלֹהִים שִׁיסִיר אֶת הַבָּרָד, וְאֲנִי אֶשְׁלַח אֶת עַמְּכֶם." אַךְ גַּם אַחֲרֵי שֶׁמֹּשֶׁה
בִּקֶּשׁ מֵאֱלֹהִים וְהַבָּרָד פָּסַק, שׁוּב לֹא קִיָּם פְּרֹעָה אֶת הַבְּטָחָתוֹ.

מִשֶּׁה הִזְהִיר אֶת פְּרֹעָה מִפְּגִי
מַכַּת אֲרָבָה, לְהִקּוֹת חֲרָקִים
שִׁיפְשֹׁטוּ עַל הַשָּׂדוֹת וַיִּשְׁמִידוּ
אֶת הַצִּמְחִים וְאֶת גְּדוֹלֵי
הַשָּׂדֶה שְׁנוֹתָרוּ אַחֲרֵי הַבָּרָד.
עַבְדֵי פְּרֹעָה בִּקְשׁוּ מִמֶּנּוּ
שִׁישְׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּדִי
לְהַצִּיל אֶת מִצְרַיִם.

פְּרֹעָה שָׁאֵל אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן, מִי יִהְיֶה הַהוֹלָכִים לַעֲבֹד אֶת ה'. כַּאֲשֶׁר
שָׁמַע שֶׁכָּל הָעָם יֵלֶה, הִצִּיעַ שֶׁהַגִּבֹּרִים בִּלְבָד יֵלְכוּ לַעֲבֹד אֶת ה'.
פְּרֹעָה גָּרַשׁ אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן בְּלִי שְׂחִכָּה לַתְּשׁוּבָתָם.

אֲרָבָה

רוח מזרחית הביאה להקות ארבה, והן כסו את פני הארץ. הארבה אכל את כל הפרות ואת כל עשב השדה, ולא הותיר שום ירק בכל ארץ מצרים. פרעה התחנן בפני משה ואהרן: "חטאתי, בקשו מאלהיכם שיסיר את הארבה." אלהים נעתר לבקשת משה ואהרן והפך את כוון הרוח. הארבה נשא ברוח המערבית אל תוך ים סוף. ה' המשיך וחזק את לב פרעה, וגם הפעם לא שלח את בני ישראל.

משה נטה ידו לשמים, וחשך כבד כסה את מצרים למשך שלושה ימים. רק בישובי בני ישראל היה אור. פרעה קרא למשה והסכים לשלח את כל העם. משה דרש שגם את המקנה יקחו עמם, כדי שיוכלו לזבח לה'. שוב הקשה ה' את לב פרעה. פרעה סרב לדרישת משה ואים להרג אותו, אם ישוב משה לראותו.

כְּדַאי לַדַּעַת

במכות מצרים השונות נפגעו גם מצרים שלא היו אחראים לסבלם של בני ישראל. מכך למדו חז"ל שמי שרואה ויודע שנעשו עול או פשע ואינו נזעק לעזר, הופך שיתף למעשה.

קראו את "כְּדַאי לַדַּעַת" וענו:
האם תוכלו לתת דגמאות נוספות מחייכם?

1. האם נתנה אזהרה מקדמת לפני כל מכה?

2. איך לדעתכם השפיעו המכות:

א. על תושבי מצרים?

ב. על בני ישראל?

3. בחרו אחת מהמשימות הבאות:

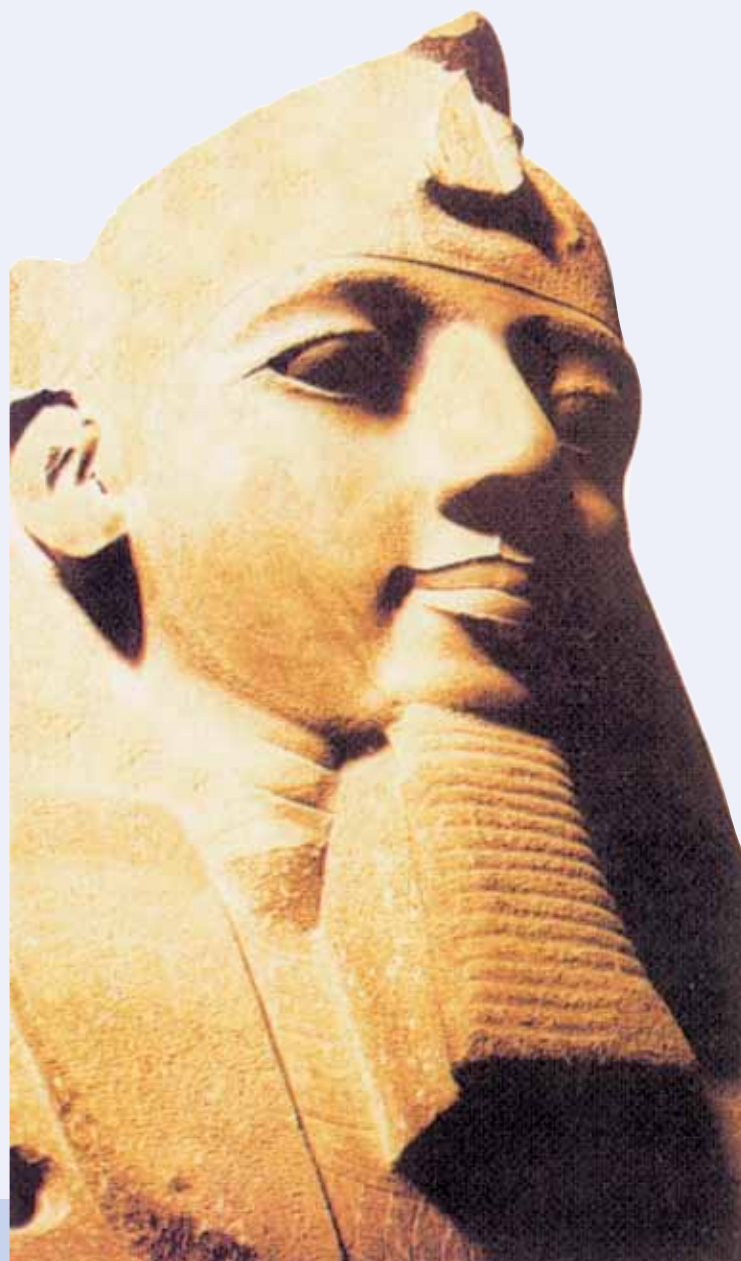
א. "התארחתי בארמון פרעה בזמן מפת..." המשיכו וספרו כיך דמיונכם.

ב. "סירתי רגלי במצרים בזמן מפת..." ראיני..." כתבו או צירו כיך

דמיונכם.

ג. הביאו לפתה וערכו תצוגה של מכות מצרים בהגדות שונות של

פסח.

פסל רעמסס השני

בפרק יא מספר: ה' שלח את משה להזהיר את
פרעה ממכת בכורות.

א ויאמר יהוה אל-משה: עוד נגע אחד
אביא על-פרעה ועל-מצרים, אחרי-כן
ישלח אתכם מזה, כשלחו כלה גרש
יגרש אתכם מזה.

ב דבר-נא באזני העם, וישאלו איש מאת
רעהו ואשה מאת רעותה כלי-כסף וכלי
זהב.

ג ויתן יהוה את-חן העם בעיני מצרים,
גם האיש משה גדול מאד בארץ מצרים
בעיני עבדי-פרעה ובעיני העם.

ד ויאמר משה: כה אמר יהוה כחצת הלילה
אני יוצא בתוך מצרים.

ה ומת כל-בכור בארץ מצרים מבכור
פרעה הישב על-כסאו עד בכור השפחה,
אשר אחר הרחים, וכל בכור בהמה.

ו והיתה צעקה גדלה בכל-ארץ מצרים,
אשר כמהו לא נהיתה וכמהו לא תסף.

ז ולכל בני ישראל לא יחרץ-כלב לשנו
למאיש ועד-בהמה, למען תדעון אשר
יפלה יהוה בין מצרים ובין ישראל.

ח וירדו כל-עבדיך אלה אלי והשתחווי-לי
לאמר צא אתה וכל-העם אשר-ברגליך,
ואחרי-כן אצא, ויצא מעם-פרעה
בחר-אף.

ט ויאמר יהוה אל-משה: לא-ישמע אליכם
פרעה למען רבות מופתי בארץ מצרים.

י ומשה ואהרן עשו את-כל-המופתים
האלה לפני פרעה, ויחזק יהוה את-לב
פרעה ולא-שלח את-בני-ישראל מארצו.

א עוד נגע אחד - עוד מכה אחת.

ב כשלחו כלה - כששלח את כלכם עד האחרון
שבכם.

ג וישאלו איש מאת רעהו - כל איש וכל אשה
מישראל יקחו בהשאלה מהמצרים.

ד ויתן יהוה את-חן העם בעיני מצרים - בני
ישראל מצאו חן בעיני המצרים ולכן הסכימו
המצרים לתת את כלי הזהב ואת כלי הכסף
שלם.
ה גדול - מכבד ומפרסם.

ו מבכור פרעה הישב על-כסאו - מהבן הבכור
של פרעה שישב בעתיד על כסא המלוכה. הוא
הבכור הנכבד ביותר במצרים.

ז בכור השפחה, אשר אחר הרחים - הבכור של
שפחה שהיא בת המעמד הנמוך ביותר ועוסקת
בעבודות הקשות ביותר.

ח רחים - שתי אבנים עגולות המנחות זו על גבי זו
והטוחנות קמח.

ט ולכל בני ישראל לא יחרץ-כלב לשנו -

בשעה שיכו בכורי מצרים לא יאנה כל רע לבני
ישראל. אפלו כלב לא ינבח עליהם.
יפלה - יבדיל.

יא כל-העם אשר-ברגליך - כל העם אשר הולך
אחריך.
יבחר-אף - בכעס.

יב למען רבות מופתי - כדי שאעשה מופתים
רבים במצרים.

מֹשֶׁה חָזַר וְהִזְהִיר אֶת פְּרַעֲה מֵאֲסוֹן גָּדוֹל – כָּל הַבְּכוֹרוֹת יָמוּתוּ.

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק י

בְּפֶסוּק ה כְּתוּב:

וַיָּמָת כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִבְּכוֹר פְּרַעֲה הַיֹּשֵׁב עַל כִּסְאוֹ
עַד בְּכוֹר הַשֹּׁפְחָה אֲשֶׁר אַחֲרֵי הָרָחִים,
וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה.

1. מָה הַמִּשְׁתָּף לְכָל אֱלֹה שְׂיָמוּתוֹ עַל פִּי פֶסוּק ה'?
2. מָה עֶזֶר לַפְּרַעֲה לְהַבִּין שְׂאֲכֹן ה' הוּא הַמֶּכֶּה אֶת בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם?
3. בֵּיצֵד מִסְבִּיר ה' לְמֹשֶׁה אֶת הַסִּבָּה שֶׁבִּגְלָלָהּ לֹא נִכְנַע פְּרַעֲה עַד כֹּה?
4. בֵּיצֵד אוֹמְרִים בְּיָמֵינוּ: "וַיִּתֵּן ה' אֶת חֹן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם"?

בְּפֶסוּק ו כְּתוּב:
"וְהִיָּתָה צָעָקָה גְּדֹלָה
בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם".
נָשִׁים מְקוֹנְנוֹת –
צִיּוֹר קִיר מִצְרִי

מפסוק כא עד פסוק כח מספר:
משה אסף את זקני ישראל ונתן להם הוראות
פיצוד לקיים את מצות הפסח. בני ישראל קימו את
מצות הפסח.

כא זקני ישראל - ראשי המשפחות.
משכו וקחו - לכו וקחו שיה לכל משפחה.
ושחטו הפסח - ושחטו את השה.
כב ולקחתם אגדת אזוב - טבלו קבוצת גבעולי
אזוב (זעתר) בדם השה, מרחו את הדם על
המשקוף והמזוזות בפתחי בתיכם.
כג לנגף את-מצרים - להכות מכות במצרים.
ופסח - ידלג על בתי ישראל.
המשחית - מלאך ה'.

כד ושמרתם את-הדבר הזה לחק-לך ולבניך -
גם הדורות הבאים מחיבים לקיים את חג הפסח.

כא ויקרא משה לכל-זקני ישראל
ויאמר אליהם: משכו וקחו לכם צאן
למשפחתיכם ושחטו הפסח.
כב ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם
אשר-בסוף והגעעתם אל-המשקוף ואל-
שתי המזוזות מן-הדם אשר בסוף, ואתם
לא תצאו איש מפתח-ביתו עד-בקר.
כג ועבר יהוה לנגף את-מצרים וראה את-
הדם על-המשקוף ועל שתי המזוזות,
ופסח יהוה על-הפתח, ולא יתן
המשחית לבא אל-בתיכם לנגף.
כד ושמרתם את-הדבר הזה לחק-לך ולבניך
עד-עולם.

אפית מצות בירושלים

כה וְהָיָה כִּי־תֵבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן יְהוָה
לָכֶם, כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר, וּשְׁמַרְתֶּם
אֶת־הָעֲבֹדָה הַזֹּאת.

כו וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מָה
הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם.

כז וְאָמַרְתֶּם זִבְח־פֶּסַח הוּא לַיהוָה, אֲשֶׁר
פֶּסַח עַל־בְּתֵי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל בַּמִּצְרִים בְּנִגְפוֹ
אֶת־מִצְרַיִם וְאֶת־בְּתִינּוֹ הַצִּיל, וַיִּקַּד הָעָם
וַיִּשְׁתַּחֲווּ.

כח וַיֵּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, כַּאֲשֶׁר צִוָּה
יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כִּן עָשׂוּ.

כט וַיְהִי בַּחֲצִי הַלַּיְלָה וַיְהוֶה הַכָּה כָּל־בְּכוֹר
בָּאָרֶץ מִצְרַיִם, מִבְּכוֹר פְּרֹעָה הַיֹּשֵׁב
עַל־כִּסֵּאוֹ עַד בְּכוֹר הַשֹּׁבֵי אֲשֶׁר בְּבֵית
הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה.

ל וַיָּקָם פְּרֹעָה לַיְלָה הוּא וְכָל־עַבְדָּיו וְכָל־
מִצְרַיִם, וַתְּהִי צַעֲקָה גְדֹלָה בַּמִּצְרַיִם,
כִּי־אֵין בֵּית, אֲשֶׁר אֵין־שָׁם מֵת.

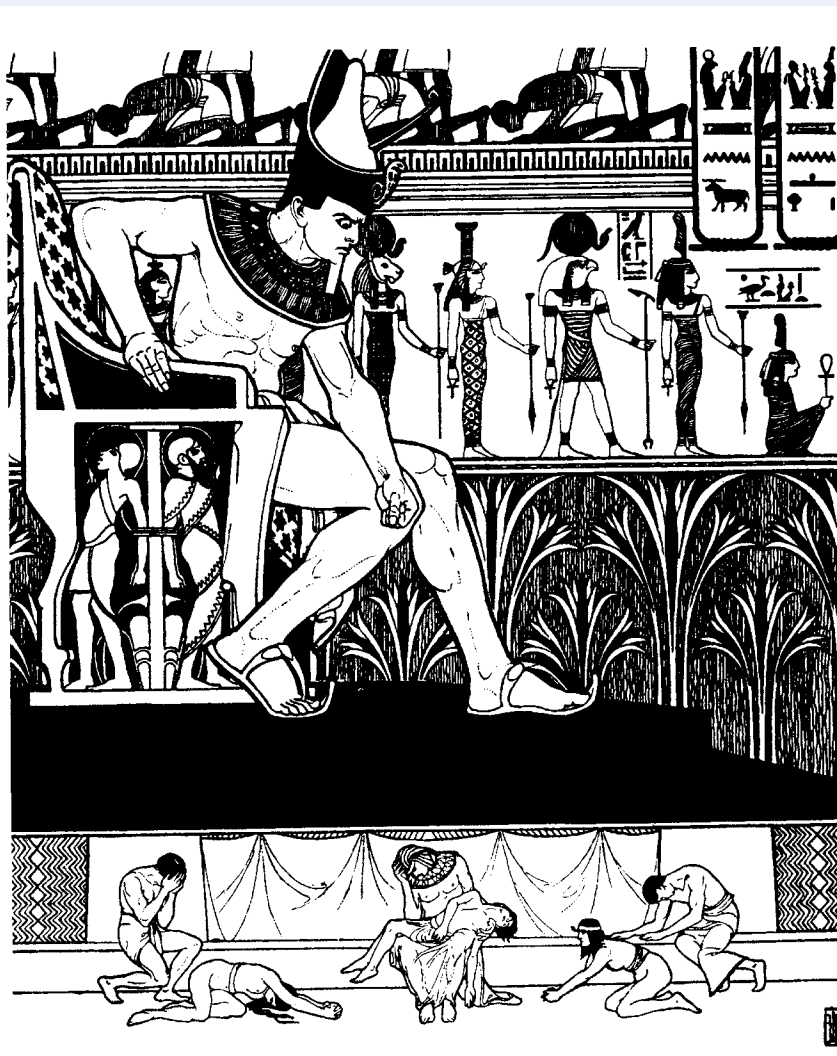
לא וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה וַיֹּאמְרוּ:
קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי גַם־אַתֶּם גַּם־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל, וּלְכוּ עַבְדוּ אֶת־יְהוָה כַּדְּבָרְכֶם.

לב גַּם־צֹאנְכֶם גַּם־בְּקָרְכֶם קָחוּ, כַּאֲשֶׁר
דִּבַּרְתֶּם וּלְכוּ וּבִרְכַתֶּם גַּם־אֹתִי.

לג וַתִּחַזַּק מִצְרַיִם עַל־הָעָם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם
מִן־הָאָרֶץ, כִּי אָמְרוּ כָּלֵנוּ מֵתִים.

מִפְּסוּק כט עַד פְּסוּק לוֹ מִסְפָּר:
לְאַחַר שְׁמֹתוֹ כָּל בְּכוֹרֵי מִצְרַיִם, פְּרֹעָה וְהַמִּצְרִים
בִּקְשׁוּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁיעֲזֹבוּ אֶת אֶרֶץ מִצְרַיִם
בְּמַהֲרָתָם.

כט בַּחֲצִי הַלַּיְלָה - בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה.
בְּכוֹר הַשֹּׁבֵי - הַבְּכוֹר שֶׁל הַשְּׂבוּיִים.
בֵּית הַבּוֹר - בֵּית הַסֵּהָר.

מִפֶּת בְּכוֹרוֹת - צִיר אֶפְרַיִם מֹשֶׁה לִּלְיִין

לד וַיֵּשְׂא הָעָם אֶת־בִּצְקוֹ טָרֶם יַחְמִץ, מִשְׁאֲרֵתָם צָרֶרֶת בְּשִׁמְלָתָם עַל־שִׁכְמָם.
לה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל עָשׂוּ כַדְבָּר מִשָּׁה, וַיִּשְׁאָלוּ מִמִּצְרַיִם כָּל־יְכֶסֶף וְכָלִי זָהָב וְשִׁמְלֹת.
לו וַיְהִי־נָתַן אֶת־חֵן הָעָם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם, וַיִּשְׁאָלוּם, וַיַּנְצִלוּ אֶת־מִצְרַיִם.
לז וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מִרַעְמֶסס סִכְתָּה כְּשֵׁש־מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הַגִּבֹּרִים לְבַד מִטָּף.
לח וְגַם־עָרַב רַב עָלָה אִתָּם, וְצֹאן וּבָקָר, מִקְנֵה כָּבֵד מְאֹד.
לט וַיֹּאפּוּ אֶת־הַבִּצָּק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֹגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי־גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה וְגַם־צָדָה לֹא־עָשׂוּ לָהֶם.
מ וּמוֹשֶׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָשְׁבוּ בְּמִצְרַיִם שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.
מא וַיְהִי מִקֵּץ שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וָאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה, וַיְהִי בַעֲצָם הַיּוֹם הַזֶּה יֵצְאוּ כָל־צִבְאוֹת יְהוָה מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
מב לַיִל שְׁמֵרִים הוּא לִיהוָה לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, הוּא־הַלַּיְלָה הַזֶּה לִיהוָה שְׁמֵרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם.

לד וַיֵּשְׂא הָעָם אֶת־בִּצְקוֹ טָרֶם יַחְמִץ - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הִמְתִּינוּ אֲפֹלוּ עַד שֶׁבִצְקָם יַחְמִיץ כְּדֵי לֵאפֹת לָחֶם.
לה מִשְׁאֲרֵתָם צָרֶרֶת בְּשִׁמְלָתָם - הַכֵּלִים, שֶׁהִשְׁאִירוּ בָהֶם אֶת הַבִּצָּק כְּדֵי שִׁיתַּפֵּחַ, הָיוּ מִנְחִים עַל שִׁכְמָם וּקְשׁוּרִים לְשִׁמְלוֹתֵיהֶם.
לו וַיִּשְׁאָלוּ מִמִּצְרַיִם - לָקְחוּ בַּהֲשָׁאָה מִהַמִּצְרַיִם כָּלִי זָהָב וְכֶסֶף.

מִפְסוּק לז עַד פְּסוּק מב מִסְפָּר:
הַסְתִּימָה הַתְּקוּפָה הָאַרְכָּה שֶׁל עֲבֻדוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. הַתְּחִיל הַמָּסַע לָאֶרֶץ כְּנָעַן.

לז מִרַעְמֶסס סִכְתָּה - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְאַסְּפוּ בְּרַעְמֶסס, וּמִשָּׁם יֵצְאוּ אֶל מַחֲוֵץ לְמִצְרַיִם וְהִגִּיעוּ לְסִכּוֹת.
לח וְגַם־עָרַב רַב - הַמוֹן גָּדוֹל, תַּעֲרֹבֶת מַעֲמִים שֶׁהָיוּ מְשַׁעֲבָדִים לְמִצְרַיִם, הִצְטָרְפוּ אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּצְאוּ עִמָּם לַמָּסַע.
לט עֹגַת מִצּוֹת - מִצּוֹת עֲגֻלוֹת. וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמֶה - וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְעַכֵּב. צָדָה - מְזוֹן לַדֶּרֶךְ.

מב לַיִל שְׁמֵרִים - לַיְלָה שֶׁבּוֹ שָׁמַר ה' אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַמִּשְׁחִית הָעוֹבֵר בְּמִצְרַיִם וְהוֹרֵג בְּכַוְנָה.
שְׁמֵרִים לְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדֹרֹתָם - לַיְלָה שֶׁיִּשְׁאָרוּ בוֹ עָרִים וַיִּסְפְּרוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם בְּכָל שָׁנָה, בְּכָל דּוֹר.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְכַּוְּנִים לְצֵאת מִמִּצְרַיִם

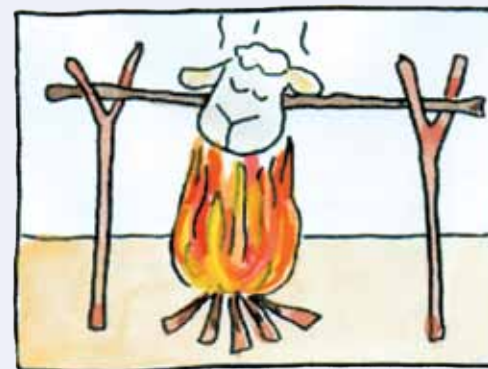
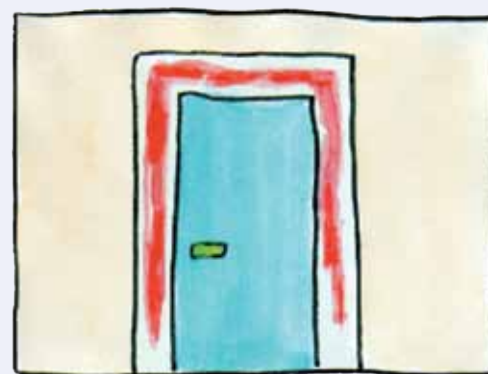
קְרְאוּ מִפְּסוּק כח עַד פְּסוּק כח

1. א. אֵילוּ הוֹרָאוֹת נָתַן מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל?

ב. אֵיזָה סוּד גָּלָה מֹשֶׁה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל?

2. מָה יִשְׁאַלּוּ הַבָּנִים בְּדוֹרוֹת הַבָּאִים? מָה יַעֲנֶה הַהוֹרִים?

3. תִּנּוּ שֵׁם לְכָל אִיּוֹר. תּוֹכְלוּ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשְׁפָּטִים מִהַכְּתוּב.

מִכַּת בְּכוֹרוֹת

קְרְאוּ מִפְּסוּק כט עַד פְּסוּק מב

1. אֲנַחְנוּ זֹכְרִים אֶת פְּגִישַׁתָּם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עִם פְּרַעֲהַ בְּאֶשׁ־

בָּאוּ אֶל פְּרַעֲהַ לְדָרֵשׁ מִמֶּנּוּ בְּשֵׁם אֱלֹהִים לְשַׁחֲרֹר אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁחָה

שְׁלוֹשָׁה יָמִים, כִּדִּי שִׁיקְרִיבוּ קֶרְבָּנוֹת לַה' בַּמָּדְבָּר.

פְּרַעֲהַ עָנָה לָהֶם:

"מִי ה' אֲשֶׁר אֶשְׁמַע בְּקוֹלוֹ... לֹא יֵדַעְתִּי אֶת ה'" (פָּרֶק ה', פְּסוּק ב).

1-3

אפשר לשאול:

כיצד הלכו והתפתחו מנהגי

חג הפסח?

מה היה בפסח הראשון

במצרים?

מה היה המנהג המרכזי

בפסח בזמן שבית המקדש

היה קיים, וכיצד חוגגים

את החג בימינו?

התלמידים יבינו, שבפסח

הראשון במצרים הקריבו

בני ישראל קרבן והתיזו

מן הדם על המשקוף. כך

פָּסַח ה' על בתי בני ישראל

בזמן מכת בכורות, ובכורי

ישראל ניצלו. למחרת יצאו

בני ישראל ממצרים, ובדרך

אכלו מצות.

כאשר בית המקדש היה

קיים, עיקר הפסח היה

הקרבת קרבן הפסח

ואכילתו בלילה עם מצה

ומרור.

כיום סדר ליל הפסח הוא

הטקס המרכזי של החג.

בליל הסדר קוראים את

ההגדה של פסח ומקיימים

את מצוות התורה

הקשורות לחג.

המורה תוכל להביא לכיתה

קערת פסח ולהצביע על

ה"זרוע" כזכר לקרבן פסח.

לְעֹמֶת זֹאת, לְאַחַר מִכַּת בְּכוֹרוֹת אוֹמֵר פְּרָעָה אֶת הַדְּבָרִים הַבָּאִים:

פְּסוּק לֹא:

קוּמוּ צֵאוּ מִתּוֹךְ עַמִּי
גַם אַתֶּם, גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
וְלִכּו עֲבֹדוּ אֶת יְהוָה כְּדַבְּרְכֶם.

פְּסוּק לֵב:

גַּם צֹאנְכֶם גַּם בְּקֶרְכֶם
קָחוּ, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתֶּם וְלִכּוּ,
וּבִרְכֹתֶם גַּם אֹתִי.

2. א. בַּמָּה הַשְׁתַּנָּה יִחְסוּ שֶׁל פְּרָעָה לְאַלֹהֵי יִשְׂרָאֵל?

ב. מָה לְדַעְתְּכֶם גָּרַם לְשֹׁנוֹי? הַסְבִּירוּ.

ג. מָה לְקָחוּ עִמָּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּצֹאתָם מִמִּצְרַיִם לְפִי פְּסוּק לֵב?

3. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בִּקְשׁוּ מִהַמִּצְרִיִּם שִׁישְׁאִילוּ לָהֶם כָּלִי זָהָב וְכָלִי כֶּסֶף, וְזֹאת אֵף

שִׁיָּדְעוּ כִּי הֵם אֵינָם עֲתִידִים לַחְזֹר. כְּתֹבוּ, בִּיצֵד יִסְבִּירוּ אֶת דַּעְתָּם אֵלֶּה

הַחוֹשְׁבִּים שֶׁהַמַּעֲשֵׂה טוֹב, וּמָה יִגִּידוּ הַמִּתְנַגְּדִים לְדַעָה זֶה?

4. בְּאַחַת הַכְּתוּבֹת נֶעֱרַךְ דִּיוּן: מָה הִרְגִּישׁוּ וּמָה חָשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִילָה

הַזֶּה? הֲצִטְרְפוּ גַם אַתֶּם לְדִיוּן.

כְּתֹבוּ דוּחַ מִן הַדִּיוּן.

ליל הסֵדֶר הוא ליל שְׁמוֹרִים. הַמִּסְבִּים נִשְׁאָרִים עֲרִים עַד מֵאֲחֹר בַּלַּיְלָה, קוֹרְאִים בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח וּמִסְפָּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם.

5. א. בַּיֶּצֶד מְקִימִים בְּיָמֵינוּ אֶת הַמִּצְוָה לִזְכֹּר אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם?

ב. מָה הַשְׁתַּנָּה בְּאִפְּן שֶׁבּוֹ נוֹהָגִים לַחֲגֹג אֶת הַחֹג, מֵהַפֶּסַח הָרִאשׁוֹן בְּזִמָּן יְצִיאַת מִצְרַיִם וְעַד לַפֶּסַח בְּיָמֵינוּ? הַשְּׁלִימוּ בְּמַחְבְּרֶתְכֶם:

בְּיָמֵינוּ חוֹגְגִים כָּךְ:

אִז חָגְגוּ כָּךְ:

6. א. בַּלֵּיל הַסֵּדֶר כָּלֵנוּ נִזְכָּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם. לַפְּנִיכֶם דְּגֻמָּה לָכֵן מֵהַהֲגָדָה:

עֲבָדִים הָיִינוּ לַפַּרְעֹה בְּמִצְרַיִם וַיּוֹצִיאֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ
מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבְזֹרַע נְטוּיָה.

עֵינֵינוּ בַּהֲגָדָה שֶׁל פֶּסַח וְכָתְבוּ דְגֻמָּאוֹת נּוֹסְפוֹת הַמְלֻמְדוֹת שֶׁבַּהֲגָדָה מִזְכִּירִים אֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם.

ב. אֵילֹנוּ מְנוֹהָגִים בַּלֵּיל הַסֵּדֶר בָּאִים לְהִזְכִּיר אֶת חַיֵּי הָעֲבָדוֹת וְאֶת יְצִיאַת מִצְרַיִם?

יְצִיאַת מִצְרַיִם – צִיור אֶרְתוֹר שֵׁיק

ב. כאשר בית המקדש היה קיים. ההבדל העיקרי בין מצוות הפסח אז לימינו הייתה קרבן הפסח שהיו מקיימים בחצר המקדש.

א וידבר יהוה אל-משה לאמר:

ב קדש-לי כל-בכור פטר כל-רחם בכני ישראל באדם ובבהמה, לי הוא.

ג ויאמר משה אל-העם: זכור את-היום הזה, אשר יצאתם ממצרים מבית

עבדים, כי בחזק יד הוציא יהוה אתכם מזה, ולא יאכל חמץ.

ד היום אתם יצאים, בחדש האביב.

ה והיה כייביאך יהוה אל-ארץ הכנעני והחתי והאמרי והחוי והיבوسی, אשר נשבע לאבותיך לתת לך, ארץ זבת חלב ודבש, ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה.

ו שבעת ימים תאכל מצת, וביום השביעי חג ליהוה.

ז מצות יאכל את שבעת הימים, ולא יראה לך חמץ, ולא יראה לך שאר בכל-גבלך.

ח והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי ממצרים.

ט והיה לך לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יהוה בפיך, כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים. י ושמרת את-החקה הזאת למועדה מימים ימימה.

מפסוק א עד פסוק י מספר:

משה אמר לעם לזכור את יום יציאת מצרים ולחג אותו מדי שנה בשנה. במשך שבעה ימים מצוים בני ישראל לאכל מצות. בחג זה חובה על האב לספר לבניו על יציאת מצרים, כדי שיזכרו את הצלת בכורי ישראל בזמן מפת בכורות.

ב קדש-לי כל-בכור - הבן הבכור של כל אשה וכל בכור זכר בבהמה יהיו שייכים לה.

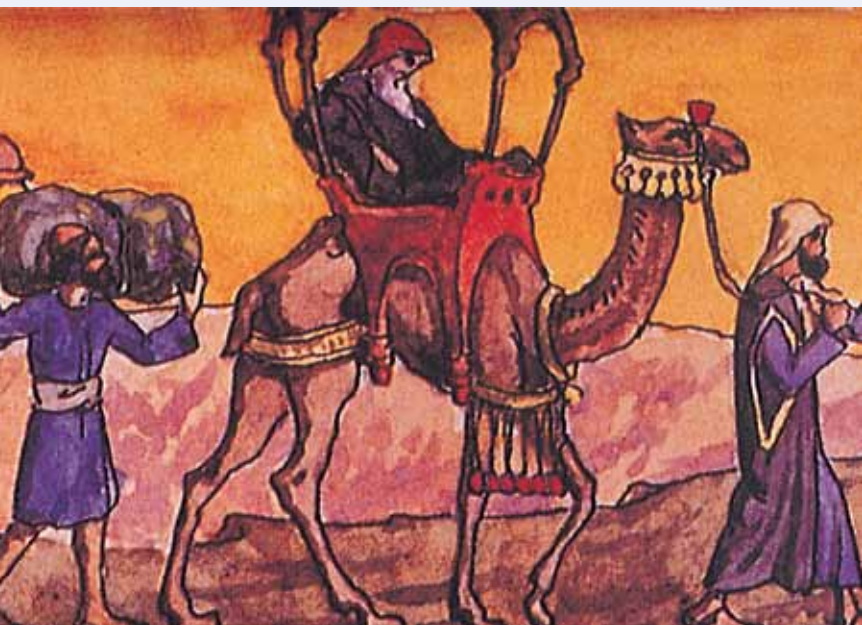
ג מבית עבדים - ממקום שבו הייתם עבדים. בחזק יד - כדי להוציאכם ממצרים השתמש ה' בכוחו הרב.

ד חדש האביב - חדש ניסן. הכנעני... והיבوسی - חמשה מעממי כנען.

ט לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך - בני ישראל חייבים לדעת את המצוות ולזכרן כאלו הן קשורות ליד ולראש. למען תהיה תורת יהוה בפיך - כדי שתלמד את תורת ה'.

י ושמרת את-החקה הזאת - אתה חייב לשמור את פרטי החקים הקשורים בפסח.

יציאת מצרים - ציר זאב רבן

■ יז וַיְהִי בְשַׁלַּח פָּרְעָה אֶת־הָעָם, וְלֹא־נָחַם
 אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי קָרוֹב
 הוּא, כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן־יִנָּחֵם הָעָם
 בְּרֹאֲתָם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרֵימָה.
 יח וַיֹּסֶב אֱלֹהִים אֶת־הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר
 ים־סוּף, וַחֲמֹשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
 מִצְרַיִם.
 יט וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת־עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, כִּי
 הִשְׁבַּע הַשִּׁבְיעַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
 פֶּקֶד יִפְקֹד אֱלֹהִים אֶתְכֶם וְהֶעֱלִיתֶם אֶת־
 עֲצָמֹתַי מִזֶּה אִתְּכֶם.
 כ וַיִּסְעוּ מִסֹּכֶת וַיַּחֲנוּ בְּאֶתֶם בְּקֻצֵּה הַמִּדְבָּר.
 כא וַיְהִי הַלַּיְלָה לַפְּנִימָה יוֹמָם בְּעַמּוּד עֲנָן
 לִנְחֹתָם הַדֶּרֶךְ וּלְלֵילָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהַאֲרִי
 לָהֶם לָלֶכֶת יוֹמָם וּלְלֵילָה.
 כב לֹא־יָמִישׁ עַמּוּד הָעֲנָן יוֹמָם וְעַמּוּד הָאֵשׁ
 לְלֵילָה לִפְנֵי הָעָם.

מפסוק יז עד פסוק כ מספר:
 אלהים בחר לא להוליך את בני ישראל בדרך
 קצרה לכנען, אלא בדרך ארוכה, דרך המדבר.

- יז לא־נָחַם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים, כִּי
 קָרוֹב הוּא - אף על פי שדרך ארץ פלשתים
 היא הקצרה ביותר ממצרים לכנען, אלהים לא
 הדריך אותם ללכת בדרך זו.
 פֶּן־יִנָּחֵם - שמא יתחרט.
 יח וַיֹּסֶב - סובב את העם ללכת בדרך הארוכה.
 חֲמֹשִׁים - לבני ישראל היו כלי נשק, והם היו
 מוכנים למקרה שיצטרכו להלחם.
 יט פֶּקֶד יִפְקֹד - אלהים יזכר אתכם.
 כא בְּעַמּוּד עֲנָן - על ידי עמוד ענן שהגיע מהשמים
 עד הארץ.
 כב לֹא־יָמִישׁ - לא יז ממקומו, לא נעלים.

פיצד עוד צריך לזכר את יציאת מצרים

קראו מפסוק א עד פסוק י

בפסוקים א ו-ב כתוב:

וידבר ה' אל משה לאמר:
קדש לי כל בכור פטר כל רחם בבני ישראל
באדם ובבהמה, לי הוא.

1. פיצד התקיימה הוראה זו בזמן שבית המקדש היה קיים?

2. אילו מצוות פסח חוזרות ומזכרות בפרקנו? (פסוקים ו, ז)

קראו את פסוק ט:

והיה לך לאות על ירך
ולזכרון בין עיניך
למען תהיה תורת ה' בפיה,
כי ביד חזקה הוצאך יהוה ממצרים.

בפסוק זה מסתתרת מצוה נוספת שתפקידה להזכיר את יציאת מצרים:
חכמינו זכרם לברכה (חז"ל) פרשו פסוק זה כמצוות הנחת תפלין.
כל גער המגיע למצוות חייב להניח תפלין.

3. בפסוק ח כתוב: "והגדת לבנך ביום ההוא לאמר: בעבור זה עשה
ה' לי בצאתי ממצרים".

העתיקו והשלימו במחברת בעזרת בטוי מפסוק ח: בסדר פסח קוראים
בהגדה ומקיימים את החובה: _____

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָם מוֹכְנִים עֲדִין לְכַבֵּשׁ אֶת כְּנָעַן

קְרָאוּ מִפְסוּק י' עַד פְּסוּק כב

1. א. מִדּוּעַ לֹא הוֹבִיל ה' אֶת הָעָם בְּדֶרֶךְ הַקְּצָרָה לְכַנְעַן? בִּיצֵד הוּא מְנַמֵּק

זֹאת? (פְּסוּק יז)

ב. מַה־הַדֶּרֶךְ שֶׁבָּה בָּחַר ה' לְהוֹבִיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? (פְּסוּק יח)

2. שִׁעְרוּ, אֵילוּ קְשִׁיִּים יַעֲמִדוּ בְּפָנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהִלָּכְתָּם בַּמִּדְבָּר?

3. א. לְפִי אֵיזָה מִשְׁפָּט אֶפְשָׁר לָדַעַת שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם מִצְּדִידִים

בְּנֶשֶׁק?

ב. מָה הַקֶּשֶׁר בֵּין הַמֶּלֶךְ "חֲמוּשִׁים" לַמֶּלֶךְ בֵּת יִמִּינוֹ "תַּחֲמִשֶׁת"?

ג. שִׁעְרוּ מָה תִּפְקִידוֹ שֶׁל חֵיל חֲמוּשׁ. בְּדַקּוּ אֶת הַשְּׁעִרְתְּכֶם.

סמל חיל חמוש

4. בַּמִּדְבָּר קָשָׁה לְהִתְמַצָּא וְלָדַעַת לְאֵיזָה כּוּוֹן לָלֶכֶת. בִּיצֵד יָדְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל

אֶת הַדֶּרֶךְ? (פְּסוּק כא).

5. לְמַדְּנוּ שֶׁ"עַמּוּד הָעֵנָן" וְ"עַמּוּד הָאֵשׁ" הָרָאוּ לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁה' מוֹרָה לָהֶם

אֶת הַדֶּרֶךְ בַּמִּדְבָּר. בְּיָמֵינוּ מִשְׁתַּמְשִׁים בִּבִּטּוּי "עַמּוּד הָאֵשׁ" בְּהִשְׁאָלָה.

קְרָאוּ אֶת הַדִּגְמָאוֹת הַבָּאוֹת וְהַסְבִּירוּ אֶת פְּרוּשׁ הַבִּטּוּי "עַמּוּד הָאֵשׁ" בְּיָמֵינוּ.

* אֲנָשִׁי "הָעֲלִיָּה הָרִאשׁוֹנָה" הָיוּ

"עַמּוּד הָאֵשׁ" שֶׁבִּעֲקֻבוֹתָיו בָּאוּ

עֲלִיּוֹת נוֹסֶפּוֹת.

* תּוֹרַת יִשְׂרָאֵל הִיא "עַמּוּד הָאֵשׁ"

שֶׁלִּפְנֵי מִתְנַהֲגִים יְהוּדִים בְּכָל

הַדּוֹרוֹת.

עם עבדים שעבר סבל רב
והיה רגיל להיות כנוע
וצייתן, יתקשה להילחם
מיד בתושבי כנען.
עם שחסר כל נסיון צבאי,
יתקשה לנצח. אלוהים
רצה שהעם יתחזק ויהיה
מסוגל להילחם. הדבר
יקרה כאשר העם ילמד
להתגבר על הקשיים שבחיי
המדבר. או אז הוא יהפך
בהדרגה מעם כנוע לעם של
גיבורים.

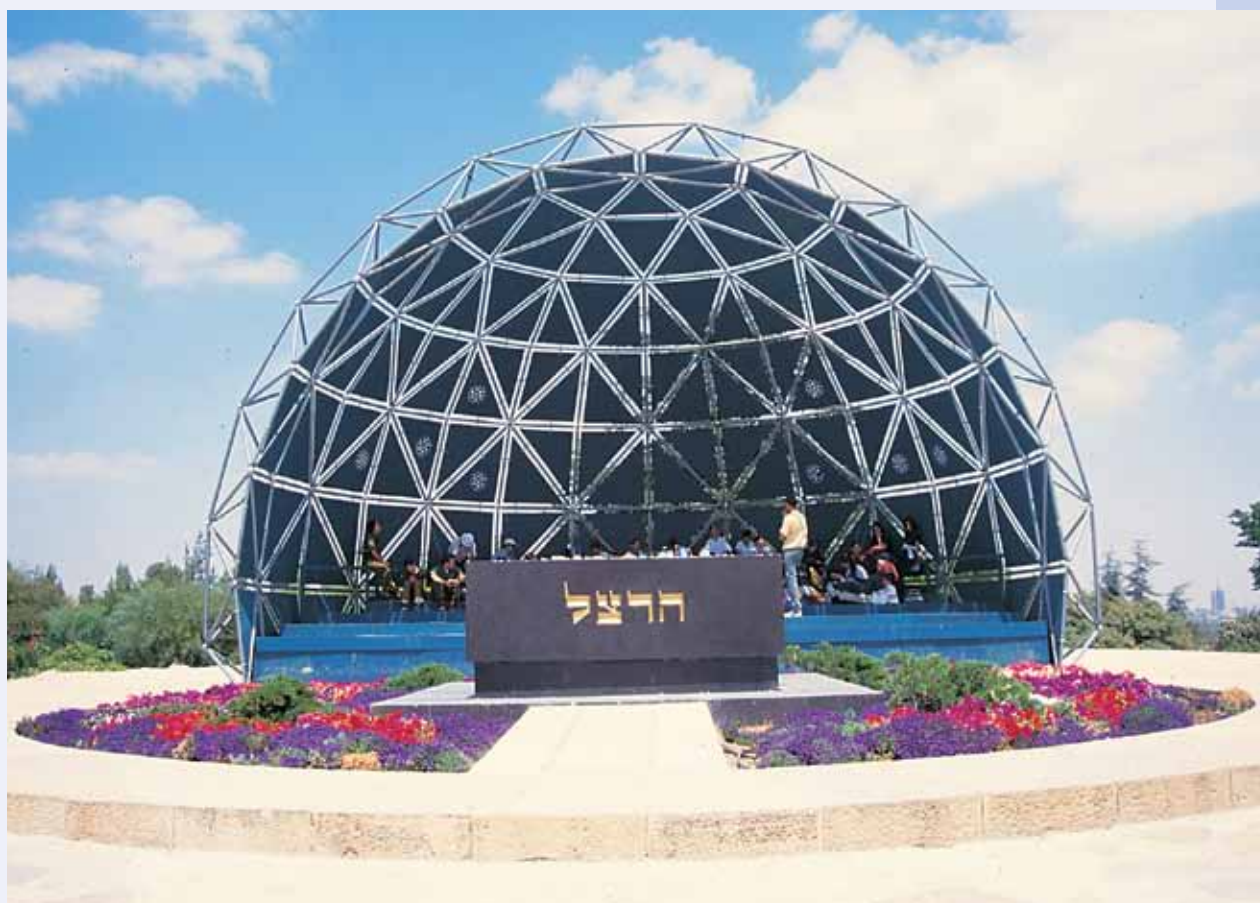
1. ב. אפשר לצייר על הלוח
תרשים של הדרך הקצרה
והדרך הארוכה.

בני ישראל יצטרכו ללכת
בדרך הארוכה לכנען. הדרך
הארוכה עוברת **במדבר**
סיני הנמצא בין מצרים
לכנען, ארץ ישראל.
במדבר חם מאוד ביום
וקר מאוד בלילה. במדבר
יורדים גשמים מעטים ויש
מחסור במים.
במדבר חיים מעט אנשים.
הם מתפרנסים מגידול
צאן, מגידול גמלים
ומגידול תמרים, במקום
שזה אפשרי. הם נודדים
ממקום למקום ומחפשים
מים ומרעה לצאנם. במדבר
יש צמחים ובעלי חיים
מועטים. למקומות במדבר
שיש בהם מים ועצי תמר
קוראים "נאות מדבר".

6. א. איזו בקשה שיוסר בקש לפני מותו קים משה?
 ב. מה אפשר ללמד מכך על משה?
 ג. מה הקשר בין המספר בפרק לכתוב בתוך "כדאי לדעת".

כדאי לדעת

יש יהודים רבים שחיים בגולה ומבקשים להקבר באדמת ארץ ישראל. בנימין זאב הרצל, חוזה מדינת ישראל, בקש להקבר בארץ ישראל. בשנת תש"ט, שנה לאחר הקמת מדינת ישראל, קימה ממשלת ישראל את רצונו, ועצמותיו העלו ארצה והובאו לקבורה בירושלים. עצמותיו נטמנו בראש הר שנקרא על שמו: הר הרצל.

קבר הרצל בירושלים

מפסוק א עד פסוק יד מספר:

בני ישראל המשיכו במסעם והגיעו לים סוף.
המצרים רדפו אחרי בני ישראל והשיגו אותם.

ב וישבו ויחנו - העם יחזר מעט לאחור, לעבר
מצרים, כדי שיגיע לגדה של ים סוף ויתחיל
ללכת בדרך הארצה.
נכחו - מולו.

ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם - פרעה
יאמר על בני ישראל שהם מבלבלים ותועים
בדרך.

ד ואכבדה בפרעה ובכל-חילו - אביא על פרעה
וחילו מכה כבדה מאוד.

ו ויאסור את-רכבו - רתמו את הסוסים למרכבות
המלחמה.

ז שש-מאות רכב בחור - שש מאות כלי רכב
נבחרים.

שלשם - שרי צבא, מפקדים.

א וידבר יהוה אל-משה לאמר:

ב דבר אל-בני ישראל וישבו ויחנו לפני

פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל
צפן נכחו תחנו על-הים.

ג ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם
בארץ, סגר עליהם המדבר.

ד וחזקתי את-לב-פרעה ודרך אחריהם
ואכבדה בפרעה ובכל-חילו וידעו
מצרים כי-אני יהוה, ויעשו-כן.

ה ויגד למלך מצרים כי ברח העם, ויהפך
לבב פרעה ועבדיו אל-העם ויאמרו:
מה-זאת עשינו כי-שלחנו את-ישראל
מעבדנו.

ו ויאסור את-רכבו, ואת-עמו לקח עמו.

ז ויקח שש-מאות רכב בחור וכל רכב
מצרים ושלשם על-כלו.

מרכבת מלחמה - ציור מצרי עתיק

ח וַיִּחַזַק יְהוָה אֶת־לֵב פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרַיִם
וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל
יֹצְאִים בְּיַד רָמָה.

ט וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיִגּוּ אוֹתָם
חֲנִים עַל־הֵם כָּל־סוֹס רֶכֶב פַּרְעֹה
וּפָרָשָׁיו וַחֲיִילוֹ עַל־פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַעַל
צָפֹן.

י וּפַרְעֹה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־עֵינֵיהֶם וַהֲנֶה מִצְרַיִם נֹסַע אַחֲרֵיהֶם
וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶל־יְהוָה.

יא וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה: הַמִּבְלִי אֵין־קִבְרִים
בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לָמוֹת בַּמִּדְבָּר, מִה־זֹּאת
עָשִׂיתָ לָּנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם.

יב הֲלֹא־זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ
בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר חַדֵּל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת־
מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבֹד
אֶת־מִצְרַיִם מִמֶּתְנּוּ בַּמִּדְבָּר.

יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם: אֶל־תִּירָאוּ,
הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר־
יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם, כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם
אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם, לֹא תִסָּפוּ לִרְאֹתָם עוֹד
עַד־עוֹלָם.

יד יְהוָה יִלָּחֶם לָכֶם, וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן.

ח וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֹצְאִים בְּיַד רָמָה - בְּנִגּוּד לָמָּה
שִׁפְרָעָה חָשַׁב, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵינָם מִפְּחָדִים,
וְהוֹלָכִים בְּאַמֶּץ וּבְכֹחַחוֹן.

ט עַל־פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַעַל צָפֹן - בְּמָקוֹם שִׁשְׁמוֹ
פִּי הַחִירָת, וְהוּא נִמְצָא לִפְנֵי מָקוֹם שִׁשְׁמוֹ בַּעַל
צָפֹן.

י וּפַרְעֹה הִקְרִיב - פַּרְעֹה הִתְקַרֵּב.
וַיִּצְעֲקוּ - הִתְפַּלְּלוּ בִצְעָקָה.

יב חַדֵּל מִמֶּנּוּ - עֲזֹב אוֹתָנוּ וְתֵן לָנוּ לְהַמְשִׁיךְ לַהֲיוֹת
עֲבָדִים בְּמִצְרַיִם.

יד יְהוָה יִלָּחֶם לָכֶם - אֱלֹהִים יִלָּחֶם בְּמָקוֹמְכֶם.
וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן - תִּשְׁכּוּ בְשִׁקָּט וְלֹא תַעֲשׂוּ דָבָר.

טו וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה: מַה-תַּצְעֵק אֵלַי, דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ.
טז וְאַתָּה הָרַם אֶת-מִטֶּה וּנְטָה אֶת-יָדְךָ עַל-הַיָּם וּבִקְעָהוּ, וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה.
יז וְאֲנִי הִנְנִי מַחְזֵק אֶת-לֵב מִצְרַיִם, וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם, וְאֶכְבְּדָה בַּפָּרֹעַה וּבְכָל-חֵילוֹ, בָּרֶכְבוֹ וּבַפָּרָשָׁיו.
יח וַיֵּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי-אֲנִי יְהוָה בְּהַכְבִּדִי בַּפָּרֹעַה בָּרֶכְבוֹ וּבַפָּרָשָׁיו.
יט וַיִּסַּע מֶלֶאךָ הָאֱלֹהִים הַהֵלֶךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, וַיֵּלֶךְ מֵאַחֲרֵיהֶם, וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, וַיַּעֲמֵד מֵאַחֲרֵיהֶם.
כ וַיָּבֹא בֵּין מַחְנֵה מִצְרַיִם וּבֵין מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל, וַיְהִי הָעֲנָן וְהַחֹשֶׁךְ וַיֹּאֲרֶה אֶת-הַלֵּילָה, וְלֹא-קָרַב זֶה אֶל-זֶה כָּל-הַלַּיְלָה.
כא וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הַיָּם, וַיּוֹלֶךְ יְהוָה אֶת-הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֹזָה כָּל-הַלַּיְלָה, וַיִּשֶׁם אֶת-הַיָּם לַחֲרָבָה, וַיִּבָּקְעוּ הַמַּיִם.
כב וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה, וְהַמַּיִם לָהֶם חֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׁמָאלָם.
כג וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ אַחֲרֵיהֶם כָּל סוֹס פָּרֹעַה, רֶכְבוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל-תּוֹךְ הַיָּם.
כד וַיְהִי בְּאַשְׁמֹרֶת הַבֹּקֶר, וַיִּשְׁקֹף יְהוָה אֶל-מַחְנֵה מִצְרַיִם בְּעֲמֹד אֵשׁ וָעָנָן, וַיָּהֶם אֶת מַחְנֵה מִצְרַיִם.

מִפְּסוּק טו עַד סוּף הַפָּרָק מְסַפֵּר:
 ים סוף נחלק לשני חלקים ונוצר ביניהם שביל יבש למעבר. בני ישראל עברו בו.
 המצרים רדפו אחריהם ונכנסו גם הם לים, אך המים חזרו למקומם, כסו והטביעו את פרעה וצבאו.

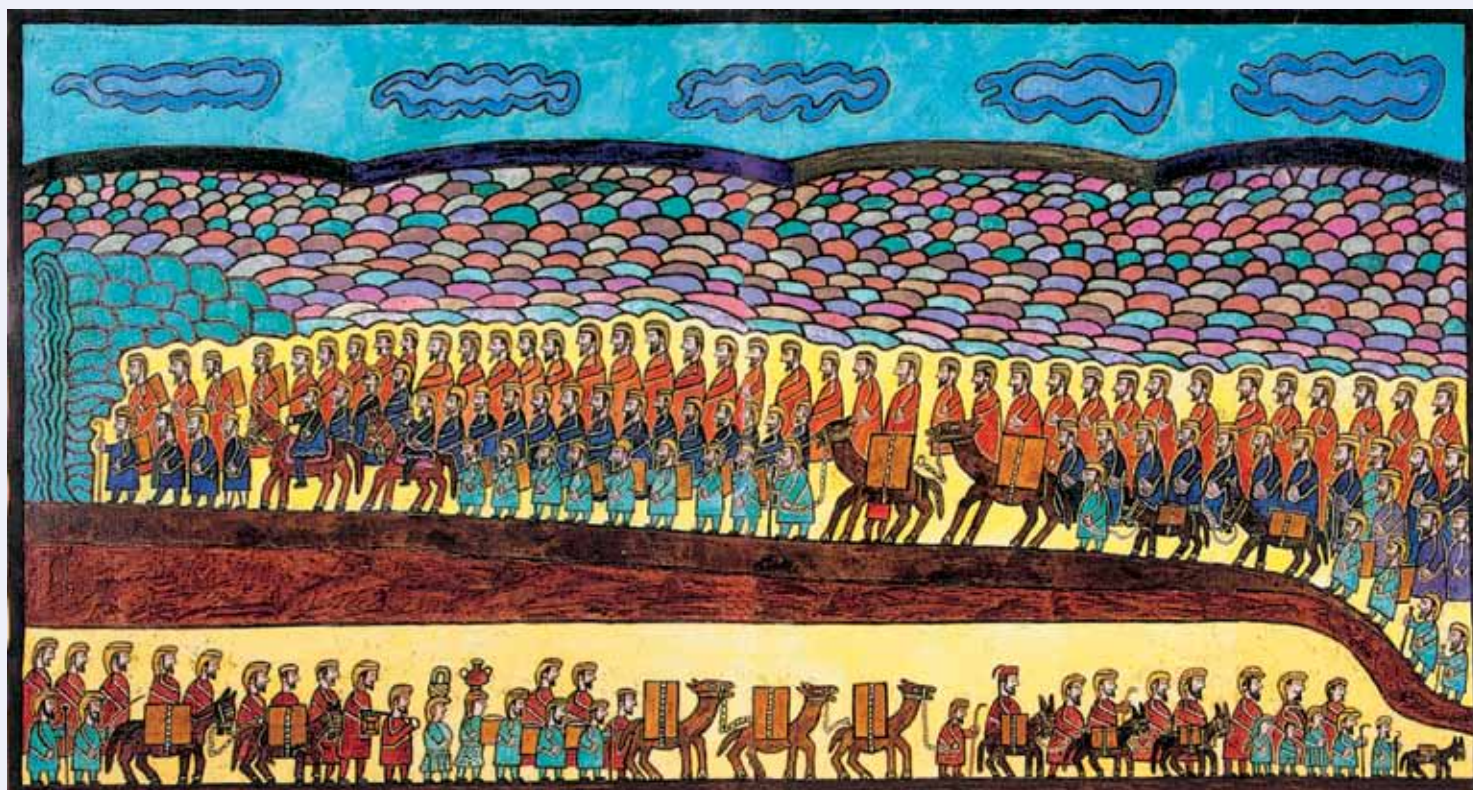
טז ובקעהו - חלק אותו לשנים.

כ ויהי הענן והחשך - עמוד הענן גרם לחשך במחנה מצרים. הם לא ראו מה קורה סביבם.
 ויאור את הלילה - עמוד האש האיר רק לבני ישראל שהמשיכו ללכת.

הפיתוב מתאר מהתחלה מה קרה:

כא ויולך יהוה את-הים ברוח קדים עזה - הים נסוג לאחור על ידי רוח מזרחית חזקה שה' הביא עליו.
 וישם את-הים לחרבה - הפך את הים ליבשה.

כד אשמרת הבקר - קרוב לזמן הזריחה.
 ויהם - ה' גרם למהומה, אי-סדר ובלבול אצל המצרים. בימינו כשיש התפרעות של אנשים, אומרים שיש מהומות.

חצית ים סוף – ציר שלום מושקוביץ

כה וַיֹּסֶר אֶת אַפֵּן מִרְכַּבְתּוֹ - ה' הִסִּיר אֶת גִּלְגָּלִי
הַמִּרְכָּבוֹת.
וַיִּנְהֲגוּ בַּכְּבֹּד - ה' גָּרַם לָהֶם לְהִתְקַדֵּם לְאֵט.
אֲנוּסָה - אֲבָרַח.

כו וַיָּשָׁב הָיִם לַפָּנוֹת בִּקְרָא לְאִיתָנוּ - הָיִם חֲזָר
לְכוּחוֹ הָרְגִיל. בְּיָמֵינוּ אוֹמְרִים עַל חוֹלָה שֶׁהִבְרִיא
וְחֲזָר לְבְרִיאוֹתוֹ הָרְגִילָה: שָׁב לְאִיתָנוּ.

כה וַיֹּסֶר אֶת אַפֵּן מִרְכַּבְתּוֹ וַיִּנְהֲגוּ בַּכְּבֹּד.
וַיֹּאמֶר מִצְרַיִם: אֲנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּי
יְהוּה נִלְחָם לָהֶם בְּמִצְרַיִם.

כו וַיֹּאמֶר יְהוּה אֶל-מֹשֶׁה: נָטָה אֶת-יָדְךָ עַל-
הָיִם, וַיָּשָׁבוּ הַמַּיִם עַל-מִצְרַיִם,
עַל-רֶכְבּוֹ וְעַל-פָּרָשָׁיו.

כז וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ עַל-הָיִם, וַיָּשָׁב הָיִם
לַפָּנוֹת בִּקְרָא לְאִיתָנוּ, וּמִצְרַיִם נָסִים
לְקִרְאָתוֹ, וַיִּנְעַר יְהוּה אֶת-מִצְרַיִם בְּתוֹךְ
הָיִם.

כח וַיָּשָׁבוּ הַמַּיִם וַיִּכְסּוּ אֶת-הָרֶכֶב
וְאֶת-הַפָּרָשִׁים לְכָל חֵיל פְּרֹעֶה הַבָּאִים
אַחֲרֵיהֶם בָּיִם, לֹא-נִשְׁאָר בָּהֶם
עַד-אַחֵר.

טביעת המצרים בים סוף – מתוך הגדת מורביה

כט ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים,
והמים להם חמה מימינם ומשמאלם.

ל ויושע יהוה ביום ההוא את ישראל מיד
מצרים, וירא ישראל את מצרים מת
על-שפת הים.

לא וירא ישראל את-היד הגדלה אשר עשה
יהוה במצרים ויראו העם את-יהוה,
ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו.

ל וירא ישראל את מצרים מת – בני ישראל ראו
שהבטחתו של ה' קימה.

לא משה עבדו – האמינו שמשה הוא שליחו של
ה'.

ה' הוֹדִיעַ לְמֹשֶׁה שֶׁהוּא יִגְרֹם לְפָרְעָה לְרַדֹּף אַחֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֵז יַעֲנִיֵשׁ אוֹתוֹ וְאֵת צְבָאוֹ

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק יד

בְּפָסוּק ד כָּתוּב:

וַחֲזַקְתִּי אֶת־לֵב־פָּרְעָה, וְרַדֹּף אַחֲרֵיהֶם,
וְאֶכְבְּדָה בְּפָרְעָה וּבְכָל־חִילוֹ,
וַיֵּדְעוּ מִצְרַיִם כִּי־אֲנִי ה'.

1. ה' תִּכְנֶן לְהַשְׁמִיד אֶת פָּרְעָה וְצְבָאוֹ. כִּיצַד יַעֲשֶׂה זֹאת, מָה הִיְתָה תִּכְנִיתוֹ?

בְּפָסוּק ה כָּתוּב:

וַיֵּגֶד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם,
וַיַּהֲפֹךְ לִבָּב פָּרְעָה וַעֲבָדִיו אֶל־הָעָם
וַיֹּאמְרוּ: מַה־זֹּאת עֲשִׂינוּ
כִּי־שָׁלַחַנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעַבְדָּנוּ.

2. מָה הַבִּין פָּרְעָה כְּשֶׁנִּוְדַע לוֹ שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִים לָכוּוֹן מִצְרַיִם כְּדִי
לְהַגִּיעַ לְמִדְבָּר? הֲעִתִּיקוּ אֶת הַמִּשְׁפָּט הַמֵּתָאִים.

3. עַל מָה הִתְחַרְטוּ פָּרְעָה וְשָׂרָיו?

4. מָה הִחְלִיטוּ לַעֲשׂוֹת?

5. בְּפָסוּק ח כָּתוּב: "וַיַּחֲזֹק ה' אֶת לֵב פָּרְעָה מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיִּרְדֹּף אַחֲרֵי
בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל יֵצְאִים בְּיַד רָמָה".

הֲעִתִּיקוּ וְהִשְׁלִימוּ בַּמַּחְבֶּרֶת אֶת הַמִּשְׁפָּט בְּעֶזְרַת פָּסוּק ח:
הַמִּדְרִיךְ בַּחוּג לְהַתְעַמְלוֹת לֹא אֶפְשָׁר לְחַנִּיקוֹ לַעֲשׂוֹת כְּעוֹלָה עַל רוּחָם.
הוּא נִהַל אֶת הַחוּג בְּ _____

2. אפשר לשאול: א. הרי פרעה
נענש כל כך קשה; שערר
למה בכל זאת לא ויתר,
והמשיך במרדף?
התלמידים יבינו כנראה,
שכאשר בני ישראל עזבו,
נוכחו המצרים בחסרונם
הגדול ככוח עבודה.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּ אֶת הַצָּבָא הַמִּצְרִי הוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב מֵאַחֲזֵרֵיהֶם וְאֶת יָם סוּף
מִשְׁתַּרְע לִפְנֵיהֶם.

כִּיצַד הִתְנַהֲגוּ? קְרְאוּ:

פְּסוּק יא

וַיֹּאמְרוּ, אֶל־מֹשֶׁה: הַמִּכְלִי אֵין קְבָרִים בְּמִצְרַיִם
לְקַחְתָּנוּ לָמוֹת בַּמִּדְבָּר,
מִה־זֹּאת עָשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם.

פְּסוּק יב

הֲלֹא זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר
חֲדַל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם
כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת־מִצְרַיִם מִמָּתְנּוּ בַּמִּדְבָּר.

5. א. מִהִי טַעֲנַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּפְּסוּק יא?

ב. יֵשׁ הָאוֹמְרִים שְׁטַעֲנָתָם מַצְדָּקָת, וַיֵּשׁ הָאוֹמְרִים שְׁלֹא. כְּתַבוּ בְּשֵׁנִי
טוֹרִים נְמוֹקִים לְכָל אַחַת מֵהַדְּעוֹת.

ג. מִמָּה אֶפְשָׁר לְהִבִּין שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִתְחַרְטִים וְרוֹצִים לְחֹזֵר לְמִצְרַיִם?

ד. בְּאַיִזָּה טוֹן מִדְּבָרִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵל מֹשֶׁה?

פְּסוּק יג

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם: אֶל־תִּירְאוּ, הִתִּיצְבוּ וּרְאוּ אֶת־יְשׁוּעַת ה'
אֲשֶׁר־יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם, כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם
אֶת־מִצְרַיִם הַיּוֹם, לֹא תִסָּפוּ לְרֹאֲתָם עוֹד עַד־עוֹלָם.

6. מִהִי הַבְּטִיחַ מֹשֶׁה לָעָם עַל פִּי פְּסוּק יג?

7. מִמָּה נִבֵּעַ בְּטָחוֹנוֹ שֶׁל מֹשֶׁה שֶׁהַמִּצְרַיִם לֹא יִצְלִיחוּ לְהַחֲזִיר אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לְמִצְרַיִם?

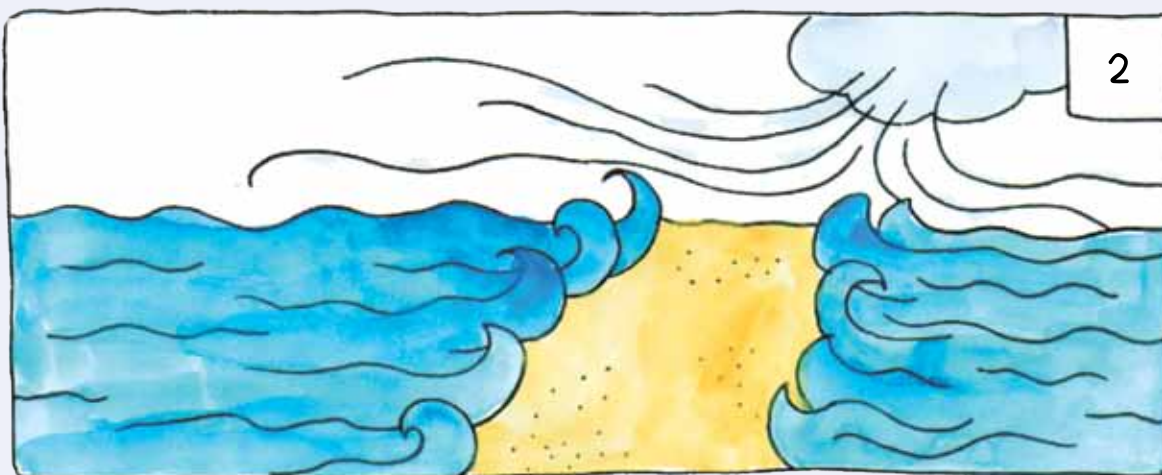
אפשר לשאול: בני ישראל
התלוננו מאוד בפני משה
והתנהגו בגסות. התוכלו
למצוא הסברים להתנהגות
זו?

זו ההזדמנות להסתכל על
בני ישראל לא רק דרך
עינו של המספר בתורה
ולאפשר לתלמידים לגלות
גם אמפתיה לקשייהם.

הַמִּצְרִים יֵחָשְׁבוּ שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל תּוֹעִים בַּמִּדְבָּר, וְלֹכֵן הֵם יוֹכְלוּ לַהֲחִזִּירָם לְמִצְרַיִם.

קְרָאוּ מִפְּסוּק י' עַד סוֹף הַפָּרָק

1. הַתְּבוֹנְנֵנוּ בְּאִיּוֹרִים וְכַתְּבוּ הַסֵּבֶר לְכָל אִיּוֹר.

1.

אפשר לשאול:

כיצד מסביר המספר את

נס קריעת ים סוף?

אפשר להציע לתלמידים

להיעזר בפסוקים טז, כא,

כד, כה: רוח קדים עזה,

שהוליד ה' כל הלילה;

עמוד הענן שגרם את מפלת

המצרים;

מטה משה שקרע את הים.

אפשר לבקש מהתלמידים

לשלב בתשובותיהם

משפטים מתאימים

מהפרק.

2. שֶׁעָרָו מָה הִרְגִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַהֲלֶךְ הָאֲרוּעִים הַמְּסַפְּרִים בַּפֶּרֶק.
הֶעֱתִיקוּ אֶת הָאֲרוּעִים בְּטוֹר אֶחָד וּבְטוֹר הַשְּׁנִי כָּתְבוּ מָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
הִרְגִּישׁוּ. תּוֹכְלוּ לְהַעֲזֹר בְּסֵל תְּשׁוּבוֹת, בְּרֹאשׁ הָעֲמוּד הַבָּא.

אֲוִלֵּי הִרְגִּישׁוּ בָּהֶם כִּךְ

הָאֲרוּעִים הַמְּסַפְּרִים בַּפֶּרֶק

וַיִּרְדְּפוּ מִצָּרִים אַחֲרֵיהֶם.

הַמִּבְלִי אֵין קִבְרִים.

וַיֵּשֶׁם אֶת הַיָּם לְחִרְבָּה.

וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ בִּיבֶשֶׁה בְּתוֹךְ הַיָּם.

וַיִּנְעַר ה' אֶת מִצְרַיִם בְּתוֹךְ הַיָּם.

וַיֵּשְׁבוּ הַמִּיִּם וַיִּכְסּוּ אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים.

וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת מִצְרַיִם מֵת עַל שִׁפְתֵי הַיָּם.

סֵל תְּשׁוּבוֹת: פֶּחַד יָאוֹשׁ פֶּעַס אָמוֹנָה
שִׁמְחָה הַתְּלֵהבוֹת גֶּאֻזָּה תִּדְהָמָה

3. בַּחֲרוּ אַחַת מִשְׁתֵּי הַמְּשִׁימוֹת הַבָּאוֹת:

א. הַמִּסְפָּר בַּפֶּרֶק מֵתַאִים לְהַכְנִית סְרִטוֹן. הַכִּינוּ רֶצֶף תְּמוּנוֹת. תּוֹכְלוּ לְצַיֵּר בְּעֶצְמְכֶם, תּוֹכְלוּ לְשַׁכְּפֵל תְּמוּנוֹת שׁוֹנוֹת. תָּנוּ שֵׁם לִסְרִטוֹן.

ב. נִשְׁעַר שֶׁמִּישָׁהּ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִתְחַרְט עַל שֶׁהָעֵלִיב אֶת מֹשֶׁה וְעַל שֶׁהָיָה בֵּין הַמִּתְלוֹנְנִים עָלָיו, כָּתַב מִכָּתֵב לְמֹשֶׁה לְאַחֵר טְבִיעַת הַמִּצָּרִים. כָּתְבוּ אֶת הַמִּכָּתֵב.

4. בַּפְּסוּק כֹּא כְּתוּב: "וַיִּשָּׂם אֶת הַיָּם לְחֶרֶבָה, וַיִּבְקְעוּ הַמַּיִם".
הַעֲתִיקוּ וְהַשְׁלִימוּ בַּמַּחְבֵּרֶת אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הַבָּאִים בְּעֶזְרַת מֶלֶךְ מִפְּסוּק כֹּא:
1. לֹא יֵרְדוּ גִשְׁמִים וְאֶפְשָׁר הָיָה לַעֲבֹר אֶת עָרוֹן הַנֶּחֱל _____
2. לְאַחֵר שֶׁהִפְסִיקוּ אֶת הַזֶּרֶמַת מִי הֵיִרְדּוֹ לַיָּם הַמֶּלֶח יֵשׁ קְטָעִים בָּיָם שֶׁאֶפְשָׁר לָלֶכֶת בָּהֶם _____

אַחַד הַחֲכָמִים שָׁאַל אֶת עֲצֻמוֹ: הֲרֵי הַמִּצָּרִים נִעְנְשׁוּ כִּבְר קֶשֶׁה מְאֹד; הָאֵם לֹא הָיְתָה דֶּרֶךְ לְהַצִּיל אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּלִי לְהַטְבִּיעַ אֶת הַמִּצָּרִים? עַל כֵּן הוּא סִפֵּר אֶת הַסְּפֹר הַזֶּה:
בְּשָׁעָה שֶׁבִקֵּשׁ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהַטְבִּיעַ אֶת הַמִּצָּרִים בָּיָם, עָמַד עֲזָא הַמִּלֵּאָן וְשָׁאַל אֶת הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא:
"רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה הֶרְחַמְנוּ, מִדּוּעַ אֵינְךָ מְרַחֵם עַל הַמִּצָּרִים?"
מִיד קָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְכָל הַמִּלֵּאָכִים וְשָׁאַל מָה דַּעְתָּם עַל הַטְּבַעַת הַמִּצָּרִים בָּיָם.

הָיוּ כְּאַלֶּה שֶׁהִצְדִּיקוּ אֶת עֲזָא וְאָמְרוּ שֶׁאֲסוּר לְהַטְבִּיעַ אֶת הַמִּצָּרִים.
כִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַמִּלֵּאָן מִיכָאֵל כֵּן, רָמַז לְגַבְרִיאֵל שִׁיעוּף לְמִצָּרִים וַיָּבִיא לְבִנָּה מִתּוֹךְ קִיר, שָׁבוּ קִבְּרוֹ הַמִּצָּרִים תִּינוּק מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
הֵבִיא גַבְרִיאֵל אֶת הַלְּבָנָה לְפָנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. הִחְלִיט הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא לְרַחֵם עֲלֵיהֶם אֲלָא לְנַהֵג בָּהֶם עַל פִּי הַמַּגִּיעַ לָהֶם וּלְהַטְבִּיעֵם.
הַמִּלֵּאָכִים שָׁמְחוּ וְשָׂרוּ בְּשִׁעַת טְבִיעַת הַמִּצָּרִים, וְאָלוּ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִתְעַצֵּב וְאָמַר: "מַעֲשֵׂי יָדֵי טוֹבָעִים בָּיָם, וְאַתֶּם אוֹמְרִים שִׁירָה?!"

מפסוק א עד פסוק כא מספר:

משה ובני ישראל שרים לכבוד ה'. הם מהללים
את גבורת ה'. הם מתפללים לה' שיביא אותם
לארץ שהבטיח להם.

א אשירה ליהוה כי-גאה גאה - אני שר לה' כי ה'
הראה את גדלתו.

רמה בים - השליך לים.

ב עזי וזמרת יה - אני מזמר לה', ה' הציל והושיע
אותי.

אנוהו - אפאר, אספר דברים יפים.

וארמנהו - אהלל את ה'.

ג ה' איש מלחמה - ה' נלחם ונצח.

ד ירה בים - זרק לים.

ה תהמת יכסימו - מים רבים כסו אותם.

במצולת - מים עמקים.

ו נאדרי בכח - כוחו של ה' אדיר וחזק.

תרעץ - תשבר, תנצח.

ז תהרס קמיה - הרסת את אלו שקמו נגדך.

תשלח חרנג יאכלמו כקש - כמו שהאש

שורפת בקלות את הקש, כך כעסו של ה'

השמיד את אויביו.

ח ברוח אפיה נערמו מים - ה' הביא רוח מזרחית

על הים. הסערה העמידה את המים בשתי

ערמות.

נצבו כמו-נר נזלים - המים עמדו כמו קיר.

א אז ישיר-משה ובני ישראל את-השירה

הזאת ליהוה, ויאמרו לאמר:

אשירה ליהוה כי-גאה גאה

סוס ורכבו רמה בים.

ב עזי וזמרת יה ויהי-לי לישועה,

זה אלי ואנוהו,

אלהי אבי וארמנהו.

ג יהוה איש מלחמה יהוה שמו.

ד מרכבת פרעה וחילו ירה בים,

ומבחר שלשיו טבעו בים-סוף.

ה תהמת יכסימו, ירדו במצולת כמו אבן.

ו מינה יהוה נאדרי בכח,

מינה יהוה תרעץ אויב.

ז וברב גאונה תהרס קמיה,

תשלח חרנג יאכלמו כקש.

ח וברוח אפיה נערמו מים, נצבו כמו-נר

נזלים, קפאו תהמת בלב-ים.

טביעת המצרים -
מתוך כתב יד עתיק מאיספהן

ט שלל - הרכוש של האויב שנתפס על ידי חילים
בזמן מלחמה.
תמלאמו נפשי - אהנה מהשלל שאקח מהם.
אריק חרבי - אשלף את חרבי.
תורישמו ידי - ידי תשמידם.
י צללו פעופרת - האויב טבע במים רבים כמו
עופרת כבדה ששוקעת במים.

ט אמר אויב ארדף אשיג, אחלק שלל,
תמלאמו נפשי, אריק חרבי תורישמו
ידי.
י נשפת ברוחך כסמו ים, צללו פעופרת
במים אדירים.
יא מי-כמכה באלם יהוה, מי כמכה נאדר
בקדש, נורא תהלת עשה פלא.

המצרים טובעים -
ציר ברננדו לואיני

בני ישראל הרגישו חפשיים ומשחררים, הם שרו והודו לה'

קראו מפסוק א עד פסוק יא

1. מה הנושא המשתייך לכל קבוצת משפטים.

העזרו בפרושים בעמודים 71, 72

קבוצה א

- אלהי אבי וארממנהו
- ימינה ה' נאדרי בכח
- מי כמכה באלם

קבוצה ב

- מרבת פרעה וחילו ירה בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף.
- נשפת ברוחך כסמו ים צללו בעופרת במים אדירים.
- ימינה ה' תרעץ אויב.

2. איך כתוב בשירה? כתבו בשני טורים:

בשירה כתוב:

בספור בפרק יד כתוב:

- א. וירדפו המצרים אחריהם.
 - ב. ה' ילחם לכם.
 - ג. ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים.
3. מה תכנה של "שירת הים"?
 4. את "שירת הים" שרים באחד מחגי ישראל. שיערו באיזה חג.
 5. הכינו כרזה וכתבו בה משפט מתוך השירה שמצא חן בעיניכם.
 6. קראו את פסוק יא וענו:

א. מה הקשר בין המלה "אדיר" לבין המלה "נאדיר"?

ב. איך כותבים בעברית של ימינו את המלה "כמכה"?

מרים, אחות משה, מביעה את
שמחתה בפרקוד - ציר אפרים
משה לילין

פסוקים א ו-ב הולחנו.
אפשר להיעזר במורה
למוסיקה וללמד את
המנגינה בכיתה. בדרך זו
יוכלו התלמידים לזכור את
הפסוקים.

מִסְעָם שֶׁל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ כְּנָעַן הַתַּחִּיל

מִפָּרָק טו פָּסוּק כב עַד סוֹף פָּרָק טז מִסְפָּר:

פרקים אלה אינם כלולים בתכנית הלימודים. הבאנו את תוכנם כדי ליצור אצל התלמידים תמונה שלמה יותר של חיי בני ישראל במדבר. לאחר העיסוק בתוכן אפשר להביא תמונות ממדבר סיני, כדי שהתלמידים יתרשמו מהנוף המדברי ומחיי המדבר. אפשר להציע לתלמידים עבודת חקר על המדבר ועל החיים בו. התלמידים יבינו, שכמות המים במדבר מצומצמת. התושבים המעטים הם נוודים הגרים באוהלים ומתפרנסים מגידול צאן. במדבר גדלים רק צמחים הזקוקים למעט מאוד מים. בנאות המדבר יש מעיינות מים ותמרים. במדבר יש הבדלים קיצוניים בין היום החם

מִסְעָם שֶׁל מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל לָאָרֶץ כְּנָעַן הַתַּחִּיל.

כָּבֶר בַּתְּחִלַּת דִּרְכָם לֹא מֵצְאוּ מַיִם.

הֵם בָּאוּ בְּטַעֲנוֹת אֶל מֹשֶׁה עַל שֶׁהוֹבִילָם בְּמִקְוֹמוֹת שְׂאִין בָּהֶם מִי שְׂתִיָּה.

בְּהוֹרָאת ה' הַשְּׁלִיךְ מֹשֶׁה עֵץ לְמַעַן מַר, וְהַמַּיִם הִפְכוּ לְמַתוּקִים.

בְּדִרְכָם לְמִדְבַּר סִין לֹא הָיָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל מָה לֶאֱכֹל, וְהֵם רָעִבוּ.

הֵם בָּאוּ בְּטַעֲנוֹת אֶל מֹשֶׁה עַל שֶׁהוֹצִיָּאָם מִמִּצְרַיִם, כִּי שָׁם הָיָה מִזֹּן בְּשָׂפָע.

הֵם אָמְרוּ שְׁמִשָּׁה עֲשֵׂה זֹאת בְּדִי לְהַמִּית אֶת כָּל הָעָם בְּרָעַב.

ה' הִבְטִיחַ לְמֹשֶׁה לְדַאֵג לְמִזֹּן לָעָם. הַמִּזֹּן יֵרֵד כְּשֹׁכֶבֶת טַל דֶּקָה עַל הָאָרֶץ.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קָרְאוּ לוֹ מֶן. הַמֶּן יֵרֵד בְּכָל יוֹם חוּץ מִיּוֹם שַׁבָּת.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יָכְלוּ לֶאֱסֹף אֶת הַמֶּן בְּכָל בֹּקֶר, וּבָעֶרֶב יָכְלוּ לֶאֱסֹף צִפּוֹרֵי שָׁלֹ.

וּלְאֶכֶל אֶת בָּשָׂרוֹ.

אֱלֹהִים צִוָּה לֶאֱסֹף בְּיוֹם שְׁשִׁי כַּמּוֹת כְּפוֹלָה שֶׁל מֶן גַּם לְיוֹם שַׁבָּת.

בְּשָׂאֵר יְמֵי הַשָּׁבוּעַ אָסַר עֲלֵיהֶם אֱלֹהִים לְשֹׁמֵר מֶן הַמֶּן לְיוֹם הַמָּחָרָת.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה, וְהִשְׁאִירוּ מֶן הַמֶּן עַד הַבֹּקֶר שֶׁל יוֹם הַמָּחָרָת.

הַמֶּן הִתְקַלְקַל, וַעֲלוּ מִמֶּנּוּ רִיחוֹת רָעִים.

מֹשֶׁה כָּעַס עֲלֵיהֶם וַנִּזֹּף בָּהֶם עַל שֶׁלֹּא שָׁמְרוּ אֶת מִצְוֹת ה'. בְּיוֹם הַשְּׁשִׁי אָסְפוּ

מֶן הַמֶּן כַּמּוֹת כְּפוֹלָה, גַּם לְיוֹם הַשַּׁבָּת. בְּשַׁבָּת נִשְׁמַר הַמֶּן רָאוּי לְמֶאֱכֹל.

הָיוּ אָנָשִׁים שִׁיּוּצָאוּ לְלֶקֶט גַּם בַּשַּׁבָּת. הֵם לֹא מֵצְאוּ מֶן. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אָכְלוּ מֶן

הַמֶּן בְּמִשְׁךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לָאָרֶץ כְּנָעַן.

אֱלֹהִים צִוָּה לְמַלְא צִנְצָנֹת מֶן לְמִזְכָּרָת וּלְשִׁמְיָהּ בְּמִשְׁכָּן, כְּדִי שֶׁהַדּוֹרוֹת

הַבָּאִים יֵדְעוּ שֶׁה' דָּאֵג לְסַפֵּק מִזֹּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר.

מפסוק א עד פסוק יג מספר:

בני ישראל נסעו מרפידים והגיעו לרגלי הר סיני.
ה' הציע למשה לכרת ברית עם עם ישראל.
העם ענה: כל אשר דבר ה' נעשה.

א בחדש השלישי - בחדש סיון. באותה תקופה
התחילה השנה מחדש ניסן, כמו שכתוב בפרק
יב פסוק ב.
ג משה עלה אל-האלהים - משה עלה אל ההר.

ד ואשא אתכם על-כנפי נשרים - דאגתי לכם
כמו נשר הנושא את גוזליו על כנפיו.

ה ושמרתם את-בריתי - אם תקימו את הברית
שאכרת אתכם.
והייתם לי סגלה מכל-העמים - עם ישראל
יהיה יקר ומיוחד מכל העמים.
ז ממלכת כהנים וגוי קדוש - לעם ישראל יהיו
מצוות מיוחדות ושונות מהמצוות לכלל העמים.

נשר, תכשיט מצרי

א בחדש השלישי לצאת בני-ישראל
מארץ מצרים, ביום הזה באו מדבר
סיני.

ב ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו
במדבר, ויחן-שם ישראל נגד ההר.

ג ומשה עלה אל-האלהים, ויקרא אליו
יהוה מן-ההר לאמר: כה תאמר לבית
יעקב ותגיד לבני ישראל:

ד אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים,
ואשא אתכם על-כנפי נשרים ואבא
אתכם אלי.

ה ועתה אם-שמוע תשמעו בקלי ושמרתם
את-בריתי, והייתם לי סגלה מכל-
העמים כי-לי כל-הארץ.

ו ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי
קדוש. אלה הדברים אשר תדבר
אל-בני ישראל.

ז ויבא משה ויקרא לזקני העם, וישם
לפניהם את כל-הדברים האלה אשר
צוהו יהוה.

ח ויענו כל-העם יחדו ויאמרו: כל
אשר-דבר יהוה נעשה. וישב משה את-
דברי העם אל-יהוה.

ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: הִנֵּה אֲנֹכִי בֹא
אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֲנָן בְּעֶבֶר יִשְׁמַע הָעָם
בְּדַבְרֵי עֲמָךְ וְגַם־בְּךָ יֵאֱמִינוּ לְעוֹלָם. וַיַּגֵּד
מֹשֶׁה אֶת־דְּבַרֵי הָעָם אֶל־יְהוָה.

י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: לֶךְ אֶל־הָעָם
וְקַדְשֵׁתָם הַיּוֹם וּמָחָר, וְכַבְּסוּ שְׂמֹלֹתָם.
יא וְהָיוּ נֹכְנִים לַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, כִּי בַיּוֹם
הַשְּׁלִישִׁי יֵרֵד יְהוָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם עַל־הַר
סִינַי.

יב וְהִגַּבְלֹת אֶת־הָעָם סָבִיב לֵאמֹר, הִשְׁמְרוּ
לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקִצְהוֹ, כָּל־הַנֶּגַע
בְּהָר מוֹת יוֹמָת.

יג לֹא־תִגַּע בּוֹ יָד כִּי־סָקוֹל יִסָּקֵל אוֹ־יִרְה
יִירָה אִם־בְּהִמָּה אִם־אִישׁ לֹא יִחִיָּה,
בְּמִשְׁךְ הַיִּבֵּל הִמָּה יַעֲלוּ בְּהָר.

ט בֹּא אֵלֶיךָ בְּעַב הָעֲנָן - עַב וְעֲנָן הֵם מַלִּים
נִרְדָּפוֹת. הָעָם יִרְאֶה אֶת הָעֲנָן שֶׁכְּבוֹד ה' נִמָּצָא
בְּתוֹכּוֹ.

י וְקַדְשֵׁתָם - תְּצַוָּה עֲלֵיהֶם לִהְיוֹת נְקִיִּים וְטָהוֹרִים.
שְׂמֹלֹתָם - בְּשֻׁפֹת הַתּוֹרָה קוֹרְאִים לְבָגָד שֶׁהָאִישׁ
אוֹ הָאִשָּׁה לּוֹבְשִׁים, שְׂמֹלָה.
יא נֹכְנִים - מוֹכְנִים.

יב הִשְׁמְרוּ לָכֶם עֲלוֹת בְּהָר וּנְגַע בְּקִצְהוֹ - הִזְהָרוּ לֹא
לְגַעַת בְּהָר.

יג סָקוֹל יִסָּקֵל - יִשְׁלִיכוּ עָלָיו אֲבָנִים עַד שִׁימוֹת.
יִירָה יִירָה - יִשְׁלַחוּ אֵלָיו חֲצִים.

הַרִי סִינַי

יד וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר אֶל־הָעָם, וַיְקַדֵּשׁ
אֶת־הָעָם וַיַּכְבְּסוּ שְׂמֹלֹתָם.

טו וַיֹּאמֶר אֶל־הָעָם הָיוּ נְכָנִים לְשִׁלְשֶׁת
יָמִים, אֶל־תִּגְשׁוּ אֶל־אִשָּׁה.

טז וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי בְּהִיַת הַבֶּקָר, וַיְהִי
קֹלֶת וּבִרְקִים וְעָנָן כָּבֵד עַל־הָהָר, וְקֹל
שֹׁפָר חֲזָק מְאֹד, וַיַּיְחָרֵד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר
בַּמַּחֲנֶה.

יז וַיּוֹצֵא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם לִקְרַאת הָאֱלֹהִים
מִן־הַמַּחֲנֶה, וַיִּתְּצֻבוּ בְּתַחֲתִית הָהָר.

יח וְהָרָם סִינַי עָשָׂן כְּלוֹ מִפְּנֵי אֲשֶׁר יֵרֵד עָלָיו
יְהוָה בָּאֵשׁ, וַיַּעַל עֲשָׂנוּ כְּעֹשֶׂן הַכֶּבֶד, וַיַּיְחָרֵד
כָּל־הָהָר מְאֹד.

יט וַיְהִי קוֹל הַשֹּׁפָר הוֹלֵךְ וְחֲזָק מְאֹד, מֹשֶׁה
יִדְבֹּר וְהָאֱלֹהִים יַעֲנֶנּוּ בְּקוֹל.

כ וַיֵּרֶד יְהוָה עַל־הָרָם סִינַי אֶל־רֹאשׁ הָהָר,
וַיִּקְרָא יְהוָה לְמֹשֶׁה אֶל־רֹאשׁ הָהָר וַיַּעַל
מֹשֶׁה.

כא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: רֵד הָעֵד בְּעַם פֶּן־
יִהְיֶה־סוֹ אֶל־יְהוָה לְרָאוֹת וְנִפְל מִמֶּנּוּ רָב.

כב וְגַם הַכֹּהֲנִים הַנִּגְשִׁים אֶל־יְהוָה יִתְקַדְּשׁוּ,
פֶּן־יִפְרֹץ בָּהֶם יְהוָה.

כג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה: לֹא־יוּכַל הָעָם
לַעֲלֹת אֶל־הָרָם סִינַי, כִּי־אַתָּה הָעֵדָתָה בְּנוֹ
לֵאמֹר הַגְבֵּל אֶת־הָהָר וְקַדְּשֵׁתוּ.

כד וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה: לָךְ־רֵד וְעֲלִיתָ אֵתָּה
וְאַהֲרֹן עִמָּךְ, וְהַכֹּהֲנִים וְהָעָם אֶל־יְהוָה־סוֹ
לַעֲלֹת אֶל־יְהוָה, פֶּן־יִפְרֹץ־בָּם.

כה וַיֵּרֶד מֹשֶׁה אֶל־הָעָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם.

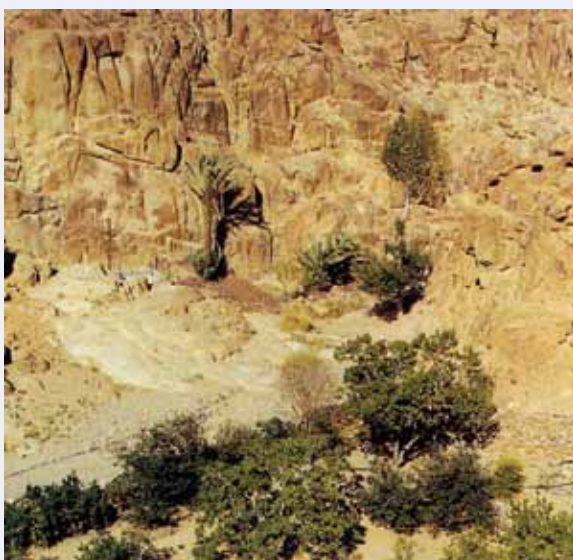
מִפְּסוּק יֵד עַד סוּף הַפָּרָק מְסֻפָּר:
בְּבִקּוּר נִשְׁמָעוּ קוֹלוֹת וְנִרְאוּ בִּרְקִים, עָנָן כָּבֵד כָּסָה
אֶת הָהָר. הָעָם עָמַד בְּתַחֲתִית הָהָר וְנִזְהָר מִלְּעַבֵּר
אֶת הַגְּבוּל שְׂסָמָן לוֹ.

טז וַיַּיְחָרֵד כָּל־הָעָם - הָעָם נִבְהָל מְאֹד.

כא הָעֵד בְּעַם - הִזְהָר אֶת הָעָם.

פֶּן־יִהְיֶה־סוֹ אֶל־יְהוָה - שְׂמָא יִפְרֹצוּ אֶת קוֹ הַגְּבוּל
וַיַּעַלְוּ אֶל הָהָר.

וְנִפְל מִמֶּנּוּ רָב - רַבִּים יָמוּתוּ.

גֹּוֹה מִדְבָּר בְּסִינַי

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָנוּ מוֹל הַר סִינִי וְה' כָּרַת עִמָּם בְּרִית, הַסֵּכִם מְחַיֵּב

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק ט

עֲנוּ בְּמַחְבְּרֵתְכֶם:

1. מָה הַצִּיעַ ה' לָעָם יִשְׂרָאֵל?

2. בִּיצַד שְׂכָנָע ה' אֶת הָעָם לְקַבֵּל אֶת הַבְּרִית?

3. מָה הֵיטָה תְּשׁוּבַת הָעָם?

4. לָמָּה הִתְחַיֵּב הָעָם?

5. לָמָּה הִתְחַיֵּב אֱלֹהִים?

בְּפְסוּק ה כָּתוּב:

וַעֲתָה אִם שָׁמָּעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי
וְשִׁמְרֶתֶם אֶת בְּרִיתִי,
וְהֵייתֶם לִי סֶגְלָה מִכָּל־הָעַמִּים,
כִּי־לִי כָל־הָאָרֶץ.

בְּפְסוּק ו כָּתוּב:

וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מִמְּלֶכֶת כְּהָנִים וְגוֹי קְדוֹשׁ.

6. לְפִי פְּסוּקִים ה-ו: אֵיזָה תִּנְאִי הָעֶמִיד אֱלֹהִים לָעָם יִשְׂרָאֵל כִּךְ שִׁיְהִיָּה

רְאוּי לִהְיוֹת עִם נְבִחָר?

בְּפְסוּק ח כָּתוּבָה תְּשׁוּבַת הָעָם לְהַסֵּכֶם שֶׁה' הַצִּיעַ:

קְרָאוּ:

וַיַּעֲנוּ כָל הָעָם יַחְדָּו וַיֹּאמְרוּ:
כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה.

7. לְפִי הַפְּסוּק, לָמָּה הִתְחַיֵּב הָעָם?

א. הפרק הוא מעין מבוא לקבלת עשרת הדיברות. המורה תשתדל ללמד את הפרק באווירה חגיגית. אפשר לחפש דרכים שונות כיצד לעשות זאת: מוסיקת רקע מתאימה, קריאה דרמטית, ציורי אמנות וכיו"ב.
ב. התלמידים יבינו, שההכנות למעמד הר סיני נועדו ליצור בעם ציפייה לקבלת לוחות הברית.
ג. חשוב להבהיר, שמעמד הר סיני הוא מעמד של כריתת ברית, הסכם מחייב, בין ה' לבין עם ישראל.
ד. אפשר להציע לתלמידים שיספרו על בריתות שכרת אלוהים בבראשית. יש להניח, שיוזכרו את הברית בין ה' לאנושות לאחר המבול ואת ברית המילה בין ה' לבין אברהם וזרעו.
אפשר להציע לילדים שישבירו למה התחייב כל צד בכל אחת מן הבריתות לעיל.
ה. אפשר לשאול: האם שמעתם על בריתות

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ לָעַם הַנִּבְחָר בְּתִנָּאִי שִׁישְׁמְעוּ בְּקוֹל ה'.

הֵם יִצְטָרְכוּ לְהוֹדוֹת דְּגֻמָּה לָעַם אֲשֶׁר בְּנָיו מְתִיחִים יָפָה
לְכָל אִישׁ וְאִישׁ: לֹא מַעֲלִיבִים, לֹא מְקַלְלִים, דּוֹאֲגִים לְעֲנִיִּים
וְלַחֲלָשִׁים בַּחֲבֵרָה. לֹא גּוֹנְבִים וְלֹא רוֹצְחִים.

פְּרָטִים עַל כֵּן נִלְמַד בִּיחִידָה הַבָּאָה.

מַעֲמַד הַר סִינַי

קְרָאוּ מִפְּסוּק י' עַד פְּסוּק כד

1. א. אֵילֹה הוֹרְאוֹת נָתַן מֹשֶׁה לָעַם?
ב. אֵיךְ נִרְאָה הַר סִינַי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי?
ג. מִי עָלָה לְהַר סִינַי?
ד. הֵיכֵן נִצַּב הָעַם?
2. לִפִּי מָה אֶפְשָׁר לַדַּעַת שֶׁמַּעֲמַד הַר סִינַי הָיָה מַעֲמַד מִיַּחַד בְּמִינּוֹ וּבְלִתִּי
נִשְׁכַּח בְּעֵינֵי הַנוֹכְחִים?
3. תּוֹכְלוּ לְתַאֵר אֶת הַמֵּאֲרָע בַּדֶּרֶךְ הַבָּאָה:
א. כְּתֹבוּ אוֹ הַצִּיגוּ שִׂיחָה הַמְתַּנְהֶלֶת בֵּין יֶלֶד לְאָבִיו: הַיֶּלֶד שׁוֹאֵל אֶת אָבִיו
שְׂאֵלוֹת עַל הַמְתַּרְחֵשׁ, וְהָאָב עוֹנֶה וּמְסַבֵּיר.
ב. צִירוּ אֶת מַרְאֵה הַר סִינַי בְּבִקּוֹר הַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי. אִם תִּרְצוּ, שִׁלְבוּ בַּצִּיּוֹר
מִשְׁפָּטִים מִהַתּוֹרָה.

אפשר לשאול: מיהו הנשר
ומי הם הגוזלים על פי
הסברו של החכם.
אפשר להציע לתלמידים
שיעשו עבודת חקר על
הנשר.
אפשר להציע שיציירו על
פי הסיפור.

על פי מכילתא, פרשת
בחודש ב.

כתוב בפסוק ד: ואשא אתכם על כנפי נשרים.
חכמים שאלו: למה נבחר דוקא הנשר לסמל איך העביר ה' את בני ישראל
ממצרים להר סיני?
אחד החכמים הסביר בקשר לכך:
כל העופות מחזיקים את גוזליהם בין רגליהם, כאשר הם עפים ממקום
למקום.
ולמה לא על גבם?
כי הם מפחדים מעופות אחרים, שיעופו גבוה יותר ויטרפו את גוזליהם.
אבל הנשר אינו מפחד מהעופות האחרים, משום שהוא חזק מהם וגם עף
גבוה ומהר מהם.
הנשר מפחד רק מצידים, לכן הוא שם את גוזליו על כנפיו – כך שאם יירה
הציד חץ, יפגע החץ בו, ולא בבניו.
ה' נשא את עם ישראל ממצרים להר סיני בבטחון ובמהירות, כשם שנושא
שהנשר נושא את גוזליו על כנפיו.

כדאי לדעת

עם הקמת מדינת ישראל העלו יהודים רבים
ממדינות שונות למדינת ישראל. מבצע הטסתם
של יהודי תימן לארץ נקרא "על כנפי נשרים".

- א וידבר אלהים את כל־הדברים האלה
לאמר:
- ב אנכי יהוה אלהיך אשר הוצאתיך מארץ
מצרים מבית עבדים.
- ג לא־יהיה לך אלהים אחרים על־פני.
- ד לא־תעשה לך פסל וכל־תמונה אשר
בשמים ממעל ואשר בארץ מתחת ואשר
במים מתחת לארץ.
- ה לא־תשתחוה להם ולא תעבדם, כי אנכי
יהוה אלהיך אל קנא פקד עון אבת על־
בנים, על־שלישים ועל־רבעים לשנאי.
- ו ועשה חסד לא־לפים, לא־הבי ולשמרי
מצותי.
- ז לא תשא את־שם־יהוה אלהיך לשוא,
כי לא ינקה יהוה את
אשר־ישא את־שמו לשוא.
- ח זכור את־יום השבת לקדשו.
- ט ששת ימים תעבד ועשית כל־מלאכתך.
- י ויום השביעי שבת ליהוה אלהיך,
לא־תעשה כל־מלאכה אתה ובנך ובתך
עבדך ואמתך ובהמתך וגרך אשר
בשעריך.

- מפסוק א עד פסוק יד מספר:
בהר סיני - אלהים כרת ברית עם עם ישראל.
בהר סיני - בני ישראל מקבלים את עשרת
הדברות מפי אלהים.
עשרת הדברות הם המצוות החשובות ביותר
לישראל, שיצאו בדבור מפי ה'.
- ג לא־יהיה לך אלהים אחרים - לא תאמינו
באלים אחרים.
- ד לא־תעשה לך פסל וכל־תמונה - אסור להכין
פסל או תמונה כדי להתפלל אליהם.
- ה אל קנא - אל המחמיר עם החוטאים ומקפיד
להענישם.
- פקד עון אבת על־בנים, על־שלישים ועל־
רבעים לשנאי - במשפחה חוטאת יענשו הבנים,
הנכדים והנינים גם על חטא אביהם וסבם.
- ו ועשה חסד לא־לפים, לא־הבי ולשמרי
מצותי - נותן למקומי המצוות ולבניהם במשך
אלפי דורות גמול טוב על מעשה טוב.
- ז לא תשא את־שם־ה' אלהיך לשוא - לא תשבע
בשם ה' שבועת שקר.
- ח לא ינקה - לא יסלח לו, הוא לא יוכל להתנקות
מהחטא.
- י גרך - גר הוא אדם הגר מחוץ לגבולות שבטו
או ארצו.

יא כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה יְהוָה אֶת-הַשָּׁמַיִם
וְאֶת הָאָרֶץ, אֶת הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם,
וַיֵּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, עַל-כֵּן בֵּרַךְ יְהוָה
אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ.

יב כִּבְדֹּךָ אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ, לְמַעַן יֵאָרְכוּ
יָמֶיךָ עַל הָאָדָמָה, אֲשֶׁר-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן
לָךְ.

יג לֹא תִרְצַח. לֹא תִנָּאֵף. לֹא תִגְנוֹב.

לֹא-תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שָׁקֶר.

יד לֹא תַחֲמֹד בֵּית רֵעֶךָ, לֹא-תַחֲמֹד אִשְׁתִּי
רֵעֶךָ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ וְשׁוֹרוֹ וְחֲמֹרוֹ וְכָל
אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ.

טו וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְאֶת-

הַלַּפִּידִם וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת-הַהָר עָשָׁן,
וַיֵּרָא הָעָם, וַיָּנֻעוּ וַיַּעֲמִדּוּ מֵרַחֵק.

טז וַיֹּאמְרוּ אֶל-מֹשֶׁה דַּבֵּר-אַתָּה עִמָּנוּ

וְנִשְׁמָעָה, וְאַל-יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן-
נָמוּת.

יז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם אַל-תִּירְאוּ כִּי

לְבַעֲבוֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם בָּא אֱלֹהִים, וּבַעֲבוֹר
תִּהְיֶה יִרְאַתוֹ עַל-פְּנֵיכֶם לְבִלְתִּי תַחֲטְאוּ.

יח וַיַּעֲמֵד הָעָם מֵרַחֵק, וּמֹשֶׁה נָגַשׁ אֶל-

הָעֶרְפֶּל, אֲשֶׁר-שֵׁם הָאֱלֹהִים.

יג לֹא תִנָּאֵף - תִּהְיוּ נְאֻמִּים לְבֵן הַזּוּג שֶׁהִתְחַתְּנֶתֶם
אִתּוֹ.

לֹא-תַעֲנֶה בְרֵעֶךָ עַד שָׁקֶר - לֹעַד בְּמִשְׁפָּט אָסוּר
לְשָׁקֶר.

יד לֹא תַחֲמֹד - גַּם בָּלֵב אֵין לְרִצּוֹת אֶת שְׂאִינוֹ שֶׁיֵּךְ
לָךְ.

מִפְּסוּק טו עַד פְּסוּק יח מְסַפֵּר:

כְּאֲשֶׁר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָאוּ אֶת הַמְּרָאָה עַל הָהָר, הֵם
בִּקְשׁוּ מִמֹּשֶׁה שִׁידַבֵּר אִתָּם בַּמָּקוֹם אֱלֹהִים. מֹשֶׁה
הִרְגִּיעַ אֶת הָעָם.

טו רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת - מִבְּחִינִים בְּקוֹלוֹת.

וַיָּנֻעוּ - הִזְדַּעְזְעוּ וְהִתְנוֹדְדוּ.

עֲשֻׁרֵּת הַדִּבְרוֹת - מַגִּזְרֵת נִיר

עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת

קְרָאוּ מִפְּסוּק אַ עַד פְּסוּק יח

המורים ישקלו אם לספר
לתלמידים שבספר דברים
פרק ה נמצאת גירסה
נוספת של עשרת הדברות.

השם המקביל לעֲשֶׂר הַמִּצְוֹת, שְׁאֵלֵהֶם צֹוָה אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי,
הוא עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת.

בְּלִשׁוֹן יְחִיד אוֹמְרִים דְּבָר.

בְּסֵפֶר שְׁמוֹת מְכַנִּים אֶת עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת: עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרִים.

בְּבִתִּי הַכְּנִסֶּת, מַעַל אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ, מִתְּנוּסָסִים בְּדֶרֶךְ כָּלֹל שְׁנֵי לוחות

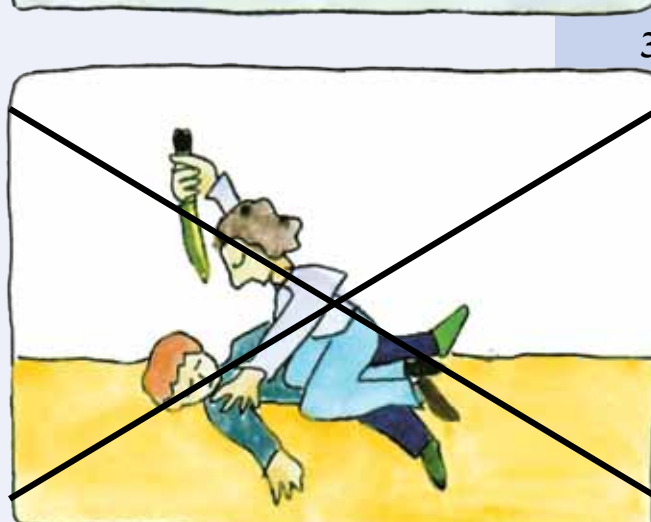
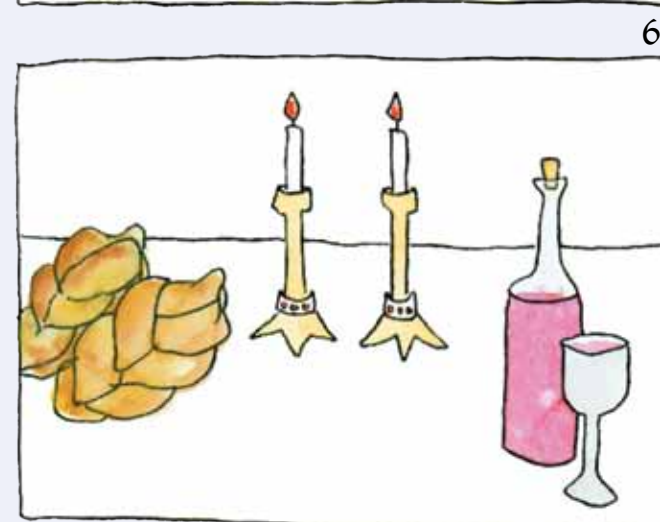
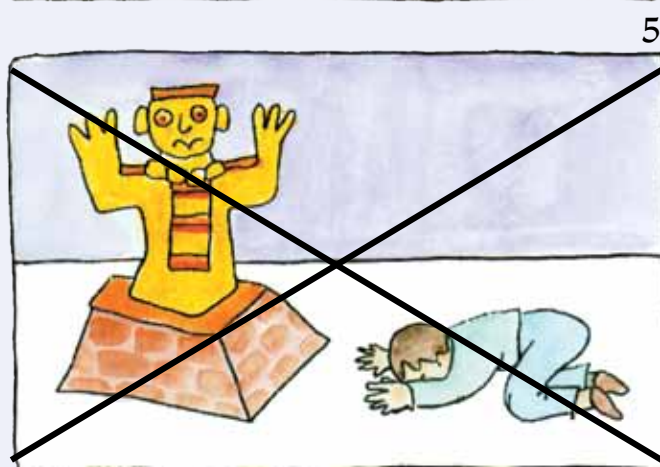
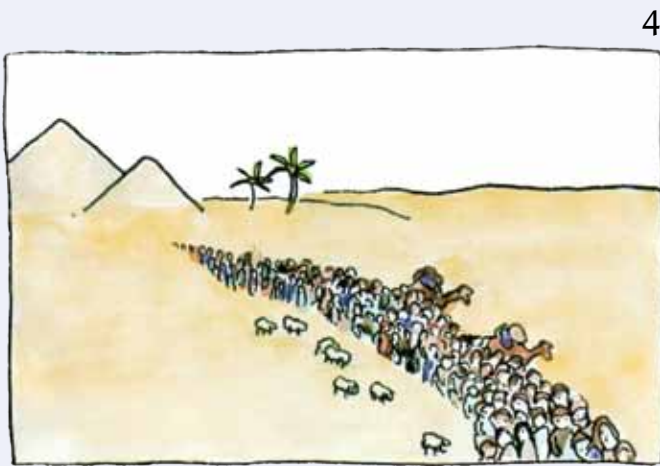
הַבְּרִית, וּבָהֶם כְּתוּבִים בְּנֶסֶח מְקַצֵּר עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת.

לְפַעֲמִים אֶפְשָׁר לִרְאוֹת אֶת לוחות הַבְּרִית עַל חֲזִית מוֹסְדוֹת

יְהוּדִים שׁוֹנִים.

1. מהו הדבר שמרמז בכל אחד מהאיורים?

1. נוהגים לחלק את עשרת הדברות לשתי קבוצות:

דברות שאדם חייב לקיים כלפי אלהים.

דברות שאדם חייב לקיים כלפי חברו.

הביאו דגמה לכל אחת מהקבוצות.

3. אִפְשָׁר לְחַלֵּק אֶת עֲשֻׁרֵּת הַדְּבָרוֹת גַּם לַשְּׁתֵּי קְבוּצוֹת אַחֲרוֹת:
מִצְוֹת "עֲשֵׂה" וּמִצְוֹת "לֹא תַעֲשֶׂה".
הֵבִיאוּ דִגְמָה לְכָל אַחַת מִהַקְבוּצוֹת.

4. מָה אִפְשָׁר לְלַמֵּד מִכָּךְ שֶׁלֹא מִזְכָּר גִּיל הַבָּנִים בַּדְּבָר "כִּבֵּד אֶת אָבִיךָ
וְאֶת אִמְךָ"? אִיזָה גִּמּוּל יִקָּבֵל הָאָדָם הַמְקִיִּים אֶת הַדְּבָר הַזֶּה?

5. לֹא כָּל הַמִּצְוֹת שֶׁהוּטְלוּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּתוּבוֹת בְּעֲשֻׁרֵּת הַדְּבָרוֹת.
כְּשֶׁלְּמַדְנוּ עַל יְצִיאַת מִצְרַיִם, קָרָאנוּ עַל מִצְוֹת הַקְּשׁוּרוֹת בְּחַג הַפֶּסַח
שֶׁהוּא חַג זְכוֹרֹן יְצִיאַת מִצְרַיִם. מָהֵן הַמִּצְוֹת? (פָּרָק יב פָּסוּק כז, פָּסוּק
מב).

6. אֵילוּ מִהַדְּבָרוֹת גַּם אַתֶּם כָּבָר יְכוּלִים לָקִים? הַסְבִּירוּ מִדּוּעַ.

כְּשֶׁנִּתֵּן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹרָה,
צָפוּר לֹא צִיץ, עוֹף לֹא פָּרַח,
שׁוֹר לֹא גָעָה, מְלֹאכִים לֹא עָפוּ,
הַיִּם לֹא נִזְדַּעְזְעוּ,
הַבְּרִיּוֹת לֹא דִבְּרוּ.
הָעוֹלָם שָׁתַק וְהַחֲרִישׁ.
וַיֵּצֵא הַקּוֹל: "אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ".

אפשר לשאול: איך דמיין
לעצמו החכם את מעמד
הר סיני.

מפסוק יב עד סוף הפרק מספר:
ה' צוה את משה לעלות אל ההר כדי לקבל את
שני לוחות האבן ואת התורה כלה.

יב להורתם - ללמד את העם את מצוות התורה.

יד בעל דברים - מי שיש לו ריב או משפט.

יב ויאמר יהוה אל-משה: עלה אלי ההרה

והיה-שם, ואתנה לך את-לחת האבן
והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם.

יג ויקם משה ויהושע משרתו, ויעל משה
אל-הר האלהים.

יד ואל-הזקנים אמר: שבו-לנו בזה, עד

אשר-נשוב אליכם, והנה אהרן וחור
עמכם, מי-בעל דברים יגש אליהם.

טו ויעל משה אל-ההר, ויכס הענן
את-ההר.

טז וישכן כבוד-יהוה על-הר סיני, ויכסהו

הענן ששת ימים, ויקרא אל-משה
ביום השביעי מתוך הענן.

יז ומראה כבוד יהוה כאש אכלת בראש
ההר לעיני בני ישראל.

יח ויבא משה בתוך הענן ויעל אל-ההר,
ויהי משה בזהר ארבעים יום וארבעים
לילה.

משה ולוחות הברית -
חתוך עץ של יעקב שטיינהרט

ה' הזמין את משה לעלות להר סיני

קראו מפסוק יב עד פסוק יח ופרק לא פסוק יח

1. לאחר שבני ישראל שמעו הן את עשרת הדברות והן את החקים הנוספים, הזמין ה' את משה לעלות להר סיני.
 - א. לשם מה הזמן משה להר סיני?
 - ב. מי לזה את משה בחלק מן הדרך?
 - ג. מדוע נבחר דוקא איש זה?
2. כיצד נראה ההר כשמשה עלה עליו?
 - א. מי שפט את העם כאשר משה עלה על ההר?
 - ב. אל מי יפנו הזקנים כאשר תתעורר בעיה מיחדת שלא יוכלו לטפל בה?
 - ג. מדוע היה צריך לחרת את החקים בלוחות אבן? הסבירו.
4. על פי איזה ענין בפרק אפשר לראות שמשה היה מנהיג אחראי? נמקו את דבריכם.
5. מדוע נקרא משה לקבל את לוחות הברית רק לאחר שהעם אמר "נעשה ונשמע"? הסבירו.
6. באחת הפתות התעורר וכו' בשאלה אם ישמעו בני ישראל בקול אהרן וחור בהעדרו של משה. היו שחשבו שהם ישמעו בקולם, והיו שחשבו שלא ישמעו בקולם. כתבו והסבירו את שתי הדעות.

וַיִּתֵּן אֶל־מֹשֶׁה כְּכֹל־תּוֹרַת הַדְּבָר אֲשֶׁר בְּהַר
 סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדוּת, לַחַת אֶבֶן כְּתוּבִים
 בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.

עגל הזהב - ציר מרק שאגאל

- א וַיֵּרָא הָעָם כִּי־בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לָרֶדֶת מִן־הָהָר, וַיִּקְהַל הָעָם עַל־אַהֲרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה־לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵינוּ כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הָעֵלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה־הָיָה לוֹ.
- ב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶהְרֹן, פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזֹּהָב, אֲשֶׁר בְּאָזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנִיכֶם וּבְנֹתֵיכֶם, וְהָבִיאוּ אֵלַי.
- ג וַיִּתְּפְּרוּ כָל־הָעָם, אֶת־נִזְמֵי הַזֹּהָב אֲשֶׁר בְּאָזְנֵיהֶם, וַיָּבִיאוּ אֶל־אַהֲרֹן.
- ד וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל עֵגֶל מִסֶּכָּה, וַיֹּאמְרוּ: אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֵלֹנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
- ה וַיֵּרָא אַהֲרֹן וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ לִפְנָיו, וַיִּקְרָא אַהֲרֹן וַיֹּאמֶר: חַג לַיהוָה מָחָר.
- ו וַיִּשְׁכִּימוּ מִמַּחֲרַת וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּגָּשׁוּ שְׁלָמִים, וַיֵּשֶׁב הָעָם לֶאֱכֹל וְשָׂתוּ וַיִּקְמוּ לְצַחֵק.

מִפֶּסוּק א עַד פֶּסוּק יד מִסְפָּר:
אַרְבָּעִים יוֹם מָלְאוּ וּמֹשֶׁה לֹא שָׁב מִהָהָר.
הָעָם אָמַר לְאַהֲרֹן שִׁיעֲשֵׂה לָהֶם אֱלֹהִים אֲשֶׁר יֵלְכוּ לִפְנֵיהֶם.

- א בָּשַׁשׁ - אַחֵר לְבוֹא.
וַיִּקְהַל - הִתְאַסַּף.
קָהַל קוֹרָאִים לְקַבּוּצָה שֶׁל אֲנָשִׁים שֶׁהִתְאַסְּפוּ יַחַד.
ב נִזְמֵי הַזֹּהָב - תְּכֵשִׁיטֵי זָהָב: טַבָּעוֹת שֶׁשְּׂמִים בָּאָף וּבְאָזְנִים.
ד וַיִּצַּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל - אַהֲרֹן עָשָׂה בַּחֲרֹט פֶּסֶל בְּדַמּוֹת עֵגֶל.
ה חֲרֹט - קִנָּה מְחַדָּד שֶׁשֶּׁמֶשׁ לְכַתִּיבָה עַל גְּבִי לִוְחוֹת.

פֶּסֶל עֵגֶל

ז וַיִּדְבֹר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: לֵךְ־רֹד כִּי שַׁחַת
עַמָּךְ אֲשֶׁר הָעֲלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
ח סָרוּ מִהֵר מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתָם עָשׂוּ
לָהֶם עֵגֶל מִסֵּכָה, וַיִּשְׁתַּחֲווּ־לוֹ וַיִּזְבְּחוּ־לוֹ
וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָעֲלוּךְ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
ט וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: רְאִיתִי אֶת־הָעָם
הַזֶּה, וְהִנֵּה עַם־קָשֶׁה־עֹרֶף הוּא.
י וְעַתָּה הִנֵּיחָה לִּי וַיַּחַר־אֲפִי בָהֶם וְאֶכְלֵם,
וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גָּדוֹל.
יא וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת־פָּנָיו יְהוָה אֱלֹהָיו, וַיֹּאמֶר
לָמָּה יְהוָה יַחַרֶּה אִפְּךָ בְּעַמֶּךָ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גָּדוֹל וּבְיָד
חֲזָקָה.
יב לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר בְּרָעָה הוֹצִיאָם
לַהֲרֹג אֹתָם בְּהָרִים וּלְכַלֹּתָם מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה, שׁוֹב מִחֲרוֹן אַפְּךָ וְהִנָּחֵם עַל־
הָרָעָה לַעֲמָךְ.
יג זָכֹר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ
אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ וַתִּדְבֹר אֲלֵהֶם
אַרְבֶּה אֶת־זֶרְעֲכֶם כְּכוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וְכָל־
הָאֶרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲתֵן לְזֶרְעֲכֶם
וַנִּחְלוּ לָעָלָם.
יד וַיִּנָּחֵם יְהוָה עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבֶּר לַעֲשׂוֹת
לָעָמוֹ.

ז שַׁחַת - חָטָא.
לְפַעְמִים אוֹמְרִים אָדָם מִשַּׁחַת עַל מִיִּשְׁהוּ שַׁחָטָא.

ט עַם־קָשֶׁה־עֹרֶף - עַם עֲקָשָׁן וְסָרְבָן כְּמוֹ שׁוֹר
חוֹרֵשׁ, שֶׁעַל עֲרָפוֹ עַל אֵךְ הוּא סָרְבָן וְעֲקָשָׁן וְאִינוּ
הוֹלֵךְ בַּתֵּלָם.
י אֶכְלֵם - אֲשַׁמִּיד אוֹתָם.

יא וַיַּחַל - מֹשֶׁה בִּקְשׁ וְהִתְחַנֵּן.
לָמָּה יְהוָה יַחַרֶּה אִפְּךָ בְּעַמֶּךָ - לָמָּה אַתָּה כּוֹעֵס
עַל הָעָם?

יב בְּרָעָה - בְּכוֹנָה רָעָה.

טו וַיִּפֹּן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן־הָהָר וּשְׁנֵי לַחַת
הָעֵדֻת בְּיָדוֹ, לַחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם
מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים.

טז וְהִלָּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה, וְהַמִּכְתָּב
מִכְתָּב אֱלֹהִים הוּא חָרוּת עַל־הַלָּחַת.

יז וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת־קוֹל הָעָם בִּרְעָה,
וַיֹּאמֶר אֶל־מֹשֶׁה: קוֹל מִלְחָמָה בַּמַּחֲנֶה.

יח וַיֹּאמֶר: אֵינִן קוֹל עֲנוּת גְּבוּרָה וְאֵינִן קוֹל
עֲנוּת חִלּוּשָׁה, קוֹל עֲנוּת אָנָכִי שָׁמַע.

יט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל־הַמַּחֲנֶה וַיֵּרָא אֶת־
הָעֵגֹל וּמַחֲלַת, וַיַּחֲרֹ־אֹף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַךְ
מִיָּדוֹ אֶת־הַלָּחַת וַיִּשְׂבֹּר אֹתָם תַּחַת הָהָר.

כ וַיִּקַּח אֶת־הָעֵגֹל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ
וַיִּטְחֶן עַד אֲשֶׁר־דָּק, וַיִּזֹּר עַל־פְּנֵי הַמַּיִם
וַיִּשָּׂק אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.

כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן מַה־עָשָׂה לָךְ הָעָם
הַזֶּה, כִּי־הִבֵּאתָ עָלָיו חַטָּאת גְּדוֹלָה.

כב וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן אֶל־יֹחֵר אֹף אֲדֹנָי, אֹתָהּ
יָדַעְתָּ אֶת־הָעָם כִּי בָרַע הוּא.

כג וַיֹּאמְרוּ לִי: עָשָׂה־לָּנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ
לִפְנֵינוּ כִּי־זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא יָדַעְנוּ מַה־הָיָה לוֹ.

כד וַאֲמַר לָהֶם: לָמִי זֶהב הִתְפָּרְקוּ וַיִּתְּנוּ־לִי
וְאֶשְׁלַכְהוּ בָאֵשׁ וַיֵּצֵא הָעֵגֹל הַזֶּה.

כה וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת־הָעָם כִּי פָרַע הוּא,
כִּי־פָרַעַה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם.

מֹשֶׁה מַשְׁלִיךְ אֶת לוחות הַבְּרִית - צִיר רִמְבַּרְנֶדֶט

מִפָּסוּק טו עַד סוֹף הַפָּרָק מְסַפֵּר:
מֹשֶׁה יָרַד מֵהָהָר וּשְׁנֵי הַלּוּחוֹת בְּיָדוֹ. הוּא רָאָה אֶת
הָעָם רוֹקֵד סָבִיב הָעֵגֹל.
אַהֲרֹן סָפַר לוֹ אֶת אֲשֶׁר קָרָה וּמִדּוּעַ הֵכִין עֵגֹל זֶהב.
מֹשֶׁה שָׂרַף אֶת הָעֵגֹל, טָחֵן וּפָזַר עַל פְּנֵי הַמַּיִם.
מֹשֶׁה הִשְׁלִיךְ אֶת הַלּוּחוֹת וּשְׂבָר אוֹתָם. הוּא עָלָה
שׁוֹב אֶל ה' לִבְקֹשׁ סְלִיחָה וּכְפָרָה עַל חַטָּאת הָעֵגֹל.

טו לַחַת הָעֵדֻת - לוחות הַחֻקִּים שֶׁעָלִיָּהֶם כְּתוּבִים
הַדְּבָרוֹת.

יז קוֹל הָעָם בִּרְעָה - קולות שִׁמְצָה שֶׁל הָעָם.

יח קוֹל עֲנוּת - קולות רוֹעֲשִׁים בְּלִתֵּי מִזֵּהִים
לְשִׁמְצָה אוֹ לֵאבֹל.

כ וַיִּזֹּר - פָּזַר.

משה שובר את לוחות הברית -
ציר אפרים משה ליליין

כט מלאו ידכם היום ליהוה - הנכם ממנים
לתפקיד שרות במשכן.

ל אולי אכפרה - אולי אשיג סליחה עבורכם.

לב אם-תשא חטאתם - אם תסלח לחטאיכם.
ואם-אין - ואם לא.
מחני נא מספרך אשר כתבת - משה אמר לה'
שאיננו רוצה לחיות אם ה' ישמיד את העם.

לד נחה - הנהג.
וביום פקדי ופקדתי - אמנם איני משמיד את
העם, אך העם יצטרך להענש ביום מן הימים
על חטא העגל.
לה ויגף - היתה מגפה בעם. רבים מתו.

כו ויעמד משה בשער המחנה ויאמר: מי
ליהוה אלי, ויאספו אליו כל-בני לוי.

כז ויאמר להם: כה-אמר יהוה אלהי
ישראל, שימו איש-חרבו על-ירכו,
עברו ושובו משער לשער במחנה
והרגו איש-את-אחיו ואיש את-רעהו
ואיש את-קרבו.

כח ויעשו בני-לוי כדבר משה, ויפל מן-
העם ביום ההוא כשלשת אלפי איש.

כט ויאמר משה: מלאו ידכם היום ליהוה,
כי איש בכנו ובאחיו, ולתת עליכם
היום ברכה.

ל ויהי ממחרת ויאמר משה אל-העם:
אתם חטאתם חטאה גדלה, ועתה
אעלה אל-יהוה אולי אכפרה בעד
חטאתכם.

לא וישב משה אל-יהוה ויאמר: אנא חטא
העם הזה חטאה גדלה ויעשו להם
אלהי זהב.

לב ועתה אם-תשא חטאתם, ואם-אין
מחני נא מספרך אשר כתבת.

לג ויאמר יהוה אל-משה: מי אשר חטא-
לי אמחנו מספרי.

לד ועתה לך נחה את-העם אל אשר-
דברתי לך הנה מלאכי ילך לפניך,
וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם.

לה ויגף יהוה את-העם, על אשר עשו את-
העגל אשר עשה אהרן.

מְשִׁימוֹת לְפָרֶק לֹא כִסּוּק יח וּלְפָרֶק לב

מָה קָרָה בְּמַחֲנֵה יִשְׂרָאֵל כְּאִשֶּׁר הָיָה מֹשֶׁה עַל הַר סִינַי

קְרָאוּ פְּסוּקִים א-ו

לְפָנֶיכֶם אִיּוֹרִים לְפִי הַסְּפּוֹר. חֲבֵרוּ סְפּוֹר קָצֵר עַל פִּיהֶם.

2. א. בָּעַם אָמְרוּ עַל מֹשֶׁה: "לֹא יָדַעְנוּ מָה הָיָה לוֹ." אִיזוֹ דְּאָגָה מִסְתַּתַּרֶת
מֵאַחֲרֵי אֲמִירָה זֹו?

ב. כָּתְבוּ אוֹ הַצִּיגוּ שִׂיחָה בֵּין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי שָׁפְנוּ אֶל אֶהְרֹן. חֲשְׁבוּ:
הֲאִם כָּלָם הָיוּ בִּדְעָה אַחַת? הֲאִם הָיוּ בִּינֵיהֶם חֲלוּקֵי דַעוֹת?
ג. הֲאִם אָפְשָׁר לְהַבִּין אֶת הַתְּנַהּגוּתָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? מָה יִגִּידוּ אֵלֶּה
הַמְּבִינִים לְלִבָּם? מָה יִגִּידוּ אֵלֶּה הַכּוֹעֲסִים עַל הַתְּנַהּגוּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל?
כָּתְבוּ בְּשֵׁנֵי טוֹרִים.

קְרְאוּ אֶת פָּסוּק ב:

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶהְרֹן,
פָּרְקוּ נִזְמֵי הַזָּהָב, אֲשֶׁר בָּאֲזְנֵי נְשֵׁיכֶם בְּנֵיכֶם
וּבְנֹתֵיכֶם, וְהָבִיאוּ אֵלַי.

קְרְאוּ אֶת פָּסוּק ד:

וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַּר אֹתוֹ בַּחֲרֹט, וַיַּעֲשֶׂהוּ עֵגֶל מִסִּכָּה,
וַיֹּאמְרוּ: אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל,
אֲשֶׁר הָעֵלּוּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

3. אֵלֹו הָיָה בְּאִפְשָׁרוֹתְכֶם לְשֹׂאֵל אֶת אֶהְרֹן שְׂאֵלוֹת, מָה הָיִיתֶם שׂוֹאֲלִים אוֹתוֹ?
כָּתְבוּ.

4. לְאַחַר שֶׁפִּסֵּל הַזָּהָב הַשְּׁלֵם, הִכְרִיז אֶהְרֹן: "חַג לַה' מָחָר." שִׁעְרוּ, מִדּוּעַ
דָּחָה אֶהְרֹן אֶת הַחֲגִיגָה לְכָבוֹד עֵגֶל הַזָּהָב בְּיוֹם אֶחָד?

חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל חֲפָשׂוּ דֶּרֶךְ לְהַבִּין אֶת מַעֲשֵׂי אֶהְרֹן. הֵם אָמְרוּ שֶׁאֶהְרֹן
שִׁעַר שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִסְפִּימוּ לְתֹרֵם אֶת הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף עֲבוּר
יִצִּיקֶת הַפֶּסֶל. הוּא דָּחָה אֶת הַחֲגִיגָה בְּיוֹם אֶחָד, כִּי חָשַׁב שֶׁאוֹלֵי בִּינְתִים
יֵרֵד מֹשֶׁה וַיִּפְתֹּר אֶת הַבְּעִיָּה.

5. עַל אֵיזָה דִּבְרַר מַעֲשֵׂת הַדְּבָרוֹת עָבְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁדָּרְשׁוּ לִבְנוֹת אֶת הָעֵגֶל?

ה' כַּעַס עַל הַתְּנִיחוֹת הָעַם וְרָצָה לְהַעֲנִישׁוֹ

קְרָאוּ מִפְּסוּק ז' עַד פְּסוּק י"ד

1. מִדּוּעַ אֱלֹהִים רוֹאֶה בְּעַם יִשְׂרָאֵל עִם עֲקָשׁוֹ, קָשָׁה עֲרֹף, שְׁמִמְשִׁיךְ לֹא לִבְטֹחַ בְּאֱלֹהִים וּבִמְשָׁה?

2. בְּאֵילֹו נִמּוּקִים הִשְׁתַּמֵּשׁ מֹשֶׁה כְּדִי לְשַׁכְנֹעַ אֶת ה' לִסְלַח לְעַם יִשְׂרָאֵל?

3. מָה אֶפְשָׁר לְלַמֵּד מִיַּחְסוֹ שֶׁל ה' לְעַם יִשְׂרָאֵל מִכֶּךָ שְׂוִתָּר עַל הַזְכוּת לְהִיּוֹת אָבִי עִם חֲדָשׁ?

4. יֵשׁ הַטּוֹעֲנִים שֶׁהָעַם לֹא הָיָה רָאוּי שֶׁיִּסְלְחוּ לוֹ, וַיֵּשׁ הַטּוֹעֲנִים שֶׁאֶפְשָׁר לְהַבִּין אֶת מַצְבוֹ וְלִכְוֹן לֹא מִגִּיעַ לוֹ עֲנֵשׁ כְּבֵד כָּל כָּךְ. הַסְבִּירוּ אֶת הַנִּמּוּקִים שֶׁל כָּל יָדָעָה.

5. תִּנּוּ דִּגְמָה בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב, הַמְלִמְדָת שֶׁכָּל אֶחָד מֵהַמְשַׁפָּטִים הַבָּאִים

מֵתֵאִים לְהַתְּנִיחוֹת מֹשֶׁה:

א. אוֹהֵב אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וּמֵרַחֵם עָלָיו.

ב. מִגֵּן עַל עַם יִשְׂרָאֵל.

ג. מוֹתֵר עַל הַצָּעֵת ה' לְהִיּוֹת אָבִי עִם חֲדָשׁ.

ד. מוֹדָה בְּכֶךָ שֶׁבְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָטְאוּ.

ה. חוֹשֵׁשׁ שֶׁהַמְצָרִים יִלְעָגוּ לָהּ.

1.

אפשר לשאול: בפסוק ט מכנה אלוהים את עם ישראל: "העם הזה", ואילו בפרק ג פסוק ז מכנה את עם ישראל: "עמי". קראו את הפסוקים והסבירו מה ההבדל בין שני הכינויים. יש להניח שהתלמידים יבינו ש"העם הזה" הוא ביטוי של כעס, ניכור ומרחק. "עמי" הוא כינוי של קרבה, שייכות וחיבה.

5.

אפשר לשאול: האם למדנו בפרק משהו חדש על מנהיגותו ועל אופיו של משה?

מֹשֶׁה יָרַד מֵהָהָר אַחֲרֵי אַרְבָּעִים יוֹם

קְרָאוּ מִפְּסוּק טו עַד פְּסוּק לח

קְרָאוּ אֶת פְּסוּק יח בְּפֶרֶק לא:

וַיֵּתֶן אֶל מֹשֶׁה כָּכֵלְתּוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ
בְּהָר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדוּת, לַחַת אֲבֹן
כְּתָבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים.

קְרָאוּ אֶת פְּסוּק טז בְּפֶרֶק לב:

וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הַזֶּה, וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב
אֱלֹהִים הוּא חֲרוּת עַל-הַלַּחַת.

1. מָה הָיָה הַמִּיָּחָד בְּלוּחוֹת הַבְּרִית שֶׁה' נָתַן לְמֹשֶׁה, כְּדֵי שְׂיֵתֶן אוֹתָם
לְעַם יִשְׂרָאֵל?

2. א. מִצָּאוּ בְּפֶסוּק יח שֵׁם נֶרְדָּף לְלוּחוֹת הַבְּרִית וְכָתְבוּ אוֹתוֹ.

ב. מָה פָּרוּשׁ הַמִּלָּה "עֵדוּת"? (הִזְכְּרוּ בַּמִּלָּה עַד).

ג. לָמָּה הַלוּחוֹת מְשֻׁמָּשִׁים עַדִּים?

3. א. יְהוֹשֻׁעַ, מְשֻׁרְתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְתַלְמִידוֹ,

חָכָה לְשׁוּבוֹ לְמַרְגְּלוֹת הַהָר.

מָה חָשַׁב כְּשֶׁשָּׁמַע אֶת הַקּוֹלוֹת?

ב. מָה עָנָה מֹשֶׁה לַיהוֹשֻׁעַ?

4. א. שִׁעְרוּ, מָה הִרְגִּישׁ מֹשֶׁה כְּאִשּׁוֹר רָאָה בְּמוֹ עֵינָיו אֶת הָעֵגֹל וְהַחֲגִיגָה?

ב. הֲאִם אִתָּם חוֹשְׁבִים שְׁמֹשֶׁה, כְּמִנְהִיג, צָדֵק כְּאִשּׁוֹר הַגִּיב בְּחֹסֶר אִפּוּק?

כאשר המספר המקראי
רוצה לתאר תכונה של
דמות/אדם בתורה הוא
משתמש בפעלים רבים,
ואנחנו הקוראים נצטרך
לחשוב לאיזו תכונה הוא
מתכוון. כאן רוצה המספר
להדגיש, כי משה כעס מאוד
על מעשה העם והיה נחוש
לשבור את לוחות הברית.

בתורה, באשר המספר רוצה לומר שמשה היה נרגש מאוד
וכעוס מאוד, הוא מתאר בפעלים רבים את מעשיו: וישלח,
וישבר, ויקח, וישרף, ויטחן, ויזר וישק.

5. א. את מי האשים משה במעשה עגל הזהב?

ב. את מי לא האשים?

ג. מה אפשר ללמד על משה מכך?

בפסוק כו כתוב:

ויאמר: מי לה' אלי,
ויאספו אליו כל בני לוי.

6. השלימו:

א. מי הקורא?

ב. למי הוא פונה?

ג. מה אמר?

ד. מי נענה לקריאה?

7. בני לוי הרגו 3,000 איש מבני ישראל שעבדו לעגל.

מה יגידו אלה המגנים אותם? מה יגידו אלה המעריכים את המעשה?
כתבו בשני טורים את טעוניו של כל צד.

בני לוי נענו לקריאה: מי לה' אלי. הם נשמעו לדרישת משה
להעניש את עובדי העגל. בזכות זאת הם יהיו אלה שישרתו
במקדש שבני ישראל יבנו בעתיד.

אפשר להזכיר לילדים שגם
מתניהו הכהן השתמש
בביטוי "מי לה' אלי".

בפרק לר מספר:

ה' צוה על משה לפסל שני לוחות חדשים ולעלות על ההר בבקר.

א כראשונים - כמו הלוחות הראשונים.

ב והיה נכון - תהיה מוכן.

א ויאמר יהוה אל-משה: פסל-לך שני-
לחת אבנים כראשונים, וכתבתי על-
הלחת את-הדברים אשר היו על-הלחת
הראשונים אשר שברת.
ב והיה נכון לבקר, ועלית בבקר אל-הר
סיני ונצבת לי שם על-ראש ההר.
ג ואיש לא-יעלה עמך וגם-איש אל-ירא
בכל-ההר, גם-הצאן והבקר אל-ירעו
אל-מול ההר ההוא.
ד ויפסל שני-לחת אבנים כראשונים.
וישכם משה בבקר ויעל אל-הר סיני
כאשר צוה יהוה אתו, ויקח בידו שני
לחת אבנים.

משה - פסל, מיפלאנג'לו

כח וַיְהִי־שָׁם עִם־יְהוָה אַרְבָּעִים יוֹם
וְאַרְבָּעִים לַיְלָה, לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא
שָׁתָה, וַיִּכְתֹּב עַל־הַלְחָת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית
עֲשֶׂת הַדְּבָרִים.

כט וַיְהִי בְרֹדֶת מֹשֶׁה מֵהָר סִינַי, וּשְׁנֵי לַחַת
הָעֵדֻת בְּיַד־מֹשֶׁה בְּרֹדֶתוֹ מִן־הָהָר וּמֹשֶׁה
לֹא־יָדַע כִּי קָרָן עוֹר פָּנָיו בַּדְּבָרוֹ אֹתוֹ.

ל וַיֵּרָא אַהֲרֹן וְכָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־מֹשֶׁה
וְהִנֵּה קָרָן עוֹר פָּנָיו, וַיִּירָאוּ מִגִּשֶׁת אֱלֹהֵיו.

לא וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מֹשֶׁה וַיָּשֻׁבוּ אֵלָיו אַהֲרֹן
וְכָל־הַנָּשָׂאִים בָּעֵדָה, וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם.

לב וְאַחֲרֵי־כֵן נִגְשׂוּ כָל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּצְוּם
אֶת כָּל־אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֹתוֹ בְּהָר סִינַי.

לג וַיַּכֵּל מֹשֶׁה מַדְבֵּר אֹתָם, וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו
מַסְוָה.

לד וּבָבֹא מֹשֶׁה לִפְנֵי יְהוָה לְדַבֵּר אֹתוֹ יָסִיר
אֶת־הַמַּסְוָה עַד־צֹאתוֹ, וַיֵּצֵא וּדְבַר אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אֲשֶׁר יִצְוָה.

לה וַרְאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־פָּנֵי מֹשֶׁה כִּי קָרָן
עוֹר פָּנָיו מֹשֶׁה וְהִשִּׁיב מֹשֶׁה אֶת־הַמַּסְוָה
עַל־פָּנָיו עַד־בֹּאוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ.

מִפְּסוּק כח עַד פְּסוּק לה מְסֻפָּר:
מֹשֶׁה הָיָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה בְּהָר סִינַי.
הוא לא אָכַל לֶחֶם וְלֹא שָׁתָה מַיִם, וְכָתַב עַל
הַלּוּחוֹת אֶת דְּבָרֵי הַבְּרִית. כֹּאֲשֶׁר יָרַד מִן הָהָר קָרָן
עוֹר פָּנָיו. הָעַם פָּחַד לְהִתְקָרֵב אֵלָיו.

ל קָרָן עוֹר פָּנָיו - פָּנָיו שֶׁל מֹשֶׁה זָהְרוּ וְהָיוּ מְלֹאוֹת
אוֹר.

וַיִּירָאוּ - פָּחַדוּ.

לא וְכָל־הַנָּשָׂאִים בָּעֵדָה - אֲסֻפַּת מְנַהֲיָגֵי הַשִּׁבְטִים.

לג וַיִּתֵּן עַל־פָּנָיו מַסְוָה - שֵׁם עַל פָּנָיו כְּסוּי.

משה עלה שוב על הר סיני

קראו מפרסוק א עד פרסוק ד ומפרסוק כח עד פרסוק לה

1. שער: האם גם הפעם חששו בני ישראל, כפי שחששו בפעם הקודמת, כשהיה משה על ההר? הסבירו את תשובתכם.

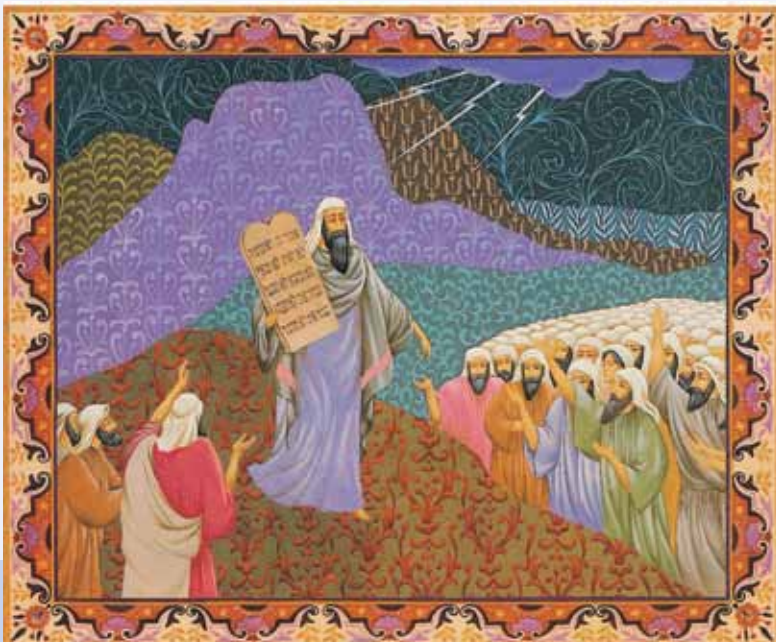
2. במה שונים ובמה דומים הלוחות הראשונים שעליהם מספר בפרק לב מהלוחות השניים שעליהם מספר בפרקנו? (חשבו: מי הכין אותם? מי כתב עליהם?)

קראו את פרסוק כט:

וַיְהִי בְרִדַּת מֹשֶׁה מִהָרִי סִינִי,
וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיַד מֹשֶׁה בְּרִדָּתוֹ מִן־הָהָר
וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע כִּי קֵרַן עוֹר פָּנָיו

3. א. למרות הכאב שנגרם לו בגלל חטא העגל, היה משה מרצה. במה באה לידי בטוי התחושה הזאת במראה של משה, איך ראו זאת עליו?
ב. גם בעברית של ימינו משתמשים בבטוי דומה: "פניו קרנו", כלומר פניו האירו משמחה ומאשר. חברו משפט והשתמשו בבטוי.

4. שער: איזו מסקנה הסיקו בני ישראל מכך שראו כי משה חזר מן ההר ובקדו הלוחות החדשים?

משה ולוחות הברית -
ציר אולג טריביז

2. הלוחות הראשונים היו מעשה אלוהים והלוחות השניים נכתבו בידי משה.

4. יש להניח שהתלמידים יבינו שהלוחות החדשים הם סמל לכך, שהברית בין אלוהים לעם ישראל ממשיכה להתקיים.

בני ישראל בנו משכן שיהיה משכן לאלהי ישראל

הפרקים המספרים על בגיית משכן (מקדש ניד) אינם בתכנית הלמודים.

קראו את העקר המספר על המשכן כאן:

למשכן היו שלושה חלקים: קדש הקדשים, קדש והחצר.

בחצר המשכן היו מזבח הנחשת, שעליו הקריבו קרבנות, וכיור לרחצה.

לבני ישראל היה מתר להפגס רק לחצר המשכן כדי להקריב קרבנות לה'.

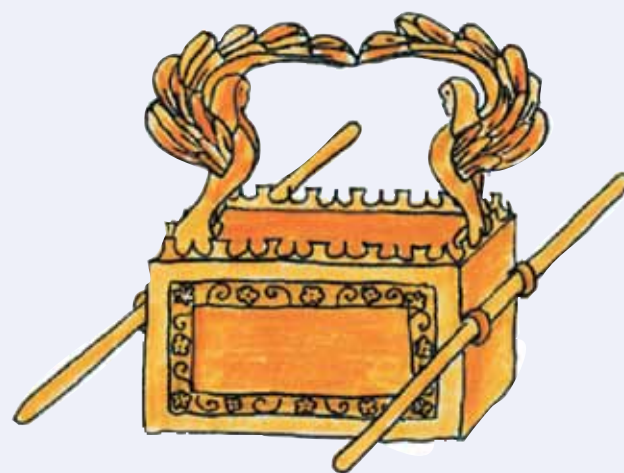
רק אנשים משבט לוי מלאו תפקידים במשכן.

בתוך המשכן העמידו את

ארון ה', שבו היו לוחות הברית.

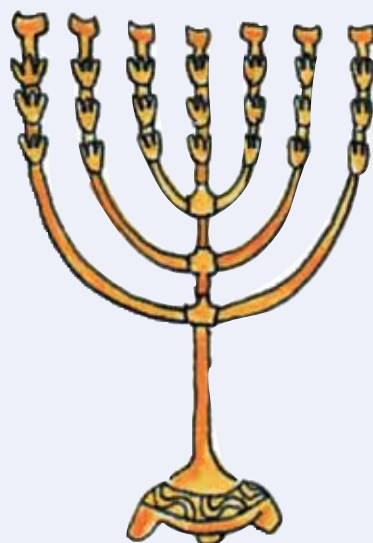
הארון נבנה מעצי שטים, וצפו אותו

בזהב בפנים ובחוץ.

במשכן היתה מנורת זהב

בעלת שבעה קנים.

במשכן היה מזבח לקטרת.

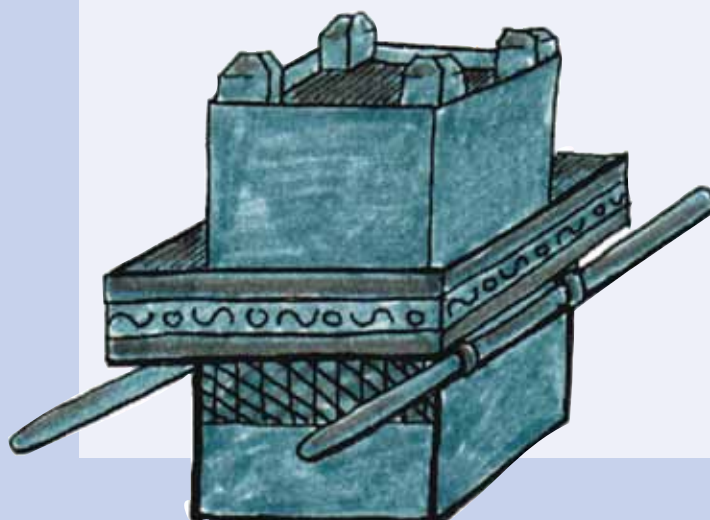
בטקסים שנערכו במשכן היו שורפים

את הקטרת על המזבח. הקטרת

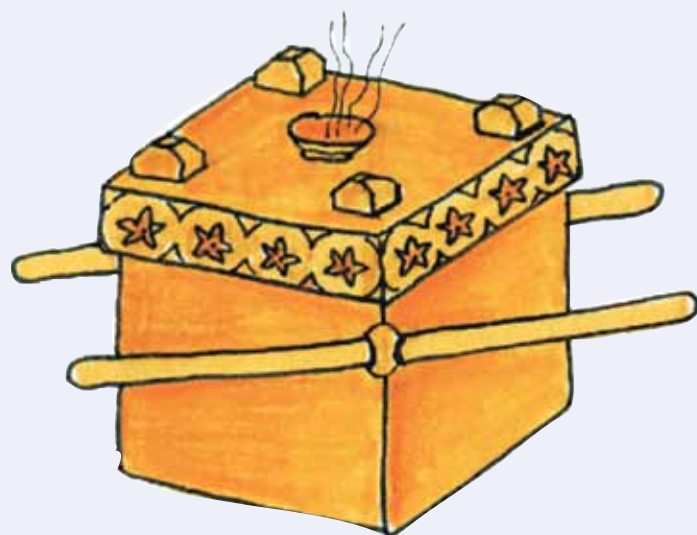
הכילה תערובת של צמחי בשם.

צמחים אלה מפיצים ריח ניחוח

נעים כאשר הם נשרפים.

לעניות דעתנו, אין צורך לדרוש מהתלמידים את ידיעת הפרטים הקשורים במשכן. אפשר להסתפק בידיעה כללית. חשוב להבהיר לתלמידים, שיש למשכן שמות שונים כגון: אוהל מועד, מקדש (פרק כה פסוק ח), משכן העדות פרק לח פסוק כא). המשכן סימל את המחשבה ואת האמונה, שאלוהים שוכן בו. המשכן שימש מקום פולחן: בו הוקרבו קרבנות, הועלה נר התמיד, והוקטרה קטורת בשמים על ידי כהנים מבית אהרן. במשכן נגלה אלוהים אל משה ואל בני ישראל באופנים שונים. ענן ה' שכן על המשכן, ובעלותו שימש סימן לבני ישראל להמשיך במסעם (פרק מ' פסוקים לז-לח).

במשכן היה שלחן לחם
הפנים.
על השלחן הניחו חלות.

לכונן הגדול היו בגדי קדש.
על חזהו ענד הכונן הגדול אפוד עשוי
זהב ועליו החשן, שבו שבצו שתיים עשרה
אבנים יקרות מסוגים שונים. כל אבן
בחשן יצגה את אחד השבטים. בתוך
המשכן שרתו הכוהנים והלויים.
גם ללויים ולכוהנים היו בגדים מיוחדים.

המנוחה היתה סמל חשוב לעם ישראל בכל הדורות.

2. במה קשור סמל המדינה למספר על המשכן בספר שמות?

לד ויבס העֶנָן את־אֹהֶל מוֹעֵד, וכְבוֹד יְהוָה
מָלֵא אֶת־הַמִּשְׁכָּן.
לה ולא־יִכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד כִּי־
שָׁכַן עָלָיו הָעֶנָן, וכְבוֹד יְהוָה מָלֵא אֶת־
הַמִּשְׁכָּן.
לו ובהֶעֱלוֹת הָעֶנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּכָל מַסְעֵיהֶם.
לז ואִם־לֹא יַעֲלֶה הָעֶנָן וְלֹא יִסְעוּ עַד־יוֹם
הָעֶלְתּוֹ.
לח כִּי עָנָן יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן יוֹמָם וָאֵשׁ
תִּהְיֶה לַיְלָה בּוֹ, לְעֵינֵי כָל־בֵּית־יִשְׂרָאֵל
בְּכָל־מַסְעֵיהֶם.

שחזור משַׁעַר שֶׁל הַמִּשְׁכָּן בַּפָּרָק תַּמְנֵעַ בְּנֹגֵב

מלאכת המשכן הסתיימה

קראו מפסוק לד עד פסוק לח

1. אילו סימנים נתן ה' לבני ישראל?
2. מדוע נתן ה' את הסימנים האלה לבני ישראל ומה חשיבותם?
הזכרו במה שקרה בטרם נתנו הסימנים, ומה דרש העם כאשר לא
הרגיש בנוכחות אלהים. (פרק לב פסוק א)
3. איך אפשר לדעת לפי הכתוב שאלהים מוסיף ללוות את העם?

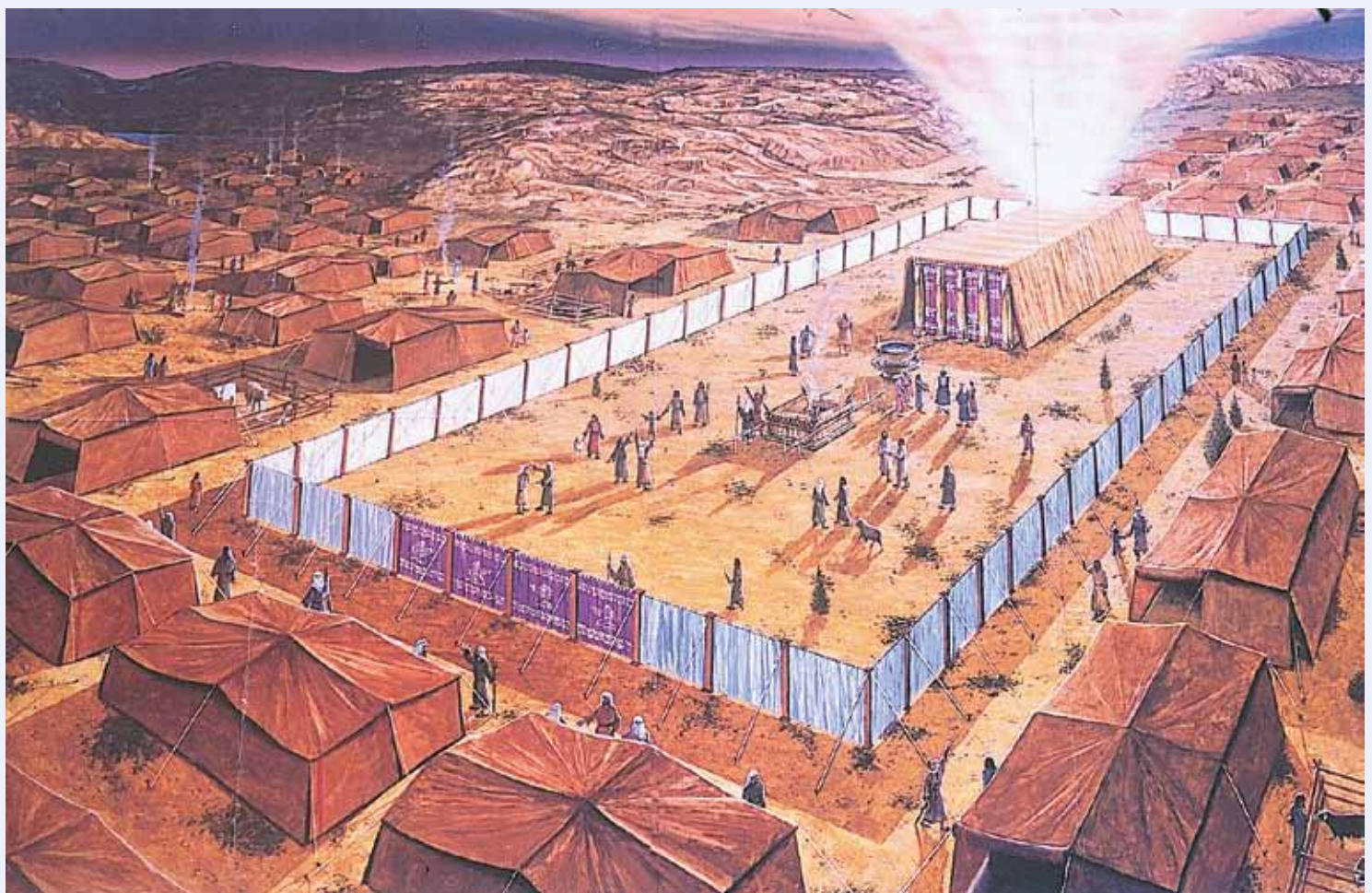

אחרון הכהן מדליק את המנורה, מתוך חמש רגנסבורג, גרמניה

ספר שמות מסתיים במלה "מסעיהם".
בספרי התורה הבאים יספר עוד על מסעיהם של בני ישראל במדבר.

סֵפֶר וַיִּקְרָא

וַיִּקְרָא הוּא הַסֵּפֶר הַשְּׁלִישִׁי מִתּוֹךְ חֲמִשָּׁת
חֻמְשֵׁי תוֹרָה.
הַסֵּפֶר נִקְרָא כֵּךְ עַל שׁוֹם הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹנָה
הַפּוֹתַחַת אֶת הַסֵּפֶר – "וַיִּקְרָא".
אָנוּ לְמִדִּים בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא כִּיצַד עָשׂוּ הַכֹּהֲנִים
אֶת עֲבוֹדַת ה' בְּמִשְׁכָּן, וְכִיצַד שָׁמְרוּ עַל
קִדְשָׁתוֹ בְּעֵת נְדוּדֵיהֶם בַּמִּדְבָּר.
בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא מוֹפִיעוֹת הַבְּרָכוֹת שְׂיָבֹאוּ עַל עַם
יִשְׂרָאֵל אִם יִשְׁמְרוּ אֶת בְּרִיתָם עִם אֱלֹהִים.
בְּסֵפֶר וַיִּקְרָא מוֹפִיעוֹת הַקְּלָלוֹת שְׂיָבֹאוּ עַל
עַם יִשְׂרָאֵל אִם יִפְרוּ אֶת הַבְּרִית עִם ה'
וְלֹא יִקְיְמוּ אֶת הַמִּצְוֹת.

■ א וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֶהָל מוֹעֵד לֵאמֹר:

פרק יט

■ א וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב דַּבֵּר אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ, כִּי קָדוֹשׁ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ג אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת־שַׁבְּתִי תִשְׁמְרוּ, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

ד אֶל־תִּפְּנוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֱלֹהֵי מִסְכָּה לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

ט וּבְקִצְרְכֶם אֶת־קִצִּיר אֲרֻצְכֶם, לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שָׂדֶךְ לְקָצֵר, וְלִקֵּט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט.

י וְכִרְמְךָ לֹא תַעֲזֹלֵל, וּפֶרֶט כִּרְמְךָ לֹא תִלְקֹט, לְעַנִּי וְלַגֵּר תַּעֲזֹב אֹתָם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

יא לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא־תִכַּחֲשׂוּ וְלֹא־תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ.

יב וְלֹא־תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לִשְׁקַר, וְחָלַלְתָּ אֶת־שֵׁם אֱלֹהֶיךָ, אֲנִי יְהוָה.

יג לֹא־תַעֲשֶׂק אֶת־רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל,

לֹא־תִלִּין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אֶתְּךָ עַד־בֹּקֶר.

יד לֹא־תִקְלָל חֵרֶשׁ, וְלִפְנֵי עוֹר לֹא תִתֵּן מִכָּשָׁל, וִירָאתָ מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה.

מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק ד כְּתוּבִים חֻקִּים הַקְּשׁוּרִים לִיְחֻסִּים בֵּין עַם יִשְׂרָאֵל לַה'.

ב קְדוּשִׁים תִּהְיוּ - ה' אָמַר לָעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם מְצֻוִּים לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְעַל יְדֵי כֵךְ יִהְיוּ קְדוּשִׁים, נִבְדָּלִים וְשׁוֹנִים מִשָּׂאֵר הָעַמִּים.

ג אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ - תִּתְּנֶהֱגוּ בִּירֵאת כְּבוֹד כָּל־פִּי הַהוֹרִים.

מִפְּסוּק ט עַד פְּסוּק לז כְּתוּבִים חֻקִּים הַקְּשׁוּרִים לִיְחֻסִּים בֵּין אָדָם לַחֲבֵירוֹ

ט פֶּאֶת שָׂדֶךְ - פִּנֵּת הַשָּׂדֶה, קִצְהוּ. לֹא תִגְמַר לְקָצֵר אֶת הַתְּבוּאָה הַנִּמְצָאָה בְּפִנֵּת הַשָּׂדֶה. וְלִקֵּט קִצִּירְךָ לֹא תִלְקֹט - אַל תִּאָּסֵף אֶת הַשִּׁבְלִים הַבוֹדְדוֹת שֶׁנוֹפְלוֹת בְּזִמְנֵי הַקִּצִּיר, כְּדֵי שִׁישְׂאָרוֹ לְעַנְיִים.

י וְכִרְמְךָ לֹא תַעֲזֹלֵל - כַּאֲשֶׁר תִּגְמַר אֶת בְּצִיר הָעֲנָבִים אַל תֵּשׁוּב לִאָּסֵף אֶת הָעֲנָבִים, הָעוֹלְלוֹת, שֶׁנִּשְׂאָרוֹ עַל הַגִּפְּנִים.

וּפֶרֶט כִּרְמְךָ לֹא תִלְקֹט - אַל תִּאָּסֵף עֲנָבִים בּוֹדְדִים שֶׁנִּשְׂאָרוֹ עַל הָאֲדָמָה.

יא לֹא־תִכַּחֲשׂוּ - אִם לִקְחַתֶּם רְכוּשׁ אוֹ כֶּסֶף מִמִּישָׁהוּ, אַל תִּטְעֲנוּ שֶׁלֹּא לִקְחַתֶּם וְאִינְכֶם חַיְבִים.

יב וְחָלַלְתָּ - עַל יְדֵי פְעֻלָּה זוֹ אֶתְּךָ תִּגְרַם לַפְּגִיעָה בְּקִדְשַׁת ה' אוֹ בְּכְבוֹדוֹ.

יג לֹא־תַעֲשֶׂק אֶת־רֵעֶךָ - תֵּן לַחֲבֵרְךָ אֶת הַמַּגִּיעַ לוֹ. לֹא־תִלִּין פְּעֻלַּת שָׂכִיר - לֹא תִדְחֶה אֶת תְּשׁוּלוֹם הַמְּשַׁכֵּר לְשָׂכִיר אֲפִלוּ בְּלִילָה אַחַד.

טו לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט, לֹא־תִשָּׂא
פְּנֵי־דָל, וְלֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל, בַּצֶּדֶק
תִּשְׁפֹּט עַמִּיתְךָ.

טז לֹא־תִלָּךְ רֶכִיל בְּעַמִּיךָ, לֹא תַעֲמֹד
עַל־דָּם רֵעֶךָ, אֲנִי יְהוָה.

יז לֹא־תִשְׁנֹא אֶת־אֲחִיךָ בְּלִבְכָּךְ, הוֹכַח
תוֹכִיחַ אֶת־עַמִּיתְךָ, וְלֹא־תִשָּׂא עָלָיו
חֲטָא.

יח לֹא־תִקֹּם וְלֹא־תִטּוֹר אֶת־בְּנֵי עַמְּךָ, וְאֶהְבֶּתָּ
לְרֵעֶךָ כַּמּוֹדָה אֲנִי יְהוָה.

לב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן וִירֹאתָ
מֵאֱלֹהֶיךָ אֲנִי יְהוָה.

לג וְכִי־יִגּוֹר אֹתְךָ גֵּר בְּאַרְצְכֶם, לֹא תוֹנוּ
אוֹתוֹ.

לד כַּאֲזָרַח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם,
וְאֶהְבֶּתָּ לוֹ כַּמּוֹדָה, כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

לה לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט, בַּמִּדָּה בַּמִּשְׁקָל
וּבַמִּשׁוּרָה.

לו מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק אֲבִנִי־צֶדֶק אֵיפֶת צֶדֶק וְהִין
צֶדֶק יִהְיֶה לָכֶם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

לז וּשְׁמַרְתֶּם אֶת־כָּל־חֻקְתִּי וְאֶת־כָּל־מִשְׁפָּטִי
וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם, אֲנִי יְהוָה.

מֵאֲזֵנִים - צִיּוֹר קִיר מִצְרַיִם

טו עוֹל - אִי־צֶדֶק.

לֹא־תִשָּׂא פְּנֵי־דָל - צָרִיךְ לִשְׁפֹּט בְּצֶדֶק. אָסוּר
לְשׁוֹפֹט לְהַפְלוֹת לְטוֹבָה אֶת הָעֲנִי בְּגִלְל רַחֲמִים.
לֹא תִהְדָּר פְּנֵי גְדוֹל - אָסוּר לְשׁוֹפֹט לְהַפְלוֹת
לְטוֹבָה גַּם אֶת הָעָשִׁיר.

טז לֹא־תִלָּךְ רֶכִיל בְּעַמִּיךָ - אָסוּר לְסַפֵּר דְּבָרִים
רָעִים עַל אַנְשִׁים וּלְהַשְׁמִיץ אוֹתָם.
לֹא תַעֲמֹד עַל־דָּם רֵעֶךָ - תִּתְעַרֵּב וּתַעֲזוֹר כְּאִשֶּׁר
חַיִּי רֵעֶךָ בְּסִכְנָה.

יז הוֹכַח תוֹכִיחַ אֶת־עַמִּיתְךָ - אִם אָדָם רוֹאֶה
שֶׁחִבְרוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה רָע, עָלָיו לֹמַר לוֹ זֹאת.

יח לֹא־תִקֹּם - לֹא תַעֲשֶׂה מַעֲשֵׂה נִקְמָה.
וְלֹא־תִטּוֹר - לֹא תִשְׁמַר בְּלִבְךָ כַּעַס וְשִׁנְאָה.

לב מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהִדְרָתָּ פְּנֵי זָקֵן - יֵשׁ לְכַבֵּד
זָקֵנִים. אֵין לְתַפֵּס אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל זָקֵן, אֵין לְדַבֵּר
בְּמְקוֹמוֹ, אֵין לְהִתְנַפֵּחַ עִם זָקֵן, אֵין לְלַעַג לְזָקֵן.

לג גֵּר - אָדָם שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲבָל חַי בְּאַרְצָם.
לֹא תוֹנוּ - לֹא תִרְמוּ.

לד כַּאֲזָרַח מִכֶּם - צָרִיךְ לְהִתְיַחֵס אֶל הַזֶּר כְּאִלוֹ הִיָּה
תּוֹשֵׁב קְבוּעַ, אֲזָרַח.

כִּי־גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם - עָלֵיכֶם לִתֵּת
יָחַס טוֹב לְגֵרִים כִּי הֵייתֶם גֵּרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם,
וְאַתֶּם מְבִינִים מָה זֶה לְהִיּוֹת גֵּר.

לה לֹא־תַעֲשׂוּ עוֹל בַּמִּשְׁפָּט - הַשּׁוֹפֵט חַיֵּב לִשְׁפֹּט
בְּצֶדֶק, גַּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל צָרִיכִים לְהִזָּהֵר לֹא לְרַמּוֹת
וּלְנַהֵג בִּישָׁר.

בַּמִּדָּה - הַכּוֹנֵנָה לְמִדֵּי־דַת קִרְקָעוֹת.
וּבַמִּשׁוּרָה - כָּלִי שֶׁמוֹדְדִים בּוֹ נוֹזְלִים כְּגוֹן שֶׁמֶן,
מִים, חֶלֶב.

לו מֵאֲזֵנֵי צֶדֶק - מִכְשִׁיר מִדֵּיק לְשִׁקְלָהּ.
אֲבִנִי־צֶדֶק - אֲבָנִים בַּמִּשְׁקָל מִדֵּיק שֶׁמִּשְׁתַּמְּשִׁים
בָּהֶן לְשִׁקְלָהּ.

אֵיפֶת צֶדֶק - כָּלִי מִדֵּיק לְמִדֵּי־דַת חֲמָרִים יְבֻשִׁים,
כְּגוֹן חֲטָה.

הִין צֶדֶק - מִדָּה מִדֵּיקָת לְמִדֵּי־דַת נוֹזֵל.

אם העם יקיים את החקים הכתובים בתורה, הוא יהיה לעם קדוש

קראו פסוק א ופרק יט מפסוק א עד פסוק ד

בספר שמות למדנו שה' הוציא את בני ישראל ממצרים, כרת אתם ברית, נתן להם את עשרת הדברות והוליד אותם במדבר.
בספר "ויקרא" כתובים הוראות, מצוות וחקים שנתן ה' למשה.

1. בפסוק א כתוב:

ויקרא אל-משה וידבר ה' אליו
מאהל מועד לאמר:

מדוע דבר ה' דוקא מאהל מועד? שיערו והסבירו.

2. מדוע נקרא המשכן גם בשם "אהל מועד"? רמז לכך תמצאו באיורים
שלפניכם.

אפשר לשאול:
עיינו בפסוק א.
א. מדוע נקרא ספר ויקרא
בשם זה?
ב. האם אתם זוכרים ספר
תורה נוסף שנקרא על שם
המילה הראשונה בפרק
הראשון?

בפסוק ב מצוה משה על בני ישראל: "קדשים תהיו". כיצד עושים זאת?
בני ישראל צריכים להתאמץ ולהשתדל לקיים את המצוות והחקים שבתורה.

1. א. מפסוק א עד פסוק ד תקראו על מצוות הקשורות לעבודת אלהים
ומצוה הקשורה ליחסים שבין אדם לחברו. כתבו דגמה לכל קבוצה
מתוך הכתוב בפסוקים אלה.

ב. כתבו דגמאות נוספות למצוות שבין אדם לחברו ולמצוות שבין אדם
לאלהים.

2. א. לפניכם תמונות הקשורות לפסוק ד. הסבירו כיצד הן קשורות.

ב. לאיזו קבוצה של מצוות שייך הכתוב בפסוק ד?

כְּדַאי לַדַּעַת

המצוות שבין אדם לחברו נתנו לבני ישראל על ידי ה', ולכן הן מחייבות
את בני ישראל כמו המצוות שבין אדם לאלהים.

1. ב. הזדמנות להיזכר
בנלמד בספר שמות. יש
להניח שהילדים יזכירו
חוקים מעשרת הדיברות,
חוקים הקשורים ביציאת
מצרים ובקדושת השבת.

השורש קד"ש במקרא
משמעותו נבדל מ-
לדוגמה:

א. כשמקדשים את השבת
על ידי "הקידוש" מכריזים
בכך שהשבת נבדלת משאר
ימות השבוע.

ב. כשאומרים על אדם
שהוא נבדל משאר האנשים
מכריזים בכך שהוא
"קדוש" (בימינו משתמשים
במלה "צדיק").

ג. בטקס החתונה מכריז
החתן בפני כלתו: "הרי
את מקודשת לי" בכך הוא
מכריז: את נבדלת משאר
הנשים. את שייכת לי.

בַּפְּסוּק יֵאָכֵז:

לֹא תִגְנְבוּ וְלֹא תִכְחָשׁוּ
וְלֹא תִשְׁקְרוּ אִישׁ בְּעַמִּיתוֹ.

בַּפְּסוּק יֵאָכֵז:

לֹא תַעֲשֶׂה אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל
לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר
אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר.

1. מדוע היה חשוב בימים קדומים לשלם לפועל את שכרו בסוף יום העבודה?

כְּדֵאי לַדַּעַת

גם במדינת ישראל, באשר המעביד מעכב את תשלום המשכורת, נחשב הדבר ל"הלנת שכר", מלשון לינה, כאלו הפסד "לן" אצל המעביד ומאפשר לו להשתמש בפסד שכר אינו שלו. חק "שכר מינימום" קובע מהו השכר הנמוך ביותר שאפשר לשלם לעובד.

קראו את החק ואת הסברו:

לֹא תִקְלַל חֵרֶשׁ וְלִפְנֵי עֹזֵר לֹא תִתֵּן מְכָשֵׁל (פְּסוּק יד).

אסור לנצל נכות של אדם כדי לפגוע בו.

אל תקלל חרש במחשבה שבלאו הכי אין הוא שומע.

ואל תכשיל עזר בדרךכו במחשבה שממילא הוא לא יודע שאתה גרמת לנפילתו.

החק הוא דגמה ומשל למצבים שונים שבהם מכשילים מישהו מבלי שיידע על כך.

2. במה שונה קללה לחרש מקללה לשומע?

3. מה המשותף בין מצב שבו שמים מכשול בפני עזר למצב שבו מקללים חרש?

יש להסביר לתלמידים שבימים קדומים בני אדם האמינו שקללה מתקיימת.

הַחֻקִּים מְחַיְבִים כָּל בֹּעַל שָׂדֶה לְהַשְׂאִיר לְעֲנִיִּים מִגְדוּלֵי שָׂדֵהוּ

עֲנוּ בְּמַחְבְּרַתְכֶם:

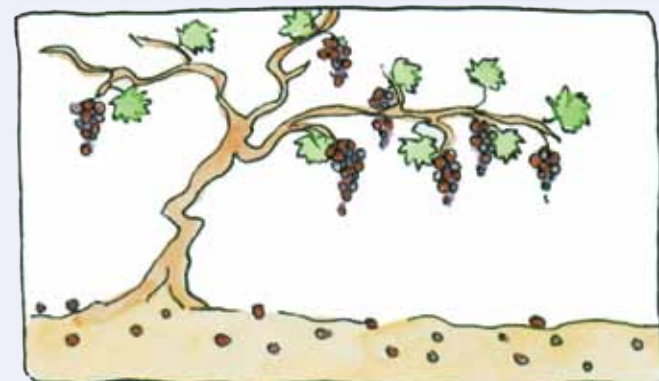
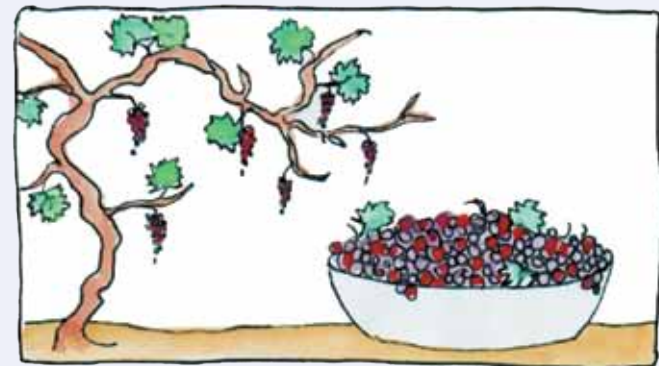
1. בְּנוּ שֶׁל אֶחָד הַקּוֹצְרִים
שָׁאֵל אֶת בֹּעַל הַשָּׂדֶה:
מִדּוּעַ אֵינְךָ מְרַשֶּׁה לְקַצֹּר
אֶת הַשָּׂדֶה עַד הַקֶּצֶה?
מָה הַסִּבִּיר לוֹ בֹּעַל
הַשָּׂדֶה?

2. בֹּעַל שָׂדֶה הַחֹטֶה קֶבֶל
פוֹעֲלִים לְעִבּוּדָה. מָה
הַסִּבִּיר לָהֶם?

3. בֹּעַל הַכֶּרֶם קֶבֶל פּוֹעֲלִים
לְעוֹנֹת הַבָּצִיר. מָהוּ
הַהוֹרָאוֹת שֶׁנָּתַן לָהֶם?

קראו את החק והסבירו:

לא תלך רכיל בעמך (פסוק טז)

אסור לספר ספורים על אדם שלא בפניו, גם אם הדברים נכונים, ובודאי שאסור לספר עליו שקרים.

4. שֶׁעָרָו מְדוּעַ קָשָׁה לָקִים אֶת הַמַּצּוּה "וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ"?

קראו את "משל הנוצות" שלפניכם:

משל הנוצות

באחד הימים בא אדם אל השופט וספר שסוחר התכשיטים הפיץ בעיר שמועה שהוא גנב ממנו טבעת יקרה, ומאז חזיו אינם חיים: ילדיו מתבישים לצאת לרחוב, אשתו בוכה שכל חברותיה מתרחקות ממנה, ואלו לו יש וכוונת אינסופי עם אנשי העיר שמכנים אותו גנב. צוה השופט להביא את הסוחר אליו.

השופט שאל את הסוחר: האם יש לך הוכחה שאדם זה אכן הגנב? אמר הסוחר: אין לי הוכחה, אך חשדתי בו כי בקר בחנותי באותו יום שבו נעלמה הטבעת. שערתי שאם אפיץ שהוא הגנב, הוא יתבייש ויחזיר את הטבעת.

שאל השופט: האם הוא האדם היחיד שנכנס לחנותך באותו היום? ענה הסוחר: נכנסו אנשים רבים. נזף השופט קשות בסוחר.

הצטער הסוחר ושאל: כיצד אוכל לכפר על המעשה? ענה לו השופט: עליך לקחת שק נוצות ולהניח נוצה בפתח כל בית מבתי העיר.

הסוחר עשה כן וחזר אל השופט. אמר לו השופט: עתה חזר ונאסף את הנוצות אל השק.

כַּעֲבֹר שְׁעוֹת אַחֲדוֹת חֲזַר הַסּוֹחֵר אֶל הַשּׁוֹפֵט וְאָמַר: לֹא הִצְלַחְתִּי, הָרוּחַ נִשְׁאַה אֶת הַנוּצוֹת לְכָל עֶבֶר.
אָמַר הַשּׁוֹפֵט: כָּשֵׁם שֶׁלֹּא הִצְלַחְתָּ לְאַסּוֹף אֶת הַנוּצוֹת, כֹּךָ אֵי אֲפָשֶׁר לְתַקֵּן אֶת הַנֶּזֶק שֶׁגִּרְמַתָּ בְּרִכִּילוֹת שֶׁהִפְצַתָּ.

5. א. מָה אֲפָשֶׁר לְלַמֵּד מִהַמָּשָׁל?
- ב. מִדּוּעַ רִכִּילוֹת הֵיא עֲבִירָה קָשָׁה וְהַתּוֹרָה אוֹסֶרֶת אוֹתָהּ? הַסְבִּירוּ.

כִּדְאֵי לִדְעַת

לְדַבֵּר לְשׁוֹן הָרַע, לְהוֹצִיא דְבָר, לְהִשְׁחִיר פָּנָיו שֶׁל מִיִּשְׁהוּ – כָּל אֵלֶּה
הֵם בְּטוֹיִים שֶׁפְּרוּשִׁים קְרוֹב לַמֶּלֶךְ לְרַכֵּל.
בְּהִשְׁפָּעַת חֹק הַתּוֹרָה "לֹא תִלְךָ רֶכֶל בְּעַמִּיךָ" קִיָּם בְּמִדֵּינַת יִשְׂרָאֵל
חֹק אֲסוּר לְשׁוֹן הָרַע – כְּלוּמָר אֲסוּר לְפָרְסֵם וּלְהַפִּיץ עַל אָדָם דְּבָרִים
שֶׁעֲלוּלִים לִפְגֹּעַ בְּשִׁמוֹ הַטּוֹב וּלְהַזִּיק לוֹ. הַחֹק קוֹבֵעַ עֲנֵשׁ מֵאָסֵר
שֶׁל עַד שָׁנָה עַל הָעוֹבֵר עַל הַחֹק.

הַחֹק:

מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקּוּם וְהַדְרַת פָּנָיו זָקֵן (פְּסוּק לֵב)
צָרִיךְ לְכַבֵּד אֲנָשִׁים זָקֵנִים, לְהַאִיר לָהֶם פָּנִים, לְהַקְשִׁיב לָהֶם וּלְעֲזֹר לָהֶם.

1. מִי חַיֵּב לְקַיֵּם מִצְוָה זוֹ?
2. כִּיצַד יְכוּלִים יְלָדִים לְקַיֵּם אֶת הַמִּצְוָה?
3. מִדּוּעַ זְקוּקִים בְּמִיחָד הַזָּקֵנִים לְקֶשֶׁר עִם אֲנָשִׁים וּלְעֲזָרָהּ?

קראו את החק ואת הסברו:

החק:

לא תעמד על דם רעך (פסוק טז)

כאשר רואים שמכים מישהו או מעליבים אותו
או כאשר רואים אדם בסכנה, אסור לעמד מן הצד.
צריך להתערב ולעזור לו.

1. אחד התלמידים הנוהג באלימות דחף את רון והוא נפל. חבריו של רון עמדו מהצד ולא התערבו.
 - א. האם מתאים המקרה לחק "לא תעמד על דם רעך"?
 - ב. כיצד היו צריכים חבריו של רון לנהג על פי חק זה?
 - ג. הזכרו וכתבו: מי נהג לפי חק זה בתחלת ספר שמות?

קראו את החק ואת הסברו:

החק:

לא תעשו עול במשפט,

לא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול
(פסוק טו)

השופט מחיב לנהג בצדק.
עליו להתייחס באפן שווה לכל האנשים הבאים להשפט בפניו.

1. "לא תעשו עול במשפט" – למי מפנה החק?
2. א. מדוע יש חשש שהשופט ישפט לטובת העני?
ב. מדוע יש חשש שהשופט ישפט לטובת העשיר?

בפסוקים לג-לד כתוב:

לג וְכִי־יָגוּר אֶתְךָ גֵּר בְּאֶרֶצְכֶם, לֹא תוֹנוּ אֹתוֹ.

לד כְּאֶזְרָח מִכֶּם יִהְיֶה לָכֶם הַגֵּר הַגֵּר אֶתְכֶם,
וְאַהֲבַתְּ לוֹ כְּמוֹךָ, כִּי־גֵרִים הָיִיתֶם בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

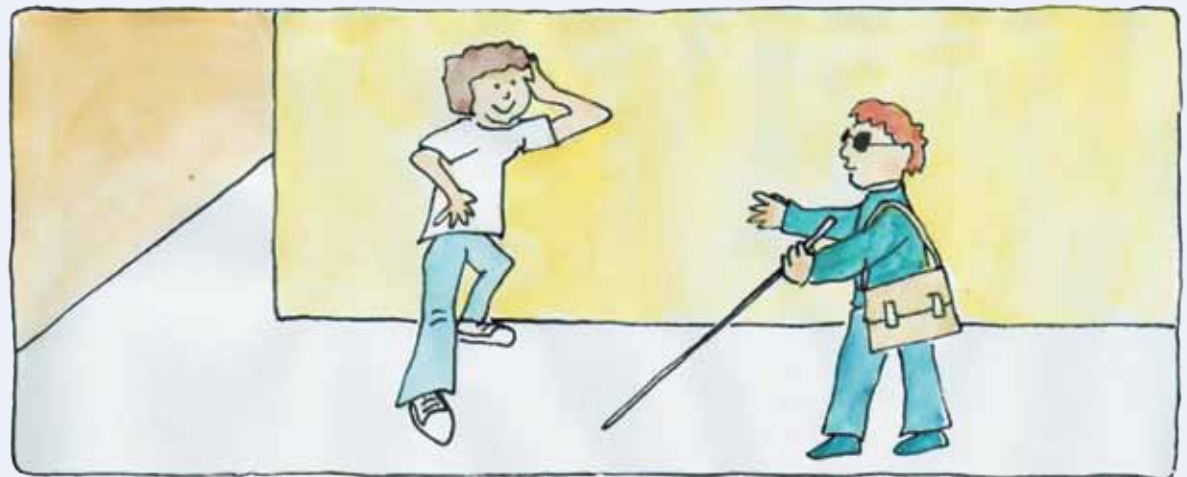
1. גר הוא אדם שחי עם עם ישראל. הוא תושב ואין לו אדמות.

מה מצוה התורה בפסוקים לג-לד בקשר לגר?

2. פיצד מנמקת התורה את הצווי להתייחס יפה לגר ולעזור לו?

3. התבוננו באיורים.

מהו חק התורה שהופר בכל איור? כתבו במחברתכם משפט מסביר לכל הפרה.
א.

ג.

ב.

חשוב שהתלמידים יבחינו בין המושג "גר" במקרא לבין המושג "גר" בימינו. התלמידים יבינו ש"גר" בימינו הוא אדם שעבר תהליך של גיור והפך ליהודי שחלות עליו כל המצוות. ואילו גר בתורה הוא אדם שבא לגור ואין לו נחלה. מכיוון שלגר אין זכויות כמו לאזרח, קובעת התורה חוקים שנועדו לעזור לו ולהגן עליו. הוא נכלל בקבוצת החלשים בחברה. הוא רשאי להנות מלקט, שכחה ופאה ואסור להתפתות לרמות אותו ולנצל אותו. בויקרא יט, לד כתוב: "ואהבת לו כמוך".

ד.

ה.

4. בחרו אחד או יותר מהחקים שביין אדם לחברו וספרו ספור: כיצד קיים
מבגר או ילד את החק.

סֵפֶר בַּמִּדְבָּר

סֵפֶר בַּמִּדְבָּר הוּא הָרְבִיעִי מֵתוֹךְ חֲמִשָּׁת
חֲמִשֵּׁי תוֹרָה.
יִשְׁנֹן סְבוֹת שׁוֹנוֹת לְקִרְיַת שְׁמוֹ שֶׁל סֵפֶר
בַּמִּקְרָא. חֲמִשָּׁת חֲמִשֵּׁי תוֹרָה נִקְרְאוּ
בְּדֶרֶךְ כָּלֵל לְפִי מֶלֶךְ בַּפְּסוּק הָרִאשׁוֹן שֶׁל
הַסֵּפֶר.
הַסֵּפֶר נִקְרָא בַּמִּדְבָּר עַל פִּי הַמֶּלֶךְ
הַחֲמִישִׁית בְּפֶרֶק א פְּסוּק א.
אֲךְ שְׁמוֹ שֶׁל סֵפֶר בַּמִּדְבָּר מֵתָאִים גַּם
לְתַכְנוּ.
בַּסֵּפֶר בַּמִּדְבָּר מְסַפֵּר עַל קוֹרוֹת עַם
יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר מֵאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי
בַּשָּׁנָה הָרִאשׁוֹנָה לְצֵאתָם מִמִּצְרַיִם וְעַד
זְמַן־מָה אַחֲרֵי מוֹת אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל.
בַּסֵּפֶר בַּמִּדְבָּר כְּתוּבִים חֻקִּים שְׁמֻשָּׁה
הִבִּיא בַּפְּנֵי הָעָם.

מפסוק א עד פסוק ד ומפסוק מד עד פסוק מז
מספר: בשנה השניה לצאתם ממצרים, נערך
מפקד לגברים הלוחמים, מבני עשרים שנה
ומעלה.

א וידבר יהוה אל-משה במדבר סיני באהל
מועד, באחד לחדש השני בשנה השנית
לצאתם מארץ מצרים לאמר:

א לחדש השני - חדש איר לפי ספירת החדשים
בתורה.

ב שאו את-ראש כל-עדת בני-ישראל
למשפחתם לבית אבתם, במספר שמות
כל-זכר לגלגלתם.

ב שאו את-ראש - ספרו, ערכו מפקד.
למשפחתם - כל שבט נחלק למשפחות ונערך
רשום כמה גברים יש בכל משפחה.

ג מבין עשרים שנה ומעלה, כל-יצא צבא
בישראל, תפקדו אתם לצבאתם אתה
ואהרן.

ג כל-יצא צבא בישראל - יערך רשום של כל
הגברים המתגייסים לצבא.

ד ואתכם יהיו איש איש למטה, איש ראש
לבית-אבתיו הוא.

מִשָּׁה הַצִּטּוֹה לַעֲרוֹן מִפְּקֵד שֶׁל כָּל הַגְּבָרִים מֵעַל גִּיל עֶשְׂרִים

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק ד

1. כִּמָּה זְמַן עָבַר מֵאִזְּ יְצִיאַת מִצְרַיִם?
2. א. מִי הָיוּ הַמִּתְפַּקְדִּים (הַנְּרָשָׁמִים) בַּמִּפְּקָד?
ב. מִי הָיוּ הַפּוֹקְדִים?
- ג. לֹא מִסְפָּר מָה שָׁאָלוּ הַפּוֹקְדִים אֶת הָאֲנָשִׁים בַּמִּפְּקָד. שִׁעְרוּ מָה שָׁאָלוּ
לְפִי הַמִּידָע בַּפְּסוּקִים ב עַד ד. כְּתֹבוּ.
3. קְרָאוּ אֶת פְּסוּק ד:

וְאַתֶּכֶם יִהְיוּ אִישׁ אִישׁ לַמָּטָה,
אִישׁ רֹאשׁ לְבֵית אֲבֹתָיו הוּא

4. הַשְׁלִימוּ אֶת הַמְשָׁפְטִים:
א. בַּמָּקוֹם הַמֶּלֶה "שִׁבְט" כָּתוּב בַּפְּסוּק:
ב. בַּמָּקוֹם "נְשִׂיא הַשִּׁבְט" כָּתוּב:
קְרָאוּ אֶת הַמִּידָע הַבָּא:

כְּדַאי לַדַּעַת

אַחַת לְכַמָּה שָׁנִים מִתְקַיֵּם בַּמִּדִּינָה יִשְׂרָאֵל "מִפְּקֵד אֲכֻלוּסִין". כְּלוּמָר
אוֹסְפִים לְשִׁמוּשׁ מִשְׁרָדֵי הַמְּמַשְׁלָה מִידָע בְּנוֹשְׂאִים שׁוֹנִים עַל תּוֹשְׁבֵי
הַמִּדִּינָה: מָה מִסְפָּרָם? מָה הַשְׂכָּלָתָם? מָהָה הֵם מִתְפַּרְנְסִים? כִּמָּה הֵם
מְשִׁתְּכָרִים? כִּמָּה חֲדָרִים בְּבֵיתָם? כִּמָּה בָּנֵי מִשְׁפָּחָה מִתְגוֹרְרִים בְּדִירָה?
וְעוֹד. בַּמִּפְּקָד הָאֲכֻלוּסִין מִתְפַּקְדִּים נָשִׁים וְגְבָרִים בְּגִילִים שׁוֹנִים.
הַמִּתְפַּקְדִּים מִתְבַּקְּשִׁים לַעֲנוֹת עַל שְׁאֵלוֹנִים.

5. מִי הַתְּפַקֵּד בַּמִּפְּקָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר?
6. מִי מִתְפַּקֵּד בַּמִּפְּקָדֵי הָאֲכֻלוּסִין בְּיָמֵינוּ?

2. ג.
הַתְּלִמִּידִים יָבִינוּ שֶׁהַמִּפְּקָד
בַּמִּדְבָּר פִּקֵּד רַק אֶת
אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה, מִגִּיל
עֶשְׂרִים וּמַעְלָה, כַּחֲלָק
מִהַהֲתִאָּרְגְּנוֹת לַקְּרֹאֶת
כִּיבוֹשׁ כְּנָעַן. בַּעֲדֵי שְׁלֹמֶפְקֵד
בִּימֵינוּ יֵשׁ מִטְרוֹת אַחֵרוֹת.

3.
הַתְּלִמִּידִים צְרִיכִים לַהֲכִיר
שְׁלוֹשָׁה מוֹשְׁגִים מִקְּרִיאִים:
"שִׁבְט", "מִשְׁפָּחָה" ו"בֵּית
אָב".
"בֵּית אָב" הוּא הַמִּשְׁפָּחָה
הַגְּרֵעִינִית: הוֹרִים עִם
יְלָדֵיהֶם. כְּשֶׁהִילָדִים
בָּגְרוּ כָּל אֶחָד מֵהֶם בּוֹנֵה
לְעַצְמוֹ בֵּית אָב מִשְׁלוֹ.
כָּל בְּתִי הָאָב מִשְׁתַּיִּיכִים
ל"מִשְׁפָּחָה".

6.
אֲפֶשֶׁר לְשֹׂאוֹל: לֹאִיזָה
מִטְרוֹת עוֹרְכִים מִפְּקֵדִים
בִּימֵינוּ?
אֲפֶשֶׁר לְבַקֵּשׁ מִהַתְּלִמִּידִים
לְחַפֵּשׂ מִידָע עַל כֵּךְ
בְּאִינְטֵרְנֵט, אֲפֶשֶׁר לְהַצִּיעַ
לָהֶם לְשֹׂאוֹל מִבּוֹגְרִים.
הַתְּלִמִּידִים יָבִינוּ שֶׁמִּפְּקֵד
הָאוֹכְלוּסִין בִּימֵינוּ נֹעֵד
לְצָרִכִּים שׁוֹנִים. לְדוּגְמָה:
לְמִשְׁרַד הַחִינוּךְ מוֹעִיל
הַמִּפְּקֵד לְתַכְנֵן מִרְאֵשׁ כִּמָּה
גִּנֵּי יְלָדִים וְכִיתוֹת לִימוּד
צָרִיךְ לְהַכִּין לְשָׁנִים הַבָּאוֹת.
הַמִּפְּקֵד מוֹעִיל לְמִשְׁרַד
הַעֲבוּדָה לְתַכְנֵן יְצִירַת
מְקוֹמוֹת עֲבוּדָה נְוִסָּפִים
וּלְהַקְנוֹת הַכְּשָׁרָה מְקַצְעִית
בְּמִקְוֵמוֹת בְּהֵם חֲסֵר כּוֹחַ
אָדָם. מִשְׁרַד הַמִּסְחָר
וְהַתְּעִשִּׂיָּה מִתְכַּנֵּן בַּעֲזָרָת

מפסוק כב עד פסוק כז כתובה הברכה שהכהנים
יברכו בה את עם ישראל.

כב וידבר יהוה אל-משה לאמר:

כג דבר אל-אהרן ואל-בניו לאמר: כה

תברכו את-בני ישראל, אמור להם:

כד יברכך יהוה וישמרך.

כה יאר יהוה פניו אליך ויחנך.

כו ישא יהוה פניו אליך, וישם לך שלום.

כז ושמו את-שמי על-בני ישראל, ואני

אברכם.

כד יברכך יהוה - הכהנים מברכים את בני ישראל
בשם ה'. הברכה תתקיים כי היא בשם ה'
(מטעם ה').

כה יחנך - ינהג אתך בחסד.

ברפת הכהנים ליד הכתל בימינו.

הכהנים יברכו את עם ישראל בשם ה'

קראו מפסוק כב עד פסוק כז

בפסוקים כד-כו כתוב:

כד יברכה ה' וישמר.

כה יאר ה' פניו אליה ויחנה.

כו ישא ה' פניו אליה, וישם לה שלום.

1. מי המברכים בשם ה'?

2. אל מי פונים הכהנים בזמן הברכה?

3. באיזו ברכה מברכים הכהנים?

4. בברכה נאמר "וישם לה שלום" – באילו קבוצות בני אדם יהיה שלום?
לדגמה: יהיה שלום במשפחתה.

כדאי לדעת

בימינו אומרים את ברכת כהנים בכל יום בבית הכנסת.

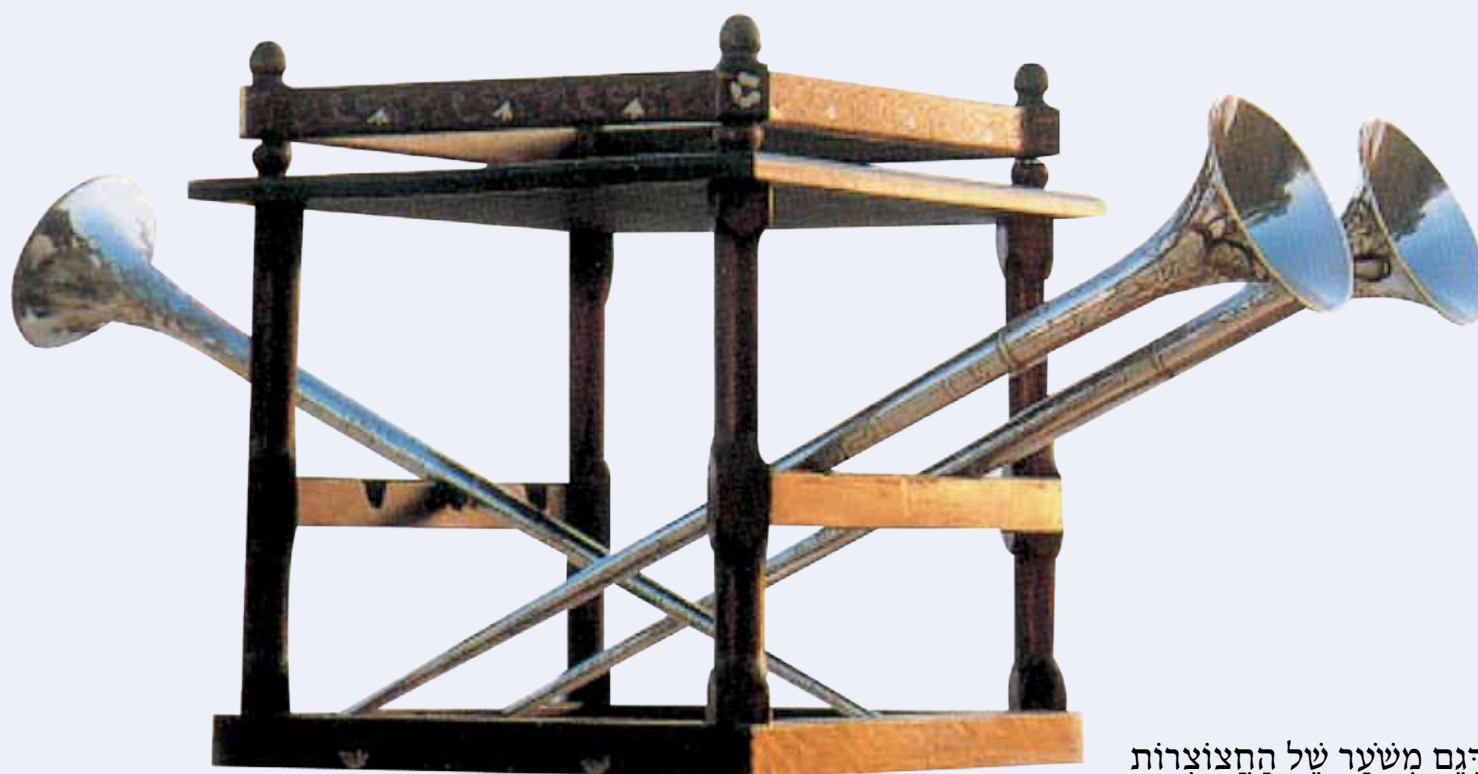
הכהנים פונים לקהל כשהם מכסים בטלית.

הם מגביהים את ידיהם ואומרים את הברכה.

בפרק י מפסוק א עד פסוק י מספר:
משה נצטוו לעשות שתי חצוצרות העשויות כסף.
הכהנים יתקעו בחצוצרות לפי הוראת משה.
לחצוצרות היו תפקידים שונים שסמנו על ידי
תקיעות ותרועות שונות, כגון: לאסף את העם,
לאסף את הנשיאים, להתחיל במסע, לצאת
למלחמה, להריע בחגים ובראשי חודשים ולהודיע
על הקרבנות.

ב מקשה - כל חצוצרה תעשה מגוש כסף שלם.
למקרא העדה ולמסע - לקרא לעם ולתת אות
ליציאה למסע.

א וידבר יהוה אל-משה לאמר:
ב עשה לה שתי חצוצרות כסף מקשה
תעשה אתם, והיו לה למקרא העדה
ולמסע את-המחנות.
ג ותקעו בהן, ונועדו אליה כל-העדה אל-
פתח אהל מועד.

דגם משער של החצוצרות

ד ואם־בֹּאֲחַת יִתְקַעוּ, וְנוֹעְדוּ אֵלֶיךָ
הַנְּשִׂאִים רָאשֵׁי אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל.

ה וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה, וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת הַחֲנִים
קִדְמָה.

ו וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית וְנִסְעוּ הַמַּחֲנֹת
הַחֲנִים תִּימָנָה, תְּרוּעָה יִתְקַעוּ לְמַסְעִיהֶם.

ז וּבִהֲקֵהִיל אֶת־הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ
וְלֹא תִרְיעוּ.

ח וּבְנֵי אֶהְרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת,
וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם.

ט וְכִי־תָבֹאוּ מִלְחָמָה בְּאֶרֶצְכֶם

עַל־הַצָּר הַצָּר אֶתְכֶם וְהִרְעַתְּם

בַּחֲצֹצְרוֹת, וְנִזְכַּרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם.

י וּבְיוֹם שִׁמְחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרָאשֵׁי

חַדְשֵׁיכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵיכֶם

וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם, וְהָיוּ לָכֶם לְזִכָּרוֹן

לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם, אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם.

ד אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל - יְחִידוֹת לוחמים.

ה תְּרוּעָה - קול חצוצרה מיוחד המשמש סימן
ליציאה לדרך.

קִדְמָה - בצד מזרח.

ו תִּימָנָה - בצד דרום.

ז וּבִהֲקֵהִיל אֶת־הַקֹּהֵל - כֹּאֲשֶׁר תֹּאסְפוּ אֶת הָעָם.

ט הַצָּר הַצָּר - האויב.

וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם - תִּנָּצְחוּ וְתִנָּצְלוּ מֵאִיְבֵיכֶם.

י בְּמוֹעֲדֵיכֶם - בחגים.

תלבשת (משערת) של הפהן הגדול
מתוך הגדת ונציה

לג וַיִּסְעוּ מֵהָר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים,
וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם דֶּרֶךְ
שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה.

לד וַעֲנַן יְהוָה עָלֵיהֶם יוֹמָם, בְּנִסְעָם
מִן־הַמִּחָנָה.

לה וַיְהִי בְנִסְעַ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: קוּמָה
יְהוָה וַיִּפְצוּ אִיבֵיךָ, וַיָּנֶסוּ מִשְׁנֵאֶיךָ
מִפְּנֶיךָ.

לו וּבִנְחָה יֹאמֶר: שׁוּבָה יְהוָה רַבְבוֹת אֱלֹפֵי
יִשְׂרָאֵל.

מִפְּסוּק לֵג עַד פְּסוּק לוֹ מִסְפָּר שְׁבַע יִשְׂרָאֵל עֲזָבוּ
אֶת הָר סִינַי וַיֵּצְאוּ לְדֶרֶךְ. הָאָרוֹן נָסַע לִפְנֵיהֶם עַל
כַּתְּפֵי הַכֹּהֲנִים.

לג וַאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה נָסַע לִפְנֵיהֶם - אָרוֹן ה' נוֹסַע
לִפְנֵי הַמִּחָנָה וְלֹא בְּתוֹכוֹ.

לְתוֹר לָהֶם מְנוּחָה - לְחַפֵּשׁ לָהֶם מְקוֹם שְׁמִתָּאִים
לְחֲנִיָּה וְלִמְנוּחָה.

לה בְּנִסְעַ הָאָרֶץ - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְחִילוּ בַּמִּסָּע אַחֲרֵי
שְׁהִלּוּיִם נִשְׂאוּ אֶת הָאָרוֹן.

וַיִּפְצוּ - יִתְפָּזְרוּ.

וַיָּנֶסוּ - יִכָּרְחוּ.

לו וּבִנְחָה - כְּאֲשֶׁר הָאָרוֹן חָנָה.

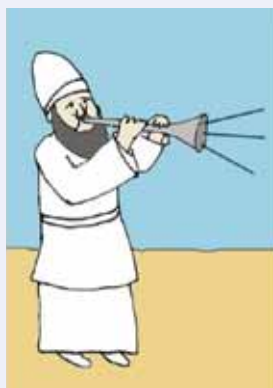
שׁוּבָה ה' - הָשִׁב ה' אֶת הַמּוֹנֵי יִשְׂרָאֵל לְמְקוֹם
מְנוּחָה שֶׁלֹּא יִחְסֹר אֶחָד מֵהֶם.

קול החצוצרות שמש לעם סימן לבצע פעולות שונות

קראו מפסוק א עד פסוק י ומפסוק לג עד פסוק לו

1. התקיעות בחצוצרה שמשו סימנים מסכמים – למה?

2. אילו שני סוגי תקיעות

יתקעו בחצוצרות?

3. מי קבל את התפקיד לתקע

בחצוצרות?

העזרו ברמזים שבאיורים.

גם כשבני ישראל יחיו בארצם הכהנים יתקעו בחצוצרות

קראו פסוקים ט-י

בפסוקים ט, י כתוב:

ט וכי־תבאו מלחמה בארצכם על־הצר

הצר אתכם והרעתם בחצצרות,

ונזכרתם לפני ה' אלהיכם ונושעתם מאיביכם.

י וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי

חדשיכם ותקעתם בחצצרות...

4. מתי יתקעו בחצוצרות כאשר בני ישראל יחיו בארצם? צינו שני

שמושים.

5. גם כיום משתמשים בסימני צלילים, במלים ובסמאות למטרות

שונות. כתבו באילו הזדמנויות משתמשים בהם?

4.

אפשר להפנות את תשומת לב התלמידים לכך, שמשך דאג להנחיל לעם מסורת ומנהגים שהם "חוקת עולם". חוקים אלו מתאימים לא רק לחיי המדבר, אלא גם לחיי העם בארצו בדורות הבאים.

5.

צלצל הפעמון, סיסמאות לגיוס, צפירה לעמידת דום בימי הזיכרון לחללי צה"ל ולנספים בשואה, צפירת אות להיכנס למקלט, אות מוזיקלי לפני תחילת החדשות, זמזום מיוחד לעיוורים ליד הרמזורים.

תַּפְלַת מֹשֶׁה

קְרָאוּ מִפְּסוּק לֵג עַד פְּסוּק לו

1. לְאַחַר מַעֲמַד הָרֹם סִינִי הַמְּשִׁיכּוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַסְעָם בְּמִדְבָּר.

א. כִּיצַד מִגְדִּיר הַמַּסְפֵּר אֶת הַמֶּרְחָק שֶׁהִתְקַדְּמוּ?

ב. הָאֵם גַּם בְּיָמֵינוּ נוֹהֲגִים לִמְדֹד כֵּךְ אֶת הַמֶּרְחָק?

ג. מִי הוֹבִיל בְּרֹאשׁ הַשִּׁירָה?

ד. כִּיצַד יָדְעוּ לְאִיזָה כּוּוֹן לִלְכֹת?

ה. כִּיצַד הִרְגִּישׁוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁרָאוּ אֶת עַנֵּן ה' מַעֲלֵיהֶם?

בְּפִסּוּק לֵה כְּתוּב:

וַיְהִי בְּנִסְעַת הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה:

קוֹמָה ה' וַיִּפְצוּ אֲיֵכֶיךָ,

וַיִּנְסוּ מִשִּׁנְאֶיךָ מִפְּנֶיךָ.

בְּפִסּוּק לו כְּתוּב:

וּבִנְחָה יֹאמֶר:

שׁוּבָה ה' רַבְבוֹת אֱלֹפֵי יִשְׂרָאֵל.

2. מִתּוֹךְ הַתַּפְלָה אֲפָשָׁר לְהִבִּין שֶׁלִּמֹּשֶׁה וּלְבְנֵי יִשְׂרָאֵל הָיוּ חֲשָׁשׁוֹת.

מָה חֲשָׁשׁוֹ?

3. א. עַל מָה הַתַּפְלָל מֹשֶׁה כְּאֶשֶׁר יֵצֵא לְדֶרֶךְ?

ב. עַל מָה הַתַּפְלָל מֹשֶׁה כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְמָקוֹם הַחֲנֻיָּה?

ג. מִדּוּעַ אָמַר דְּבָרֵי תַּפְלָה אֵלֶּה דְּוָקָא בְּמִקְרָה זֶה?

כִּדְאֵי לְדַעַת

בְּבֵית הַכְּנֶסֶת אוֹמְרִים אֶת תַּפְלַת מֹשֶׁה כְּאֶשֶׁר פּוֹתְחִים אֶת אֲרוֹן הַקֹּדֶשׁ

וּמוֹצִיאִים אֶת סֵפֶר הַתּוֹרָה.

1.

ב. גם בימינו נוהגים
לפעמים לציין מרחק
ביחידת זמן: המרחק בין
תל אביב לאילת הוא חמש
שעות נסיעה באוטובוס.
המרחק מניו יורק לתל
אביב הוא עשר שעות
טיסה וכיו"ב.

2.

לעם ישראל יש תפילות
כתובות לתפילת בוקר
(שחרית), לתפילת אחה"צ
(מנחה) ולתפילת הערב
(מעריב). יש גם תפילות
כתובות לחגים ולשבת.
בעם ישראל קיים גם
נוהג של תפילת יחיד, שבו
האדם מבקש בשבילו
ובשביל משפחתו. אפשר
להציע לתלמידים לספר על
מקרים שבהם התפללו.

א וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַנְנִים רַע בְּאַזְנֵי יְהוָה,
וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחַר אָפוֹ, וַתִּבְעַר-בָּם אֵשׁ
יְהוָה וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה.
ב וַיִּצַּעַק הָעַם אֶל-מֹשֶׁה, וַיִּתְּפֹלֵל מֹשֶׁה
אֶל-יְהוָה וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ.
ג וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא תִּבְעֶרָה, כִּי-
בָעֲרָה בָּם אֵשׁ יְהוָה.
ד וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בִּקְרָבוֹ הִתְאַוּוּ תְּאוֹהָ,
וַיָּשׁוּבוּ וַיִּכְּבוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ: מִי
יֹאכֲלֵנוּ בָשָׂר.
ה זָכַרְנוּ אֶת-הַדָּגָה אֲשֶׁר-נֹאכַל בְּמִצְרַיִם
חֲנָם, אֶת הַקִּשְׁאִים וְאֶת הָאֲבִטָּחִים וְאֶת-
הַחֲצִיר וְאֶת-הַבָּצְלִים
וְאֶת-הַשּׁוּמִים.
ו וַעֲתָה נַפְשֵׁנוּ יִבֹּשֶׁה אֵין כָּל בְּלֹתִי
אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ.
ז וְהַמֶּן כְּזֶרַע-גֹּד הוּא, וְעֵינֵנוּ כְּעֵין הַבְּדֹלָח.
ח שָׂטוּ הָעַם וּלְקָטוּ וַטְחֲנוּ בְּרַחִים אוֹ דָּכוּ
בַּמִּדְבָּה וּבִשְׁלוּ בַּפָּרוֹר וַעֲשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת,
וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן.
ט וּבִרְדַּת הַטֹּל עַל-הַמַּחֲנֶה לִילָה יֵרֵד הַמֶּן
עָלָיו.

מִפָּסוּק א עַד פָּסוּק ט מְסֻפָּר:
הָעַם הִתְאַוְּנוּ בְּפָנֵי ה' עַל קִשְׁיֵי הַחַיִּים בַּמִּדְבָּר.
דְּבָרֵיהֶם הִכְעִיסוּ אֶת ה', וְהוּא הִבְעִיר אֵשׁ בִּקְצֵה
הַמַּחֲנֶה, וּמִסְפַּר אֲנָשִׁים נִסְפּוּ. שׁוֹב הִתְלוֹנְנוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל עַל מַחְסוֹר בָּשָׂר, בְּדָגִים וּבִירְקוֹת, שֶׁהָיוּ
לָהֶם בְּשִׁפְעַת בְּמִצְרַיִם. תְּלוֹנוֹתֵיהֶם לֹא הָיוּ מִצְדָּקוֹת,
כִּי מֵהֶמֶן יָכְלוּ לְהַכִּין תְּבַשִּׁילִים טַעִימִים.

ד וְהָאֶסְפָּסָף - עַרְב רַב.
הִתְאַוּוּ תְּאוֹהָ - הִשְׁתַּוְּקָקוּ, רָצוּ מְאוֹד.

ז כְּזֶרַע-גֹּד - צוּרְתוֹ דוֹמָה לְזֶרַעִי צֶמַח הַגֹּד
הַמְשַׁמֵּשׁ תִּבְלִין.
ח שָׂטוּ הָעַם וּלְקָטוּ וַטְחֲנוּ - הָעַם שׁוֹטֵט סָבִיב
הַמַּחֲנֶה, אֶסְפָּף אֶת הַמֶּן וַטְחֲנוּ בְּרַחִים שֶׁל אֶבֶן.
דָּכוּ בַּמִּדְבָּה - מָעַכּוּ וְכָתְשׁוּ אֶת הַמֶּן בַּמִּכְתֵּשׁ.
בַּפָּרוֹר - בַּסִּיר.
כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן - כְּטַעַם הַשִּׁכְבָּה הָעֲלִיוֹנָה,
הַשְּׂמִנוּנִית וְהַלֶּחֶה שֶׁל הַשָּׁמֶן הַמוֹפָק מִכְּבִישַׁת
זֵיתִים.

אסוף המון - ציר ריצ'רד סינלד

י וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת־הָעַם בֹּכָה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ
אִישׁ לְפָתַח אָהָלוֹ, וַיַּחֲרֹאֲף יְהוָה מְאֹד,
וּבְעֵינָי מֹשֶׁה רָע.

יא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה: לָמָּה
הִרְעַתָּ לְעַבְדְּךָ וּלְמָה לֹא־מָצֵיתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ לָשׂוּם אֶת־מִשְׁאָ כָּל־הָעַם הַזֶּה
עָלַי.

יב הָאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל־הָעַם הַזֶּה, אִם־
אֲנֹכִי יִלְדֹתִיהוּ? כִּי־תֹאמַר אֵלַי: שְׂאֵהוּ
בְּחִיקָךְ, כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאֱמֶן אֶת־הַיֹּנֵק עַל
הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לֹאֲבֹתָיו.

יג מֵאִין לִי בָשָׂר לָתֵת לְכָל־הָעַם הַזֶּה? כִּי־
יִבְכוּ עָלַי לֵאמֹר: תִּנָּה־לָנוּ בָשָׂר וְנֹאכְלָה.

יד לֹא־אוּכַל אֲנֹכִי לִבְדִּי לָשֹׂאת אֶת־כָּל־
הָעַם הַזֶּה, כִּי כָבֵד מְמֹנִי.

טו וְאִם־כֹּכָה אֶת־עֲשֵׂה לִי, הֲרֹגֵנִי נָא הָרֹג,
אִם־מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, וְאֶל־אַרְאֶה
בִּרְעֵתִי.

טז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: אֶסְפֶּה־לִּי שִׁבְעִים
אִישׁ מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר יֵדְעֶתָ כִּי־הֵם
זִקְנֵי הָעַם וְשֹׁטְרָיו, וְלָקַחְתָּ אֹתָם אֶל־אֹהֶל
מוֹעֵד, וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ.

יז וַיִּרְדְּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ שֵׁם וְאַצְלֵתִי מִן־
הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשִׁמְתִּי עֲלֵיהֶם, וְנִשְׁאָו
אִתְּךָ בְּמִשְׁאָ הָעַם וְלֹא־תִשָּׂא אֹתָהּ לְבִדְּךָ.

יח וְאֶל־הָעַם תֹּאמַר: הִתְקַדְּשׁוּ לְמַחֲרָה
וְאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר, כִּי בְכִיתֶם בְּאָזְנִי יְהוָה
לֵאמֹר מִי יֹאכְלֵנוּ בָשָׂר? כִּי־טוֹב לָנוּ
בְּמִצְרַיִם; וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאֲכַלְתֶּם.

מִפְסוּק י עַד פְּסוּק כג מְסֻפָּר:
הַתְּלוּנוֹת שֶׁל הָעַם הִכְעִיסוּ אֶת ה' וְגַם אֶת מֹשֶׁה.
מֹשֶׁה אָמַר לֵה' שֶׁהוּא מִתְקַשֶּׁה לְמַלֵּא אֶת הַשְּׁלִיחוֹת
שֶׁהֵטִיל עָלָיו.

אֱלֹהִים עָנָה לְמֹשֶׁה, שֶׁשִּׁבְעִים זִקְנִים מֵהַחֲשׁוּבִים
וְהַמְּכַבָּדִים בְּיוֹתֵר בָּעַם יַעֲזֹרוּ לוֹ בְּהִנָּהֲגַת הָעַם.

יא הִרְעַתָּ לְעַבְדְּךָ – גִּרְמַתָּ לִי רָעָה.

לָשׂוּם אֶת־מִשְׁאָ כָּל־הָעַם הַזֶּה עָלַי – מוֹטָלָת
עָלַי כָּל הָאַחֲרִיּוֹת הַכְּבֵדָה לְהִנָּהֵיג אֶת הָעַם.

יב הָאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל־הָעַם – הָאִם בְּנֵי הָעַם הַזֶּה
הֵם יְלָדֵי, שֶׁחֹכְתִי לְטַפֵּל בֵּהֶם?
כִּי־תֹאמַר אֵלַי: שְׂאֵהוּ בְּחִיקָךְ – הִטְלָתָ עָלַי
לָשֹׂאת אֶת הָעַם כְּמוֹ אִם הִנּוּשֵׂאת בְּחִיקָה תִּינוּק
יוֹנֵק.

יד כִּי כָבֵד מְמֹנִי – קִשָּׂה לִי לְמַלֵּא אֶת תְּפִקִּיד
הַמִּנְהִיג בְּעֶצְמִי.

יז וְאַצְלֵתִי מִן־הָרוּחַ – רוּחַ הַחֲכָמָה, הָאֱמֶן,
הַמִּנְהִיגוֹת וְהַנְּבוֹאָה תְּנוּחַ מַעֲתָה גַם עַל זִקְנֵי
הָעַם.
יח וְנִשְׁאָו אִתְּךָ בְּמִשְׁאָ הָעַם – יַעֲזֹרוּ לְךָ בְּהִנָּהֲגַת
הָעַם.

יט לא יום אחד תאכלון ולא יומים ולא
חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא
עשרים יום.

כ עד חדש ימים, עד אשר יצא מאפכם
והיה לכם לזרא, יען כי מאסתם את-
יהוה אשר בקרבכם ותבכו לפניו לאמר:
למה זה יצאנו ממצרים.

כא ויאמר משה: שש-מאות אלף רגלי העם
אשר אנכי בקרבם, ואתה אמרת: בשר
אתן להם ואכלו חדש ימים.

כב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם? אם
את-כל-דגי הים יאסף להם ומצא להם?
כג ויאמר יהוה אל-משה: הֲיֵד יהוה תקצר?
עתה תראה היקרך דברי אם-לא.

כד ויצא משה וידבר אל-העם את דברי
יהוה, ויאסף שבעים איש מזקני העם
ויעמד אתם סביבת האהל.

כה וירד יהוה בענן וידבר אליו ויאצל
מן-הרוח אשר עליו ויתן על-שבעים
איש הזקנים, ויהי כנוח עליהם הרוח
ויתנבאו ולא יספו.

כו וישארו שני-אנשים במחנה, שם
האחד אלדד ושם השני מידד, ותנח
עליהם הרוח, והמה בכתבים, ולא יצאו
האהלה, ויתנבאו במחנה.

כז וירץ הנער ויגד למשה ויאמר: אלדד
ומידד מתנבאים במחנה.

כח ויען יהושע בן-נון משרת משה מבחרי
וַיֹּאמֶר: אֲדֹנָי מֹשֶׁה, כָּלָאם.

כט וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה: הֲמִקְנָא אֶתָּה לִי? וּמִי

כ עד אשר יצא מאפכם - ימאס עליכם, תקיאו
אותו.
והיה לכם לזרא - ימאס עליכם, יגרם לכם געל.

כב הצאן ובקר ישחט להם ומצא להם? - משה
חשש שלא יהיה אפשר לקיים את ההבטחה
לספק לעם שלם בשר במשך חדש ימים.

כג הֲיֵד יהוה תקצר? - האם ה' לא יצליח לעשות
את אשר ירצה?

כד האהל - אהל מועד.

מפסוק כה עד סוף הפרק מספר:
הזקנים שנבחרו להנהיג העם נאספו סביב אהל
מועד. אלהים שלח רוח שהביאה שלווים מן הים.
בני ישראל אספו מן השלום. בעודם אוכלים מן
השלום, ה' הרג בהם.

כה ויהי כנוח עליהם הרוח - ה' העניק להם רוח
חכמה מיחדת, שבעזרתה התנבאו.
ולא יספו - הדבר לא קרה פעם נוספת.

כו והמה בכתבים - אלדד ומידד השתיכו לרשימת
זקני העם שהזמנו לאהל מועד.

כח משרת משה מבחרי - יהושע היה תלמידו
ועוזרו של משה מאז היותו בחור צעיר.
כלאם - יהושע הציע למשה לשים בפלא את
אלדד ומידד, כדי שלא יתנבאו.

יִתֵּן כָּל־עַם יְהוָה נְבִיאִים, כִּי־יִתֵּן יְהוָה
אֶת־רוּחוֹ עָלֵיהֶם.

ל וַיֹּאסֶף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה, הוּא וְזִקְנֵי
יִשְׂרָאֵל.

לא וְרוּחַ נָסַע מֵאֵת יְהוָה, וַיִּגְזוּ שְׁלֹוִים מִן־
הַיָּם וַיִּטֹּשׁ עַל־הַמַּחֲנֶה כְּדֶרֶךְ יוֹם כֹּה
וּכְדֶרֶךְ יוֹם כֹּה סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֻמָּתִים
עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ.

לב וַיָּקָם הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה
וְכָל יוֹם הַמַּחֲרָת וַיֹּאסְפוּ אֶת־הַשָּׁלוֹ;
הַמַּמְעִיט אֶסֶף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים, וַיִּשְׁטְחוּ
לָהֶם שָׁטוּחַ סָבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה.

לג הַבָּשָׂר עוֹדְנָנוּ בֵּין שְׁנֵיהֶם טָרֵם יַפְרֹת, וְאַף
יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיֵּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה
מָאֹד.

לד וַיִּקְרָא אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קְבֵרוֹת
הַתְּאוּה, כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם
הַמִּתְאַוִּים.

לה מִקְבֵּרוֹת הַתְּאוּה נָסְעוּ הָעָם חֲצֵרוֹת,
וַיִּהְיוּ בַּחֲצֵרוֹת.

כט הַמִּקְנָא אַתָּה לִי? - אֵין צֶרֶךְ שְׁתַּגֵּן עָלַי.

לא וְרוּחַ נָסַע... וַיִּגְזוּ שְׁלֹוִים - רוּחַ הַבִּיָּאָה עָמָה
שְׁלֹוִים.

וַיִּטֹּשׁ - הָרוּחַ פָּזְרָה אֶת הַשְּׁלֹוִים בַּמַּחֲנֶה
וּבְסָבִיבוֹתָיו עַד לְמִרְחָק שֶׁל יוֹם הַלֵּיכָה לְכָל
כּוּוֹן.

לב הַמַּמְעִיט אֶסֶף עֲשָׂרָה חֲמֵרִים - הַשְּׁלֹוִים הָיוּ כֹה
רַבִּים, עַד שֶׁאֶסּוּף שֶׁל עֶשֶׂר עֲרֻמוֹת נֶחֱשַׁב מוֹעֵט.

לג עוֹדְנָנוּ - עֲדִין.

נוף מִדְּבָרִי בְּסִינִי

בני ישראל מתלוננים בפני משה וְה'

קראו מפסוק א עד פסוק ג

בני ישראל היו בדרך כלל ממשמעים ושמרו על סדר בזמן החגיות והמסעות.
בפירק ט פסוק כג כתוב:

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו, את משמרת ה' שמרו.
עם זאת, כבר למדנו בספר שמות שמדי פעם הם באו בתלונות אל משה ואל אלהים.

1. לא ברור על מה התלוננו בני ישראל בפעם הראשונה, אך אפשר לשער שאלהים ראה בכך חטא כבד. על פי מה בכתוב אפשר לשער זאת?
2. א. כיצד הנציח משה את הארוע?
ב. הזכרו בספורים שכבר למדתם וכתבו: אילו ארועים כבר הנצחו על ידי קריאת שם למקום?

יוצאי מצרים התלוננו פעם נוספת

קראו מפסוק ד עד פסוק י

1. א. מי היו המתלוננים בפעם השנייה ומי הצטרף אליהם?
ב. כיצד נמקו את תלונתם?
2. כיצד מנסה המספר להגן על המתלוננים בפעם זו?
3. שיערו: מדוע המספר משבח את המן ששמש מזון לבני ישראל?
4. א. יוסי טען שבני ישראל צודקים בתלונתם.
תמר טענה שבני ישראל כפויי טובה.
כתבו טעונים בשם תמר.
כתבו טעונים בשם יוסי.
ב. שיערו: מה הרגיש משה כששמע את תלונת בני ישראל?

3, 2. המספר מביע בעקיפין את דעתו על התלונה.
4. התלמידים יבינו שמשה היה עצוב ומאוכזב מהתנהגותם של בני ישראל.

מֹשֶׁה מִתְלַוֵּן בְּפָנֵי ה' וְה' עֹנֶה לוֹ

קְרָאוּ מִפְסוּקַי יָד עַד פְּסוּקַי יוֹ

1. מהו הפתרון שמציע ה' למשה?

2. כיצד יעביר ה' סמכויות הנהגה לשבועים הזקנים?

בפסוק יד כתוב:

לֹא אוֹכַל אֶנְכִי לְבַדִּי לַעֲשׂוֹת
אֶת כָּל הָעָם הַזֶּה, כִּי כְבֹד מְמֹנִי.

1. בפסוק אומר: "לא אוכל אנכי לבדי", הוא לא בקש להפסיק למלא את

תפקידו כמנהיג. מה הוא בקש?

2. באיזו נימה אומר משה את הדברים? הקיפו במעגל את המלים

המתאימות:

בְּכָאֵב בְּצֹר בְּכַעַס בְּבִקְשָׁה כְּעִבְדָּה

הסבירו את בחירתכם.

2. באיזה משפט מהמשפטים הבאים פוגת המלה "כבד" דומה לכונת משה

בפסוק? העתיקו למחברת את המשפט המתאים.

א. האשה הניחה את הסל כי היה כבד.

ב. שר האוצר הטיל מסים כבדים על הצבור.

ג. באשר בקשו את ראש הממשלה לכהן גם כשר הבטחון, אומר:

"הדבר כבד ממני."

ה' ממלא את רצונם של בני ישראל ונותן להם בשר

קראו מפסוק יח עד פסוק כג

כדאי לדעת

אלהים הבין שבני ישראל אינם יכולים להסתדר בלי בשר, והוא החליט לספק להם שלל. כבר ראינו מקרה קודם בספר בראשית. עד המבול גזנו בני האדם מן הצומח, אך לאחר המבול אלהים הבין שקשה לבני האדם לא לאכל בשר, ולכן הוא הרשה להם לאכל בשר. משני המקרים אלהים הבין שיש לו דרישות שאי אפשר לצפות שבני האדם יעמדו בהן. אם זה לא הכרחי, אפשר לוותר עליהן.

- העתיקו משפטים מתוך הכתוב המלמדים שמשה פקפק ביכולתו של ה' לספק בשר לכל העם ולספק את להיטותם לאכל.
- מה אפשר ללמד על יחסו של ה' למשה לפי תשובתו? (פסוק כג).

משה נהג לפי עצת אלהים, והבטחת אלהים לעם מתקיימת

קראו מפסוק כג עד סוף הפרק

- איך ידע משה שה' אכן אצל מרוחו על שבעים הזקנים? (פסוק כה)
- א. מדוע ראה יהושע בהתנהגות אלדד ומידד מעשה שיש להעניש עליו?
ב. מדוע לא הסכים משה לקבל

3. בני ישראל לא עמלו כדי לקבל את מזונם. הוא היה בבחינת "מתנה". גם השלל וגם המן נפלו מהשמים ואפשר לראות בהופעתם נס אלהי.

שלל

- את הצעתו של יהושע?
- ג. במה מזכירה ירידת השלל את ירידת המן?
3. מה הכעיס את ה'?
- מדוע העניש את העם?
4. מקום ירידת השלל נקרא "קברות התאווה" – מדוע?

ה' צוה על משה שישלח שנים-עשר אנשים
מראשי העם לארץ כנען שיכירו וירגלו את ארץ
כנען. כאשר המרגלים חזרו, טענו עשרה מהם
שבני ישראל לא יהיו מסגלים לכבש את הארץ.

ב ויתרו את-ארץ כנען - יבקרו ויתבוננו בה.
בימינו קוראים תיירים לאנשים שנוסעים לבקר
ולראות ארצות אחרות.
מטה - שבט.

- א וידבר יהוה אל-משה לאמר:
- ב שלח-לך אנשים ויתרו את-ארץ כנען
אשר-אני נתן לבני ישראל, איש אחד
איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל
נשיא בהם.
- ג וישלח אתם משה ממדבר פארן על-
פי יהוה כלם אנשים ראשי בני-ישראל
המה.
- ד ואלה שמותם: למטה ראובן שמוע בן-
זכור.
- ה למטה שמעון שפט בן-חורי.
- ו למטה יהודה כלב בן-יפנה.
- ז למטה יששכר יגאל בן-יוסף.
- ח למטה אפרים הושע בן-נון.
- ט למטה בנימין פלטי בן-רפוא.
- י למטה זבולן גדיאל בן-סודי.
- יא למטה יוסף למטה מנשה גדי בן-סוסי.
- יב למטה דן עמיאל בן-גמלי.
- יג למטה אשר סתור בן-מיכאל.
- יד למטה נפתלי נחבי בן-ופסי.
- טו למטה גד גאואל בן-מכי.
- טז אלה שמות האנשים אשר-שלח משה
לתור את-הארץ, ויקרא משה להושע
בן-נון יהושע.
- יז וישלח אתם משה לתור את-ארץ כנען,
ויאמר אליהם: עלו זה בנגב ועליתם
את-ההר.

יח וּרְאִיתֶם אֶת־הָאָרֶץ מֵהָהוּא, וְאֶת־הָעַם
הַיֹּשֵׁב עָלֶיהָ, הַחֲזֹק הוּא הָרַפָּה, הַמְּעַט
הוּא אִם־רַב.

יט וּמָה הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הוּא יֹשֵׁב בָּהּ, הַטּוֹבָה
הוּא אִם־רָעָה, וּמָה הָעָרִים אֲשֶׁר־הוּא
יוֹשֵׁב בָּהֶנָּה הַבְּמַחְנִים אִם בַּמְּבָצָרִים.

כ וּמָה הָאָרֶץ, הַשְּׂמֵנָה הוּא אִם־רָזָה, הַיֵּשׁ־
בָּהּ עֵץ אִם־אֵין, וְהַתְּחִזְקָתָם וְלִקְחָתָם
מִפְּרֵי הָאָרֶץ. וְהַיָּמִים יָמֵי בְכוּרֵי עֲנָבִים.
כא וַיַּעֲלוּ וַיִּתְּרוּ אֶת־הָאָרֶץ, מִמִּדְבַּר־צֹן עַד־
רֹחַב לְבָא חֲמַת.

כב וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹאוּ עַד־חֶבְרוֹן וְשָׁם אַחִימָן
שִׁשִׁי וְתַלְמִי יְלִידֵי הָעֲנָק, וְחֶבְרוֹן שִׁבְעַ
שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֶעַן מִצְרַיִם.

כג וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֶשְׁכֵּל, וַיִּכְרְתוּ מִשָּׁם
זִמּוּרָה וְאַשְׁכּוֹל עֲנָבִים אֶחָד, וַיִּשְׁאַהוּ
בַּמּוֹט בַּשָּׁנִים, וּמִן־הָרְמָנִים וּמִן־הַתְּאֵנִים.

יח וּרְאִיתֶם - תַּעֲרְכוּ תַּצְפִּיּוֹת.
רַפָּה - חֲלָשׁ.

יט הַבְּמַחְנִים - בְּיָשׁוּב לֹלֵא חוּמָה.
בְּיָמֵינוּ קוֹרְאִים מַחְנֶה לְמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צְרִיפִים,
אֲהָלִים אוֹ בֵּיתָנִים.
בַּמְּבָצָרִים - יָשׁוּב מְקוֹף חוּמָה.
כ שְׂמֵנָה - פֹּרְיָה.

הַיֵּשׁ־בָּהּ עֵץ - הָאֵם יֵשׁ בָּהּ עֵצִי פְרִי שׁוֹנִים.
בְּכוּרֵי עֲנָבִים - יָמֵי סוֹף הַקִּיץ, תְּקוּפַת שְׂבֵת
מִבְּשִׁילִים הָעֲנָבִים הָרֵאשׁוֹנִים, הַבְּכוּרִים.

כב יְלִידֵי הָעֲנָק - עֲנָקִים, אֲנָשִׁים גְּבוּהִים בְּמִיָּחָד.

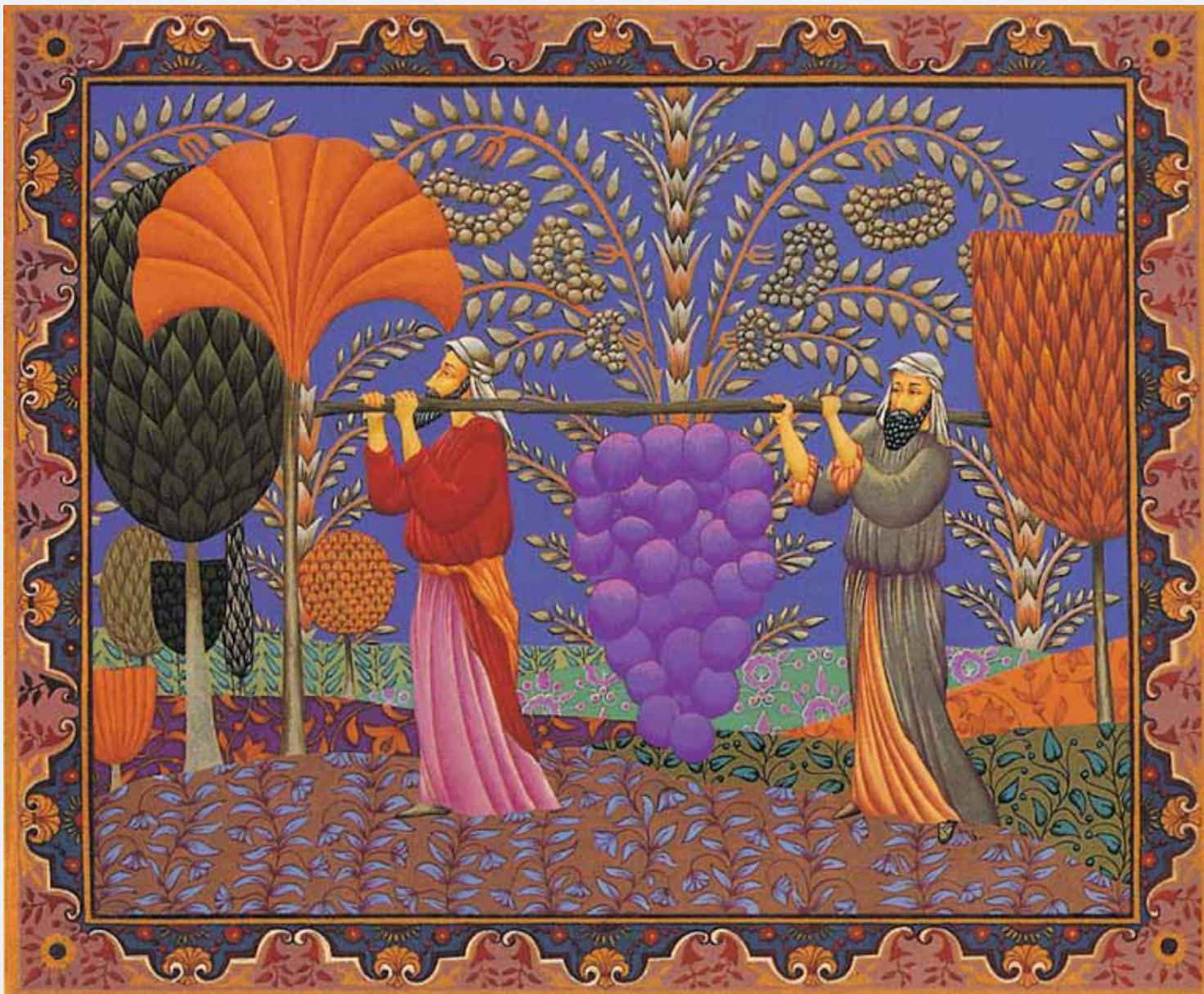
כג זִמּוּרָה - עֵנָף גֶּפֶן.
וַיִּשְׁאַהוּ בַּמּוֹט בַּשָּׁנִים - הָאֲשָׁכּוֹל הָיָה כְּבֹד כֶּךָ
שֶׁלֹא הָיָה בְּכוּחוֹ שֶׁל אִישׁ אֶחָד לְשַׁאת אוֹתוֹ.

תאנה

רמון

המרגלים - ציר אולג טרביז'

כד לַמָּקוֹם הַהוּא קָרָא נַחֵל אֲשָׁכּוּל, עַל
אֲדוֹת הָאֲשָׁכּוּל אֲשֶׁר-כָּרְתוּ מִשָּׁם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל.

כה וַיָּשׁבוּ מִתּוֹר הָאָרֶץ, מִקֶּץ אַרְבָּעִים יוֹם.
כו וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֶל-
כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶל-מִדְבַּר פָּאָרָן
קֹדֶשֶׁה וַיִּשְׁיבוּ אֹתָם דָּבָר וְאֵת-כָּל-הָעֵדָה
וַיִּרְאוּם אֶת-פְּרִי הָאָרֶץ.

כז וַיִּסְפְּרוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ: בָּאֲנוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
שָׁלַחְתָּנוּ, וְגַם זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ הִוא וְזֶה-
פְּרִיָּהּ.

כז זָבַת חֵלֶב וּדְבַשׁ - אֶרֶץ טוֹבָה הַנּוֹתֶנֶת שְׂפַע חֵלֶב
וּדְבַשׁ.

כח אָפֶס כִּי־עַז הָעַם הֵי־שָׁב בָּאָרֶץ, וְהָעָרִים
בְּצִרּוֹת גְּדֹלֶת מְאֹד, וְגַם־יִלְדֵי הָעֶנֶק
רָאִינוּ שָׁם.

כט עָמַלְק יוֹשֵׁב בְּאֶרֶץ הַנֶּגֶב, וְהַחֲתִי וְהַיְבוּסִי
וְהָאֱמֹרִי יוֹשֵׁב בְּהָר, וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב עַל־
הַיָּם וְעַל יַד הַיַּרְדֵּן.

ל וַיְהִס כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר:
עֲלֵה נַעֲלֶה וַיִּרְשְׁנוּ אֹתָהּ, כִּי־יָכוֹל
נוֹכַל לָהּ.

לא וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ:
לֹא נוֹכַל לַעֲלוֹת אֶל־הָעָם כִּי־חָזַק
הוּא מִמֶּנּוּ.

לב וַיֵּצִיאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ
אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר: הָאָרֶץ אֲשֶׁר
עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ, אָרֶץ אֲכָלֶת
יּוֹשְׁבֶיהָ הוּא, וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־רָאִינוּ
בְּתוֹכָהּ אֲנָשִׁי מְדוֹת.

לג וְשָׁם רָאִינוּ אֶת־הַנְּפִילִים בְּנֵי עֶנֶק מִן־
הַנְּפִלִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים, וְכֵן הָיִינוּ
בְּעֵינֵיהֶם.

כח אָפֶס - אָבֵל.

עַז - חֲזָק וְאַמִּיץ.

ל וַיְהִס - הִשְׁתִּיק.

עֲלֵה נַעֲלֵה וַיִּרְשְׁנוּ אֹתָהּ - אֲנַחְנוּ כֵּן נֵצֵא
לְמַלְחָמָה, כִּי נִצְלִיחַ לְכַבֵּשׁ אֶת הָאָרֶץ.

יָכוֹל נוֹכַל לָהּ - אֲנַחְנוּ מְסַגְּלִים לְנִצָּחַ.

לב דִּבַּת הָאָרֶץ - לְדַבֵּר דְּבָרִים רָעִים עַל אָרֶץ כְּנָעַן.

אֲרֶץ אֲכָלֶת יּוֹשְׁבֶיהָ - אָרֶץ מְסַכֶּנֶת וְקָשָׁה
לְחַיּוֹת בָּהּ.

אֲנָשִׁי מְדוֹת - אֲנָשִׁים בְּעֲלֵי מְדוֹת גְּדוֹלוֹת.

לג נְפִילִים - עַנָּקִים, אֲנָשִׁים גְּדוֹלִים וְגִבּוֹהִים מְאֹד.

הַמְּרַגְלִים שָׁבִים לְמַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל - צִיר גּוֹסֵטֵב דּוֹרָה

לְפָנֵי הַכְּנִיסָה לָאָרֶץ שֶׁלַח מֹשֶׁה מְרַגְלִים לְכַנְעַן

קְרָאוּ מִפְּסוּק א עַד פְּסוּק טז

בְּתִשְׁבּוּבוֹתֵיכֶם תּוּכְלוּ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִשְׁפָּטִים מִן הַתּוֹרָה.

1. מִי וְמִי בִקְבוּצַת הָאֲנָשִׁים הַנִּשְׁלָחִים לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ?
2. הֲאִם בְּרִשְׁמִימַת הָאֲנָשִׁים הַיּוֹצְאִים יֵשׁ אֲנָשִׁים הַמְּכָרִים לָכֶם? וְשִׁמוּ אֶת שְׁמוֹתֵיהֶם.
3. קְרָאוּ מִפְּסוּק יז עַד פְּסוּק כ וַעֲנוּ:
א. מָה צְרִיכִים הַמְּרַגְלִים לְבָרֵר עַל תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ?
ב. שִׁעְרוּ: מִדּוּעַ הִקְפִּיד מֹשֶׁה לְשַׁלַּח נָצִיג מִכָּל שִׁבְט לְמִשְׁמִימַת הָרְגוּל?

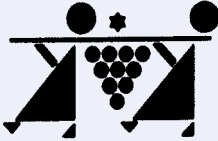
כְּדַאי לַדַּעַת

- מִיָּהוּ מְרַגֵּל, מִיָּהוּ רְגוּל? מְרַגְלִים הֵם אֲנָשִׁים הַנִּשְׁלָחִים בְּדֶרֶךְ כָּלֵל לְמָקוֹם זָר אוֹ לָאָרֶץ אוֹיֵב:
- כְּדִי לְאֶסֶף יְדִיעוֹת עַל כּוּחוֹ שֶׁל הָאוֹיֵב עַל שִׁטּוֹת הַהִגָּה וְהַתְקַפָּה שֶׁל צָבָא הָאוֹיֵב.
 - יְדִיעוֹת עַל הַנֶּשֶׁק הַמְּצוּי בְּרִשּׁוֹתָיו שֶׁל הָאוֹיֵב, עַל רוּחַ הַלְחִימָה שֶׁל חִיָּלָיו.
 - עֲלִיָּהֶם לְבָרֵר אִם יֵשׁ בְּרִשּׁוֹת הָאוֹיֵב נֶשֶׁק סוּדִי מְשַׁכָּלֵל, אִיךְ וְאִיפֹה מִיִּצְרִים אוֹתוֹ.
 - בְּנוֹסֶף עַל כֵּן, בְּיָמֵינוּ מְרַגְלִים אוֹסְפִים מִידַע עַל תְּכָנִיּוֹתֵיהֶם שֶׁל הָעוֹסְקִים בְּטִרְרוֹר כְּדִי לְסַכֵּל תְּכָנִיּוֹת אֵלֶּה.
- אִיךְ אוֹסְפִים מִידַע בְּיָמֵינוּ?** אֲפֹשֶׁר לְהַשִּׁיג מִידַע עַל יְדֵי שְׁלִיחַת מְרַגְלִים שִׁיעֲרָכּוּ תַצְפִּיּוֹת, עַל יְדֵי אֶסּוֹף מִידַע מִהֶעֱתוֹנִים וּמִהָאִינְטֶרנֶט, מִמַּעַקֵּב אַחֲרֵי הַדָּאָר הָאֶלֶקְטְרוֹנִי בַּמַּחֲשֵׁב וּבַמְּלִיץ רְגוּל.

4. מִהֵם הַהִבְדָּלִים בֵּין שִׁטּוֹת אֶסּוֹף הַמִּידַע בְּיָמֵינוּ לְבֵין שִׁטּוֹת אֶסּוֹף הַמִּידַע שֶׁל הַמְּרַגְלִים שֶׁנִּשְׁלָחוּ עַל יְדֵי מֹשֶׁה? עֲנוּ לְאַחַר שֶׁתִּקְרְאוּ אֶת קֹטֵעַ הַמִּידַע.

מֹשֶׁה נֹתֵן הוֹרָאוֹת לַמֶּרְגָּלִים

קְרְאוּ מִפְּסוּק יז עַד פְּסוּק כ

1. א. מָה בִּקֵּשׁ מֹשֶׁה לַדַּעַת מִהֶמְרָגָלִים:
תּוֹכְלוּ לְשַׁלֵּב בְּתִשׁוּבוֹתֵיכֶם מִשְׁפָּטִים מִהַכְּתוּב.
עַל הָאָרֶץ?
עַל עַרְי הָאָרֶץ?
עַל תּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ?
- ב. מִדּוּעַ פָּרָטִים אֵלֶּה הָיוּ חֲשׁוּבִים לְמֹשֶׁה? מָה נָתַן לְלַמֵּד מֵהֶם?
2. א. עִם שׁוֹבֵם הַתְּחַלְקוּ הַמֶּרְגָּלִים לְשִׁתִּי קְבוּצוֹת, עַל פִּי מָה?
ב. כִּמָּה מִהֶמְרָגָלִים הָיוּ בְּכָל קְבוּצָה?
3. א. מָה הַמִּשְׁתָּף לַדַּעוֹת שֶׁל שִׁתִּי הַקְּבוּצוֹת?
ב. מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין דַּעַת רַב הַמֶּרְגָּלִים לַדַּעַת הַמַּעוּט?
4. בְּאִיזָה טוֹן דְּבוּר נֶאֱמָרָה מִסְקֶנְתּוֹ שֶׁל כָּלֵב בֶּן יְפֹנָה: "עֲלֵה נַעֲלָה וַיִּרְשְׁנוּ אֹתָהּ, כִּי־יִכּוֹל נֹכַח לָהּ" לְדַגְמָה: בְּהַתְרַגְּשׁוֹת. הַמְּשִׁיכוּ וְהַצִּיעוּ גַּם אֹתָם.
5. דָּן אָמַר: זֶה לֹא בִסְדֵּר שִׁיְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב לֹא תִמְכּוּ בַדַּעַת הָרַב. עֲנוּ לָדוֹן.
6. אֵיךְ הִנָּצִיחַ מֹשֶׁה אֶת שִׁיבַת הַמֶּרְגָּלִים לְמַחֲנֶה יִשְׂרָאֵל?
7. לַפְּגִיכִם סִמֵּל חֶבְרַת הַתִּירֹת הַמְּמַשְׁלֵתִית.

בְּמָה קִשּׁוֹר הַסִּמֵּל לַמִּסְפָּר בִּפְרָק?
8. הֲאִם אֹתָם מוֹצֵאִים דְּמִיוֹן בֵּין סַפּוֹר הַמֶּרְגָּלִים לְבֵין סַפּוֹר הָעֵגֶל?
9. א. בְּפִסּוּק לֵב כָּתוּב: "הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ, אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא".
בְּזִמְן שֶׁהָיוּ פְּגוּעִים קָשִׁים, כָּנָה הַסּוֹפֵר אֶפְרַיִם קִישׁוֹן אֶת יִשְׂרָאֵל:
"אֶרֶץ אוֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ וְאִינָה מְשִׁמִּינָה". שִׁעְרוּ לָמָּה הַתְּכַוֵּן.
ב. בְּפִסּוּק לֵב כָּתוּב: "וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחַגְבִּים, וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם".
הַשְׁלִימוּ בְּעֶזְרַת בְּטוֹי מִפְּסוּק לֵב: דָּן הוּא שֶׁחֲקוֹן כְּדוֹרְסֵל מִצָּלַח. כְּאֲשֶׁר
רָאָה אֶת שֶׁחֲקֵי הַלִּיגָה הָאִמְרִיקָאִית אָמַר לְעֶצְמוֹ — — — כַּחַגְבִּי.

5.
הַמִּטְרָה לַהּבִּיל אֶת
הַתְּלַמִּידִים לַהֲבִנָּה שֶׁאֵדָם
צָרִיךְ לַפְּעוֹל תָּמִיד מִתּוֹךְ
אוֹמֵץ לֵב וַיּוֹשֶׁר פְּנִימִי עַל פִּי
מִצְפוֹנוֹ וְהַבְּנִתּוֹ וְלֹא לַהֲיִגֵּר
אַחֲרֵי הָרֹב אֲפִילוֹ אִם
יִתְקַשֶּׁה לְשַׁכְנֹעַ אֶת הָרֹב
וַיִּתְקַל בַּעֲוִיּוֹת

8.
הַתְּלַמִּידִים יוֹכְלוּ לַהֲתִייחַס
לְדִמְיוֹן בַּעֲוִיּוֹת (שְׁמוֹת לֵב
פְּסוּקִים ט-י, לֹא-לֵה);
בַּתְּגוּבַת הָעַם:
"וַיִּתְּאֲבְלוּ" (שְׁמוֹת ל, ד).

- א ותשא כל-העדה ויתנו את-קולם, ויבכו
העם בלילה ההוא.
- ב וילנו על-משה ועל-אהרן כל בני
ישראל, ויאמרו אליהם כל-העדה: לו-
מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה,
לו-מתנו.
- ג ולמה יהוה מביא אתנו אל-הארץ הזאת
לנפל בחרב, נשינו וטפנו יהיו לבז,
הלוא טוב לנו שוב מצרימה.
- ד ויאמרו איש אל-אחיו: נתנה ראש
ונשובה מצרימה.
- ה ויפל משה ואהרן על-פניהם לפני כל-
קהל עדת בני ישראל.
- ו ויהושע בן-נון וכלב בן-יפנה
מן-התרים את-הארץ, קרעו בגדיהם.
ז ויאמרו אל-כל-עדת בני-ישראל
לאמר: הארץ אשר עברנו בה לתור אתה
טובה הארץ מאד מאד.
- ח אם-חפץ בנו יהוה והביא אתנו
אל-הארץ הזאת ונתנה לנו, ארץ אשר-
הוא זבת חלב ודבש.
- ט אך ביהוה אל-תמרדו ואתם אל-תיראו
את-עם הארץ כי לחמנו הם, סר צלם
מעליהם ויהוה אתנו אל-תיראם.
- י ויאמרו כל-העדה לרגום אתם באבנים,
וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל-כל-
בני ישראל.

מפסוק א עד פסוק י מספר:
העם הכריזו על מרד וטען לפני משה ואהרן
שמוטב היה למות במדבר או לשוב למצרים
מאשר למות במלחמה בארץ כנען.
משה ואהרן בקשו לא למרד בה'. יהושע וכלב
המליצו בהתרגשות על הארץ הטובה ובקשו
מהעם לבטח בעזרת ה'. העם לא שמע להם
ורצה לרגם אותם באבנים.

- א ויתנו את-קולם - השמיעו קולות בכי.
- ב וילנו - התלוננו.
- לו-מתנו - הלואי שהיינו מתים.
- ג לנפל בחרב - לההרג.
- יהיו לבז - יהיו שבוים של תושבי כנען.
- ד נתנה ראש - נמנה מנהיג אחר שיחזיר
אותנו למצרים.
- ו קרעו בגדיהם - לאות אבל.
- ח חפץ - רוצה.
- ט אך ביהוה אל-תמרדו - אל תעשו דברים
בנגוד להוראות ה'.
אל-תיראו את-עם הארץ כי לחמנו הם
- אל תפחדו מתושבי כנען. כמו שגומרים
לאכל לחם בקלות, כך נחסל את עם הארץ.
י לרגום אתם באבנים - העם זרק עליהם
אבנים כדי להמית אותם.

יא וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה: עַד־אָנָּה יִנָּאֲצָנִי הָעָם הַזֶּה, וְעַד־אָנָּה לֹא־יֵאֱמִינוּ בִּי בְּכָל הָאֲתֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ.

יב אֲכַנּוּ בַּדָּבָר וְאוֹרְשָׁנוּ, וְאֶעֱשֶׂה אֶתְךָ לְגוֹי־גָדוֹל וְעֶצוֹם מִמֶּנּוּ.

יג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה: וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ.

יד וַאֲמָרוּ אֶל־יֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי־אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה, אֲשֶׁר־עִיֵּן בְּעֵיֵן נִרְאָה אַתָּה יְהוָה וְעִנְיָנְךָ עִמָּד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עֲנֵן אַתָּה הֵלַךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אֵשׁ לַיְלָה. וְהִמָּתָה אֶת־הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד, וַאֲמָרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שָׁמְעוּ אֶת־שִׁמְעֶךָ לֵאמֹר: מִבְּלָתִי יָכֻלֶּת יְהוָה לְהַבְיִיא אֶת־הָעָם הַזֶּה אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע לָהֶם, וַיִּשְׁחָטֻם בַּמִּדְבָּר.

יז וַעֲתָה יִגְדַּל־נָא כַחַ אֲדֹנָי, כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר:

יח יְהוָה אֲרֹךְ אַפִּים וְרַב־חֶסֶד נִשְׂא עוֹן וּפֶשַׁע, וְנִקָּה לֹא יִנָּקֶה פֶקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רִבְעִים.

יט סִלַּח־נָא לַעֲוֹן הָעָם הַזֶּה כַּגֹּדֶל חֶסְדְּךָ, וְכַאֲשֶׁר נִשְׁאַתָּה לָעָם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַנֶּה.

כ וַיֹּאמֶר יְהוָה: סִלַּחְתִּי כַּדְבָרְךָ.

כא וְאוֹלָם חִי־אֲנִי, וַיִּמָּלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־כָּל־הָאָרֶץ.

כב כִּי כָל־הָאֲנָשִׁים הָרְאִים אֶת־כְּבוֹדִי וְאֶת־אֲתֹתִי אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר, וַיִּנָּסוּ אֹתִי זֶה עֹשֶׂה פְעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי.

מִפֶּסוּק יא עַד סוֹף הַפָּרָק מְסֻפָּר:
אֱלֹהִים כָּעֵס עַל הַתְּנַהּגוֹת הָעָם וְרָצָה לְהַכּוֹתָם בַּדָּבָר וּלְהַשְׁמִידָם. מֹשֶׁה הִתְפַּלֵּל בְּעַד הָעָם וְטָעַן שָׂאֵם ה' יִשְׁמִיד אֶת הָעָם, הַגּוֹיִים לֹא יֵאֱמִינוּ בְּכֹחוֹ. אֱלֹהִים סָלַח, אֲךָ גָּזַר שֶׁכָּל הַבּוֹגְרִים מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וּמַעֲלָה, שֶׁהָיוּ בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, יָמוּתוּ בַּמִּדְבָּר מִלִּבְד יְהוֹשֻׁעַ וְכָלָב.

יא עַד־אָנָּה יִנָּאֲצָנִי - עַד מָתִי יֹאמְרוּ עָלַי דְּבָרִים רָעִים.

יג וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי־הָעֲלִיתָ בְּכַחֲךָ אֶת־הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ - הַמִּצְרַיִם שֶׁמִּתּוֹכָם הָעֲלִיתָ אֶת הָעָם הַזֶּה יִשְׁמְעוּ.

יד אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבָּם הָעָם הַזֶּה - אַתָּה ה' נִמָּצָא עִם הָעָם וְעוֹזֵר לוֹ.

יז מִבְּלָתִי יָכֻלֶּת יְהוָה - מִכִּיּוֹן שְׂאִין לָהּ יָכֻלֶּת.

יח אֲרֹךְ אַפִּים - אֵינוֹ מִמָּהֵר לְכַעַס.

רַב־חֶסֶד - מִיֵּטִיב וְעוֹשֶׂה טוֹב.

נִשְׂא עוֹן וּפֶשַׁע - אֵינוֹ סוֹלֵחַ אֶלָּא זוֹכֵר אֶת מַעֲשֵׂה הַחַטָּא כְּדִי לְהַעֲנִישׁ בְּעֵתִיד.

פֶּקֶד עוֹן אָבוֹת עַל־בָּנִים עַל־שְׁלֹשִׁים וְעַל־רִבְעִים - ה' מַעֲנִישׁ אֶת הַצָּאֲצָאִים עַל חַטָּאֵי אָבוֹתֵיהֶם.

יט עוֹן - חַטָּא.

נִשְׁאַתָּה - סִלַּחְתָּ.

כג אִם-יֵרָאוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי
לְאַבְתָּם, וְכָל-מִנְאֲצִי לֹא יִרְאוּהָ.
כד וְעַבְדִּי כָלֵב עֲקֹב הִיָּתָה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ
וַיִּמָּלֵא אַחֲרָי וַהֲבִיאתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
בָּא שָׁמָּה וַזְרַעוּ יוֹרְשֶׁנָּה.
כה וְהַעֲמִלְקִי וְהַכְנַעֲנִי יוֹשֵׁב בְּעַמְּקֵי, מִחֵר פָּנָיו
וַיִּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יַם-סוּף.
כו וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
כז עַד-מָתִי לַעֲדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה
מַלְיָנִים עָלַי, אֶת-תְּלָנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר הִמָּה מַלְיָנִים עָלַי שָׁמַעְתִּי.
כח אָמַר אֱלֹהִים: חִי-אֲנִי נָאִם-יְהוָה אִם-לֹא
בְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּם בְּאָזְנִי, כֵּן אֶעֱשֶׂה לָכֶם.
כט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פִגְרֵיכֶם וְכָל-פְּקֻדֵיכֶם
לְכָל-מַסְפְּרָכֶם מִבֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה וּמַעְלָה,
אֲשֶׁר הִלִּינְתֶּם עָלַי.
ל אִם-אַתֶּם תִּבְּאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי
אֶת-יָדִי לְשַׁכֵּן אֹתְכֶם בָּהּ, כִּי אִם-כָּלֵב
בֶּן-יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן.
לא וְטַפְכֶּם אֲשֶׁר אָמַרְתֶּם לְבֹז יִהְיֶה, וַהֲבִיאתִי
אֹתָם וַיִּדְּעוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ.
לב וּפִגְרֵיכֶם אַתֶּם, יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה.
לג וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רַעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה
וְנִשְׂאוּ אֶת-זִנּוּתֵיכֶם, עַד-תֶּם פִּגְרֵיכֶם
בַּמִּדְבָּר.
לד בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר-תָּרַתֶּם אֶת-הָאָרֶץ
אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה תִּשְׂאוּ
אֶת-עֹנֹתֵיכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה, וַיִּדְּעֹתֶם
אֶת-תְּנוּאַתִּי.

כג וְכָל-מִנְאֲצִי - כָּל הַמְדַּבְּרִים עָלַי דְּבָרִים רָעִים.

כה מִחֵר פָּנָיו וַיִּסְעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר - ה' מְשַׁנָּה אֶת כּוּוֹן
הַהֲלִיכָה בַּמִּדְבָּר.

כז מַלְיָנִים - מְתַלּוֹנְנִים.

כח חִי-אֲנִי נָאִם-יְהוָה - שְׂבוּעָה שֶׁל אֱלֹהִים.

כט פִּגְרֵיכֶם - גּוֹפוֹת הַמֵּתִים.

לה אֲנִי יְהוָה דְּבַרְתִּי אִם־לֹא זֹאת אֶעֱשֶׂה
לְכָל־הָעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת הַנוֹעְדִים עָלַי,
בַּמְדָּבָר הַזֶּה יִתְּמוּ וְשָׁם יָמָתוּ.
לו וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה לְתוֹר
אֶת־הָאָרֶץ, וַיָּשָׁבוּ וַיְלִינוּ עָלָיו אֶת־כָּל־
הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ.
לז וַיָּמָתוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת־הָאָרֶץ רָעָה,
בַּמִּגְפָּה לִפְנֵי יְהוָה.
לח וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נוּן וְכָל־בְּנֵי־יִפְנָה, חָיו
מִן־הָאֲנָשִׁים הָהֵם הַהֹלְכִים לְתוֹר
אֶת־הָאָרֶץ.
לט וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּתְּאֲבְלוּ הָעָם מְאֹד.
מ וַיִּשְׁכְּמוּ בִבְקָר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הָהָר
לֵאמֹר: הִנֵּנוּ וַעֲלִינוּ אֶל־הַמָּקוֹם
אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה כִּי חָטֵאנוּ.
מא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: לָמָּה זֶה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־
פִּי יְהוָה, וְהוּא לֹא תִצְלַח.
מב אַל־תַּעֲלוּ כִּי אֵין יְהוָה בְּקִרְבְּכֶם, וְלֹא
תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אִיְבֵיכֶם.
מג כִּי הָעֲמָלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי שָׁם לִפְנֵיכֶם
וְנִפְלֹתֶם בַּחֲרֹב, כִּי־עַל־כֵּן שִׁבְתֶּם מֵאַחֲרֵי
יְהוָה וְלֹא־יִהְיֶה יְהוָה עִמָּכֶם.
מד וַיַּעֲפֹלוּ לַעֲלוֹת אֶל־רֹאשׁ הָהָר וְאֶרֶץ
בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה לֹא־מָשׁוּ מִקְרֹב
הַמַּחֲנֶה.
מה וַיֵּרֶד הָעֲמָלָקִי וְהַכְּנַעֲנִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא,
וַיִּכּוּם וַיִּכְתּוּם עַד־הַחֲרָמָה.

לה יִתְּמוּ - יְסִימוּ אֶת חַיֵּיהֶם, יָמוּתוּ.

לז הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דְבַת־הָאָרֶץ - הַמְרַגְלִים שֶׁדִּבְּרוּ
רָעָה עַל אֶרֶץ כְּנָעַן.

לח חָיו - נִשְׁאָרוּ בַּחַיִּים מִתּוֹךְ קְבוּצַת הַמְרַגְלִים.

מִפְסוּק מ עַד סוֹף הַסֵּפֶר מְסֻפָּר:
קְבוּצַת אֲנָשִׁים סָרְכָה לְקַבֵּל אֶת הָעֲנָשׁ וְנִסְתָּה
לְצַאת לְכַבֵּשׁ אֶת הָאָרֶץ. הָעֲמָלָקִים וְהַכְּנַעֲנִים הָרְגוּ
אוֹתָם.

מא עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה - לֹא שׁוֹמְעִים בְּקוֹל ה'.

מב תִּנָּגְפוּ - תִּנְצְחוּ וְתָמוּתוּ בַּמִּלְחָמָה.

מג וְנִפְלֹתֶם בַּחֲרֹב - תָּמוּתוּ.

מד וַיַּעֲפֹלוּ - טָפְסוּ.

לֹא־מָשׁוּ מִקְרֹב הַמַּחֲנֶה - לֹא עָזְבוּ אֶת הַמַּחֲנֶה.

מה חֲרָמָה - הַשְׁמָדָה.

כניסת בני ישראל לכנען נדחתה בארבעים שנה

קראו מפסוק א עד פסוק י

בפסוק א כתוב

ותשא כל העדה ויתנו את קולם
ויבכו העם בלילה ההוא

1. א. מי הם "כל העדה"?
ב. העתיקו את המשפט המלמד שהם בכו בקול רם.
ג. לאיזה לילה מתכוון המספר?
2. א. על מה התלוננו כל העדה?
ב. במה שונה תלונה זו מתלונות קודמות של העם?
3. א. במה מזכירה דרישתו של העם ממושה בפרקנו את דרישתם באשר
צבא פרעה רדף אחרי בני ישראל? ענו לאחר שתעינו בספר שמות
פרק יד פסוק יג.
ב. מה אפשר ללמד על העם מדרישתו?
4. א. באילו טעונוים נסו יהושע וכלב לשכנע את העם ביכלתו לכבש את
הארץ? תוכלו להשתמש במשפטים מהכתוב.
ב. ממה הזהירו יהושע וכלב את העם?
ג. כיצד הגיב העם על דברי יהושע וכלב?

5. הַתְּבוּנָנוּ בְּאִיּוֹר. מִיָּנֹה אֶת הַמְּשֻׁפָּטִים שֶׁבְּאִיּוֹר לְשִׁיתִי קְבוּצוֹת. תָּנֹה שֵׁם לְכָל קְבוּצָה.

מֹשֶׁה מִתְחַנֵּן בְּפָנָיו ה' שְׂיִסְלַח לָעָם

קִרְאוּ מִפְּסוּק יֵא עַד פְּסוּק לט וְהִתְבּוֹנְנוּ בָּאִיּוֹר.

1. מָה הַצִּיעַ אֱלֹהִים לְמֹשֶׁה?

2. אִיךְ נִסָּה מֹשֶׁה לְשַׁכְנֶעַ אֶת אֱלֹהִים לְסַלֵּחַ לָעָם?

3. למי זה יקרה?

א. ימותו במגפה מיד.

ב. ימותו במהלך הנדודים במדבר.

ג. ינדדו ארבעים שנה במדבר.

4. היש קשר בין החטא שחטאו המרגלים והעם לבין הענש שנענשו?
הסבירו. (פסוק לד)

א. כיצד נסה משה לשכנע את העם לא לצאת למלחמה לכבוש כנען?

ב. איך אפשר לכנות את התנהגות עם ישראל?

ג. האם זכורה לכם התנהגות דומה של העם להתנהגותו במקרה זה?

המורדים נענשו

קראו מפסוק מ עד סוף הפרק

מה הייתה תוצאת הנסיון לכבוש את ההר?

בפרק מספר: מרים, אחות משה, מתה ונקברה. עם ישראל התלונן על מחסור במים. משה ואהרן לא נהגו לפי הוראות ה', ונענשו.

א ויבאו בני-ישראל כל-העדה מדבר-צן בחדש הראשון וישב העם בקדש, ותמת שם מרים ותקבר שם.

ב ולא-היה מים לעדה, ויקהל על-משה ועל-אהרן.

ג וירב העם עם-משה, ויאמרו לאמר: ולו גוענו בגוע אחינו לפני יהוה.

ד ולמה הבאתם את-קהל יהוה אל-המדבר הזה, למות שם אנחנו ובעירנו.

ה ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל-המקום הרע הזה, לא מקום זרע ותאנה וגפן ורמון ומים אין לשתות.

ו ויבא משה ואהרן מפני הקהל אל-פתח אהל מועד ויפלו על-פניהם וירא כבוד-יהוה אליהם.

ז וידבר יהוה אל-משה לאמר:

ח קח את-המטה וקהל את-העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל-הסלע לעיניהם ונתן מימיו, והוצאת להם מים מן-הסלע והשקית את-העדה ואת-בעירם.

ט ויקח משה את-המטה מלפני יהוה בפֶּאֶשׁ צוהו.

ג ולו גוענו בגוע אחינו - הלואי שהיינו מתים כשם שמתו אחינו במדבר.

ד בעירנו - ביהמיתנו.

משה מוציא מים מן הסלע - ציר גוסטב דורה

י וַיִּקְהֲלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן אֶת־הַקָּהָל אֶל־פְּנֵי
הַסֵּלַע, וַיֹּאמְרוּ לָהֶם: שְׁמָעוּ־נָא הַמְּרִים
הַמֶּן־הַסֵּלַע הַזֶּה נוֹצִיא לָכֶם מַיִם.
יא וַיֹּרֶם מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ וַיַּךְ אֶת־הַסֵּלַע
בְּמִטְּהוֹ פַּעַמַּיִם, וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים וַתִּשְׁתַּה
הָעֵדָה וּבָעִירָם.
יב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַל־אַהֲרֹן: יַעַן
לֹא־הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישֵׁנִי לְעֵינֵי בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לָכֵן לֹא תָבִיאוּ אֶת־הַקָּהָל הַזֶּה
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם.
יג הִמָּה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר־רָבוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
אֶת־יְהוָה, וַיִּקְדָּשׁ בָּם.
יד וַיִּשְׁלַח מֹשֶׁה מַלְאָכִים מִקֹּדֶשׁ אֶל־מֶלֶךְ
אֲדוֹם: כֹּה אָמַר אַחִיךָ יִשְׂרָאֵל אַתָּה יָדַעְתָּ
אֶת כָּל־הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצַּאתָנוּ.
טו וַיִּרְדּוּ אֲבֹתֵינוּ מִצְרִימָה וַנָּשָׁב בְּמִצְרַיִם
יָמִים רַבִּים, וַיִּרְעוּ לָנוּ מִצְרַיִם וּלְאֲבֹתֵינוּ.
טז וַנִּצְעַק אֶל־יְהוָה וַיִּשְׁמָע קֹלָנוּ וַיִּשְׁלַח
מַלְאָךְ וַיֵּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם וְהִנֵּה אֲנִי
בְּקֹדֶשׁ עִיר קָצָה גְּבוּלָךְ.
יז נַעֲבְרָה־נָא בָּאֲרָצְךָ, לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶךָ
וּבְכָרֶם וְלֹא נִשְׁתָּה מִי בְּאֵר, דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ
נִלְךָ לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ עַד אֲשֶׁר־
נַעֲבֹר גְּבוּלָךְ.
יח וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲדוֹם: לֹא תַעֲבֹר בִּי, פֶּן־
בַּחֲרֹב אֵצֶא לִקְרָאתְךָ.
יט וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל: בְּמִסְלָה נַעֲלֶה
וְאִם־מִימֶיךָ נִשְׁתָּה אֲנִי וּמִקְנִי וְנָתַתִּי
מִכָּרֶם, רַק אִין־דָּבָר בְּרִגְלֵי אַעֲבֹרָה.
כ וַיֹּאמֶר: לֹא תַעֲבֹר. וַיֵּצֵא אֲדוֹם לִקְרָאתוֹ
בָּעָם כָּבֵד וּבִיד חֲזָקָה.

י המְרִים - מְמַרִּים אֶת פִּי ה'. לֹא שׁוֹמְעִים בְּקוֹל
ה'.

יב יַעַן - בְּגִלְל.

לָכֵן - מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נִעְנָשִׁים. לֹא בְּרֹר מֶה בְּדִיוֹק
הָיָה חֲטָאָם. יֵשׁ עַל כָּךְ פְּרוּשִׁים שׁוֹנִים. לְדַגְמָה:
מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נִצְטְווּ רַק לְדַבֵּר אֶל הַסֵּלַע, וְאֵלּוּ
מֹשֶׁה הִכָּה בַּסֵּלַע.

מִפָּסוּק יד עַד סוּף הַפָּרָק מְסַפֵּר: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּבֵר
הִגִּיעוּ לַעֲבֹר הַיַּרְדֵּן הַמְּזֻרְחִי, לְגַבּוֹל אֲדוֹם.
מֹשֶׁה בִּקֵּשׁ מִמֶּלֶךְ אֲדוֹם שִׁיתֵּן לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹר
בְּתוֹךְ אֲרָצוֹ. מֶלֶךְ אֲדוֹם לֹא הִסְכִּים וְהִתְכַּוֵּן לְצַאת
לְמִלְחָמָה בְּיִשְׂרָאֵל. כְּדִי לֹא לְהִלָּחֵם, פָּנּוּ בְנֵי
יִשְׂרָאֵל לָלֶכֶת בְּדֶרֶךְ אַחֲרֵת. בַּהֹר הָהָר מֵת אַהֲרֹן.
תַּפְקִיד הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עָבַר לְאַלְעָזָר, בְּנוֹ.

יד מַלְאָכִים - שְׁלִיחִים.

הַתְּלָאָה אֲשֶׁר מִצַּאתָנוּ - הַקְּשִׁיִּים וְהָאֲסוּנוֹת
שֶׁקָּרְוָה לָנוּ.

יז נַעֲבְרָה־נָא - הִרְשָׁה לָנוּ לַעֲבֹר בְּבִקְשָׁה.

דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ - דֶּרֶךְ רְאִשִּׁית.

לֹא נִטָּה יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ - לֹא נִכְנָס לְשָׂדוֹת
וּלְכַרְמִים שֶׁבְּצִדֵי דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ, וְלֹא נִגְרַם לָכֶם
שׁוֹם נֶזֶק.

יט בְּמִסְלָה - בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ הַסְּלִילָה.

בְּיָמֵינוּ קוֹרְאִים לְפָסִי הִרְכַּבְתָּ מִסְלָה.

רַק אִין־דָּבָר - אִין דָּבָר רַע, אִין לָכֶם מֶה לְפַחֵד.

כא וַיִּמָּאֵן אֲדֹם נָתַן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֶבֶר בְּגָבְלוֹ
וַיֵּט יִשְׂרָאֵל מֵעָלָיו.

כב וַיִּסְעוּ מִקֶּדֶשׁ, וַיָּבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל כָּל־
הָעֵדָה הַר הָהָר.

כג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן בְּהַר
הָהָר, עַל־גִּבּוֹל אֶרֶץ־אֲדֹם לֵאמֹר:

כד יֵאָסֹף אַהֲרֹן אֶל־עַמּוּי כִּי לֹא יָבֹא אֶל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל, עַל
אֲשֶׁר־מְרִיתֶם אֶת־פִּי לְמִי מְרִיבָה.

כה קַח אֶת־אַהֲרֹן וְאֶת־אַלְעָזָר בְּנוֹ, וְהַעֲלֵ
אֹתָם הַר הָהָר.

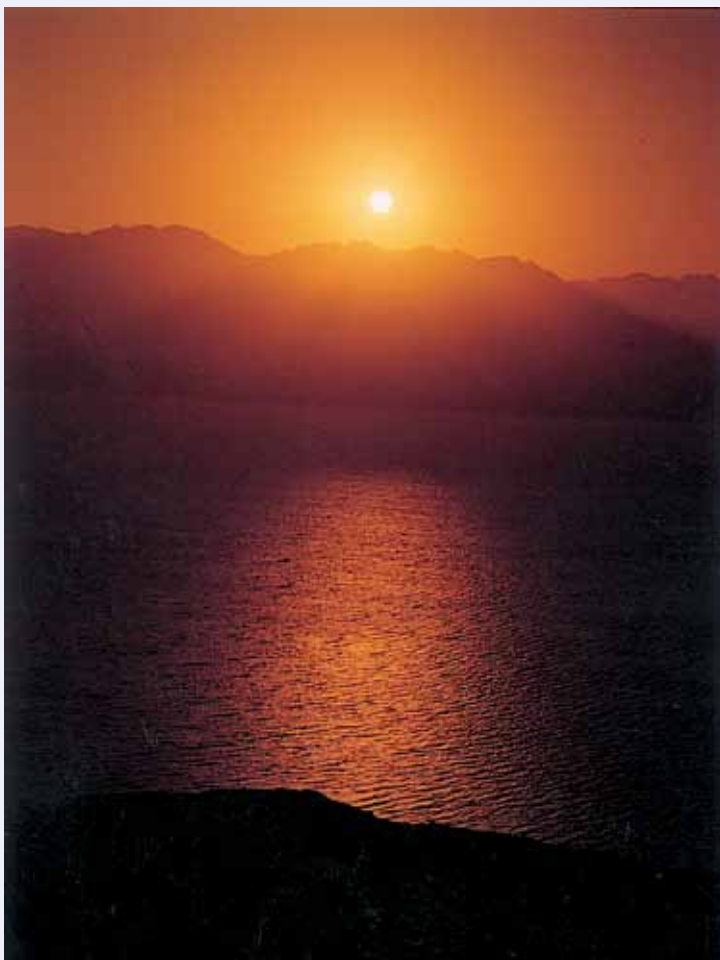
כו וְהִפָּשַׁט אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וְהִלְבַּשְׁתָּם
אֶת־אַלְעָזָר בְּנוֹ, וְאַהֲרֹן יֵאָסֹף וּמָת שָׁם.
כז וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה, וַיַּעֲלוּ אֶל־
הַר הָהָר לְעִינֵי כָל־הָעֵדָה.

כח וַיִּפָּשַׁט מֹשֶׁה אֶת־אַהֲרֹן אֶת־בְּגָדָיו וַיִּלְבַּשׁ
אֹתָם אֶת־אַלְעָזָר בְּנוֹ וַיָּמָת אַהֲרֹן שָׁם.
בְּרֹאשׁ הָהָר, וַיִּרֶד מֹשֶׁה וְאַלְעָזָר מִן־הָהָר.

כט וַיֵּרְאוּ כָל־הָעֵדָה כִּי גֹעַ אַהֲרֹן, וַיִּכְּבוּ
אֶת־אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל.

כ בַּעַם כָּבֵד וּכְבִיד חֲזָקָה - בַּצָּבָא גָדוֹל וְחֲזָקָה.

כד יֵאָסֹף אַהֲרֹן אֶל־עַמּוּי - יָמוּת.
מְרִיתֶם אֶת־פִּי - לֹא שָׁמַעְתֶּם בְּקוֹלִי.

שְׁקִיעָה בְּהַרֵי אֲדֹם

עָבְרוּ שְׁלוֹשִׁים וְתֵשַׁע שָׁנִים שֶׁל נְדוּדִים בַּמִּדְבָּר. דֹּר יוֹצְאֵי מִצְרַיִם מֵת. מִתְחִילָה שְׁנַת הָאַרְבָּעִים, הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹנָה לִפְנֵי הַכְּנִיסָה לְכַנְעַן.

קְרָאוּ מִפְסוּק א עַד פְּסוּק יג

אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה נִעְנְשׁוּ.

1. כְּתַבּוּ בְּקֶצֶרָה בְּסַעֲיָפִים מָה קָרָה בַּמִּדְבָּר צִין.
2. בְּפִסּוּק י פּוֹנֶה מֹשֶׁה אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאוֹמֵר: "שְׁמְעוּ נָא הַמְּרִים". מוֹרִים פְּרוֹשׁוּ מוֹרְדִים. מִדּוּעַ מְכַנֶּה מֹשֶׁה אֶת הָעָם מוֹרְדִים?
3. א. מָה הָיָה חֲטָאָם שֶׁל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן?
ב. בַּמָּה נִעְנְשׁוּ?
4. א. גִּלְעָד שָׂאֵל: אֲנִי בְּאַמַּת לֹא מִבֵּין מִדּוּעַ אֱלֹהִים לֹא סָלַח לְמֹשֶׁה וְלְאַהֲרֹן. עֲנֵנוּ לְגִלְעָד.
ב. מָה יְכוּלִים מְנַהִיגִים בְּיָמֵינוּ לְלַמֵּד מִכֶּךָ שְׁמִשָּׁה וְאַהֲרֹן נִעְנְשׁוּ?

מְנַהִיגִים צְרִיכִים לִשְׁמֹשׁ
בְּהַתְנַהֲגוּתָם מוֹפֵת וְדוֹגְמָה
לָעָם. לָכֵן בְּתוֹרָה מְנַהִיגִים
נִעְנָשִׁים בְּחוֹמְרָה.

בֵּין מֹשֶׁה לְבֵין מֶלֶךְ אֲדוֹם הַתְּנַהֵל מִשָּׂא וּמֵתָן

קְרָאוּ מִפְסוּק יד עַד פְּסוּק כח

1. הֶעֱתִיקוּ וְהִשְׁלִימוּ אֶת הַמִּכְתָּבִים לְפִי הַמִּסְפָּר בַּפֶּרֶק.

אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם מֵאֵת מֹשֶׁה

בְּיָדַי שְׁמַעְתָּ מָה קָרָה לָנוּ בְּ

אֲנִי מִבְקֵשׁ

אֲנִי מִבְטִיחַ

1. אֲפֹשֶׁר לִשְׂאוֹל:
א. כֹּאשֶׁר הִגִּיעַ לְגִבּוֹל
אֲדוֹם, לְמָה לֹא הִמְשִׁיךְ
מֹשֶׁה לְהוֹבִיל אֶת הָעָם
לְכַנְעַן?
חֲשׁוֹב שֶׁהַתְלַמִּידִים יִבְיִנוּ,
שֶׁבְּגִבּוֹל אֲדוֹם הָיוּ מִבְּצָרִים
וְחוֹמוֹת, וְאֲפֹשֶׁר הָיָה לְעִבּוֹר
דֶּרֶךְ אֶרֶץ אֲדוֹם רַק בְּרִשּׁוֹת
הַמֶּלֶךְ.
ב. לְמָה סִירַב מֶלֶךְ אֲדוֹם?
יֵשׁ לְהַנִּיחַ שְׁחָשׁ, שְׁמָא עִם
הַנּוֹדֵד שְׁנִים רַבּוֹת בַּמִּדְבָּר
מִחֲפֹז לוֹ אֶרֶץ לְהִתְיַשֵּׁב
בָּהּ, וְעַל כֵּן הוּא עֹלֹל
לְהִתְיַשֵּׁב בְּאַרְצוֹ.
יִיתְכֵן גַּם שְׁחָשׁ מִזַּעֲמָם
שֶׁל הָעַמִּים הַשְׁכָּנִים, אִם
יִיתֵן לְיִשְׂרָאֵל לְעִבּוֹר בְּאַרְצוֹ.

אֶל מֹשֶׁה מֵאֵת מֶלֶךְ אֲדוֹם

אֲנִי מְסֻרֵּב לְהַעֲנוֹת לְבִקְשָׁתְךָ. לֹא אֶסְכֵּים שְׁ
אִם תַּעֲזֹז לְהַמְרוֹת אֶת פִּי

אֶל מֶלֶךְ אֲדוֹם מֵאֵת מֹשֶׁה

אֲנִי חוֹזֵר וּמִבְטִיחַ
אֲנִי מִבְטִיחַ הַבְּטָחָה חֲדָשָׁה

אֶל מֹשֶׁה מֵאֵת מֶלֶךְ אֲדוֹם

תְּשׁוּבָתִי הִיא

2. בַּפְּסוּק יִז כְּתוּב:

נִעְבְּרָה נָא בְּאַרְצְךָ, לֹא נַעֲבֹר בְּשָׂדֶה וּבְכָרֶם
וְלֹא נִשְׁתֶּה מִי בָּאֵר, דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ נִלְךָ,
לֹא נָטָה יָמִין וּשְׂמֹאל עַד אֲשֶׁר-נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ.

3. הַשְׁלִימוּ בַּמַּחְבֵּרֶת מֵתוֹךְ הַפְּסוּק:

- א. מֹשֶׁה פָּנָה בְּנִימוּס. אֲפָשׁוּר לִרְאוֹת זֹאת עַל פִּי הַמֶּלֶךְ...
- ב. מֹשֶׁה מִבְטִיחַ שְׁיִלְכוּ רַק בְּדֶרֶךְ הָרְאשִׁית.
- ג. מֹשֶׁה מִבְטִיחַ לֹא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּמִי בָּאוֹרוֹת שֶׁהָאֲדוֹמִים חָפְרוּ.

4. בָּמָה דּוֹמָה הַבִּקְשָׁה הַשְּׁנִיָּה שֶׁל מֹשֶׁה לַבִּקְשָׁה הָרִאשׁוֹנָה?
מָה הַהֶבְדֵּל בֵּין הַבִּקְשָׁה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁל מֹשֶׁה לְבֵין הַבִּקְשָׁה הַשְּׁנִיָּה?

5. שִׁעְרוּ: מִדּוּעַ לֹא הֶסְכֵּם מֶלֶךְ אֲדוֹם לַבִּקְשָׁת מֹשֶׁה?

6. אִילוּ נִמּוּקִים הָיוּ לְמֹשֶׁה כְּשֶׁהֶחְלִיט לוֹתֵר וְלֹא לְהִלָּחֵם?

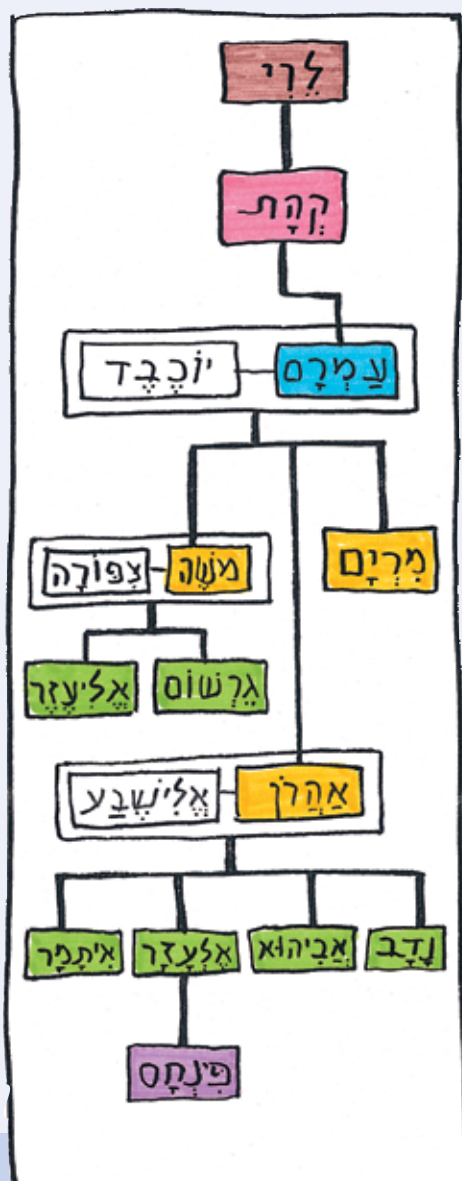
7. הֲאִם אַתֶּם יוֹדְעִים עַל מִשָּׂא וּמִתֵּן בֵּין מַדִּינוֹת הַמִּתְקִים בְּיָמֵינוּ? כְּתֹבוּ.

4.
משה פנה פנה פעמיים. מדוע
חשב שבפעם השנייה ייענה
מלך אדום לבקשתו?
התלמידים ישימו לב,
שבפעם השנייה משה
מבקש פחות:
לעבור לא בדרך המלך,
אלא בדרך הררית:
"במסילה נעלה". בפעם
השנייה משה גם מציע
תשלום תמורת שימוש
במים.

תפקיד הכהן הגדול עבר מאהרן לאלעזר בנו

קראו מפסוק כב עד סוף הפרק

1. השלימו במחברת את המשפטים:
 - א. על פי צו מה', משה, אהרן ואלעזר עולים ל:
 - ב. משה הפשיט את אהרן מבגדי הכהן הגדול והלבישם על:
 - ג. אהרן מת במקום הנקרא:
 - ד. בני ישראל התאבלו על אהרן במשך _____ ימים.
2. בחרו אחת משתי המשימות הבאות:
 - א. אפשר לשער שבלוית אהרן ספרו לו אנשים רבים. הם ספרו על חיי האיש, על מעשיו למען העם ולמען משה ועל תכונותיו הטובות. שיערו וכתבו את דבריהם.
 - ב. משה מספיד את אחיו אהרן – כתבו.

עץ המשפחה של משה ואהרן

בתורה כתוב: "ויבכו את אהרן שלשים יום כל בית ישראל".
שאלו חכמים: במה זכה אהרן שכל בית ישראל יתאבלו עליו שלשים יום?
אחד החכמים ספר על כך:
אהרן לא אמר לאיש מימיו: "חטאת", ולאשה לא אמר: "חטאת".
אהרן היה רודף שלום והחזיר רבים לדרך הישר.
כיצד?

היה אהרן מהלך בדרך ופוגש אדם רשע, היה מברכו לשלום.
למחרת בקש הרשע לעבר עברה.
חשב הרשע לעצמו:
אוי לי! איך אוכל? אם אפגוש את אהרן שברכני בשלום, הרי אתביש מפניו.
ונמצא אותו אדם מונע את עצמו מן העברה בזכות אהרן.
ומקרה אחר:
שני בני אדם עשו מריבה זה עם זה. הלך אהרן אצל אחד מהם ואמר: בני,
ראה, חברך מצטער צער רב על המריבה. הוא תולש שער, אינו מוצא
מנוחה לעצמו ואומר: אני הוא האשם במריבה.
היה אהרן יושב עמו, עד שחלף כעסו. אחר היה אהרן הולך אצל חברו ואומר
לו אותם דברים. כשנפגשו בעלי המריבה, חבקו ונשקו זה לזה. לכן אמרו על
אהרן:
היה אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין אדם לחברו.
לכן כתוב בתורה: "ויבכו את אהרן... כל בית ישראל".

כא וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל מַלְאָכִים אֶל־סִיחֹן מֶלֶךְ־
הָאֱמֹרִי לֵאמֹר:

כב אֶעֱבְרָה בְּאַרְצְךָ, לֹא נָטָה בְּשָׁדָה וּבְכָרֶם,
לֹא נִשְׁתָּה מִי בָּאֵר, בְּדֶרֶךְ הַמֶּלֶךְ נֵלֶךְ עַד
אֲשֶׁר־נַעֲבֹר גְּבֻלְךָ.

כג וְלֹא־נָתַן סִיחֹן אֶת־יִשְׂרָאֵל עֹבֵר בְּגְבֻלוֹ.
וַיֹּאסֶף סִיחֹן אֶת־כָּל־עַמּוֹ וַיֵּצֵא לְקִרְאָת
יִשְׂרָאֵל הַמִּדְבָּרָה וַיָּבֹא יְהִצָּה, וַיִּלָּחֶם
בְּיִשְׂרָאֵל.

כד וַיִּכְהוּ יִשְׂרָאֵל לְפִי־חָרֶב, וַיִּירֹשׁ אֶת־אַרְצוֹ
מֵאֲרֹנֶן עַד־יִבֶּק עַד־בְּנֵי עַמּוֹן כִּי עַז גְּבוּל
בְּנֵי עַמּוֹן.

כה וַיִּקַּח יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הָעָרִים הָאֵלֶּה,
וַיָּשֶׁב יִשְׂרָאֵל בְּכָל־עָרֵי הָאֱמֹרִי בְּחֶשְׁבוֹן
וּבְכָל־בְּנֵיתֶיהָ.

מפסוק כא עד סוף הפרק מספר:

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִתְקַרְבוּ לְאַרְצוֹ שֶׁל סִיחֹן מֶלֶךְ
הָאֱמֹרִי. סִיחֹן סָרַב לָתֵת לָהֶם רְשׁוּת לַעֲבֹר
בְּאַרְצוֹ. הוּא נִלָּחֵם בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל נִצְחוּ בַּמִּלְחָמָה
וְכָבְשׁוּ אֶת אֶרְצוֹ.

כד וַיִּירֹשׁ אֶת־אַרְצוֹ מֵאֲרֹנֶן עַד־יִבֶּק - עַם יִשְׂרָאֵל
כָּבַשׁ אֶת אֶרְצוֹ מִנַּחַל אֲרֹנֶן עַד נַחַל יִבֶּק
שְׂבַצְפוֹן.

כה וּבְכָל־בְּנֵיתֶיהָ - וּבְכָל הַיְּשׁוּבִים שְׂמֹסְבִיב לְעִיר
חֶשְׁבוֹן.

בתצלום: מטיילים על חרבות תל חיספאן, היא חֶשְׁבוֹן העתיקה.

בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְשׁוּ חִלְקִים שֶׁל עֵבֶר הַיַּרְדֵּן הַמְזָרְחִי

קְרָאוּ מִפְסוּק א עַד פְּסוּק יג

1. כְּתִבוּ אֶת שֵׁם הַמֶּלֶךְ הַנִּזְכָּר בַּפֶּרֶק.
2. לְמִי קָרָה הַדְּבָר?
 - א. הַכּוֹהֵן וְכָבְשׁוּ אֶת אֶרְצוֹ.
 - ב. הַפָּסִידוּ בַּמִּלְחָמָה אֶת אֶרְצָם.
3. בְּמָה דּוֹמָה בִּקְשַׁת מֹשֶׁה מֵהָאֱמֹרִי לְבִקְשַׁתוֹ מֵאֲדוֹם?
4. בְּמָה שׁוֹנָה תְּגוּבַתּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה בַּמִּקְרָה אֲדוֹם מִתְּגוּבַתּוֹ בַּמִּקְרָה הָאֱמֹרִי?
5. הֶעֱתִיקוּ רַק הַשְּׁעָרוֹת שְׂאֵתָם מִסְכֵּימִים אֶתֶּן.

סִיחּוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי לֹא הִסְפִּים לְהַרְשׁוֹת לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹר בְּאֶרְצוֹ כִּי:

 - לֹא הָאֱמִין שִׁיקִּימוּ אֶת הַבְּטָחוֹתֵיהֶם.
 - חָשַׁב שֶׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל יִסּוּגוּ כִּמוֹ שֶׁנִּסּוּגוּ מֵאֲדוֹם.
 - חָשַׁב שֶׁלֹּא יַעֲזֹז לְהִלָּחֵם בּוֹ.
 - הוּא לֹא הִרְשָׁה לְאַף אֶחָד אַחֵר, וְגַם לָהֶם לֹא הִרְשָׁה.
6. הֶעֱתִיקוּ רַק הַשְּׁעָרוֹת שְׂאֵתָם מִסְכֵּימִים אֶתֶּן.

הַנִּצָּחֹן עַל סִיחּוֹן הָיָה חָשׁוּב כִּי:

 - חִזַּק אֶת בְּטָחוֹנָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּכוֹחָם.
 - חִזַּק אֶת אֱמוּנָתָם בִּה'.
 - גָּרַם לָעַם שִׂמְחָה וּמִצָּב רֹיחַ טוֹב.
 - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ יוֹכְלוֹ לְהִתְיָשֵׁב בְּאֶרְצוֹ שֶׁל סִיחּוֹן הָאֱמֹרִי.
 - בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רָאוּ בְּאֶרְצוֹ חֵלֶק מֵאֶרֶץ כְּנָעַן שֶׁהַבְּטָחָה לָהֶם.

מפסוק א עד פסוק כ מספר:

בני ישראל הגיעו לגבול ארץ מואב. בלק בן צפור, מלך מואב, פחד מבני ישראל. הוא שלח לקרא לבלעם בן בעור מארם נהרים, שיבוא לקלל את בני ישראל. תחלה צוה ה' על בלעם שלא יסכים להזמנה, והוא אכן סרב. אחר כך הזהיר ה' את בלעם שאם יענה להזמנה, יהיה עליו לומר רק מה שה' יצוה אותו.

ג ויגר - פחד.

ויקץ - מאסו בחייהם.

ד ילחכו - יאכלו את כל תבואת ארץ מואב.

כלחך השור את ירק השדה - כמו שהשור אוכל את כל הצומח בשדה.

ה הנה כסה את-עין הארץ - מספרו רב. נראה שהוא מכסה את כל הארץ.

ו ארה-לי - קלל בשמי. "ארור" היא מלה נרדפת למקלל.

ואשר תאר יואר - ומי שתקלל יהיה מקלל.

■ א ויסעו בני ישראל, ויחנו בערבות מואב מעבר לירדן ירחו.

ב וירא בלק בן-צפור, את כל-אשר-עשה ישראל לאמרי.

ג ויגר מואב מפני העם מאד כי רב-הוא, ויקץ מואב מפני בני ישראל.

ד ויאמר מואב אל-זקני מדין: עתה ילחכו הקהל את-כל-סביבתינו כלחך השור את ירק השדה. ובלק בן-צפור מלך למואב בעת ההוא.

ה וישלח מלאכים אל-בלעם בן-בעור פתורה אשר על-הנהר ארץ בני-עמו לקרא-לו, לאמר: הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את-עין הארץ והוא ישב ממלי.

ו ועתה לכה-נא ארה-לי את-העם הזה כיעצום הוא ממני אולי אוכל נכה-בו ואגרשנו מן-הארץ, כי ידעתי את אשר-תברך מברך ואשר תאר יואר.

ז וילכו זקני מואב וזקני מדין וקסמים בידם, ויבאו אל-בלעם וידברו אליו דברי בלק.

ח ויאמר אליהם לינו פה הלילה והשבתי אתכם דבר פאשר ידבר יהוה אלי, וישבו שרי-מואב עם-בלעם.

ט וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל-בָּלְעָם, וַיֹּאמֶר: מִי הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה עִמָּךְ.

י וַיֹּאמֶר בָּלְעָם אֶל-הָאֱלֹהִים: בָּלָק בֶּן-צֹפֹר מֶלֶךְ מוֹאָב שָׁלַח אֵלַי.

יא הִנֵּה הָעָם הֵיכָא מִמְּצָרִים וַיִּכַּס אֶת-עֵין הָאָרֶץ, עָתָה לָכָה קָבָה-לִּי אֹתוֹ אוֹלִי אוֹכַל לְהִלָּחֵם בּוֹ וְגִרְשָׁתִּיו.

יב וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-בָּלְעָם: לֹא תֵלֵךְ עִמָּהֶם, לֹא תֹאדָר אֶת-הָעָם כִּי בָרוּךְ הוּא. יג וַיָּקָם בָּלְעָם בִּבְקָר וַיֹּאמֶר אֶל-שָׂרֵי בָלָק: לָכוּ אֶל-אַרְצְכֶם, כִּי מֵאֵן יְהוָה לְתַתִּי לְהֵלֶךְ עִמָּכֶם.

יד וַיִּקְוֹמוּ שָׂרֵי מוֹאָב וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלָק, וַיֹּאמְרוּ: מֵאֵן בָּלְעָם הֵלֵךְ עִמָּנוּ.

טו וַיֹּסֶף עוֹד בָּלָק, שְׁלַח שָׂרִים רַבִּים וְנִכְבְּדִים מְאֹד.

טז וַיָּבֹאוּ אֶל-בָּלְעָם, וַיֹּאמְרוּ לוֹ: כֹּה אָמַר בָּלָק בֶּן-צֹפֹר אֶל-נָא תִמְנַע מִהֵלֶךְ אֵלַי.

יז כִּי-כִבֵּד אֶכְבְּדְּךָ מְאֹד וְכָל אֲשֶׁר-תֹּאמַר אֵלַי אֶעֱשֶׂה, וּלְכֵה-נָא, קָבָה-לִּי אֶת הָעָם הַזֶּה.

יח וַיַּעַן בָּלְעָם וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדֵי בָלָק: אִם-יִתֶּן-לִּי בָלָק מְלֵא בֵיתוֹ כֶּסֶף וְזָהָב, לֹא אוֹכַל לַעֲבֹד אֶת-פִּי יְהוָה אֱלֹהֵי לַעֲשׂוֹת קִטְנָה אוֹ גְדוֹלָה.

יא לָכָה קָבָה-לִּי אֹתוֹ - לֵךְ תִּקְלָל בְּשִׁבְלִי אֶת עַם יִשְׂרָאֵל.

יג מֵאֵן - לֹא הִסְכֵּימְ, סָרַב.

יט וַעֲתָה שָׁבוּ נָא בָזָה גַם־אֶתֶם הַלַּיְלָה,
וְאִדְעָה מִה־יִסֹּף יִהְיֶה דְבַר עֲמִי.

כ וַיָּבֹא אֱלֹהִים אֶל־בִּלְעָם לַיְלָה וַיֹּאמֶר
לוֹ: אִם־לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לְךָ
אִתָּם, וְאֵךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־אָדַבֵּר אֵלֶיךָ
אֹתוֹ תַעֲשֶׂה.

כא וַיָּקָם בִּלְעָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת־אֲתָנּוֹ וַיֵּלֶךְ
עִם־שָׂרֵי מוֹאָב.

כב וַיַּחֲרֹאֲף אֱלֹהִים כִּי־הוֹלִךְ הוּא, וַיִּתְּצֵב
מִלֶּאךְ יִהְיֶה בַדֶּרֶךְ לְשַׁטֵּן לוֹ, וְהוּא רֹכֵב
עַל־אֲתָנּוֹ וּשְׁנֵי נִעְרָיו עִמּוֹ.

כג וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת־מִלֶּאךְ יִהְיֶה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ
וַחֲרָבוֹ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ, וַתֵּט הָאֲתָנוֹן מִן־
הַדֶּרֶךְ וַתֵּלֶךְ בַּשָּׂדֶה, וַיֵּךְ בִּלְעָם
אֶת־הָאֲתָנוֹן לְהַטֹּתָהּ הַדֶּרֶךְ.

כד וַיַּעֲמֵד מִלֶּאךְ יִהְיֶה בְּמַשְׁעוֹל הַכְּרָמִים,
גָּדַר מִזֶּה וּגְדַר מִזֶּה.

כה וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת־מִלֶּאךְ יִהְיֶה וַתִּלְחֹץ
אֶל־הַקִּיר וַתִּלְחֹץ אֶת־רֹגְלָהּ בִּלְעָם אֶל־
הַקִּיר, וַיִּסֹּף לְהַכֹּתָהּ.

כו וַיּוֹסֶף מִלֶּאךְ־יִהְיֶה עֲבוֹר וַיַּעֲמֵד בְּמָקוֹם
צָר אֲשֶׁר אֵין־דֶּרֶךְ לְנִטּוֹת יָמִין וּשְׂמֹאלוֹ.

כז וַתֵּרָא הָאֲתָנוֹן אֶת־מִלֶּאךְ יִהְיֶה וַתִּרְבֹּץ
תַּחַת בִּלְעָם, וַיַּחֲרֹאֲף בִּלְעָם וַיֵּךְ
אֶת־הָאֲתָנוֹן בַּמַּקֵּל.

מפסוק כא עד סוף הפרק מספר:
בִּלְעָם יֵצֵא רֹכֵב עַל אֲתָנּוֹ אֶל בֶּלֶק מֶלֶךְ מוֹאָב. ה'
כָּעַם עַל כֵּךְ שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל.
בַּדֶּרֶךְ בָּא לְקִרְאָתוֹ מִלֶּאךְ ה'. הָאֲתָנוֹן רָאָתָהּ אֶת
הַמִּלֶּאךְ וַחֲרָבָהּ שְׁלוּפָה בִּידּוֹ, וְנִעְצָרָה. בִּלְעָם כָּעַם
וְהִכָּה אוֹתָהּ. לְכַסּוֹף רָאָה גַם בִּלְעָם אֶת הַמִּלֶּאךְ.
הַמִּלֶּאךְ אָמַר לְבִלְעָם שֶׁעָלִיו לֹמֵר רַק אֶת אֲשֶׁר
יִרְצֶה ה'. בִּלְעָם בָּא אֶל בֶּלֶק וְאָמַר שֶׁיִּדְבֹּר אֶת אֲשֶׁר
יִשִּׁים אֱלֹהִים בְּפִיו.

כג וַתֵּט - זוֹהַ מַדְרֵכָה, סִטְתָּה.

כד מַשְׁעוֹל - מַעְבָּר צָר.

בִּלְעָם רוֹכֵב עַל אֲתָנּוֹ - תְּבִלִּיט אֶבֶן

המלאך מופיע לפני בלעם - ציר גוסטב דורה

כח וַיִּפְתַּח יְהוָה אֶת־פִּי הָאֲתוֹן, וַתֹּאמֶר
לְבָלָעַם: מַה־עָשִׂיתִי לָךְ כִּי הִכִּיתַנִּי זֶה
שָׁלֹשׁ רַגְלִים.

כט וַיֹּאמֶר בָּלָעַם לְאֲתוֹן: כִּי הִתְעַלְלָתָּ בִּי, לוֹ
יִשְׁחָרֵב בְּיָדִי כִּי עָתָה הִרְגַּתִּיךָ.

ל וַתֹּאמֶר הָאֲתוֹן אֶל־בָּלָעַם: הֲלוֹא אָנֹכִי
אֲתָנֶךָ אֲשֶׁר־רָכַבְתָּ עָלַי מֵעוֹדָךְ עַד־הַיּוֹם
הַזֶּה הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי לַעֲשׂוֹת לָךְ כֹּה?
וַיֹּאמֶר: לֹא.

לא וַיַּגֵּל יְהוָה אֶת־עֵינָיו בָּלָעַם וַיֵּרָא
אֶת־מַלְאָךְ יְהוָה נֹצֵב בַּדֶּרֶךְ וַחֲרָבוֹ שְׁלֶפֶה
בְּיָדוֹ, וַיִּקְדּוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לְאַפּוֹ.

לב וַיֹּאמֶר אֵלָיו מַלְאָךְ יְהוָה: עַל־מָה הִכִּיתָ
אֶת־אֲתָנָךְ זֶה שְׁלוֹשׁ רַגְלִים? הִנֵּה אָנֹכִי
יֵצְאתִי לִשְׁטֹן כִּי־יֵרֵט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי.

לג וַתִּרְאֵנִי הָאֲתוֹן וַתֵּט לִפְנֵי זֶה שְׁלֹשׁ
רַגְלִים, אוֹלִי נִטְתָּה מִפְּנֵי כִּי עָתָה
גַּם־אֲתֹכָה הִרְגַּתִּי וְאוֹתָהּ הִחַיִּיתִי.

לד וַיֹּאמֶר בָּלָעַם אֶל־מַלְאָךְ יְהוָה: חֲטָאתִי כִּי
לֹא יָדַעְתִּי כִּי אַתָּה נֹצֵב לְקִרְאתִי בַּדֶּרֶךְ,
וְעָתָה אִם־רַע בְּעֵינֶיךָ אֲשׁוּבָה לִּי.

לה וַיֹּאמֶר מַלְאָךְ יְהוָה אֶל־בָּלָעַם: לָךְ
עַם־הָאֲנָשִׁים, וְאַפֶּס אֶת־הַדָּבָר
אֲשֶׁר־אָדַבְרְתָּ אֵלַיךְ אֹתוֹ תִּדְבֹּר, וַיֵּלֶךְ
בָּלָעַם עִם־שָׂרֵי בָלָק.

כח שְׁלֹשׁ רַגְלִים - שְׁלוֹשׁ פְּעָמִים.

ל הֲהִסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי - הֲאִם הָיִיתִי רְגִילָה לַעֲשׂוֹת כָּךְ?

לא וַיַּגֵּל - פָּקַח אֶת עֵינָיו לִרְאוֹת.

לב יֵרֵט הַדֶּרֶךְ לְנִגְדִי - אַתָּה הוֹלֵךְ בַּדֶּרֶךְ לֹא נִכּוֹנָה,
דֶּרֶךְ עֲקָמָה. בְּיָמֵינוּ, כְּאֲשֶׁר תּוֹקְפִים מְטוֹס אוֹיֵב
וּמְפִילִים אוֹתוֹ, אוֹמְרִים: הִצְלִיחוּ לִירֵט אֶת
הַמְטוֹס.

לה אַפֶּס - אַבָּל.

לו וַיִּשְׁמַע בָּלָק כִּי בא בַּלְעָם, וַיֵּצֵא
לִקְרֹאתוֹ אֶל-עִיר מוֹאָב אֲשֶׁר עַל-גְּבוּל
אֲרָנָן אֲשֶׁר בְּקֶצֶה הַגְּבוּל.

לוז וַיֹּאמֶר בָּלָק אֶל-בַּלְעָם: הֲלֹא שָׁלַח
שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ לִקְרֹא-לְךָ לָמָּה לֹא-
הִלַּכְתָּ אֵלַי, הֲאִמְנָם לֹא אוֹכַל בְּבִדְךָ.

לח וַיֹּאמֶר בַּלְעָם אֶל-בָּלָק: הִנֵּה-בֹאֲתִי
אֵלֶיךָ עַתָּה הֵיכֵל אוֹכַל דְּבַר מְאוֹמָה,
הַדָּבָר אֲשֶׁר יֵשִׁים אֱלֹהִים בְּפִי אֹתוֹ
אֲדַבֵּר.

לט וַיֵּלֶךְ בַּלְעָם עִם-בָּלָק, וַיָּבֹאוּ קְרִית
חֲצוֹת.

מ וַיִּזְבַּח בָּלָק בָּקָר וְצֹאן, וַיִּשְׁלַח לְבַלְעָם
וּלְשָׂרִים אֲשֶׁר אֹתוֹ.

מא וַיְהִי בִּבְקָר וַיִּקַּח בָּלָק אֶת-בַּלְעָם
וַיַּעֲלֵהוּ בְּמֹת בַּעַל, וַיִּרְא מִשֵּׁם קִצֵּה
הָעָם.

בָּלָק זֹבֵחַ

מלך מואב חשש מבני ישראל

קראו מפסוק א עד פסוק כא

1. א. ממה חשש בלק בן צפור, מלך מואב?

ב. כיצד תכנן בלק בן צפור להציל את עמו? מה עשה?

2. בלעם בן בער אינו עברי ובכל זאת הוא נביא אלהים, כלומר אלהים מתגלה אליו ואומר לו כיצד לפעל. מה אפשר ללמד מכך על הקשר של אלהים עם עמים אחרים?

3. א. לאחר פגית המשלחת הראשונה של מלך מואב, בלעם לא היה מוכן לקיים את בקשתו של המלך לקלל את עם ישראל. מדוע?
ב. מדוע הסכים בלעם לבקשה החוזרת מפי המשלחת השנייה ששלח בלק?
ג. באיזה תנאי קבל על עצמו הנביא בלעם את השליחות?

בפסוק כ' כתוב:

וַיֵּבֹא אֱלֹהִים אֶל בִּלְעָם לֵילָה וַיֹּאמֶר לוֹ:
אִם לִקְרָא לְךָ בָּאוּ הָאֲנָשִׁים קוּם לֵךְ אִתָּם,
וְאֵךְ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר אֲדַבֵּר אֵלֶיךָ
אֹתוֹ תַעֲשֶׂה.

4. א. מה צוה ה' את בלעם?

ב. ממה הזהיר ה' את בלעם?

סיפור בלעם הוא סיפור חריג בתורה ומעורר שאלות רבות והרבה קשיים. לעניות דעתנו, אין צורך להיכנס לפרשנויות ולפרטי פרטים. חשוב שהתלמידים יכירו את התוכן. צריך להבהיר, שבעולם הקדום היה מקובל להזמין קוסמים או מכשפים לקלל מתוך אמונה שהקללה

היה נהוג לתת לנביא מתנות על שרות שנתן. במקרה זה על שקילל את ישראל.

בלעם ואתונו יצאו למואב

קראו מפסוק כב עד פסוק לה

1. אלהים החליט לעצב את בלעם בדרך - כיצד נעשה הדבר? (פסוקים כב-כז)
2. שער: אילו רגשות התעוררו אצל בלעם בעקבות מה שקרה לו עם האתון?
3. מדוע רצה אלהים להעניש את בלעם באמצעות האתון? הסבירו.

בלעם נפגש עם בלק במואב

קראו מפסוק לו עד פסוק מא

1. איך אפשר לדעת שבלק נעלב מבלעם על שסרב לבוא בפעם הראשונה? (פסוק לז)
2. כיצד הצטידק בלעם בפני בלק?
3. כיצד בלק חולק כבוד לבלעם? (פסוקים לו, מ)

סוף דבר

בלעם עלה על במת בית הבעל והשקיף מסביב על עם ישראל.
במקום לקלל את ישראל הוא ברוך את ישראל בברכה:
"מה טבו אהליך יעקב משכנתיך ישראל"

4. במה שונה סוף הספור מתקנות בלק?

2, 3. יש להניח שבלעם הרגיש את עצמו מושפל שהאתון ראתה את מה שהוא לא ראה. הוא הבין שאינו יכול לרצות גם את בלק המבקש שיקלל את ישראל וגם את אלהים שאמרו לו במפורש: לא תאר את העם כי ברוך הוא (פסוק יב).

במשפט: "מה טובו אוהליך יעקב" מתחילה תפילת שחרית. לפי רב עמרם גאון נהוג לאומרה מיד בכניסה.

בני שבט ראובן וגד בקשו להשאיר בעבר הירדן המזרחי

אחרי שהתלמידים למדו על
כיבוש עבר הירדן המזרחי,
יש להניח שיתעניינו לדעת
אם השבטים התנחלו שם.

בעזרת התוכן גִּדְעו
התלמידים, שלא כל
השבטים התנחלו בעבר

פרק לב אינו בתכנית הלימודים. קראו את תכנו:

לאחר שבני ישראל כבשו שטחים בעבר הירדן המזרחי, בקשו בני שבט
ראובן ושבט גד ממשה, שירשה להם להתנחל באותם אזורים, כי היו בהם
שטחי מרעה למקנה הרב של שבטי גד וראובן.
משה חשב שבני שבט ראובן ושבט גד רוצים להשתמש מהמלחמה
לכבוש ארץ כנען.

הם הבטיחו שיש בכונתם להשתתף במלחמה על כבוש ארץ כנען.
הם מתכננים להשאיר בעבר הירדן המזרחי את נשיהם, את ילדיהם
ואת צאנם, ורק כאשר תגמר המלחמה בארץ כנען, ישובו אל נחלותיהם
שמעבר לירדן.

משה הסכים לתת להם את עבר הירדן המזרחי, בתנאי שישתתפו תחלה
בכבוש הארץ, כמו שהבטיחו.
בני גד וראובן קבלו על עצמם
את התנאי.
כעבר זמן התישב בעבר הירדן
המזרחי גם חצי שבט מנשה.

הספר החמישי והאחרון בחמשת חמשי תורה
נקרא דברים על פי המלה השניה בפרק א
בפסוק א.

בספר דברים כתובים רבים מן המצוות
והחקים שכתובים בספרים הקודמים.
בספר דברים כתובים דברי משה אל כל העם,
שנאמרו בשנה הארבעים ליציאת בני ישראל
ממצרים, וכן הדברים האחרונים שדבר אל
העם לפני מותו.

ספר דברים

- א אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-
ישראל בעבר הירדן במדבר בערבה מול
סוף בין-פארן ובין-תפל ולבן וחרצת
ודי זהב.
- ב אחד עשר יום מחרב דרך הר-שעיר עד
קדש ברנע.
- ג ויהי בארבעים שנה, בעשתי-עשר חדש
באחד לחדש, דבר משה אל-בני ישראל
כל אשר צוה יהוה אתו אלהם.
- ד אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי אשר
יושב בחשבון, ואת עוג מלך הבשן
אשר-יושב בעשתרת באדרעי.
- ה בעבר הירדן בארץ מואב, הואיל משה
ביאר את-התורה הזאת לאמר:
יהוה אליהנו דבר אלינו בחרב לאמר,
רב-לכם שבת בהר הזה.
- ו פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל-
כל-שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב
ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד-
הנהר הגדל נהר-פרת.
- ז ראה נתתי לפניכם את-הארץ, באו ורשו
את-הארץ אשר נשבע יהוה לאבותיכם
לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם
ולזרעם אחריהם.
- ט ואמר אלכם בעת ההוא לאמר: לא-
אוכל לבדי שאת אתכם.
- י יהוה אליהם הרבה אתכם, והנכם היום
ככוכבי השמים לרב.

בפרק א מספר: משה דבר אל העם. בדבריו הוא
הזכיר להם את המאורות החשובים שקרו להם,
משום שחלק גדול מהעם מת במדבר, ולא הכיר
את כל מה שקרה. משה היה מענין שבני ישראל
יבינו מכך שעליהם להאמין בה' ולקיים את כל
הכתוב בתורה.

ג ויהי בארבעים שנה - עברו ארבעים שנה מאז
צאתם ממצרים.

עשתי-עשר חדש - החדש האחד-עשר הוא
חדש שבט על פי ספירת ישראל במדבר.

ו רב-לכם - מספיק.

ז רשו - תכבשו.

ט לא-אוכל לבדי שאת אתכם - זה קשה וכבד
להנהיג את העם לבד.

יא יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵכֶם יִסֶּף עָלֵיכֶם כָּכֶם
אֶלֶף פַּעַמִּים, וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר
לָכֶם.

יב אִיכָּה אִשָּׁא לְבִדִּי, טָרַחְכֶם וּמִשְׁאַכֶם
וּרְיִבְכֶם.

יב טָרַחְכֶם וּמִשְׁאַכֶם וּרְיִבְכֶם - תְּלוֹנוֹתֵיכֶם
וְהַמְרִיבוֹת שְׁלָכֶם.

יג הָבּוּ לָכֶם אֲנָשִׁים חֲכָמִים וְנַבְנִים וַיְדַעִים
לְשַׁבְּטֵיכֶם, וְאֲשִׁימָם בְּרָאשֵׁיכֶם.

יד וַתַּעֲנוּ אֹתִי, וַתֹּאמְרוּ: טוֹב הַדָּבָר אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתָּ לַעֲשׂוֹת.

טו וְאָקַח אֶת־רָאשֵׁי שַׁבְּטֵיכֶם, אֲנָשִׁים
חֲכָמִים וַיְדַעִים וְאֶתְּנֶנּוּ אוֹתָם רָאשִׁים
עָלֵיכֶם, שָׂרֵי אֱלָפִים וְשָׂרֵי מֵאוֹת וְשָׂרֵי
חֲמִשִּׁים וְשָׂרֵי עֶשְׂרֵת וְשֹׁטְרִים לְשַׁבְּטֵיכֶם.

טז וְאַצְוֶה אֶת־שַׁבְּטֵיכֶם בְּעֵת הַהוּא
לֵאמֹר, שָׁמַע בֵּין־אֲחֵיכֶם וּשְׁפִטְתֶּם צֶדֶק
בֵּין־אִישׁ וּבֵין־אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ.

יז לֹא־תִפְּיֶרוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט כַּקֶּטֶן כַּגָּדֹל
תִּשְׁמָעוּן, לֹא תִגְּדוּ מִפְּנֵי־אִישׁ כִּי
הַמִּשְׁפָּט לֵאלֹהִים הוּא, וְהַדָּבָר אֲשֶׁר
יִקְשֶׁה מִכֶּם תִּקְרְבוּן אֵלַי וּשְׁמַעְתִּיו.

יז לֹא־תִפְּיֶרוּ פָנִים בַּמִּשְׁפָּט - מֹשֶׁה אָמַר
לְשׁוֹפְטִים: תַּחֲשֹׁבוּ כֹאֲלוֹ אֵינְכֶם מִכִּירִים אֶת
הַבָּאִים לְהִשְׁפֹּט. תִּתְיַחֲסוּ אֲלֵיהֶם בְּאִפְּן שׁוֹה.

יח וְאַצְוֶה אֶתְכֶם בְּעֵת הַהוּא אֶת כָּל־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן.

יט וְנָסַע מִחֶרֶב וּנְלָךְ אֶת כָּל־הַמִּדְבָּר הַגָּדוֹל
וְהַנּוֹרָא הַהוּא אֲשֶׁר רִאִיתֶם דֶּרֶךְ הַר
הָאֱמֹרִי כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲתָנוּ,
וְנָבֵא עַד קֹדֶשׁ בְּרִנֵּעַ.

כ וְאָמַר אֲלֵכֶם: בָּאתֶם עַד־הַר הָאֱמֹרִי
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ.

לֹא תִגְּדוּ מִפְּנֵי־אִישׁ - מֹשֶׁה אָמַר לְשׁוֹפְטִים
שֶׁלֹּא יִפְּחָדוּ לְשַׁפֵּט מִשְׁפַּט צֶדֶק.

כא רֹאֵה נָתַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְפָנֶיךָ אֶת־הָאָרֶץ,
עַל־הָרֶשׁ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֶיךָ
לְךָ אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת.

כב וּתְקַרְבוּן אֵלַי כָּלְכֶם וּתְאֹמְרוּ נִשְׁלַחַה
אֲנָשִׁים לְפָנֵינוּ וַיַּחְפְּרוּ־לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ,
וַיָּשְׁבוּ אֹתָנוּ דִּבֶּר אֶת הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵעְלָה־
בָּהּ וְאֵת הָעָרִים אֲשֶׁר נִבְּאָ אֵלֶיהֶן.

כג וַיִּיטֹב בְּעֵינַי הַדָּבָר, וְאָקַח מִכֶּם שְׁנַיִם
עָשָׂר אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לַשִּׁבְט.
כד וַיִּפְּנוּ וַיַּעֲלוּ הָהָרָה וַיָּבֹאוּ עַד־נַחַל אֲשַׁכְּלָה,
וַיַּרְגְּלוּ אֹתָהּ.

כה וַיִּקְחוּ בְיָדָם מִפְּרֵי הָאָרֶץ וַיֹּרְדּוּ אֵלֵינוּ,
וַיָּשְׁבוּ אֹתָנוּ דִּבֶּר וַיֹּאמְרוּ טוֹבָה הָאָרֶץ
אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נָתַן לָנוּ.

כו וְלֹא אֲבִיתֶם לַעֲלֹת, וּתֹמְרוּ אֵת פִּי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם.

כז וּתְרַגְּנוּ בְּאֵהָלֵיכֶם וּתֹאמְרוּ: בִּשְׁנֹאת יְהוָה
אֹתָנוּ הוֹצִיאָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לָתֵת אֹתָנוּ
בְּיַד הָאֱמֹרִי לְהַשְׁמִידָנוּ.

כח אָנֹכִי אֲנַחֲנוּ עֲלִים אַחֲיָנוּ הַמִּסּוּ
אֶת־לִבְבָנוּ לֵאמֹר, עִם גְּדוֹל וָרֶם מִמֶּנּוּ
עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרֹת בַּשָּׁמַיִם, וְגַם־בְּנֵי
עֲנָקִים רָאִינוּ שָׁם.

כט וְאָמַר אֲלֵכֶם: לֹא־תַעֲרֹצוּן וְלֹא־תִירָאוּן
מֵהֶם.

ל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֵהָלֵךְ לְפָנֵיכֶם הוּא יִלָּחֶם
לָכֶם, כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם
לְעֵינֵיכֶם.

כא אֶל־תִּירָא וְאֶל־תַּחַת - אֶל תִּפְחֹד.

כב יַחְפְּרוּ - יַרְגְּלוּ.

כו וְלֹא אֲבִיתֶם - לֹא רָצִיתֶם.

וּתֹמְרוּ אֵת פִּי יְהוָה - הַתְּנַגְּדֶתֶם לַעֲשׂוֹת כַּדָּבָר
ה'.

כז וּתְרַגְּנוּ - כְּעִסְתֶּם וְהִתְאֻנַּנְתֶּם. לַפְעָמִים אוֹמְרִים
עַל אָדָם שֶׁמְרַבֵּה לְהִתְאֻנֵּן אָדָם נִרְגָּן.

כח הַמִּסּוּ אֶת־לִבְבָנוּ - הִפְחִידוּ אוֹתָנוּ.

לא ובמדבר אשר ראית אשר נשאך יהוה
אלהיך כאשר ישא איש את בנו בכל-
הדרך אשר הלכתם עד-באכם עד-
המקום הזה.

לב ובדבר הזה אינכם מאמינים ביהוה
אלהיכם.

לג ההלך לפניכם בדרך לתור לכם מקום
לחנתכם, באש לילה לראתכם בדרך
אשר תלכו-בה ובענן יומם.

לד וישמע יהוה את-קול דבריכם, ויקצף
וישב לאמר:

לה אם-יראה איש באנשים האלה הדור
הרע הזה, את הארץ הטובה אשר
נשבעתי לתת לאבותיכם.

לו זולתי כלב בן-יפנה הוא יראנה
ולו-אתן את-הארץ אשר דרך-בה
ולבנו, יען אשר מלא אחרי יהוה.

לז גם-בי התאנף יהוה בגללכם לאמר,
גם-אתה לא-תבא שם.

לח יהושע בן-נון העמד לפניך הוא יבא
שמה, אתו חזק כי-הוא ינחלנה
את-ישראל.

לט וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם
אשר לא-ידעו היום טוב ורע המה יבאו
שמה, ולהם אתננה והם יירשוה.

מ ואתם פנו לכם, וסעו המדברה דרך
ים-סוף.

לד ויקצף - כעס מאוד.

לו יען - מפני ש...

לז התאנף - כעס מאוד.

לח אתו חזק - כדי שיוכל למלא את תפקידו
במנהיג אחריה.

מא וַתַּעֲנוּ וַתֹּאמְרוּ אֵלַי: חָטֵאנוּ לַיהוָה אֲנַחְנוּ
נַעֲלָה וְנִלְחַמְנוּ כָּכָל אֲשֶׁר-צִוָּנוּ יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ, וַתַּחֲגְרוּ אִישׁ אֶת-כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ
וַתַּהֲיֵנוּ לַעֲלֹת הָהָרָה.
מב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי: אָמַר לָהֶם: לֹא תַעֲלוּ
וְלֹא-תִלָּחֲמוּ כִּי אֵינֶנִּי בְּקִרְבְּכֶם, וְלֹא
תִנָּגְפוּ לִפְנֵי אִיבֵיכֶם.
מג וַאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם וְלֹא שָׁמַעְתֶּם, וַתִּמְרוּ
אֶת-פִּי יְהוָה וַתִּזְדּוּ וַתַּעֲלוּ הָהָרָה.
מד וַיֵּצֵא הָאֱמֹרִי הַיֹּשֵׁב בְּהָר הַהוּא
לְקִרְאָתְכֶם וַיִּרְדְּפוּ אֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה
הַדְּבָרִים, וַיִּכְתּוּ אֶתְכֶם בְּשַׁעִיר עֹד-
חֲרָמָה.
מה וַתָּשָׁבוּ וַתִּבְכּוּ לִפְנֵי יְהוָה, וְלֹא-שָׁמַע
יְהוָה בְּקִלְכֶם וְלֹא הֶאֱזִין אֲלֵיכֶם.
מו וַתָּשָׁבוּ בְּקֹדֶשׁ יָמִים רַבִּים כִּיָּמִים אֲשֶׁר
יִשְׁכַּתֶּם.

פרק ב

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר: רַב-לָכֶם סֹב
אֶת-הָהָר הַזֶּה פָּנוּ לָכֶם צָפֹנָה:

מא וַתַּחֲגְרוּ אִישׁ אֶת-כְּלֵי מִלְחָמָתוֹ -
הַצִּטִּידְתֶּם בְּנֶשֶׁק.
וַתַּהֲיֵנוּ - הַעֲזַתֶּם.

מג וַתִּזְדּוּ - עָשִׂיתֶם בְּזִדּוֹן, בְּכוֹנָה נָגַד אֱלֹהִים.

מד כַּאֲשֶׁר תַּעֲשִׂינָה הַדְּבָרִים - כִּמוֹ שֶׁהַדְּבָרִים
מִתְקִיפֹת וְעוֹקְצוֹת מִי שֶׁמִּתְקָרֵב לַפִּנּוּת.
וַיִּכְתּוּ - הִכּוּ.

עֹד-חֲרָמָה - עַד לַהֲשִׁמָּדָה הַגְּמוּרָה.

חֲדָשִׁים לִפְנֵי הַכְּנִיסָה לָאָרֶץ נֶאֱמַר מֹשֶׁה לִפְנֵי יִשְׂרָאֵל

לִפְנֵיכֶם קָטְעִי פְּסוּקִים מִנְאוּמוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְהַסְבֵּרִים. קְרָאוּ אֶת עֵקֶר דְּבָרָיו:

דְּבָרֵי מֹשֶׁה כְּלִשׁוֹנָם:

הַהֶסְבֵּר:

- **וְאָקַח אֶת רֹאשֵׁי שְׁבֻטֵיכֶם,**
- **אֲנָשִׁים חֲכָמִים וִידְעִים, וְאֶתֶּן**
- **אוֹתָם רֹאשִׁים עָלֵיכֶם.**
- **וְלֹא שָׁמַעְתֶּם, וַתִּמְרוּ אֶת פִּי**
- **ה'... וַתַּעֲלוּ הָהָרָה.**
- **בָּאוּ וּרְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר**
- **נִשְׁבַּע ה' לֹאֲבֹתֵיכֶם.**
- **וּשְׁפַטְתֶּם צֶדֶק בֵּין אִישׁ וּבֵין**
- **אָחִיו וּבֵין גֵּרוֹ.**
- **אִם יִרְאֶה... הַדּוֹר הָרַע הַזֶּה**
- **אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה.**
- **אֲחִינוּ הִמָּסוּ אֶת לִבָּבָנוּ**
- **לֵאמֹר: ... עָרִים גְּדֹלֹת וּבְצוּרוֹת**
- **בְּשָׁמַיִם, וְגַם בְּנֵי עֲנָקִים**
- **רָאִינוּ שָׁם.**
- **יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון הָעֹמֵד לִפְנֶיךָ**
- **הוּא יְבֹא שָׁמָּה.**
- **מִנִּיתִי בְּעָלֵי תַּפְקִידִים.**
- **הָעָם לֹא שָׁמַע בְּקוֹל אֱלֹהִים וְנִסָּה**
- **לְהַכְנִס לְכַנְעֵן מִיַּד לְאַחֵר שְׂנֵעֵנִשׁ.**
- **הִגִּיעַ הַזְּמַן לְצֵאת לְכַבֵּשׁ אֶת**
- **אֶרֶץ כְּנָעַן.**
- **צִוִּיתִי עַל הַשּׁוֹפְטִים לְשַׁפֵּט בְּצֶדֶק.**
- **ה' הָעֵנִיֵּשׁ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּהַלִּיכָה**
- **בַּמִּדְבָּר בְּמִשְׁךָ אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהִמִּית**
- **בַּמִּדְבָּר אֶת כָּל הַיּוֹצְאִים מִמִּצְרַיִם.**
- **הִפְחִידוּ אֶת הָעָם בְּתַאוּרֵיהֶם.**
- **יְהוֹשֻׁעַ נִבְחַר לִהְיוֹת הַמְּנַהִיג הַבָּא.**

מִיָּנֹו אֶת עֵקֶר דְּבָרָיו שֶׁל מֹשֶׁה לְשִׁתִּי קְבוּצוֹת וְכַתְּבוּ בְּשָׁנֵי טוֹרִים:

מָה סִפֵּר מֹשֶׁה

עַל עֲתִידוֹ שֶׁל הָעָם?

עַל עֲבָרוֹ שֶׁל הָעָם?

3. בפסוקים ל-לא כתוב:

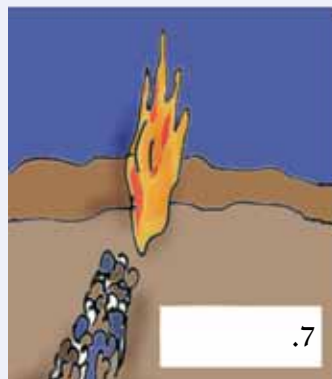
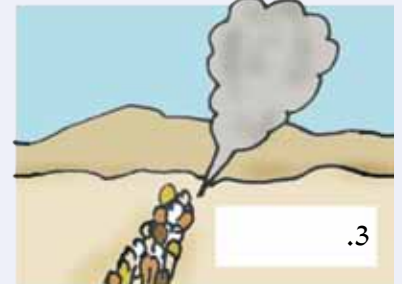
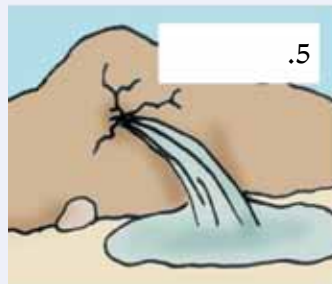
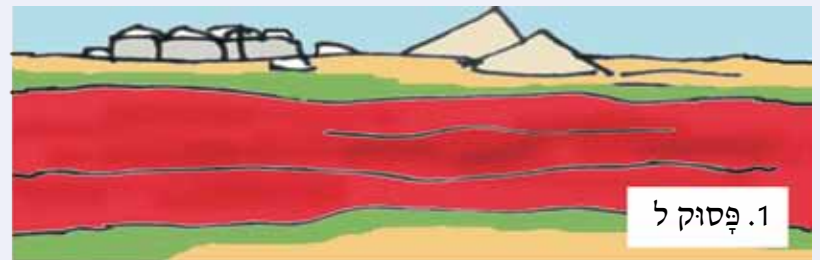
פסוק ל

יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הֶחֱלָךְ לִפְנֵיכֶם הוּא יִלְחֶם לָכֶם,
כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֶתְכֶם בְּמִצְרַיִם לְעֵינֵיכֶם.

פסוק לא

וּבַמִּדְבָּר אֲשֶׁר רָאִיתָ אֲשֶׁר נִשְׁאַף יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא-אִישׁ אֶת-בְּנוֹ
בְּכָל-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר הִלַּכְתֶּם
עַד-בְּאֶחָם עַד-הַמָּקוֹם הַזֶּה.

2. מבין הארועים המתארים באיורים, אילו מתאימים לפסוק ל,
ואילו לפסוק לא?

בפרק ו מפסוק א עד סוף הפרק מספר:
משה מזהיר את העם להמשיך ולשמר את חקי
התורה גם כאשר יתישבו בארץ כנען. על בני
ישראל ללמד את בניהם את מצוות התורה. לבני
ישראל יהיו סמלים שונים שיזכירו לכל אחד מהם
את מצוות ה'.

ג ואשר תרבון מאד - כאשר תתרבו ותהיו רבים.

ה בכל-לבבך - אהב את ה' מאוד בכל כוחך
ויכלתך, בדרגה הגבוהה ביותר של האהבה.

ז ושננתם לבניך - למד את בניך עד שידעו
היטב.

ח וקשרתם לאות על-ידך, והיו לטטפת בין
עיניך - בני ישראל חייבים לדעת את המצוות
ולזכרן כאלו שהן קשורות לידיים ולראש.

■ א וזאת המצוה החקים והמשפטים אשר
צוה יהוה אלהיכם ללמד אתכם, לעשות
בארץ אשר אתם עברים שמה לרשתה.

ב למען תירא את-יהוה אלהיך לשמר
את-כל-חקתיו ומצותיו אשר אנכי מצוך
אתה ובנך ובן-בנך כל ימי חייך, ולמען
יארכו ימיה.

ג ושמעת ישראל ושמרת לעשות אשר
ייטב לך ואשר תרבון מאד, כאשר דבר
יהוה אלהי אבותיך לך ארץ זבת חלב
ודבש.

ד שמע ישראל, יהוה אלהינו יהוה אחד.
ה ואהבת את יהוה אלהיך בכל-לבבך
ובכל-נפשך ובכל-מאדך.

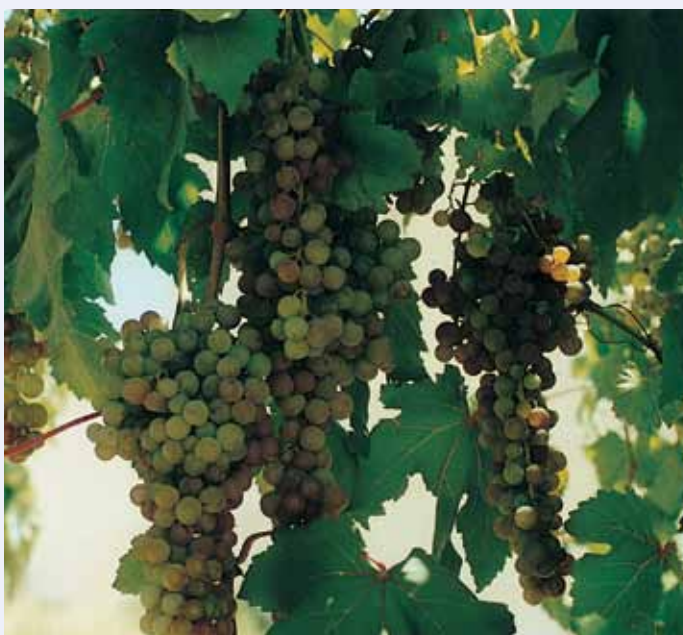
ו והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך
היום על-לבבך.

ז ושננתם לבניך ודברת בם, בשבתך
בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך.

ח וקשרתם לאות על-ידך, והיו לטטפת
בין עיניך.

ט וכתבתם על-מזוזות ביתך ובשעריך.

י והיה כי יביאך יהוה אלהיך אל-הארץ
אשר נשבע לאבותיך לאברהם ליצחק
וליעקב לתת לך, ערים גדולות וטבת
אשר לא-בנית.

פרי הפֶּרֶם

פרי הזית

יא וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל־טוֹב אֲשֶׁר לֹא־מְלֵאת
 וּבֹרֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא־חֲצַבְתָּ כְּרָמִים
 וְזִיתִים אֲשֶׁר לֹא־נָטַעְתָּ, וְאָכַלְתָּ וְשָׂבַעְתָּ.
יב הִשְׁמַר לָךְ פֶּן־תִּשְׁכַּח אֶת־יְהוָה, אֲשֶׁר
 הוֹצִיאָךְ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים.
יג אֶת־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ תִּירָא וְאֹתוֹ תַעֲבֹד,
 וּבִשְׁמוֹ תִשָּׁבַע.
יד לֹא תִלְכּוֹן אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים, מֵאלֹהֵי
 הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיכֶם.
טו כִּי אַל קִנְאָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּקִרְבְּךָ,
 פֶּן־יִחַרְהָ אֶף־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בָּךְ וְהִשְׁמִידְךָ
 מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה.
טז לֹא תִנְסוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם, כֹּאֲשֶׁר
 נִסִּיתֶם בַּמֶּסָּה.
יז שָׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת־מִצְוֹת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם,
 וְעַדְתִּיו וְחֻקָּיו אֲשֶׁר צֻוֶּה.
יח וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה, לְמַעַן
 יֵיטֵב לָךְ וּבֵאתָ וִירִשְׁתָּ אֶת־הָאֶרֶץ הַטֹּבָה
 אֲשֶׁר־נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתָּיִךְ.
יט לְהֹדֶף אֶת־כָּל־אִיְבֶיךָ מִפְּנֶיךָ, כֹּאֲשֶׁר דִּבֶּר
 יְהוָה.
כ כִּי־יִשְׁאַלְךָ בִּנְךָ מָחָר לֵאמֹר, מָה הָעֵדוּת
 וְהַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר צֻוֶּה יְהוָה
 אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם.

כא וַאֲמַרְתָּ לְבִנְךָ: עֲבָדִים הָיִינוּ לַפֶּרֶעַה
בְּמִצְרַיִם, וַיֹּצִיאֵנוּ יְהוָה מִמִּצְרַיִם בְּיָד
חֲזָקָה.

כב וַיֵּתֶן יְהוָה אוֹתוֹת וּמִפְתִּים גְּדֹלִים וָרָעִים
בְּמִצְרַיִם בַּפֶּרֶעַה וּבְכָל-בֵּיתוֹ לְעֵינֵינוּ.

כג וְאוֹתָנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם, לְמַעַן הִבִּיא
אֶתָּנוּ לָתֵת לָנוּ אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע
לְאַבְרָהָם.

כד וַיֹּצִיֵנוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת אֶת-כָּל-הַחֲקִים
הָאֵלֶּה לְיִרְאָה אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְטוֹב
לָנוּ כָּל-הַיָּמִים לְחִיתָנוּ כְּהִיּוֹם הַזֶּה.

כה וַצִּדְקָה תִּהְיֶה-לָּנוּ, כִּי-נִשְׁמָר לַעֲשׂוֹת
אֶת-כָּל-הַמִּצְוָה הַזֹּאת לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כָּאֲשֶׁר צִוָּנוּ.

משה מדבר על המצוות ועל החקים, שבני ישראל חייבים לקיים בארץ אבותיהם

1. מצאו את המשפט המתאים מתוך הפסוק כתשובה לכל שאלה והעתיקו:

1. מי חייב לשמור את החקים שצוה אלהים? (פסוק ב)
2. מהו הרגש שצריכים בני ישראל להביע אל אלהים? (פסוק ה)
3. מה יקרה אם העם יעבד אלהים אחרים? (פסוק טו)
4. מה יקבל עם ישראל אם ישמור את מצוות ה'?
(פסוקים ג, יא, יח, יט)
5. על פי איזה פסוק למדו בני ישראל שיש לספר ביציאת מצרים?
(פסוקים כ, כא)

2. בפסוק ד כתוב:

שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד

1. מתי קראו יהודים את הפסוק?
2. איזו הכרזה טמונה בתוך הפסוק?

בפסוקים ח-ט כתוב:

"וקשרתם לאות על ידך, והיו לטטפת בין עיניך
וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך"

3. אילו סמלים קימים כדי להזכיר לעם ישראל את התחייבותו לשמור את חקי התורה ולהאמין בה' ככל יכלתו? העזרו ברמזים הבאים:
4. ממתי חובה להתחיל להניח תפלין?
5. איך אפשר לזהות בית שחיים בו יהודים?

בפרק כד מפסוק יד עד סוף הפרק כתובים חקים
הבאים להגן על העניים, לשמר על כבודם ולעזור
להם.

יד תעשק - תגזל.

שכיר - עובד בשכר.

טו ביומו תתן שכרו - תשלם לו באותו יום על
עבודתו.

ואליו הוא נשא את-נפשו - הוא מחכה לקבל
את שכרו.

טז לא-יומתו אבות על-בנים - אבות לא יענשו
בגלל חטאי בניהם.

איש בחטאו יומתו - כל אדם אחראי למעשיו.

יז לא תטה משפט גר יתום - אל תרשיע במשפט
אנשים חלשים כי אין מי שיגן עליהם, כגון גר
ויתום.

ולא תחבל בגר אלמנה - אם נתת הלואה
לאלמנה לא תקח כמשכון את בגדה, כי אולי
אין לה בגד אחר.

יט עמר - חבילת שבלים.

כ תחבט זיתך - תכה בעץ הזית כדי להפיל את
הזיתים ולאספם.

לא תפאר אחריך - אל תחפש בענפי העץ
זיתים שנשארו אחרי האסוף.

כא כי תבצר - כאשר תקטף את הענבים.

לא תעולל - לא תחפש עוללות ענבים שנשארו
בגפן.

יד לא-תעשק שכיר עני ואביון, מאחיק או
מגריך אשר בארצך בשעריך.

טו ביומו תתן שכרו ולא-תבוא עליו
השמש כי עני הוא ואליו הוא נשא את-
נפשו ולא-יקרא עליך אל-יהוה והיה בך
חטא.

טז לא-יומתו אבות על-בנים ובנים לא-
יומתו על-אבות, איש בחטאו יומתו.

יז לא תטה משפט גר יתום, ולא תחבל
בגר אלמנה.

יח וזכרת כי עבד היית במצרים ויפדך
יהוה אלהיך משם, על-כן אנכי מצוך
לעשות את-הדבר הזה.

יט כי תקצר קצירך בשדך ושכחת עמר
בשדה לא תשוב לקחתו, לגר ליתום
ולאלמנה יהיה, למען יברכה יהוה
אלהיך בכל מעשה ידיך.

כ כי תחבט זיתך לא תפאר אחריך, לגר
ליתום ולאלמנה יהיה.

כא כי תבצר כרמך לא תעולל אחריך, לגר
ליתום ולאלמנה יהיה.

כב וזכרת כי-עבד היית בארץ מצרים, על-
כן אנכי מצוך לעשות את-הדבר הזה.

מִדְּגִישִׁים בְּמִשְׁפָּטִים אֲחֵרִים חֻקִּים חִבְרָתִיִּים שֶׁכֶּבֶד נִתְּנוּ בְּסִפְרֵי הַתּוֹרָה

קְרָאוּ מִפְּסוּק יט עַד פְּסוּק כב

1. בַּפְּסוּקִים אֵלֶּה מְזַכְּרִים מְשֻׁגָּיִם שׁוֹנִיִּם. קְרָאוּ אוֹתָם וְאֵת הַסְּבָרָם:
שָׁכִיר – אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אֲדָמוֹת מְשָׁלוֹ, לָכֵן הוּא נֶאֱלָץ לַעֲבֹד אֶצֶל אֲנָשִׁים
שֶׁהֵם בְּעָלֵי אֲדָמוֹת.
גֵּר – זָר בְּאֶרֶץ שֶׁאֵינָה עִבְרִי וְאֵין לוֹ אֲדָמוֹת. לָכֵן הוּא נֶאֱלָץ לַעֲבֹד אֶצֶל
בְּעָלֵי אֲדָמוֹת. (בְּיָמֵינוּ הַמְּלָאָה גֵר מְשֻׁמְעוּתָהּ לֹא יְהוּדִי שֶׁקִּבֵּל עַל עֲצֻמוֹ
אֵת מִצְוֹת הַיְּהוּדוּת, כְּלוּמֹר הַתְּגִיר.)
יָתוֹם – יֶלֶד אוֹ נֶעֱר שֶׁאָבִיו מֵת, וְהוּא וְאִמּוֹ נִשְׁאַרוּ לִלְאֵ אֲדָמוֹת.
אִלְמָנָה – אִשָּׁה שֶׁבַּעֲלָהּ מֵת, וּלְפִי הַחֹק אֲדָמוֹתֶיהָ חֻלְקוּ בֵּין אֲחֵיו.
הָאִלְמָנָה נִשְׁאַרְתָּ חֲסֵרֶת כָּל.
עֶבֶד – אָדָם שֶׁנִּמְכַּר בְּכֶסֶף לְאֲחֵרִים. יֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּין עֶבֶד עִבְרִי לְבֵין עֶבֶד
מֵעַם אֲחֵר.

1. מָה הַמְּשֻׁתָּף לְכָל הָאֲנָשִׁים שֶׁמְזַכְּרִים?
2. א. מִתִּי צָרִיךְ לְשַׁלֵּם מִשְׁכָּרֶת לְשָׁכִיר יוֹם? הַחֹק קוֹבֵעַ: "בְּיוֹמוֹ תִּתֶּן
שְׁכָרוֹ". לָמָּה הַכּוֹנֵה?
ב. הַחֹק בַּתּוֹרָה קוֹבֵעַ שֶׁאִם לֹא תִשְׁלַם שְׁכָר עֲבוֹדָה בְּזֵמָן: "וְהָיָה בְּכֶךְ
חֲטָא". מִדּוּעַ הָיָה חָשׁוֹב לְשַׁלֵּם לְעוֹבֵד אֵת שְׁכָרוֹ בְּאוֹתוֹ יוֹם?
3. כִּיצַד מִצְוִים הָאֲכָרִים בְּעָלֵי הָאֲדָמוֹת לַעֲזֹר לַחֲלָשִׁים:
א. בְּזֵמָן הַקָּצִיר?
ב. בְּזֵמָן מְסִיק הַזֵּיתִים?
ג. בְּזֵמָן בָּצִיר הָעֲנָבִים?

4. מה יהיה הגמול של האפרים על קיום מצוות אלה?

כְּדַאי לַדַּעַת

בְּיָמֵינוּ בְּמִדֵּינַת יִשְׂרָאֵל קִיָּמִים חֻקִּים רַבִּים הַמוֹנְעִים מִהִמָּעֲבִיד
לִנְצֹל וְלַעֲשֹׂק אֶת הַשָּׂכִיר.

- הַחֹק מְחַיֵּב לְשַׁלֵּם לְעוֹבֵד יוֹמִי אֶת מִשְׁכָּרְתּוֹ בְּזִמְנָן קְבוּעִי, לְמִשָּׁל
בְּסוֹף כָּל חֹדֶשׁ אוֹ בְּסוֹף יוֹם הָעֲבוּדָה.
- לְפִי הַחֹק, יוֹם עֲבוּדָה כּוֹלֵל שְׂמוֹנֶה שָׁעוֹת בְּלִבָּד.
- כָּל עוֹבֵד זָכָאי לְתִשְׁלוּם לְחֻפְשָׁה שְׁנָתִית, וּלְתִשְׁלוּם עַל יָמֵי מַחְלָה.
- אִם עוֹבֵד יוֹצֵא לְשֵׁרוֹת מְלוּאִים, אָסוּר לְפַטֵּר אוֹתוֹ וְהוּא מְקַבֵּל בְּזִמְנָן
הָעֲדָרוֹתוֹ מִהָעֲבוּדָה מִשְׁכָּרָת מִהִבְטוּחַ הַלְאָמִי.

בְּפָסוּק יז כְּתוּב:

הַחֹק: וְלֹא תַחֲבֹל בְּגֵד אֱלֻמָּנָה.

כְּוִנַּת הַחֹק:

אִם אֱלֻמָּנָה בָּאָה לְבַקֵּשׁ הַלְוָאָה אָסוּר לְמִי שְׂמִלּוּהָ לָהּ, לְקַחַת אֶת הַבְּגָד
שֶׁלָּהּ לְבִטְחוֹן שֶׁהַחֹב יִחְזֹר.

5. לָמָּה דוֹרְשֵׁת הַתּוֹרָה מִהַמְלִיָּה לֹא לְקַחַת מִהָאֱלֻמָּנָה חֶפֶץ לְבִטְחוֹן
לְהַחְזִירָהּ הַחֹב?

6. בְּפָסוּק יז כְּתוּב:

הַחֹק: לֹא יוֹמְתוּ אָבוֹת עַל בָּנִים וּבָנִים לֹא יוֹמְתוּ עַל אָבוֹת,
אִישׁ בְּחֻטְאוֹ יוֹמְתוֹ.

בְּתִקּוּפוֹת שֶׁקִּדְמוּ לְחֹק זֶה נִעְנְשׁוּ גַם בְּנֵי מִשְׁפָּחָה אֲחֵרִים עַל חֻטְאֵי אֶחָד
מִבְּנֵי מִשְׁפָּחָתָם.

7. הֲאִם אַתֶּם מְכִירִים מְקָרִים בְּבֵית הַסֵּפֶר שֶׁבָּהֶם אֶחָד עוֹשֶׂה מִשְׁהוּ רַע וְכָל
הַקְּבוּצָה נִעְנָשֶׁת?

בפרק לד מספר:

משה עלה להר נבו. ה' הראה לו את כל ארץ כנען.

לאחר מכן מת משה, והוא בן מאה ועשרים שנה.

יהושע בן-נון הפך למנהיג, ובני ישראל הולכים אחר מנהיגותו.

משה היה נביא יחיד ומיוחד.

ב הים האחרון - הים התיכון.

ה עבד-יהוה - תאור כבוד למי שנאמן לה' ושומע בקולו.

ו ולא-ידע איש את-קברתו - איש לא ידע היכן קברו.

ז לא-כהתה עינו - למרות זקנתו ראה היטב. ולא-נס לחה - היה רענן וערני. כאיש צעיר.

ח ויתמו - הסתימו.

א ויעל משה מערבת מואב אל-הר נבו ראש הפסגה אשר על-פני ירחו, ויראהו יהוה את-כל-הארץ את-הגלעד עד-דן.

ב ואת כל-נפתלי ואת-ארץ אפרים ומנשה, ואת כל-ארץ יהודה עד הים האחרון.

ג ואת-הנגב ואת-הכפר בקעת ירחו עיר התמרים עד-צעור.

ד ויאמר יהוה אליו: זאת הארץ אשר נשבעתי לאברהם ליצחק וליעקב לאמר, לזרעך אתננה. הראיתך בעיניך ושמה לא תעבר.

ה וימת שם משה עבד-יהוה בארץ מואב על-פי יהוה.

ו ויקבר אתו בגי בארץ מואב מול בית פעור, ולא-ידע איש את-קברתו עד היום הזה.

ז ומשה בן-מאה ועשרים שנה במתו, לא-כהתה עינו ולא-נס לחה.

ח ויבכו בני ישראל את-משה בערבת מואב שלשים יום ויתמו ימי בכי אבל משה.

ט ויהושע בן-נון מלא רוח חכמה כסמך משה את-ידיו עליו, וישמעו אליו בני-ישראל ויעשו כאשר צוה יהוה את-משה.

י ולא-קם נביא עוד בישראל כמשה, אשר ידעו יהוה פנים אל-פנים.
יא לכל-האֹתות והמוֹפְתִים אשר שלַחוּ יְהוָה לַעֲשׂוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, לַפְרֹעָה וּלְכָל-עַבְדָּיו וּלְכָל-אֶרְצוֹ.
יב וּלְכָל הַיָּד הַחֲזָקָה וּלְכָל הַמּוֹרָא הַגָּדוֹל, אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה לְעֵינֵי כָל-יִשְׂרָאֵל.

י ולא-קם נביא - לא היה נביא גדול כמו משה.
הוא היה הגדול בנביאים.

משקיפים על ארץ ישראל מהר נבו – צלם בימינו

משה מת, ויהושע בן נון יהיה למנהיג החדש

קראו פסוקים א-יב

בפסוק ד כתוב:

וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו: זֹאת הָאָרֶץ אֲשֶׁר
נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלַיָּעֶקֶב
לֵאמֹר לְזֶרַעְךָ אֶתְנַנָּהּ, הֲרֵאִיתִיךָ בְּעֵינֶיךָ
וְשָׂמָה לֹא תַעֲבֹר.

1. הזכרו: מדוע נענש משה שלא יפגש לכנען?

בפסוק ז כתוב:

וּמֹשֶׁה בֶּן מֵאָה וָעֶשְׂרִים שָׁנָה בָּמוֹתָיו
לֹא כָהֵתָה עֵינָיו וְלֹא נָס לַחֹ

2. במה היתה שונה זקנתו של משה מזקנתם של אנשים בדרך כלל?

3. מדוע לא ידע איש את מקום קבורתו המדויק?

4. שיערו: מהם הקשיים שיתעוררו בעם ישראל לאחר מות משה?

5. א. את מי מנה משה, לפני מותו, למנהיג הבא אחריו?

ב. שיערו: מדוע נבחר דוקא יהושע?

ג. העתיקו מתוך הכתוב משפטים שבהם משובח המספר את משה.

6. המספר כותב: "לא קם עוד נביא בישראל כמשה". כלומר משה היה

גדול הנביאים. איך מנמק המספר אמירה זו?

3. משה היה נערץ על העם.
כך יימנע פולחן אישיות
לאיש.

7. א. נוהגים לכנות את משה "אבי הנביאים". שִׁעְרוּ מְדוּעַ.
 ב. יש הנוהגים להוסיף למשה את הכינוי "רִבְנו". שִׁעְרוּ מְדוּעַ.
 ("רִבְנו" פירושו המורה שִׁלָּנו)

8. בָּחְרוּ אחת מהמשימות הבאות:

- א. על אף שלא היו בלויֹתוֹ יש להניח שִׁבְנֵי יִשְׂרָאֵל סָפְדוּ לוֹ וְסָפְרוּ עַל תּוֹלְדוֹת חַיָּיו, עַל מַעֲשָׂיו כְּמִנְהִיג וְעַל מְסִירוֹתוֹ לָעָם. כְּתֹבוּ.
 ב. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּכוּ אֶת מֹשֶׁה שְׁלוֹשִׁים יוֹם. שִׁעְרוּ, מָה הַזְכִּירוּ הָאֲנָשִׁים, עַל מָה דָּבְרוּ, מָה הִרְגִּישׁוּ וְאוּלֵי גַם הִתְחַרְטּוּ. כְּתֹבוּ אוֹ הַצִּיגוּ שִׁיחָה בְּמִשְׁפָּחָה.

6.
 התלמידים יבינו שהדבר
 נעשה כדי למנוע את
 הפיכת קברו של משה
 למקום פולחן.

כִּדְאֵי לַדַּעַת

על פי המסורת, ז' באדר הוא יום פְּטִירָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבְּנוּ.
 יום זה הוא יום זְכָרוֹן לָאֲנָשִׁים שֶׁנִּסְפּוּ בְּשׂוֹאָה וּמְקוֹם קְבוּרָתָם לֹא נֹדַע,
 וּלְחִילֵי צַה"ל שֶׁנִּסְפּוּ בִּקְרֹב שְׁמֻקוֹם קְבוּרָתָם לֹא נֹדַע.

הַאֲנִדְרָטָה שֶׁהוֹקְמָה בְּהַר הָרָצֵל לְחִלְלֵי הַצּוֹלָלֶת דָּקָר, שֶׁטִּבְעָהּ וּמְקוֹם קְבוּרָתָם לֹא נֹדַע.